DR. ING. MARCEL SAPIRA

EMISIUNILE DE MARCI POSTALE

DIN

TRANSILVÀNIA DE NORD

20 NOIEMBRIE 1944 - 26 MARTIE 1945

EDITURA "SIGMA"

BUCURESTI 1993

ROG PE DISTINSII MEI CITITORI SA AIBA IN VEDERE FAPTUL CA ACEASTA LUCRARE PREZINTA DOAR OPINIILE PERSONALE. CARE NU SUNT IN NICI UN CAZ ADEVARURI ABSOLUTE.

AUTORUL

IPA® SA

LEADING COMPANY IN THE FIELD
of AUTOMATION IN ROMANIA,
FOR MORE THAN 30 YEARS

18, Mircea Eliade blvd BUCAREST, ROMANIA
phone: 401 - 312.76.16 fax: 401 - 312.53.92 / 312.98.62

Redactor : Dumitru F. Dumitru
Editie IPA : Cucu Iuliana

Tehnoredactare: IPA® SA

Editor : SIGMA

INTRODUCERE

MOTO
SINE IRA ET STUDIO.
(Fara minie si patima)

Prezenta lucrare analizeaza emisiunile care au aparut in Transilvania de Nord intr-o scurta perioada dupa eliberarea teritoriului national.

Simplificind, pe cit posibil, lucrarea se intituleaza:
"EMISIUNILE DE MARCI POSTALE DIN TRANSILVANIA DE NORD
20 noiembrie 1944-26 martie 1945",
unde prima data marcheaza aparitia emisiunii Targu Mures, iar cea de a doua redeschiderea ultimului oficiu postal al Postei Romane intr-o localitate implicata.

Alegerea denumirii Transilvania a fost influentata de faptul ca "Micul dictionar enciclopedic" detaliaza semnificatia notiunii la acest cuvint, la cuvintul "ARDEAL" facindu-se trimitere la "TRANSILVANIA".

Despre emisiunile din Transilvania de Nord s-au scris numeroase articole. Majoritatea articolelor au ca autori cercetatori de limba maghiara din alte tari, precum Nema Peter - Elvetia, George Pataki - S.U.A., Gabor Ratai - Suedia, etc. sau cercetatori de limba maghiara din Romania ca Sipos Geza. Articolele au fost publicate in reviste din Ungaria si/sau S.U.A.

Un caz aparte il constituie Francisc Konrad care a publicat atit in Romania cit si in Ungaria si S.U.A.

Sa mentionam totusi ca in totalitatea lor cercetatorii din strainatate isi bazeaza lucrarile pe informatiile aparute in cataloagele Konrad si in unele articole aparute in revista "Filatelia", chiar daca acestea sunt de mai mica intindere.

Prezenta lucrare se caracterizeaza prin cel putin doua aspecte inedite :

- se bazeaza, in toate aprecierile sale, pe un document fundamental pentru intelegerea si interpretarea acestor emisiuni, respectiv pe "Tabloul oficiilor postale redeschise in Ardealul de Nord de la 1 oct. 1944 pina la 1 august 1945", publicat in Buletinul P.T.T. nr. 10, din octombrie 1945.

Din acest tablou rezulta clar ca desi administratia romana a fost nevoita pentru o scurta perioada, în conformitate cu dispozitiile Comandamentului Sovietic, sa se retraga din teritoriile eliberate, in cadrul autoritatilor retrase nu s-a inclus si Posta Romana care si-a vazut in continuare de activitatea ei, redeschizind noi si noi oficii, in intreaga perioada la care ne referim;

- acorda importanta cuvenita conditiilor istorice, geografice si sociale in care au aparut aceste emisiuni.

In ceea ce priveste denumirea emisiunilor s-a retinut numai denumirea orasului (judetului) cu indicativul I, respectiv II, acolo unde a fost cazul.

O problema, nu lipsita de importanta, pe care a trebuit s-o rezolve lucrarea a fost ordinea logica in care urmau sa fie prezentate emisiunile. Aceasta logica se va dezvaluii singura pe parcursul lucrarii.

Lucrarea se incheie cu o anexa cuprinzind "Pagini pentru un (viitor) catalog al marcilor romanesti".

Prezenta lucrare s-a executat in intregime in regia autorului si nu ar fi fost posibila fara generozitatea unor societati, asociatii si persoane particulare care au inserat reclame in acest volum.

Autorul multumeste :

D-lui ing. Leonard Pascanu care a sugerat aparitia acestei lucrari.

D-lui ing. Calin Marinescu care a sugerat ideia folosirii ca material de baza a "Tabloului oficiilor postale redeschise in Ardealul de Nord dela 10 Oct. 1944 la 1 August 1945" din Buletinul P.T.T. Nr. 10 , Octombrie 1945.

Distinsilor cercetatori ai istoriei postale romanesti care au avut amabilitatea sa citeasca manuscrisul acestei lucrari si sa faca pertinente observatii, domnii ing. Calin Marinescu, Col. (r) ing. Radu Croitorescu, ing. Ioan Sandu Lazar, matematician Dan Dobrescu, ziarist Dumitru F. Dumitru (in ordinea in care a fost citita lucrarea).

D-lui Dumitru F. Dumitru si ing. Ionel Rizescu pentru ajutorul dat la redactarea acestei lucrari.

Principalilor sponsori ai lucrarii, D-lui Dan Dobrescu Director al firmei M.T.IL-Rom, D-lui Leonard Pascanu ca simplu iubitor al istoriei filateliei romanesti D-lui ing. "N" directorul unei reprezentante in Romania a unei mari firme, care a dorit sa-si pstreze anonimatul, D-lui ing. Corneliu Milica Rafalet precum si sponsorilor care au inserat reclame in acest volum.

Autorul spera ca cititorii sai ii vor comunica parerile si sugestiile D-lor pe adresa Dr. Ing. Marcel Sapira, Bucuresti, Soseaua Oltenitei nr. 73, Bloc 5, Et. II, Apart. f0. Cod 75504-Sect. 4, Oficiul postal 61, tel. 634.17. 29.

1. EMISIUNILE DE MARCI POSTALE DIN TRANSILVANIA DE NORD 1944-1945

1.1 Aspecte generale

Aceste emisiuni sunt : in ordinea in care au fost inserate in C.M.P.R. '74, Nasaud, Odorhei, Oradea, Salaj, Targu Mures, si Sighet.

Toate cataloagele citate (6-12) insereaza aceste emisiuni, cu exceptia catalogului C.M.P.R. '59 din care lipseste emisiunea Targu Mures. Lipsa acestei emisiuni din C.M.P.R. '59 ar putea fi legata de faptul ca a fost realizata prin supratiparirea unor marci cu efigia Regelui Mihai I. Explicatia este totusi subreda deoarece respectivul catalog insereaza "Marci uzuale. Format mic" care au efigia Regelui .

Perioada in care au aparut marcile "Emisiunilor din Transilvania de Nord" este complexa, atit din punct de vedere militar, cit si politic, implicind existenta concomitenta in respectivul teritoriu a ramasitelor administratiei horthiste, a Armatei Romane de eliberare, precum si a trupelor sovietice, in inaintarea lor spre teritoriul german. Viitorul teritoriului era inca incert. Administratia locala se facea pe judete conduse de catre un prefect, care, prin "Ordonante", stabilea ce are de facut populatia.

Din fericire pentru noi, pentru o clara intelegere a acelor vremuri, a ramas din acea perioada un document unic, lucrarea fostului prefect de Bistrita, Dr. Stefan I. Pop, "O pagina de istorie. Viata judetului Nasaud de la 13 Octombrie 1944 la 13 Martie 1945".
Lucrarea a aparut in anul 1947 la Tipografia "Minerva"-Bistrita. (4).

De-a lungul anilor, in diverse lucrari, aceste emisiuni au fost prezentate sub diferite aspecte si denumiri, astfel :

- "Emisiunile autoritatilor locale din Transilvania de Nord 1944-1945" (6), (7).

- "Marci regionale si locale. Emisiunile de eliberare din Transilvania de Nord" (8).

- "Poste locale. A) Emisiunile de eliberare din Transilvania de Nord (1944-1945)" (9).

- "Poste locale. Emisiunile de marci puse in circulatie dupa eliberarea Transilvaniei de Nord" (10).

- "Emisiuni locale din Transilvania de Nord 1944-1945" (11).

- "Emisiunile Victoriei si posta locala" in "Lista informativa de preturi" din prima parte a anului 1947 publicate in revista "Filatelia". Ex. Nr. 51 din 1 februarie 1947 si Nr. 61 din iulie 1947.

Marcile "Emisiunilor din Transilvania de Nord" (1944-1945) au destul de multi simpatizanti care le includ in colectii cu teme ca "Urmarile celui de-al doilea razboi mondial", "Marci cu supratipare ale altor tari decit cele de origine", colectii "Nationale " Romania, Ungaria si chiar Austria etc.

Se apreciaza ca o mare parte a acestor marci (ca sa nu spunem cea mai mare parte) se gaseste in momentul de fata in colectii din Ungaria, Elvetia, Statele Unite, Austria, Slovacia etc.

Exista si o serie de cunoscuti colectionari ale acestor marci dintre care mentionam pe d-l ing. Peter Nema din Elvetia si d-l Frieder Eugen din Brasov.

Marcile emisiunilor si-au pierdut, acolo unde a fost cazul, puterea de francare o data cu redeschiderea oficiilor postale ale Postei Romane.

Inainte de a trece la o analiza si o catalogare individuala, in cele de mai jos se vor prezenta o serie de date de sinteza, istorice, geografice si de alta natura care pot servi la o reala cunoastere a conditiilor in care au aparut "Emisiunile de marci postale din Transilvania de Nord" (1944-1945).

In cele ce urmeaza se va intilni, in unele cazuri, expresia "folclor, folcloric". Notiunea nu are nimic peiorativ si exprima doar faptul ca respectiva informatie s-a transmis verbal.

1.2. Dictatul de la Viena si inlaturarea consecintelor sale

Prin Dictatul de la Viena de la 30 august 1940 partea de Nord a Transilvaniei cu o suprafata de 43.000 km² si o populatie de circa 2.600.000 locuitori, in majoritate romani, este smulsa din Romania si inglobata in Ungaria horthista. Dictatul a fost impus de Germania hitlerista si Italia fascista (22).

Departe de a fi un act spontan, Dictatul de la Viena a fost consecinta unei conspiratii pregatite minutios ani de zile.

Iata, de pilda, ce declara inca din anul 1931 Adolf Hitler ziaristului Breiting de la "Leipzeiger Neuesten Nachrichten" :

"Ungaria , daca se va alia cu Germania, va reveni pe teritorile pierdute in 1918". (Marian Padkowinski-"Hitler si clanul lui", Editura Colisseum, Bucuresti, 1991, pag. 94.)

Urmare a Dictatului de la Viena regele Carol al II-lea abdica la 6 septembrie 1940 in favoarea fiului sau, Mihai I, la conducerea tarii fiind instalat generalul I. Antonescu.

Dupa participarea Armatei Romane, alaturi de tarile Axei Berlin-Roma, la razboiul de eliberare a teritoriilor romanesti din Basarabia si Bucovina, in conditiile iminentei prabusiri a Frontului de Est german, Romania, prin proclamatia regelui Mihai I, intoarce armele impotriva trupelor hitleriste si incepe lupta pentru inlaturarea consecintelor Dictatului de la Viena.

Paginile de eroism ale Armatei Romane pentru eliberarea Transilvaniei de Nord, Ungariei, Cehoslovaciei si Austriei sunt descrise in (1).

Cine citeste cu atentie aceasta carte si, cu experienta anului 1993, sare peste cliseele fara de care, probabil, cartea nu ar fi putut apare la vremea respectiva, se convinge de uriasul efort depus de Armata Romana si in general de Romania, efort care a dus la scurtarea celui de-al doilea razboi mondial cu multe luni.

Intreg teritoriul national din Transilvania de Nord a fost eliberat la 25 octombrie 1944.

La 10 februarie 1947 a fost semnat la Paris Tratatul de pace cu Puterile Aliate si asociate, care a consfintit si pe plan juridic anularea Dictatului de la Viena.

Dezbaterile au fost indelungate. Astfel la 7 mai 1946 "Consiliul ministrilor de externe" precizeaza ca "Hotaririle sèntintei de la Viena din 30 august 1940 sunt declarate nule si neavenite. Frontiera dintre Romania si Ungaria este restabilita prin articolul de fata, astfel cum exista la 1 ianuarie 1938" (1). Articolul a fost rediscutat si aprobat definitiv, in unanimitate, in "Sedinta plenara" a Conferintei de Pace din 10 octombrie 1946.

Tratatul de pace a fost semnat "dupa aproape zece luni de discutii si incertitudini" (1).

1.3. Aspecte istorice si geografice

Dupa eliberarea Transilvaniei de Nord a inceput instalarea autoritatilor romane.

Iata ce scrie despre aceasta perioada ziarul "Vointa Transilvaniei" din 1 februarie 1945 :

"Administratia romaneasca a fost instalata in judetele Trei Scaune, Ciuc, Odorhei si Mures la inceputul lunii octombrie si a functionat pina la 10-14 noiembrie 1944. In judetele Somes si Salaj nu a functionat decit citeva zile.

In celelalte judete nu s-a produs nici chiar un inceput de instalare".

Retragerea temporara a administratiei Romane s-a facut la dispozitia Comandamentului Sovietic, in cadrul presiunilor U.R.S.S. de instalare la Bucuresti a unui guvern aservit.

Abrogarea masurii s-a facut dupa instalarea guvernului Petre Groza la 6 martie 1945.

Conform datelor din arhivele statului din Targu Mures, rezulta ca Transilvania s-a aflat sub administratie sovietica in intervalul noiembrie 1944-9 martie 1945. -(Adresa Nr. 2025 din 24.06.1993 a consiliului Municipal Targu Mures).

In toata aceasta perioada Posta Romana nu numai ca nu s-a retras dar a redeschis noi si noi oficii din teritoriul eliberat al Transilvaniei de Nord (Vezi si anexa Nr. 1.)

Este important sa retinem ca intreaga perioda "de existenta" a "Emisiunilor de marci postale din Transilvania de Nord" se situeaza in intervalul dintre retragerea administratiei romanesti, 10-14 noiembrie 1944 si reinstalarea acestei administratii, esalonat, in martie 1945.

Rezulta ca "Emisiunile din Transilvania de Nord" s-au nascut si au fost prezente intr-o perioada de confuzii, de nostalgii si asteptari privind viitorul Transilvaniei de Nord, o perioada de nelimitate posibilitati de initiativa si, de ce nu, de imposturi.

O perioada in care cel de-al doilea razboi mondial continua sa se desfasoare, o perioada in care legaturile rutiere, feroviare si informationale cu Transilvania de Nord se realizau cu greutate, in sfirsit o perioada in care inca nu se facuse bilantul catastrofalului Dictat de la Viena.

In tabelul Nr.1 sunt prezentate localitatile din Transilvania de Nord care au emis marci postale conform C.M.P.R.-74.

Pentru comparatie sunt prezentate si datele corespunzatoare pentru orasul Cluj, centrul administrativo-politic a regiunii ocupate ca urmare a Dictatului de la Viena.

Tabel Nr. 1.

Orasul	Populatia in 1940(3)	Data eliberarii 1944(1)	Eliberat de armata(1)
1)Targu Mures	38.381	18 sept.	Romana
2)Odorhei	8.592	11 sept.	Romana
3)Bistrita Nasaud	13.251	11 sept.	Sovietica
4)Sighet	27.684	5-14 sept.	Sovietica
5)Oradea	80.928	12 oct.	Romana+Sov.
6)Zalau (Salaj)	7.776	16-20 oct.	Romana
7)Cluj	101.000	11 oct.	Romana+Sov.

Teritoriul cedat ca urmare a Dictatului de la Viena includea urmatoarele judete, (orasul de resedinta este mentionat in paranteza) :

Bihor (Oradea), Ciuc (Miercurea Ciuc), Cluj (Cluj), Mures (Targu Mures), Nasaud (Bistrita), Salaj (Zalau), Satu Mare (Satu Mare), Somes (Dej), Trei Scaune (Sfintu Gheorghe), Odorhei (Odorhei).

Regiunea se marginea (in 1939) la vest cu Ungaria, la nord cu Ceho-Slovacia si la nord est cu Polonia.

Amplasarea judeteana a oraselor emitente de emisiuni de marci postale conform C.M.P.R. -74 si denumirea lor in diferite limbi sunt prezentate in tabelele nr. 2 si 3. (20)

In tabelul 3 sunt incluse si denumirile Cluj si Transilvania. In rubrica cu toponimele in limba germana sunt trecute denumirile folosite de POSTA AUSTRIACA pe stampilele realizate incepind din anul 1850 . (26)

Tabelul Nr.2.

Denumirea din 1940	Dehumirea actuala	Judetul in 1940	Judetul in 1993
1)Targu Mures	Targu Mures	Mures	Mures
2)Odorhei	Odorheiul Secuiesc	Odorhei	Harghita
3)Bistrita	Bistrita	Nasaud	Bistrita-Nasaud
4)Sighet	Sighetul Marmatiei	Maramures	Maramures
5)Oradea	Oradea	Bihor	Bihor
6)Zalau	Zalau	Salaj	Salaj

Tabelul Nr. 3

Romana	Maghiara	Germana	Greaca	Latina
1)Targu Mures	Marosvasarhely	Maros-vasarheli Maros-wasarhely	Agropolis	Foroburgum
2)Odorhei	Udvarhely Szekelyudvarhely	Sz.udvarhely	Areopolis	
3)Bistrita	Beszterce	Bistritz Bistritz in Sibenb.		Bistricium
4)Sighet	Szigeth Maramarossziget	Szigetwar		
5)Oradea	Nagyvarad	Grosswardein		Magno-Varadinum
6)Zalau	Zilah Szilay	Zilah		
Cluj Transilvania Ardeal	Kolozsvar Erdely	Klausenburg Siebenburgen	Claudiopolis	Napoca

Transilvania, sau portiuni din acest teritotiu, au facut parte din teritoriul Dacia locuita in antichitate de populatia geto-daca. Dupe razboaiele daco-romane din 101-102 si 105-106 d. Chr. statul dac a fost desfintat, teritoriul sau fiind transformat in provincie romana cu denumirea de Dacia romana, Dacia Felix, Dacia Porolissensis, in diferite etape.

1.4. Citeva aspecte filatelice

O privire de ansamblu asupra "Emisiunilor de marci postale din Transilvania de Nord 1944-1945" (C.M.P.R.-74) este prezentata in tabelul Nr. 4. In tabelul Nr. 5 sunt prezentate tarifele Postei Romane din perioada 10 mai 1944-1 aprilie 1946, in lei. (21)

Tabelul Nr. 4.

Orasul	Data aparitiei primelor marci	Dupa cite zile de la eliberare	Tipuri marci aparute	Eseuri	Moneda
1)Targu Mures	20 nov.1944	63	8	da	Lei
2)Odorhei	30 dec.1944	101	14	nu	Filler-Pengo
3)Bistrita-Nasaud	20-24 dec.1944	105	1	nu	Pengo
4)Sighet	29 dec.1944	110	10	da	Filler-Pengo
5)Oradea	27 ian.1944	105	30	nu	Filler-Pengo
6)Zalau (Salaj)	12 feb.1945	120	66	da	Filler Pengo

Toate datele de mai sus se refera numai la prima emisiune (acolo unde au fost doua).

Marcile din orasele Odorhei, Zalau, Oradea si Sighet au fost realizate prin supratiparirea unor marci maghiare, cele din Targu Mures prin supratiparirea unor marci romanesti. Marca emisa la Bistrita are un desen original.

Tabelul Nr. 5.
- in lei -

Tariful	10 mai 1944	10 ian.1945	1945	15 aug.1946
Scrisori loco	13	25	26	55
Scrisori alte localit.	17	35	36	80
Carti postale simple	11	20	20,5	40
Carti postale ilustrate	13	25	26	55
Carti postale militare	3	3	3	10
Imprimate	4,5	10	10,5	20
Ziare	0,25	0,5	0,5	2
Taxa recomandare	20	40	40	80
Adeverinta de primire	20	40	40	80

Datele inscrise sunt cele la care s-a schimbat tariful. (21)

Pentru o mai buna edificare, in tabel sunt mentionate si cotele atribuite de aceleasi cataloage pentru marca neobliterata de 6 parale din emisiunea "Principatele Unite-1864" si pentru marca obliterata de 18 bani din emisiunea "Carol cu favoriti in medalion-1868".

Cu initialele M.B.K. am notat catalogul maghiar "A MAGYAR BELYEGEK KEZIKONYVE " (12), cu valorile in foriti. Pentru comparatie cotele emisiunii "Franz Josef I-1861/722 gravata, din acelasi catalog sunt : 50 F pentru valorile de 2 Kr si 10 Kr obliterate si 5 F pentru valoarea de 5 Kr. obliterate.

Marcile de la pozitiile 1-6 apartin emisiunii "Uzuale Mihai 1943-1944", iar marcile de la pozitiile 7 si 8 apartin emisiunii de marci "Timbru fiscal-postal 1943-1944", marci cu efigia regelui Mihai I cu filigran MM.

Cotele pentru seria intreaga de 8 valori.
C.M.P.R. -84 600
Zumstein 1992 60
M.B.K. (12) ..... P.A.

Toate preturile sunt identice pentru seria neobliterata sau obliterata. Desi ar fi fost normal, nicaieri nu se face o deosebire de pret intre marcile primului si celui de-al doilea tiraj.

2.5. Marcile atipice

Dupa (24) se cunosc urmatoarele erori :
TRANSILAANIA ("A" in loc de "V") in pozitiile 25 si 75
TSANSILVANIA ("S" in loc de "R") in pozitia 35
TRANSILYANIA ("Y" in loc de "V") in pozitia 42
TRANSILVANIA cu ultimii doi "A" de o inaltime mai mica in pozitiile 4, 5, 39, 59, 69, 79 si 89.
TRANSILVANIA cu toti trei "A" de o inaltime mai mica decit restul literelor in pozitiile 60, 70, 80 si 90.
TRANSILVNNIA ("N" in loc de "A") pozitia nedeterminata.

Se cunosc varietati cu abklatsth al supratiparului la mai multe valori. Autorul a putut cerceta (27) doar piese din valorile de 2 Lei postali si fiscal-postal (Fig. 9).

In M.B.K. erorile sunt apreciate global cu "pret de amator". Abklatsch-urile nu sunt mentionate decit in (27).

2.6. Reconstituirea colilor. Deductii si implicatii

Iata ce spune textual Peter Nema (24) :

"Dupa F. Konrad si Gh. Sipos varietatile cunoscute sunt urmatoarele ..." (cele prezentate in capitolul 2.5) si apoi "pina in prezent nu este cunoscuta o coala completa a nici uneia din marcile emisiunii Targu Mures, ..., eu ma indoiesc ca ar exista. Pentru a reconstitui supratiparul unei intregi coli ar fi necesar sa examinam diverse blocuri sau exemplare de pe marginea colilor."

Fara indoiala ca d-l Peter Nema este unul din cercetatorii cei mai avizati ai "Emisiunilor de Eliberare" si totusi in cele afirmate el face o mica confuzie, cu consecinte imprevizibile.

Confuzia consta in faptul ca se presupune ca ar fi posibila o reconstituire a unei coli din "Emisiunea Targu Mures".

Acest lucru este practic imposibil deoarece marcile "Uzuale Mihai 1943-1944", cu filigran MM au fost livrate in totalitatea lor in coli fara margini laterale. (Ca sa nu mai vorbim de date imprimate pe marginea laterala care ar fi permis identificarea numarului rindului si/sau coloanei).

In aceasta situatie singura explicatie logica a faptului ca F. Konrad si Gh. Sipos au putut determina locul in coala a erorilor este ca ei au vazut o coala intreaga. Si cum n-au existat decit 4 coli intregi din fiecare valoare, care s-au epuizat in zece zile, o explicatie posibila este ca F.K. si/sau S.Gh. au fost la Targu Mures in acele zile, cu concluzia fireasca ca intr-un fel sau altul, au fost implicati in realizarea acestei emisiuni.

Daca se mai doreste un argument in acceptarea acestei premize sa notam ca din cele 4 emisiuni supratiparite in continuare, Odorhei, Salaj, Oradea si Sighet, doua s-au realizat in orasele de resdinta ale celor doi filatelisti mentionati (Odorhei pentru S. Gh. si Oradea pentru F. K.).

2.7. Tarife, circulatia marcilor

2.7.1. Tarifele in vigoare in luna noiembrie 1944
(Prin amabilitatea d-lui ing. Calin Marinescu)

Este de presupus ca autorii emisiunii au fost la curent cu reglementarile in vigoare ale Postei Romane.

Realizarea emisiunii din 6 marci postale si doua marci fiscal-postale este justificata de regulamentul publicat in Buletinul P.T.T. Nr. 4 /1944, la pag. 38, care prevede ca incepind de la 10 mai 1944 tariful se stabileste astfel :

- scrisoare loco	11 lei	postal +	2 lei	fiscal-postal,
- scrisoare altelocalit.	15 lei	postal +	2 lei	fiscal-postal,
- c.p. simpla	10 lei	postal +	1 leu	fiscal-postal,
- c.p. ilustrata	11 lei	postal +	2 lei	fiscal-postal,
- imprimate	3,50 lei	postal +	1 leu	fiscal-postal.

Rezulta ca este justificata includerea in cadrul emisiunii a marcilor fiscal-postale de 1 si 2 lei care supratiparite nu si-au pierdut caracterul, spre deosebire de cazul celorlaltor emisiuni supratiparite, pe marci maghiare, unde marcile PORTO au devenit marci postale propriu-zise.

2.7.2. Circulatia marcilor din "Emisiunea Targu Mures"

Peter Nema (24) sustine ca a vazut in total 6 scrisori francate cu marcile emisiunii Targu Mures. Trei din aceste scrisori sunt francate cu intreaga serie (probabil obliterate de complezenta).

Una din scrisori este adresata la Odorhei (pentru o localitate rurala) si este francata cu 38 lei (2 lei fiscal-postal + 16 lei postal + 20 lei postal). Scrisoarea este prezentata in articol.

Alte doua scrisori sunt recomandate locale cu datele de 22 si 23 noiembrie 1944, francate tot cu 38 lei.

Nu este semnalata (nici in "folclor") existenta unor carti postale francate cu marci ale emisiunii Targu Mures. De-a lungul anilor autorul a vazut cel putin doua fotografii ale unor scrisori recomndate, local, francate cu marcile emisiunii, dar nu poate spune daca este vorba de cele mentionate in (24) sau de alte scrisori.

Rezulta circulatia efemera a acestor marci.

Tinind seama de putinele informatii existente in privinta circulatiei marcilor acestei emisiuni, chiar daca confuza se reproduce mai jos o sesizare facuta in revista "Filatelia" Nr. 8 din 15 aprilie 1945 de Sever Procinkiewicz din Deva str. Cuza Voda 6. (29)

"Subsemnatul posed un timbru de 5 lei (rosu), obliterat, cu sursajul "Transilvania".

Sursajul este imprimat peste fruntea efigiei "Suveranului" "Erdely", iar sub barbie, cu litere mai mici, "Transilvania" ; sursajul este de culoare neagra.

Timbrul este obliterat cu stampila urmatoare. Stampila este de marimea unei monezi de 500 lei, din guma, si nu de metal si are inscriptia "MOROSVASARHELY I ", in mijloc, intre doua linii data "1944 Nov. 23" iar jos Tg. Mures I.

Culoarea stampilei este albastra.

Cu acest timbru a fost francata o scrisoare simpla ce a fost predata la Targu Mures si a sosit la Deva".

2.7.3. Neconcordanta tarifelor postale

Francarea corespondetelor locale si destinate altor localitati cu 38 lei nu corespunde tarifelor in vigoare in epoca.

Exista totusi o informatie, eronata, dupa care se pare ca s-au ghidat cei ce au francat cu marci ale emisiunii Targu Mures.

Astfel, in ziarul "Universul" din Bucuresti din data de 10 iunie 1944 (Nr. 158) se mentioneaza ca noul tarif pentru o scrisoare "alte localitati" este de 18 lei (16 lei postal + 2 lei fiscal-postal).

Daca la aceasta valoare adaugam 20 lei taxa de recomandare ajungem la cifra incriminata "38 ".

Faptul ca pentru o recomandata locala s-a francat de asemenea cu 38 lei in loc de 33 lei ridica serioase semne de intrebare.

Informatia privind textul din ziarul "Universul" mi-a fost pusa la dispozitie tot de d-l ing. Calin Marinescu.

Daca luam ca bun ceea ce ni se spune in (24) rezulta ca cel putin marcile postale de 1, 2 si 10 lei precum si marca fiscal-postala de 1 leu nu se cunosc efectiv circulate.

2.8. Falsuri

O serie de supratipare sunt vizibile pe spate (12).

"Folclorul" a creditat o legenda ca toate supratiparele trebuie sa fie vizibile pe spate, iar daca nu sunt, avem de-a face cu falsuri. Mult mai verosimil poate fi faptul ca din cauza grabei sau a mijloacelor tehnice rudimentare folosite, nu s-a putut asigura o pozitionare corecta, paralela, intre matrita si plansa cu marci astfel incit o parte a colii a suportat o presiune mai puternica facind ca supratiparul sa fie vizibil pe verso, in timp ce pe restul colii presiunea a fost sub cea medie.

Exista falsuri grosolane ale supratiparului usor de recunoscut prin comparatie cu cel original.

Pentru prima oara in catalogul Konrad 1948 se semnaleaza existenta unor falsuri. In C.M.P.R.-74 se mentioneaza "Atentie la falsuri".

Peter Nema (24) arata ca exista marci (dubioase) care arata foarte bine. Se da ca exemplu doua blocuri de cite 20 marci postale de 1 leu si 5 lei care nu au erorile semnalate de F. Konrad si Gh. Sipos. Se afirma ca inainte de a clasifica aceste marci ca falsuri este necesar sa se clarifice care din colile supratiparite contin erorile specificate mai sus.

Tot P.N. (24) mai sustine ca alte excelente falsuri, realizate cu literele originale ale tipografiei de origine, pot fi recunoscute prin faptul ca marcile suport au alte nuante decit marcile originale, difera prin dantelura sau prin structura gumei fata de cele gasite pe efectele postale circulate, si care se presupun a fi originale.

2.9. Directia P.T.T. a Postei Romane si .... promotorii emisiunii

Se reproduc mai jos doua articole aparute in primele luni ale anului 1945 in revista "Filatelia".

In (33), articol nesemnat, se consemneaza :

"In Transilvania si anume se pare ca la Tg. Mures, citeva valori din marcile romanesti aflate in circulatie au capatat un sursaj cu cerneala de culoare neagra "ERDELY" imprimat peste fruntea efigiei Suveranului, iar mai jos cu litere mai mici "TRANSILVANIA".

Desi am facut tot ce omeneste a fost posibil pentru a obtine cit mai multe amanunte despre acest sursaj, totusi pina acum nu se poate sti nimic precis.

Directia Generala P.T.T. declara ca nu cunoaste aceste marci si ca nu circula nicaeri.

Rugam cititorii...".

Alaturat se prezinta marca postala de 2 lei din Emisiunea provizorie Targu Mures.

Sursa bibliografica (34) are urmatorul continut :

"Subsemnatul Trencier Aladar, filatelist, domiciliat in Blaj, strada Clujului nr. 51, in legatura cu cele publicate in nr. 3 al revistei "Filatelia" din februarie 1945... va comunic urmatoarele :

Am vorbit cu directorul Oficiului postal Tg. Mures, dl. Tomos Ladislau si cu casierul acestui oficiu postal dl. Marton, care a dus timbrele la sursajat si mi-au spus ca s-au sursajat in total 450 serii, din urmatoarele valori, din timbrele aflate in circulatie :

Timbrul fiscal-postal:1 leu si 2 lei .

Timbrul posta uzual:1 leu, 2 lei, 5 lei, 10 lei, 16 lei si 20 lei.

Din totalul de 450 serii au fost vindute 90% pentru scrisori recomandate si 10% neuzate pentru filatelisti".

Astazi nu stim cite marci au fost utilizate pentru francarea corespondentelor dar putem aprecia cu siguranta ca peste 90% au ajuns, neuzate, in mina filatelistilor.

Rezulta ca informatia din (34) este cel putin tendentioasa.

2.10. Reconsiderarea emisiunii

In cele de mai sus sau detaliat elementele cunoscute pina in prezent.

In cele ce urmeaza sunt precizate elementele fundamentale ale desfasurarii evenimentelor si se dau unele raspunsuri la intrebari care pot defini aceasta emisiune.

Deci, la inceputul lunii octombrie 1944 au fost instaurate la Targu Mures autoritatile romane, care au fost nevoite sa se retraga intre 10-14 noiembrie 1944.

Redeschiderea oficiului postal al Postei Romane la Targu Mures s-a facut la 10 octombrie 1944.

Odata redeschis oficiul postal din Tg. Mures s-au redeschis si oficiile postale din Reghin (19.10.1944), Toplita (10.2.1945) si Sovata (22.2.1945), precum si celelalte oficii autorizate din judet (29.1.1945-29.3.1945).

Rezulta ca "Oficiul postal de stat" al Postei Romane din Targu Mures nu s-a retras odata cu "administratia romana", iar la revenirea autoritatilor romane in martie 1945, Posta Romana din judet terminase, in cea mai mare parte, reinstalarea oficiilor sale.

Se remarca ca intre ultima decada a lunii noiembrie 1944 si sfirsitul lunii ianuarie 1945 exista o pauza in redeschiderea oficiilor postale orasenesti de stat si a celor autorizate din judet.

Tocmai in aceasta pauza de dezvoltare activitatii Postei Romane din Targu Mures a aparut "Emisiunea Targu Mures".

Reiese ca printre initiatori au fost chiar conducatori ai oficiului Postei Romane din Targu Mures.

2.10.1 Putea dispune un organ postal-local supratiparirea marcilor romane ?

"Emisiunea Targu Mures" este singura care s-a realizat in Transilvania de Nord prin supratiparirea unor marci romanesti si a avut, dupa toti cercetatorii, cea mai scurta perioada de existenta, doar 10 zile.

Desigur, intre cele doua constatari, exista o strinsa legatura.

Chiar in imprejurarile deosebite, existente in acea perioada, un organ postal nu putea dispune supratiparirea unor marci postale romanesti, care depindeau numai de Posta Romana si erau in gestiunea acesteia, decit abuziv.

Cu atit mai putin un asemenea organ postal local isi putea aroga dreptul ca pe marci romanesti sa aplice supratiparul "ERDELY TRANSILVANIA", cel putin din doua motive :

- "ERDELY TRANSILVANIA" depaseste nu numai limitele unei administratii postale judetene, dar si pe cel al Transilvaniei de Nord, vremelnic ocupata;

- ar fi insemnat sa se reduca limitele de folosire ale marcilor romanesti de la intreg teritoriul national la un judet sau la o provincie, intr-un moment in care Armata Romana se lupta la portile Budapestei. Istoria filatelica demonstraza ca armatele, in inaintarea lor, supratiparesc marcile fostei administratii si in nici un caz invers.

2.10.2 De unde au fost procurate marcile ?

Sursele pe care le-am citat sustin ca acestea au provenit din cele "ramase dupa retragerea administratiei romane".

Lasind la o parte netemeinicia informatiei, autorul (11) dovedeste o totala necunoastere a traditiei Postei Romane.

Posta Romana a fost intotdeauna o institutie cu o disciplina deosebita si mai ales o institutie, ca sa ne exprimam academic, cel putin parcimonioasa.

Numai cine nu cunoaste aceasta realitate isi poate imagina ca o unitate a Postei Romane, trebuind sa se retraga temporar, nu ar fi luat cu ea pina la ultima marca din inventar. Cu atit mai mult cu cit in aceasta perioada nu este vorba de un conflict armat ci, cel mult, de o confruntare de culise.

2.10.3 De.ce nu s-a schimbat valoarea faciala ?

In istoria marcilor postale romanesti, si nu numai, se cunosc mai multe cazuri in care prin supratiparire nu s-a schimbat valoarea faciala. Iata citeva exemple din istoria noastra postala :

- supratiparul "1918" a fost realizat pentru evitarea unor marci sustrase;

- supratiparul "Mamaia" a fost realizat deoarece din emisiunea "Jamboreea nationala Sibiu-1932" a ramas un stoc de marci nevindut;

- supratiparul (tolerat) "Ziaristii-Ujsagirok-1920" a fost realizat in speranta ca marcile stocate, inclusiv varietatile realizate, vor putea fi vindute mai tirziu, la un pret mult mai ridicat decit cel facial. S-a tinut seama, in mod evident, de interesul pe care-l va ridica un supratipar bilingv, mult cautat dupa primul razboi mondial.
... si dupa al doilea!

Acest ultim exemplu pare sa fi inspirat si pe autorii "Emisiunii Targu Mures". Probabil sub directa sau discreta coordonare a unor filatelisti care numai naivi nu erau.

Este greu sa judecam altfel daca tinem seama si de cheltuielile pe care "intreprinzatorii" au trebuit sa le suporte.

2.11. Concluzii

"Emisiunea provizorie Targu Mures" a aparut intr-o perioada in care in oras functiona oficiul postal de stat al Postei Romane.
Emisiunea a fost realizata cel putin cu concursul conducerii oficiului postal al Postei Romane.

Emisiunea a fost realizata intr-un tiraj de numai 450 serii cu un facial insignifiant pentru un oras cu o populatie de circa 40.000 suflete.

Marcile au fost stocate de realizatori, ceace rezulta si din constatarea ca nu au aparut in magazinele filatelice si in listele de preturi.

Durata de viata a emisiunii nu a depasit 10 zile, emisiunea fiind probabil amendata (interzisa) atit de Posta Romana cit si de alte organe oficiale romanesti, din care probabil nu trebuie sa neglijam Armata Romana, care a eliberat orasul si care pastra inca in oras unitatile sale de legatura.

Totul a fost posibil in conditiile istorice pe care le-am descris la inceputul acestui capitol si poate sub iluzia ca soarta Transilvaniei de Nord nu a fost inca "jucata".

Cele citeva plicuri cunoscute, chiar daca au circulat efectiv sunt o urmare fireasca a surprizei si/sau a lipsei de informatie a unor salariati ai postei, daca nu a complicitatii lor.

Deci se poate aprecia ca "Emisiunea Targu Mures" este
"O REALIZARE FRAUDULOASA A UNOR FUNCTIONARI INCORECTI".

3. Emisiunea "Odorhei" (14) (15)

3.1. Certificatele ("protocoalele") emisiunii

Odorheiul a fost eliberat de Armata Romana la 11 septembrie 1944 (1). Populatia Odorheiului era in anul 1940 de 8-9.000 suflete. Pina la Dictatul de la Viena , Odorheiul era capitala judetului Odorhei. In prezent Odorheiul este amplasat in judetul Harghita cu capitala Miercurea-Ciuc.

Din toate "Emisiunile din Transilvania de Nord 1944-1945" cele mai multe si detaliate informatii le avem despre emisiunea "Odorhei" ca urmare a existentei a doua "Certificate" ("protocoale"), unul in limba maghiara, datat 31 decembrie 1944, si altul in limba romana, datat 30 iulie 1945.

Toate articolele aparute pina in prezent, care se refera la aceasta emisiune, au ca unica sursa de informatie aceste "certificate" ("protocoale").

La pag. 30-32 redam, in copie, "Certificatul despre timbrele sursarjate la Odorheiu". Acest "certificat" este de fapt o prescurtare a "Protocolului" in limba maghiara, aparut anterior.

Fata de "Protocolul" in limba maghiara, in "Certificatul" in limba romana s-au omis unele informatii:

- evidenta marcilor preluate de la debitanti precum si aceea a marcilor inapoiate. Cele doua sume (marci preluate, valoarea in pengo si marci predate, valoarea in pengo) sunt egale ;

- urmatoarele persoane au primit GRATUIT cite un set de marci supratiparite : Ignatiu Szilagyi-prefect, Ferenc Dobos-primar, Mihaly Samuel-presedintele organizatiei etnicilor maghiari-MADOSZ, Seful politiei, Proprietarul tipografiei "Minerva", si detectivul (?) Orban. (Nu se face nici o referire la ceace inseamna "un set" tinind seama ca unele marci au aparut numai in citeva exemplare);

- Sipos Geza (S.G. in cele ce urmeaza) a cerut si a primit drept "comision" 3,3% din valoarea totala a marcilor supratiparite respectiv 214,5 pengo, in marci "Odorhei"-supratiparite;

- S.G. a primit de asemenea, in marci supratiparite, contravaloarea costului imprimarii si a regravarii stampilei, in total 235 pengo;

- profitul total al lucrarii a fost de 5.800 pengo;

- marcile au fost emise la 23 decembrie 1944 si nu la 30 decembrie 1944, cum se specifica in "Certificatul" in limba romana.

FIRMA GHEORGHIU A.
ACHIZITIONEAZA SAU PRIMESTE IN CONSIGNATIE MARCI POSTALE, PLICURI CIRCULATE CLASICE, POSTCLASICE SI MODERNE, EFECTE FILATELICE, MONEZI, DECORATII, BANCNOTE, ILUSTRATE VECHI, CEASURI VECHI, STILOURI, BRICHETE VECHI, PICTURA, SCULPTURA, OBIECTE DE ARTA, ALTE OBIECTE DE COLECTIE.
ADRESA : STEFAN CEL MARE 39, BLOC 32, SCARA A, PARTER
DESCHIS : 12.00 - 18.30
TELEFON : 624.21.63, DUPA ORA 20.00

Stampila - Fig. 10
1 P.

Stampila - Fig. 10
2 P.

Certificat
despre timbrele sursarjate la Odorheiu

In perioada de tranzitie survenita dupa 23 August 1944 in Ardealul de Nord, judetul Odorheiu a ramas fara stoc de timbre postale. Oficiul postal din Odorheiul a incercat initial remedierea lipsei de timbre prin intrebuintarea unor stampile rotunde de Cauciuc cu urmatorul text "Eszakerdely 1 P /:sau 2 P:/ Szekelyudvarhely Romania". Stampilele sunt aratate in acest certificat /sus/. -Deoarece aceste stampile nu purtau data, si oficiul postal Sighisoara nu expedia scrisorile, -au fost intrebuintate numai timp de 3-4 saptamini. -Descoperindu-se intre timp la debitele din Odorheiu stocuri de timbre maghiare, a fost autorizata in ziua de 19.Decembrie 1944 D-l profesor Sipos Geza din Colegiul Reformat din Odorheiul de catre D-l Prefect al judetului Szilagyi Ignatiu si D-l Benki Stefan dirigintele postei, de a stringe -cu control potrivit- timbrele maghiare ramase dela debitanti in Odorheiu, si din aceasta -cu sursarj potrivit- sa infiinteze timbre postale cu valori mai mare, intrebuintate de posta, corespunzator noului tarif postal ridicat.

In baza autorizatiei de mai sus au fost adunate 7358 bucati timbre postale si 2590 bucati de carti postale emise de statul maghiar. S'au dovedit neapte pentru sursarj si s'au anulat 312 buc. de timbre si 4 buc. de carti postale. -Din cantitatile de timbre mai sus aratate au fost predate pentru sursarjare unei tipografii 7046 buc. de timbre si 2586 buc. carti postale. -Sursarjarea cu culoare neagra s'a facut cu ajutorul unei prese pusa in miscare cu piciorul, -cu urmatorul text:

a/ Pe timbrele de cate 20 bucati /:cate 10-10 timbre in 2 randuri:/ urmatorul text identic la fiecare:

Erdely
Transilvania

-.50 P. /:respective 1.- P. si 2.- P.:/
Romania

b/ Pe cartile postale oficial emise, pprecum si pe timbrele lipite pe imprimate -6 buc. de cate 4 filler "Kossuth Apank"- s'a aplicat pe fiecare timbru separat urmatorul sursarj:

ERDELY
TRANSILVANIA

50 filler

ROMANIA

Din totalul valorilor postale date spre sursarjare s'au anulat la posta ca nereusite 93 buc. de timbre si anume: 52 buc. din No.3.,-10 buc. din No.4., -20 buc. din No.11.-si 11 buc. din No.16 si 6 buc. carti postale. Astfel se explica ca la valorile No.3,4 si 16 din lista cantitatea nu poate fi impartita cu 20 fara rest.

Cantitatile ramase de 6953 buc. timbre si 2580 buc. carti postale au fost puse in circulatie de posta in ziua de 30 Decembrie 1944. - Tirajul timbrelor sursarjate este urmatorul :

1.-	400 buc.	de -.50 P.	sursarjat pe	timbrul de	1 fill.	Arpad vezer,
2.-	920 buc.	de -.50 P.	"	"	3 "	Toldi Miklos,
3.-	1248 buc.	de -.50 P.	"	"	4 "	Hunyadi Janos
4.-	10 buc.	de -.50 P.	"	"	5 "	Kinzsi Pal
5.-	6 buc.	de 50 filler	"	"	4 "	Kossuth Apank
6.-	2 buc.	de 1.- P.	"	"	2 "	Szt.Laszo kiral
7.-	900 buc.	de 1.- P.	"	"	4 "	Hunyadi Janos,
8.-	98 buc.	de 1.- P.	"	"	6 "	Zrinyi Miklos,
9.-	278 buc.	de 1.- P.	"	"	10 "	Hadik Andras,
10.-	2 buc.	de 1.- P.	"	"	10 "	Sacra Corona1944
11.-	1740 buc.	de 1.- P.	"	"	18 "	Patrona Hungaria
12.-	160 buc.	de 1.- P.	"	"	20 "	Sacra Corona ,
13.-	800 buc.	de 1.- P.	"	"	30 "	Szent Margit,
14.-	40 buc.	de 2.- P.	"	"	4 "	Kossuth Apank,
15.-	400 buc.	de 2.- P.	"	"	30 "	Szent Margit,
16.-	189 buc.	de 2.- P.	"	"	30 "	Szilagyi Erzs.
17.-	40 buc.	de 2.- P.	"	"	40 "	Debreceni N templom
18.-	20 buc.	de 2.- P.	"	"	1	Pango Sacra Corona.

Total 6953 bucati.

Timbrele dela pozitia No.5 au fost toate stampilate, deci nu se gasesc in stare neuzata. Cele 2-2 timbre de la poz. 6 si 10 au provenit din complectarea cu cate 2 buc.timbre a coalelor necomplecte de 18 buc. timbre de sub poz. 8 si 9, fiind lipite la partea de dos la aceste coli necomplecte.-xxxxxxx 20 bucati de timbre din poz.11. existau cu supraraj invers.

Timbrele si cartile postale au fost vandute la posta si debitele in Odorheiu, fiind in circulatie in judetul Odorheiul si in Transilvania de Nord dela data de 30 Decembrie 1944 pana la epuizarea lor /:cca sfarsitul lunei Maiu anul 1945:/.

Stampilarea postala a acestor timbre s'a facut cu stampi' mai jos folosita de noi si pentru autentificarea prezentului nostru certificat.-

Odorheiu, la 30 Iulie 1945.

ss. SIPOS GEZA — profesor la Colegiul Reformat.

ss. BENKI ISTVAN — conducatorul incredintat al postei.

Stampila dublu cerc cu banda (Fig. 11) cu data 45.VII-a .30.

- "Protocolul" in limba maghiara a fost intocmit in 5 exemplare si "legalizat" de dirigintelei postei Benki Stefan (BS in cele ce urmeaza).

Parcurgerea "Certificatului" in limba romana si a "Protocolului" in limba maghiara ar trebui sa convinga asupra necesitatii obiective a realizarii unor marci provizorii, precum si asupra legalitatii acestei operatiuni.

In realitate citind aceste"documente", la nivelul de intelegere a anului 1993, apar o serie de intrebari de genul celor de mai jos:

- de ce "Certificatul", in limba romana, intocmit la mai mult de doua luni de la reintroducerea administratiei romane, respectiv de la epuizarea marcilor "Odorhei", supratiparite, nu mentioneaza nici unul din documentele oficiale care ar fi trebuit , in primul rind, sa fie cunoscute?. Dintre aceste documente mentionam ;

-"Ordonanta" emisa de Prefect pentru demararea actiunii de realizare a unor marci provizorii;

- documentul prin care se stabilesc tarifele, tirajele si mai ale textul (ambiguu) al supratiparului. In fond cine le-a stabilit? ;

- actul contabil prin care Posta Odorhei se incarca cu beneficiul obtinut prin vinzarea marcilor supratiparite;

- actul prin care se dispune scoaterea din inventarul oficiului postal Baile Homorod a stampilei sale si transformarea ei prin regravare. Cum se face ca nu a fost folosita o stampila a oficiului Odorhei?;

- ce semnificatie poate avea afirmatia ca s-au descoperit intre timp la debitele din Odorhei stocuri de timbre maghiare ? Cum era posibil ca un diriginte (?) de oficiu, BS sa nu stie ca la numai 6 debitanti din oras exista un stoc de circa 7.000 timbre (marci postale) in valoare de peste 1.000 pengo, adica contravaloarea a 1.000 de trimiteri postale. In plus s-au mai "gasit" si peste 2.000 carti postale. Aceste marci erau efectiv in circulatie, deci cum se poate sustine ca in Odorhei era lipsa de timbre?

De remarcat ca BS este denumit la inceput "dirigintele postei" dar de semnat semneaza "conducatorul incredintat al postei";

- de ce a fost necesara implicarea preotului S.G. , profesor de religie la Colegiul Reformat, in intreaga actiune cind a existat un diriginte al oficiului postal Odorhei, care fara indoiala avea si subalterni;

- S.G. a fost implicat in toate operatiunile de stringere a marcilor, supratiparite, control tehnic, realizarea stampilei, preobliterarea unor marci etc. , fiind recompensat conform "Protocolului" in limba maghiara cu un comision de 3,3% din valoarea marcilor supratiparite;

- daca S.G. a fost implicat ca filatelist de ce o data cu marcile care n-au corespuns calitativ nu a distrus si marcile cu tiraje de citeva bucati, implicatiile aparitiei lor trebuind sa-i fie cunoscute?;

- fiind creatorul stampilei si fiind in posesia ei cine i-a permis sa preobliteze unele marci si chiar sa aplice stampila pe "Certificate"? De ce oficiul Odorhei nu s-a incarcat cu aceasta stampila si cui a ramas ea?;

- tirajul realizat (si epuizat) ar fi permis expedierea a :

2.284 carti postale
3.980 scrisori simple
689 scrisori recomandate

Total 6.953 trimiteri la o populatie de cel mult 8-9.000 suflete. Pentru c perioada de "provizorat" se preconizeaza o asemenea cantitate de marci postale?;

- dupa "Protocolul" in limba maghiara, la 19 decembrie 1944 S.G. era chemat la Prefect, iar la 23 decembrie marcile erau de-acum gata pentru a fi utilizate. In doar 3-4 zile s-au "descoperit" marcile, s-au strins (convingind pe debitanti sa le predea), s-a stabilit supratiparul, s-au tiparit timbrele, s-au sortat, s-au obliterat unele, s-a adus stampila de la Homorod, s-a modificat stampila etc. Bineinteles ca in acelasi timp s-a obtinut si asentimentul oficiului postal Odorhei prin B.S. .? si autorizatia (?) de a folosi inscriptia "Romania". Singurul lucru care nu se spune este ca la acea data functiona la Odorhei oficiul postal P.T.T. al Postei Romane;

- "Protocolul" in limba maghiara a fost "legalizat" de B.S.. Este greu de explicat de ce un asemenea "document" poate fi legalizat de un diriginte postal si nu implica legalizarea sa la prefectura, primarie sau notariat . Rezulta din intregul subtext ca B.S. a fost partenerul lui S.G.

Alte "mici" intrebari :

- ce l-a determinat pe B.S. să semneze toate "documentele" intocmite de S.G.?;
- cum au fost de acord debitantii sa participe la intreaga actiune fara nici un profit? Si aceasta in conditii de inflatie!;
- din gestiunea cui s-au facut cadourile destinate oficialitatilor? Cine a aprobat aceste cadouri? Cine le-a contabilizat?;

3.2. O actiune premergatoare aparitiei emisiunii

S-a incercat - initial (sub pretextul lipsei de timbre) sa se intrebuinteze in loc de marci postale o stampila, fara data, cu inscriptiile "1 P " si " 2 P ". Oficiul postal Sighisoara, prin care se facea transferul corespondentei, nu a acceptat asemenea corespondenta.

In cataloagele F. Konrad (6) si (7) este inserata o informatie redactata astfel : "Intre octombrie-decembrie 1944, taxele postale s-au perceput in numerar, aplicindu-se pe scrisori stampile speciale (rotunde, din cauciuc) cu inscriptie Eszakerdely-SZEKELY-UDVARHELY-Romania" si "1 P " respectiv " 2 P ".

In C.M.P.R.-1959 (8) si C.M.P.R.-1974 (9) este reluat acelasi text din care lipseste insa " 2 P ".

Cele doua stampile au fost aplicate pe "Certificatul" in limba romana, pe prima pagina, sus, in dreapta si in stinga.

In (14) din cele 5 carti postale si scrisori prezentate 3 sunt obliterate cu o stampila de acest gen, cu inscriptia "1 P ". Toate au mentiunea "PHILATELIC FRANKING". Vezi si figura Nr.10.

3.3. Aspecte privind supratiparul

Supratiparirea s-a facut pe blocuri de 20 marci, compuse din doua rinduri a 10 marci. Nu se cunoaste din literatura sau chiar din informatii "folclorice" existenta unui asemenea bloc, chiar reconstituit.

In catalogul C.M.P.R.-74 supratiparul care s-a aplicat la Odorhei este prezentat, dintr-o eroare de machetare, la pag. 511 in dreptul emisiunii "Posta Targu Mures".

In C.M.P.R. 1959 si 1974 in redarea supratiparului este o greseala in sensul ca moneda, pengo, este prezentata printr-un "p" in loc de "P", cum este in realitate.

In C.M.P.R. 1984 supratiparul este prezentat trunchiat, numai cu partea sa superioara, fara valoarea faciala si ROMANIA.

Tot in C.M.P.R. 1984 se mentioneaza ca supratiparul s-a facut pe "marci maghiare din perioada 1941-1945". Este greu de inteles ce reprezinta anul "1945" cind supratiparirea s-a facut in anul 1944.

Toate cataloagele citate se refera la o singura forma a supratiparului . In realitate sunt doua forme de supratipar:

- cu liniuta orizontala in fata valorii de "-.50P";
- cu un punct si o liniuta orizontala dupa valoarea faciala de " 1.-P." respectiv" 2.-P."

3.4. Cotele cataloagelor pentru marcile curente

In tabelul Nr.7 sunt prezentate cotele atribuite marcilor din aceasta emisiune, in diferite cataloage (Fig. 12,13,14).

Acelasi pret pentru obliterate si neobliterate in toate cataloagele in afara de C.M.P.R.-1974.

In C.M.P.R.-1974 preturile pentru marcile obliterate sunt, la toate valorile, jumatate din preturile pentru marcile neobliterate!

Tabelul Nr. 7.

Valoare faciala.	Tiraj.	Konrad 1946	Konrad 1948	CMPR-1959	CMPR 1974	CMPR 1984	Zumstein 1992	M.K.B. 1986
a)Prin. Unite 64-6P.		1,5	100	5	30	50	7,5	
b)Favor.18 B. oblit.		3	600	8	40	100	25	
1)0.50 P/1 F.	400	15	400	15	25	300	12	400
2)0.50 P/3 F.	620	10	250	12	20	250	10	300
3)0.50 P/4 F.	1248	5	100	5	8	100	4	100
4)0.50 P/5 F.	10	-	P.A.	-	-	Eroare	-	P.A.
5)0.50 P/4 F.Kossuth	6	-	-	-	-	-	-	P.A.
6) 1 P/2 F.	2	-	-	-	-	Eroare	-	P.A.
7) 1 P/4 F.	900	8	150	8	12	80	6	150
8) 1 P/6 F.	98	60	1500	50	100	600	50	P.A.
9) 1 P/10 F.	289	10	600	20	40	200	20	P.A.
10) 1 P/10 F.S.Cor.	2	-	P.A.	-	-	Eroare	-	P.A.
11) 1 P/18 F.	1740	3	60	4	8	20	4	60
12) 1 P/20 F.	160	30	1200	30	48	350	24	P.A.
13) 1 P/30 F.	800	7	200	10	16	120	8	250
14) 2 P/4 F.	40	P.A.	P.A.	150	200	P.A.	100	P.A.
15) 2 P/30 F.Sz.M.	400	15	400	15	24	360	12	400
16) 2 P/30 F.Sz.Er.	189	30	1000	30	48	360	24	P.A.
17) 2 P/30 F.	40	P.A.	P.A.	150	200	P.A.	100	P.A.
18) 2 P/1 P.	20	P.A.	P.A.	300	450	P.A.	225	P.A.

Si citeva curiozitati care rezulta din tabelul Nr.7:

- C.M.P.R.-1984 considera ca s-au emis numai 14 valori iar cele de 0,50 P/5 F, 1 P/2 F si 1 P/10 F "Sacra Corona" sunt erori;

- M.K.B., care, singurul din toate cataloagele, pastreaza cele 18 valori indica in dreptul pozitiei 6, 1 P/2 F., cu tirajul de 2 bucati, semnul "-" care, in economia respectivului catalog semnifica "NU EXISTA";

- Catalogul M.K.B. are pentru "P.A" (pret de amator) o semnificatie mai complexa. (12)

. In tabel abreviatiunile semnifica : S.Cor=Sacra Corona, Sz.M=Szent Margit, Sz.Er.=Szilagyi Erzs. (Conform "Certificatului").

Pentru scrisori efectiv circulate atit C.M.P.R.-84 cit si M.B.K. propun "Pret de amator".

M.B.K. propune si un pret pentru scrisorile necirculate, obliterate de complezenta. Aceste scrisori primesc un plus de 40% (maxim) fata de valoarea marcilor cu care s-a facut francarea.

In C.M.P.R.-1959 si C.M.P.R.-1974 este inserat un text identic, cu urmatorul continut :

"Intre octombrie-decembrie 1944, taxele postale s-au perceput in numerar, aplicindu-se pe scrisori stampile speciale (rotunde, din cauciuc) cu inscriptia Eszakerdely-SZEKELYUDVARHELY Romania si "1 P" (pe scrisori sau carte postala 10.-)". "10" prezinta pretul, respectiv 10 lei.

3.5. Marcile atipice

S.G. confirma in "Certificatul" in limba romana existenta a 20 bucati (deci un bloc supratiparit) din valoarea de 1P/18 filler, cu supratiparul inversat.

Pretul varietatii de 1 P/18 F, cu supratipar inversat este apreciat cu "5 R " in C.M.P.R. 1947 deci 40 lei !! si cu P.A. in M.K.B. 1979

Despre aceasta varietate in catalogul Konrad 1946 se sustine ca exista numai stampilata. Informatia este evident eronata.

In catalogul ZUMSTEIN (11) este mentionata existenta unui "supratipar dublu" la valoarea de 1P/18 filler. Probabil ca este vorba de o confuzie cu respectiva marca cu supratipar intors.

In (14) este mentionata existenta unor supratipare deplasate orizontal sau vertical (fara a se da exemple).

In catalogul Konrad 1948 (7) se mentioneaza : "Toate valorile exista fara punct sau fara liniuta dupa cifra".

3.6. Circulatie

a) In (14) se sustine ca "Scrisorile circulate prin posta in afara Odorheiului sunt rare deoarece cenzura si oficiantii postali din Sighisoara numai rar au lasat sa treaca corespondenta francata cu aceasta emisiune provizorie".

b) Toate cartile postale cunoscute ca circulate in Odorhei au ca expeditor pe S.G. si sunt de regula carti postale cu text imprimat prin care se solicita achitatrea taxelor scolare catre Colegiul Reformat din Odorhei unde functiona S.G. (fig. 11).

c) Doua scrisori francate cu marci supratiparite la Odorhei, adresate in afara orasului, care sunt aduse in discutie, au ca expeditor tot pe S.G. si sunt adresate unor oficianti postali. Scrisorile nu au stampila oficiului de sosire, iar "folclorul" sustine ca au fost inminate personal.

d) In (14) se prezinta 5 "facaturi" ale lui S.G. dintre care o carte postala francata, incorect, cu marci postale unguresti si romanesti si o alta scrisoare francata cu o marca uzuala Mihai I si o marca "Odorhei" cu supratipar. Autorul mentioneaza ca toate cele 5 "facaturi" sunt "PHILATELIC FRANKING". Deci nici un colectionar de talia lui Gabor Ratai (din Suedia) nu poate prezenta, intr-un articol ce se vrea fundamental, decit "facaturi" S.G.

e) In catalogul ZUMSTEIN se dau ca date limita de circulatie 20.12.1944-10.4.1945. Data de 20.12.1944 este contrazisa de ambele "documente". In ceea ce priveste data de 10 aprilie aceasta nu are nici o fundamentare.

3.7. Falsuri

Exista falsuri relativ usor de recunoscut prin comparatie cu supratiparele originale.

In (14) precum si din alte surse rezulta ca ar exista falsuri reusite, realizate chiar cu literele din tipografia "Minerva" care s-ar deosebi de supratiparele originale doar prin litera "P" (prescurtarea de la pengo).
Aceasta afirmatie este controversata.

Autorului i s-au aratat doua carti postale S.G. cu inconfundabila semnatura a acestuia, francate fiecare cu o marca de 0,50 P. numai ca unul din "P" era, aidoma, celui "original", iar cel de pe a doua marca conform celui "fals".

Pot exista doua explicatii:
- nu este vorba de un "fals", ci pur si simplu de microsemnele blocului de report de 10 marci si care nu a fost inca reconstituit;
- S.G. a utilizat pentru "facaturile" sale si alte marci decit cele "originale".

Tot din (14) si nu numai, rezulta ca marcile "originale" au o impresiune mai puternica, care, in cele mai multe cazuri, este vizibila si pe verso, iar tusul este relativ lucios. La "falsuri" impresiunea nu este vizibila pe verso, iar tusul este mat.

3.8. Reconsiderarea "Emisiunii Odorhei"

Odorheiul a fost eliberat de Armata Romana la 11 septembrie 1944.
La inceputul lunii octombrie 1944 au fost instalate la Odorhei autoritatile romane, care au fost nevoite sa se retraga intre 10-14 noiembrie 1944.

Oficiul postal de stat al Postei Romane a fost redeschis la 15 octombrie 1944.

Oficiile autorizate din judet au fost redeschise in perioada 3.2.1945 (Cristur) si 22.5.1945 (Cobatesti si Sanpaul).

Comunicatia feroviara a orasului Odorhei este asigurata de o singura cale ferata Odorhei-Vanatori iar cartarea corespondentei se facea la Sighisoara (in continuarea acestei linii ferate).

Oficiul din Sighisoara (din Transilvania neocupata) a refuzat sa lase sa treaca orice corespondenta obliterata cu stampile Odorhei de genul "Plata achitata in numerar" sau cu marcile "Emisiunii Odorhei". Explicatia este acum simpla: existind oficiul postal al Postei Romane la Odorhei nu putea fi considerata ca francata valabil decit corespondenta pe care erau aplicete marci romanesti. (Dupa unii autori si marci unguresti pina la valoarea de 60 filler, pentru completarea francaturii.).

Ca o simpla impresie a autorului, realizatorul emisiunii, Sipos Geza, a participat si la realizarea "Emisiunii Targu Mures", din experienta acestei emisiuni consider ca s-au putut evidentia anumite aspecte:
- nu este bine sa te joci supratiparind marci romanesti cind de cele maghiare, in curs de demonetizare, nu intreaba nimeni;
- pentru a fi mai bine crezut trebuie sa-ti creezi acte, certificate, protocoale. Nu ca la Targu Mures, unde nu exista nimic de acest gen;
- este bine sa atragi in hora si organele de conducere ale judetului, oferindu-le serii de timbre, si mentionindu-i apoi in certificate si protocoale;
- este bine sa ai ca tovaras si pe dirigintele Postei Romane ca sa ai posibilitatea sa aplici pe certificate si protocoale si o stampila oficiala a postei;
- nu te poti astepta la cistiguri serioase fara sa schimbi valoarea faciala a marcilor;
- este bine sa stochezi marcile si cu cit le vinzi mai tirziu cu atit vei lua mai mult pe ele.

Dar, asa cum se intimpla in multe asemenea cazuri, si Sipos Geza a supralicitat, mentionind textual in "Certificatul" in limba romana, datat 30 iulie 1945:
"Timbrele si cartile postale au fost vindute la posta si in debitele din Odorhei, fiind in circulatie in Odorhei si in Transilvania de Nord de la data de 30 decembrie 1944 pina la epuizare catre sfirsitul lunii Maiu anul 1945".

Inexactitatile sunt crase :

- marcile nu au putut circula in intreaga Transilvanie de Nord deoarece, chiar simpatizantii emisiunii o afirma, nu au putut trece de oficiul Postei Romane din Sighisoara;

- marcile nu s-au epuizat in nici un fel deoarece Sipos Geza le-a vindut aproape 40 ani, la domiciliul familiei sale din Odorhei;

- marcile nu ar fi putut circula in parale cu cele ale Regatului romaniei, care erau puse in vinzare la oficiul Postei Romane din Odorhei;

- nu numai atit, dar oficiul Postei Romane din Odorhei s-a dovedit destul de puternic ca incepind cu luna februarie 1945 sa-si redeschida oficiile autorizate din judet, astfel incit la sfirsitul lunii mai 1945 erau redeschise toate oficiile vizate.

Concluzia nu poate fi decit una singura:
"Emisiunea Odorhei" este "O REALIZARE FRAUDULOASA A UNOR PARTICULARI SI A UNOR FUNCTIONARI INCORECTI".

3.9. Caracteristici comune la emisiunile provizorii Targu Mures si Odorhei

Aceste emisiuni, din doua judete limitrofe, au o serie de caracteristici comune specifice :

- ambele orase au fost eliberate de Armata Romana in luna septembrie 1944;
- in ambele judete au fost instalate autoritatile romane la inceputul lunii octombrie 1944, autoritati care au trebuit sa se retraga in perioada 10-14 noiembrie 1944;
- in ambele judete oficiile Postei Romane s-au redeschis in luna octombrie 1944, la 9 octombrie la Targu Mures si la 15 octombrie la Odorhei;
- oficiile Postei Romane din ambele judete au avut o perioada mai putin fasta in lunile decembrie 1944-ianuarie 1945;

- in aceasta perioada au aparut "emisiunile provizorii" Targu Mures si Odorhei;
- ambele emisiuni au folosit in supratiparul lor formula ERDELY-TRANSILVANIA;
- in realizarea ambelor emisiuni au fost atrasi dirigintii oficiilor postale ale Postei Romane;
- in ambele cazuri presupunem ca participarea dirigintilor trebuie sa fi avut, in primul rind, o tenta politica;
- ambele emisiuni au fost stocate si nu au aparut nici o data in listele de preturi ale birourilor filatelice particulare (1944-1947) si nici in listele de preturi ale comertului filatelic de stat;
- asteptarile "realizatorilor" s-au dovedit realiste. Marcile au fost mult cautate astfel incit tirajele s-au dovedit insuficiente. Drept care s-au realizat numeroase falsuri periculoase cu literele tipografiilor de origine;
- desi numai supozitie, pare verosimil ca pentru cele doua emisiunui sa fi existat un singur "creier", Sipos Geza, om cu vaste cunostinte filatelice (vezi biografia):

4. Emisiunea Nasaud (4) (48)

Orasul Bistrita, capitala judetului Nasaud, sau Bistrita-Nasaud cum se numeste in prezent, a fost eliberat de armatele sovietice la data de 11 septembrie 1944.

O prezentare a vietii sociale si economice a judetului Nasaud, imediat dupa eliberare, este facuta de catre Dr. Stefan I. Popa, prefectul judetului in acea perioada. (4)

Lucrarea este de mare importanta pentru cercetatorii de dupa eliberarea Transilvaniei de Nord deoarece permite intelegerea modului de organizarea unui judet, in acea perioada, intrucit chiar daca fiecare judet se conducea autonom, existau totusi numeroase aspecte comune.

Conducerea judetului Nasaud se exercita prin "Ordonante".

Astfel prin "Ordonanta" Nr. 16 din 26 decembrie 1944 se prevedea la art. 1 : "Cu data de 1 ianuarie 1945 se infiinteaza serviciul postal"... si la art. 2 : "Serviciul postal se va indeplini in Bistrita si Nasaud de oficiile postale iar in celelalte comune rurale de notariatele respective". In art. 3 se mentioneaza : "Scrisorile se vor franca cu timbrele postale a post judetului Nasaud"... "Corespondenta particulara se va franca pina greutatea de 20 gr cu 2 pengo (60lei), iar pentru fiecare 20 gr sau fractiune in plus cu 2 pengo (60 lei) .

La pag. 31 a lucrarii citate mai sus (4) un paragraf mentioneaza :

"Marcile cu desen original in negru pe hirtie de scrisori, imitatie de panza, s-au imprimat intr-un tiraj de 10.200 bucati la tipografia "Minerva" din Bistrita. La francarea corespondentei s-au aplicat pina la 25 ianuarie 1945, data functionarii normale a postei oficiale romane, instalata si organizata de dirigintele Ioan Stupariu, cu aprobarea prefecturii".

Toate bune si frumoase pina aici numai ca, Buletinul P.T.T. Nr.10 din octombrie 1945 (37), indica redeschiderea oficiilor la 12.11.944 pentru Nasaud, 20.12.944 pentru Bistrita si date intre 18.1.945 (Prundu Bargaului) si 23.2.945 (Saratel) pentru oficiile autorizate.

Asa cum am mai aratat, prezenta lucrare considera ca date de referinta cele publicate de Posta Romana si poate doar interpreta datele provenite din alte surse.

Interpretarea este urmatoare : in judetul Nasaud s-a permis o actiune de tiparire, cu desene originale, a unei marci postale.

S-au facut toate formalitatile pentru introducerea in circulatie a acestei marci, in asteptarea redeschiderii oficiului postal al Postei Romane.

Posta Romana, care si-a redeschis oficiul de la Nasaud inca la data de 12 noiembrie 1944, si-a devansat data, propusa anterior, de redeschidere a oficiului de la Bistrita. Redeschiderea a avut loc la 20.12.1944 inainte ca marcile locale sa fie date in circulatie.

Interpretarea este sustinuta de urmatoarele argumente:

- nu se cunoaste nici o marca din "Emisiunea Nasaud" obliterata la Nasaud, unde oficiul postal romanesc s-a redeschis cu o luna mai devreme.
- cele 4 scrisori cunoscute de autori poarta datele de 24 decembrie 1944 si 31 decembrie 1944, colectia E. Frieder, publicate in (48) si de doua ori 24 decembrie 1944, scrisorile din colectia d-lui ing. Peter Nema (copii intr-o scrisoare adresata autorului).
- pe o foaie de hirtie, document omagial, cu 4 marci (48) obliterarile poarta data de 1 ianuarie 1945. (fig. 16)

Este posibil ca cele 4 scrisori, desi controversate, sa fi circulat efectiv cu ajutorul unor functionari neatenti sau interesati.

De aici insa si pina la afirmatia din "Ordonanta Nr. 16" "cu data de 1 ianuarie 1945 se infiinteaza serviciul postal" totul se contrazice.

Concluzia este ca marcile emisiunii "Nasaud" au aparut in ultima decada a lunii decembrie 1944, dupa data de 20 decembrie (la care s-a redeschis oficiul Postei Romane) si inaintea datei de 24 decembrie 1944, prima data cunoscuta din obliterari.

Rezulta ca numele corect al emisiunii ar trebui sa fie "Emisiunea Nasaud-NEEMISE", intocmai ca emisiunile "Cuza-neemise", "Spic de griu-neemise" sau "Ferdinand-neemise".

De-a lungul anilor s-au emis numeroase ipoteze privind data aparitiei emisiunii : noiembrie 1944 (Konrad-48); 20 decembrie 1944 (Zumstein); 1 ianuarie 1945 (M.B.K.) si februarie 1945 (celelalte cataloage).

Tirajul propus variaza intre 8.200 bucati in cataloagele Konrad-1948 si C.M.P.R.-84 si 9.600 bucati in M.B.K.

4.1. Marca tipica

Au aparut 10.200 exemplare in colite de cite 8 marci si 2 lacasuri neimprimate, pe doua rinduri a cite 4 marci. Primul rind are cele 4 marci nedantelate pe latura de sus (fig. 15). Dantelura este 11 1/2. (fig. 17)

Desenul este compus din elemente stilizate iar imprimarea s-a facut pe o hirtie costata, "imitatie de pinza".

Cele 8 marci din colita difera intre ele prin detalii ale desenului. Diferentierea cea mai usoara se poate face dupa liniile de incadrare a desenului central, atit linia de sus cit si cea de jos fiind compusa din mai multe segmente.

In tabelul Nr. 8 sunt prezentate elementele caracteristice ale acestor segmente cu precizarea ca "linia de sus" este cea de sub inscriptia "Jud. Nasaud" iar "linia de jos" este cea amplasata deasupra inscriptiei "2 Pengo".

Tabelul Nr.8.

Rindul	Marca nr.	Linia de sus		Linia de jos	
		Nr.segmente	Lung.mm.	Nr.segmente	Lung.mm.
1	1	2	13;6	2	6,13
1	2	2	13;6	3	7,5;4;7,5
1	3	2	13,6	?	6;-?
1	4	3	7,5;4;7,5	3	7,5;4;7,5
2	5	2	13;6	3	7,5;4;7,5
2	6	2	6;13	3	7,5;4;7,5
2	7	3	7,5;4;7,5	3	7,5;4;7,5
2	8	2	6;13	2	6;13

In tabelul Nr. 8 semnul de intrebare din dreptul marcii nr.3 a fost inserat deoarece, datorita ancrasarii tiparului pe colile studiate, definirea a fost practic imposibila. Totusi se apreciaza ca a doua parte a "liniei de jos" este realizata din trei sau patru segmente.

Marcile nr.1 si 3, mai greu de individualizat in anumite cazuri, pot fi, totusi, usor identificate prin desenul care simbolizeaza dantelura. In stinga marcii acest desen este continuu la marca nr.1 si cu numeroase intreruperi la marca nr.3.

Cu ajutorul tabelului Nr. 8 este posibila reconstituirea blocului initial.

Tiparirea marcilor s-a facut destul de ingrijit, o marturie in acest sens fiind numarul mic de marci atipice identificate.

4.2. Marcile atipice

Uneori pe coala au aparut puncte negre cu dimensiuni in jur de 1 mm. Se poate aprecia ca eroare marca nr. 8 din colita, care la o parte a tirajului are un punct negru in interiorul literii "n" din Pengo. (fig. 17)

In colectia cunoscutului cercetator filatelist ing. Mihail Popovici se afla o pereche de marci nedantelata la mijloc continind marcile nr.6 si nr.7 din coala. Perechea nedantelata la mijloc este reprodusa in (48).

4.3. Reconsiderarea "Emisiunii Nasaud"

Marcile comandate la tipografia "Minerva", conform unei "Ordonante" a prefectului local au fost realizate in perioada 20-24 decembrie 1944, prea tirziu ca sa mai poata fi folosite efectiv la francarea corespondentei, tinind seama ca la 20 decembrie 1944 s-a redeschis oficiul postal al Postei Romane. Redeschiderea oficiului Nasaud s-a facut mult mai devreme, la 12.11.1944, iar oficiile autorizate din judet s-au redeschis esalonat intre 18.1.945 si 23.3.945.

Cele citeva plicuri circulate, desi contestate de unii cercetatori, se poate ca au servit efectiv in circuitul postal, cu ajutorul unor functionari incorecti, interesati.

Contestarea scrisorilor este o urmare sau a lipsei stampilei oficiului de destinatie sau a unui adresant cum este Purece Eremia, subdiriginte (dupa altii chiar seful oficiului) al postei din orasul Sibiu.

Se apreciaza ca "Emisiunea Nasaud" a aparut in conditii legale, dar din cauze obiective nu a mai ajuns in circulatie.

In aceste conditii emisiunea trebuie cuprinsa in orice catalog a marcilor postale romanesti, de preferinta sub denumirea "Emisiunea Nasaud-NEEMISE". In anexa "Pagini pentru un Catalog al marcilor postale romanesti" se regaseste aceasta emisiune, cu marcile sale tipice si atipice, cu preturile si coeficientii propusi.

Pina in prezent nu s-au semnalat falsuri ale "Emisiunii Nasaud".

SOCIETATEA COMERCIALA
"CEMA" S.R.L.

BUCURESTI - 74721; Str. GURA IALOMITEI Nr.5; Bloc P C 8; Apartament 7, Sector 3; Oficiul Postal 72; Telefon 01/3212142

EXECUTA LA COMANDA:

- MACHETAREA SI INTERMEDIEREA TIPARITURII DE PLICURI, PLIANTE, BROSURI, CARTI DE VIZITA, COLI CU ANTET, AMBALAJE

OFERA FILATELISTILOR SI TUTUROR CELOR INTERESATI LA PRETURI AVANTAJOASE:

- MATERIALE FILATELICE AUXILIARE: CLASOARE, PENSETE, LUPE , FOI DE ALBUM

- EMISIUNI FILATELICE ROMANESTI SI STRAINE

UNIC DISTRIBUITOR AL REVISTEI "CURIERUL FILATELIC " PENTRU BUCURESTI

---

5. Emisiunea Sighet (49) (44)

Eliberarea orasului Sighet a avut loc, dupa interpretarea hartilor din (1), in perioada 5-14 septembrie 1944 si s-a facut, dupa aceleasi surse, de catre Armata 40, sovietica.

Sighetul este capitala regiunii istorice Maramures, precum si a judetului cu acelasi nume.

Pentru o intelegere mai buna a celor ce vor urma, vom reda structura pe nationalitati a populatiei judetului, dupa trei statistici oficiale. datele sunt publicate in ziarul "Vointa Transilvaniei" nr. 23 din 10 martie 1945.

Statistica	Romania 1930	Ungaria 1941	Romania 1945
Romani	93.207	111.484	99.700
Evrei	33.828	32.789	1.200
Ruteni	19.230	28.829	22.800
Ungari	11.174	41.128	8.500

Posta Romana, conform (37), si-a redeschis oficiul postal din Sighet la data de 24.3.1945 si pe cel din oficiul autorizat din Cimpulung pe Tisa la data de 15.5.945.

Primele informatii despre emisiunea provizorie de la Sighet provine din catalogul Konrad 1946, unde se apreciaza aparitia emisiunii in luna noiembrie 1944 si se indica ca ar exista 5 valori si anume 10, 12, 20, 30 filler si 1 Pengo. Se specifica : "tirajul exact nu se cunoaste. Cea mai mare parte a emisiunii a fost intrebuintata pe scrisori recomandate". Nu se dau preturi.

Baza informatiilor privind "Emisiunea Sighet" o constituie un articol publicat in revista "Filatelia" nr. 41-42 din 1 septembrie 1946 pe care, datorita implicatiilor sale, il rescriem in intregime (49).

"SIGHET"- una din emisiunile Victoriei.

D-l F. Conrad, autorul apreciatului catalog al marcilor romanesti este in acelasi timp unul din cei mai desavirsiti cunoscatori ai emisiunilor Victoriei, aparute in perioada august-decembrie 1944, in teritoriul eliberat al Transilvaniei.

Dupa o documentare de aproape doi ani d-l. Conrad a pus la punct toate datele in legatura cu aceste emisiuni si, la staruinta noastra, ne-a pus la dispozitie datele in legatura cu emisiunea rara din Sighet. Aceasta emisiune a aparut la 29 decembrie, sursarjindu-se marcile maghiare cu o stampila de mina facuta din lemn.

Cea mai mare parte din emisie a fost intrebuintata (aci probabil lipseste textul "pe scrisori recomandate"), pe scrisori simple a fost introdusa francarea in numerar, aplicindu-se o stampila speciala din lemn cu textul "Taxa incasata in numerar".

Redam mai jos procesul verbal incheiat de autoritatile postale din Sighet cu prilejul acestei emisiuni:

PROCES VERBAL Nr. 46

Astazi 29 decembrie 1944

Avind in vedere complecta lipsa de timbre postale Romanesti si cererile din ce in ce mai mari din partea publicului.

Subsemnatul Calin Teodor, dirigintele delegat al oficiului postal Sighet, in asistenta d-lui Higreder Iosif, oficiant, d-soara Kovaci Ghizela, casiera oficiului, Florenta Alexandru, conducator, si Calin Vasile, factor, am procedat la sursarjarea timbrelor postale maghiare, ramase la acest oficiu de (la) fosta Administratie maghiara, dupa cum urmeaza :

1. 8 filler	verde inchis	tiraj 150
2.10 filler	brun deschis	tiraj 250
3.12 filler	verde aprins	tiraj 250
4.18 filler	negru	tiraj 100
5.20 filler	roscat	tiraj 250
6.30 filler	(Sf. Marg.)	tiraj 230
7. 1 pengo	verde (Coroana)	tiraj 205

Aceste timbre au fost supratiparite cu o stampila speciala de lemn confectionata de d-l Medvecsky Stefan (functionar de la primarie) cu inscriptia in forma de cerc "Posta Romana" cu litere de tipar iar in mijloc gravat anul 1944.

Imediat dupa stampilare aceste timbre, afara de 20 buc. Crucea Rosie, au fost predate la casierie si ghiseu pentru francarea corespondentelor recomandate destinate in tara si teritoriile ocupate de Armata Romana si Sovietica, corespondenta simpla fiind taxata si pe mai departe cu stampila "Taxa incasata in numerar" confectionata de noi din lemn.

(Se prezinta apoi un facsimil al "Procesului verbal" semnat de dirigintele delegat si asistenti si avind stampila monocerc a "Oficiului P.T.T. Sighet" si amprenta cu care s-a facut obliterarea)

P.S.

Au mai fost sursarjate cate 10 exemplare din marcile emise in favoarea Soc. de Cruce Rosie din Ungaria 30-30 filler si 50-50 filler care nu au fost vandute la ghiseu si se considera probe.

(Fara semnatura din partea redactiei revistei "Filatelia").

De subliniat ca la valoarea de 1 P tirajul a fost ales gresit, cel unanim acceptat fiind de 250 buc.

Data lansarii emisiunii, 29 decembrie 1944, este acceptata de cataloagele care-o precizeaza, respectiv Konrad-1948 si M.B.K..

Cataloagele Konrad-1946, C.M.P.R.-1959 si C.M.P.R.-1974 indica noiembrie 1944, iar catalogul Zumstein 1992, doar anul 1944.

5.1. Supratiparul (Fig. 18)

A fost realizat manual cu o stampila speciala de lemn avind litera "M" din "ROMANA" cu defect caracteristic la "piciorul" din stinga.

La un asemenea mod de lucru se vor intilni, bineinteles, si supratipare mai mult sau mai putin anclasate, precum si urme ale uzurii stampilei. De asemenea, supratipare patrunse.

Tusul supratiparului este negru. Amprenta aproximativa este cea de mai jos .

5.2. Marcile tipice

In tabelul Nr. 9 sunt prezentate componentele emisiunii, tirajele si felul in care aceste marci au fost apreciate valoric de-a lungul anilor.

Daca nu tinem seama de catalogul Konrad 1946 se evidentiaza doua tendinte diferite. Prima tendinta se inspira din "Procesul Verbal nr.46", accepta 7 valori ale emisiunii si este adoptata de cataloagele Konrad 1948 si M.B.K..

Cataloagele C.M.P.R.-59,74 si 84, precum si catalogul Zumstein-92 apreciaza ca emisiunea a avut 10 valori.

O explicatie privind aparitia a 3 valori suplimentare ne este oferita in (15) si mai ales in (44).

Astfel se relateaza ca in anul 1956 F. Konrad a cunoscut pe Wertheimer-Ghica care avea de vinzare mai multe marci din emisiunea "Posta Sighet" din valorile, necunoscute, 1,4 si 50 filler.

F.Konrad a ajuns la concluzia ca supratiparele au fost realizate cu stampila originala. Datorita culorii tusului, care era negru-verzui in loc de negru, precum si a faptului ca stampila a fost distrusa dupa realizarea emisiunii, F. Konrad a apreciat ca cele 3 valori au fost realizate inainte de a incepe supratiparirea emisiunii.

Parerea d-lui G. Pataki in (44) este ca aceste 3 valori au fost realizate neoficial.

Desi supratiparul a fost realizat manual nu se cunosc marci atipice caracteristice acestui mod de lucru, deci varietati de genul supratiparelor inversate sau a celor duble.

Tabelul Nr. 9

Nr. crt.	Facial	Culoarea	Tiraj	Konrad 1946	Konrad 1948	CMPR 1959	CMPR 1974	CMPR 1984	Zumstein 1992	M.B.K. 1986
a)Princip.Unite-1864.6 parale neob.				1;5	100	5	30	50	7,5	
b)Favoriti 18 bani, obliterat				3	600	8	40	100	25	
1	1 F.	verde-gri	100	NS	NS	40	50/35	250	25	NS
2	4 F.	brun	100	NS	NS	40	50/35	250	25	NS
3	8 F.	verde-oliv	150	NS	L	40	50/35	350	25	PA
4	10 F.	brun	250	L	L	30	32/15	450	16	PA
5	12 F.	verde	250	L	L	40	50/25	450	25	PA
6	18 F.	cenusiu	100	NS	L	30	32/15	250	16	PA
7	20 F.	brun-rosu	250	L	L	30	32/15	450	16	PA
8	30 F.	carmin(Sz.Marg)	230	L	800	15	20/10	450	10	PA
9	50 F.	ardezie(Kossut) Z-754(forma.mare)	100	NS	NS	40	50/35	450	25	NS
10	1 P.	verde(coroana)	250	L	L	40	50/35	450	25	PA

Acelasi pret pentru obliterate si neobliterate in afara de CMPR-74 unde este dat in ordine pretul pentru marcile neobliterate si apoi pentru cele obliterate.
"L" = nu este indicat pretul "NS" = valoare nespecificata "PA" = pret de amator
Tirajul este preluat din (15)

5.3. Eseurile

In "Procesul Verbal nr. 46" sunt mentionate doua eseuri realizate pe marci de binefacere Crucea Rosie maghiara, valorile de 30+30 filler, 50+50 filler, catalog Zumstein nr.748 si 749.

Aceste eseuri au avut un tiraj de 10 bucati.

Odata cu cele 3 valori "suplimentare" a fost identificat si un alt eseu, tot pe o marca Crucea Rosie (Z-750) de 70+70 filler.

In C.M.P.R.-59, coautor F. Konrad, sunt indicate numai eseurile de 50+50 si 70+70 filler (?) situatie reluata si de C.M.P.R.-74. In schimb in C.M.P.R.-84 sunt trecute numai eseurile de 30+30 si 50+50 filler.

Nu se cunoaste tirajul eseului de 70+70 filler.

5.4. Tarifele, circulatia

Identificarea tarifelor se poate face pornind de la doua articole (45) si (46).

In (45) se vorbeste de un plic apartinind d-lui col. Alexandru Constantinescu din Bucuresti, expediat de la Sighet la Zarnesti si care poarta o stampila patrata cu inscriptia "Taxa incasata in numerar" si "80 filler" cu o stampila de cenzura cu data de 18 martie 1945.

In (46) este prezentata fata unui plic, cu o stampila identica "Taxa incasata in numerar" si (1 P.). Scrisoarea a fost expediata RECOMNDAT la Craiova.

Sunt cunoscute si alte scrisori de acest gen, din luna ianuarie 1945, din care rezulta, de asemenea, ca tariful pentru o scrisoare simpla era de 80 filler, iar cel pentru o scrisoare recomandata era de 1 P.

De retinut ca acest mod de taxare s-a aplicat atit scrisorilor simple cit si celor recomandate.

F. Konrad (15) marturiseste ca nu a vazut niciodata scrisori francate cu marci "Posta Sighet" si nici chiar marci obliterate din aceasta emisiune.

Nici "folclorul" nu retine ca ar exista scrisori francate cu marci "Posta Sighet", efectiv circulate.

In schimb, C.M.P.R.-74 (vezi tabelul nr. 9), indica preturi pentru marci obliterate. Mai mult aceste preturi sunt de la 0,5 la 0,7 din valoarea marcilor neobliterate.

5.5. Aspectele contradictorii ale emisiunii

Emisiunea ridica un numar important de intrebari (sau nedumeriri) legate de autenctitatea sau mai bine zis de legalitatea Procesului verbal nr. 46. Astfel :

- este oare posibil ca un diriginte delegat sa dispuna supratiparirea unor marci postale fara o dispozitie data de prefectul judetului si fara asentimentul organelor fiscale ? In acest sens ce valoare are semnatura sa si a celor citiva subalterni ai sai ? Cit despre stampila Oficiului aceasta era la dispozitia sa! ;

- in legatura cu afirmatia ca supratiparirea marcilor maghiare e legata de "lipsa de timbre postale romanesti".

Despre ce lipsa de timbre romanesti poate fi vorba? De unde au existat inainte timbre romanesti, cunoscind faptul ca Sighetul a fost eliberat de armatele sovietice iar Posta Romana si-a redeschis oficiul postal din Sighet, mult mai tirziu, la 24 martie 1945;

- fata de punctul anterior cum poate fi explicat supratiparul "POSTA ROMANA" ? ;

- in legatura cu afirmatia ca "Timbrele au fost predate la ghiset pentru francarea corespondentelor recomandate".

Scrisori efectiv circulate, din diferite colectii, atesta faptul ca in perioada respectiva oficiul din Sighet expedia scrisorile recomandate cu "Taxa incasata in numerar", la tariful de 1 P. Existau, concomitent, doua moduri diferite de "francare" a corespondentei recomandate? ;

- la o populatie a Sighetului de circa 30.000 persoane pentru cit timp ajungea nominalul acestui tiraj, la un tarif de 1 P. pentru o recomandata ?

Raspunsul aproximativ este, citeva zile, maxim o saptamina ;

- la ce foloseau valorile de la 8 filler la 30 filler daca taxa pentru o recomandata era de 1 pengo? Dar cele "suplimentare" de 1 si 4 filler, mai ales? ;

- in legatura cu afirmatia ca "marcile au fost predate la caserie la ghiset"

De unde au fost procurate marcile? Din gestiunea cui au fost scazute si cine s-a incarcat cu ele ?

Cit timp s-au vindut aceste marci la ghiseu si cum ?

Ultima intrebare este legata de tirajul de numai 100 serii complete si de faptul ca pina la redeschiderea oficiului Postei Romane vor trece aproape 3 luni.

Cui au fost vindute aceste marci tinind seama ca ele au aparut la magazinele "LIANORA" in serii de 7 marci neobliterate la un pret superior unei serii de "Calusei"? (Vezi revista "Filatelia" nr. 51 din 1 februarie 1947) ;

- e avantaje postal-economice putea aduce supratiparirea atita timp cit nu s-a schimbat valoarea faciala corespunzator cu tariful in vigoare ? ;

- cui au fost predate eseurile ? Si cum poate un diriginte delegat sa declare unele supratipariri ca "probe" (eseuri)?

Alt grup de intrebari se refera la activitatea lui F.Konrad;

- cum se face ca un cercetator al emisiunilor din Transilvania de Nord din anii 1944-45, care a incredintat revistei "Filatelia" "Procesul Verbal nr. 46" sa-si schimbe, fara nici o explicatie, parerile si sa publice in C.M.P.R.-1959 date privind 10 valori (cu 3 in plus) ;

- cum se face ca ajungind la concluzia ca valorile de 1, 4 si 50 filler au fost realizate inainte de inceperea operatiunilor de supratiparire a emisiunii, le-a inclus in rindul celorlalte valori si nu le-a catalogat in cel mai bun caz, ca eseuri? (Ca orice realizare prealabila unei emisiuni) ;

- de unde a stiut ca aceste marci au avut un tiraj de 100 bucati fiecare ? ;

- cum trebuie interpretat faptul ca in cataloagele sale F. Konrad mentioneaza ca marcile au francat scrisorile recomndate iar apoi sa (15) declare, senin, ca nu a vazut niciodata o asemenea scrisoare?;

Mai sunt si alte tipuri de intrebari. De exemplu :

- cum sa ne explicam faptul, ca M.B.K.-1986, la curent cu intraga literatura, accepta numai 7 valori ale emisiunii? (Fata de 10 acceptate de diversele editii C.M.P.R.).

5.6. Falsuri

Stampila "POSTA ROMANA-1944" a fost falsificata in mai multe rinduri, uneori rudimentar, alteori periculos cu o buna imitatie a literii semnificative "M". (12)

5.7. Reconsiderarea "Emisiunii Sighet"

Emisiunea "Sighet" a fost realizata prin supratiparirea unor marci maghiare cu o stampila cu inscriptia "POSTA ROMANA-1944". Stampila nu are nici o legatura cu arealul emisiunii si a produs, nu odata, evidente confuzii.

Posta Romana si-a redeschis oficiul din Sighet la 24 martie 1945. Orice supratipar avind inscriptia POSTA ROMANA inainte de aceasta data poate fi socotit, cel mult, ... un deziderat.

In perioada 29 decembrie 1944-24 martie 1945 toate scrisorile cunoscute au "taxa platita in numerar" fie ca este vorba de scrisori simple sau de cele recomndate. Este greu de conceput o dualitate a modului de percepere a taxelor "in numerar" sau cu marci supratiparite.

Nu se cunosc scrisori efectiv circulate francate cu marcile acestei emisiuni.

Emisiunea, care nu schimba valoarea faciala, nu răs, unde nici unor necesitati postale sau economice.

O mare parte din marcile emisiunii au aparut ulterior in anul 1947, in magazinele filatelice bucurestene.

Se apreciaza ca emisiunea are toate atributele unei REALIZARI FRAUDULOASE A UNOR FUNCTIONARI INCORECTI.

5.8. Anunturi

a) Din revista Filatelia nr. 53 din 1 martie 1947 :

"Emisiunea rara, Sighet-1944-fara valoarea de 8 filler cota 1200 puncte Conrad, schimb contra serii neuzate Romania la acelasi echivalent". (Lazar Gavrila-Comuna Sarasau-Maramures).

b) Revista "Filatelia" nr. 60 din 15 iunie 1947 :

"Emisiune rara, serie completa neuzata Sighet-1944 schimb dupa catalog Conrad, contra serii neuzate Romania". (Brener Stefan, Sighet, Str. Stefan cel Mare, 43).

c) Lista de preturi LIANORA din revista "Filatelia" nr. 51 din 1 februarie 1947 : Seria Sighet, 7 valori, 2.400.000 lei. Spre comparatie "Expozitia marinei, nedantelat" lei 2.500.000.

d) Idem, revista "Filatelia" nr. 61 din 1 iulie 1947 : Sighet, serie completa, 7 valori, 15.000.000 lei. Spre comparatie seria "Caisori" lei 12.000.000.

e) Revista "Filatelia" nr. 46 din 15 noiembrie 1946.

"Schimb sau vind avantajos... emisiuni. locale din Transilvania.. Sighet .. " (Kiss Ludovic-Oradea-Piata Cetatii).

5.9. Caracteristici comune ale emisiunilor Nasaud si Sighet

Si aceste emisiuni apartin unor judete limitrofe situate de data aceasta in nordul teritoriului eliberat.

Oricit ar fi de diferite, si in cazul acestor emisiuni se pot constata citeva caracteristici comune :

- ambele orase au fost eliberate de Armata Sovietica;
- ambele emisiuni au fost realizate in ultima decada a lunii decembrie 1944;
- nici una din aceste emisiuni, din diferite motive, nu a circulat efectiv;
- in ambele cazuri au fost implicati, in mod diferit, dirigintii de oficiu;

- ambele emisiuni au trebuit, din motive diferite, reconsiderate ;
- impresia autorului este ca in ambele cazuri au fost initiative locale in care nu au fost implicati oameni cu vaste cunostinte filatelice.

Se poate aprecia ca aceste emisiuni formeaza o a doua grupa cu caracteristici specifice, dupa grupa "Emisiunilor Targu Mures si Odorhei".

Intreprinderea particulara

"ARON & SOHN"

Achizitioneaza cu plata pe loc, COLECTII, STOCURI, COLITE, SERII DE MARCI POSTALE ROMANESTI SI STRAINE.

Oferim preturi ridicate pentru : COLITE NEDANTELATE ROMANESTI, SERII COLITE NEOBLITERATE DIN TARI VEST-EUROPENE CU COTE DE PESTE 100 MM. SERII COLITE NEOBLITERATE DIN TARI VEST-EUROPENE DUPA 1970; COLECTII CRONOLOGICE . CU TEMATICA CEPT; COLECTII TEMATICE (REPRODUCERI, FLORA, FAUNA, OLIMPIADE, ETC.); COLECTII CHINA, JAPONIA, TERRA AUSTRALIA, ANTARTICA FRANCEZA, RUSIA; ALTE COLECTII, STOCURI, SERII ROMANESTI SI STRAINE.

CUMPARAM COLECTII DE TABLOURI, BRONZURI, STICLARIE VECHE, CEASURI, CARTI VECHI, VEDERI, OBIECTE DE ARGINT, MONEDE, MOBILIER STIL, BIJUTERII DE AUR SI ARGINT PRECUM SI ALTE DECORATIVE VECHI.

ANKAUF - VERKAUF - AUKTIONEN - FEHLUSTEN BEARBEITUNG KORRESPONDENZ DEUTCH, ENGLISCH, FRANSOSISCH

Va invitam sa luati legatura cu noi la adresa :

ARON ADOLF CASUTA POSTALA 804/10 TIMISOARA 1900 SAU DIRECT TELEFONIC ZILNIC : 0961/50834

6. Emisiunile Oradea

Eliberarea orasului Oradea a avut loc la 12 octombrie 1944 (1) dupa lupte inversunate la care au participat Divizia 3 Munte romaneasca, Divizia "Tudor Vladimirescu", Divizia 337 infanterie sovietica si Brigada 6 Moto-sovietica, de garda.

Se pare ca aceasta conlucrare a armatelor romana si sovietice este putin cunoscuta in afara tarii noastre, caci in unele lucrari (39) nu se vorbeste de lupte comune ale Armatei 1 (romane) si Armatei 27 (sovietice) care au dus, (1) in final, la eliberarea orasului ci se mentioneaza doar contributia Armatei Sovietice.

In perioada aparitiei emisiunilor provizorii "Oradea" situatia in oras era confuza.

In ziarul "Voinia Transilvaniei" nr. 19 din 1 februarie 1945 se putea citi:

"In Bihor administratia era in frunte, atit in judet cit si in municipiul Oradea (este compusa) din vechi elemente ale administratiei unguresti. Romanii dau concursul lor in masura in care li se cere si li se admite".

In (39) se spune :

"In anumite situatii autoritatile locale nu stiau daca sa asculte de instructiunile de la Bucuresti sau Budapesta".

De fapt, era o perioada de expectativa in care fiecare functionar avea grija "sa nu supere" nici Bucurestiul nici Budapesta caci, dupa opinia lor, "inca nu se stia" care va fi soarta Transilvaniei de Nord.

In acest sens trebuie perceput si continutul "neutru" al supratiparului primei emisiuni si cel bilingv de la cea de-a doua emisiune cu desene originale.

Dupa "Tabloul oficiilor postale redeschise in Ardealul de Nord de la 1 octombrie 1944 pina la 1 august 1945" (37), oficiul de stat "Oradea Mare 1 " s-a redeschis la data de 24.3.1945, oficiul Marghita la 29.3.945, oficiul "Oradea Mare 2 " la 4.4.945, oficiul "Oradea Mare 3 " la 5.4.945, iar oficiile autorizate din judet si oras, 17 la numar, la 15.5.945.

Din cele 17 oficii mentionam "Oradea Mare nr.5 si 7", Alesd, Sacuieni, Solonta, Tamaseu etc.

6.1. Emisiunea Oradea-I cu supratipar pe marci maghiare (39) (40) (41)

6.1.1 Aspecte generale

Prima informatie, filatelica, despre prima emisiune provizorie "Oradea" o intilnim la data de 1 martie 1945, in revista "Filatelia" (40) unde se mentioneaza textual :

"In ziarele romanesti din Oradea a aparut zilele trecute urmatorul comunicat :

- Directiunea P.T.T. din Oradea aduce la cunostinta onor public si a filatelistilor ca stocurile de timbre au fost marcate potrivit tarifului marit. Aceste timbre au fost puse in vinzare la Oficiul Postal Nr. 1 Oradea, Str. Iozsef Attila Nr. 12-14 cu data de 28 Ianuarie 1945.

Deci, dupa cum se poate constata, directiunea postala din Oradea a sursarjat toate timbrele unguresti aflate pe teritoriul circumscriptiei directiunei postale Oradea. Sursarjul a fost provocat de sporirea tarifului care s-a triplat in valoare..."

La 1 mai 1945 in revista "Filatelia" nr. 9/1945 se mentioneaza (41):

"Cu privire la articolul "La Oradea s'au sursarjat timbre unguresti", aparut in revista "Filatelia", anul II, nr. 3, primim din partea Directiei Regionale P.T.T. Oradea, urmatoarea adresa cu nr. 145 din 26 februarie 1945 :

Directiunea Postala Oradea, bazata pe art. 1 al deciziunei dat la 25 ian. a.c. de Comisia Finanaciara a jud. Bihor instituita cu atributiune provizorie ministeriala a supraimprimat stocul disponibil de timbre postale maghiare.

Supraimprimarea a fost necesitata de faptul , ca in urma majorarii tarifului postal, data fiind si circulatia crescinda nu putem face fata cerintelor cu micul stoc de timbre disponibile cit si de faptul ca astfel putem asigura salariile personalului nostru

Timbrele supraimprimate le-am pus in circulatie cu date de 28 Ianuarie a.c. pentru regiunile pendinte de aceasta directiune si dimpreuna cu cele vechi nesupraimprimate raman in vigoare pana la epuizarea, respectiv pana la revocarea lor.."

Gabor Ratai (39) sustine ca emisiunea a fost creata numai in scopuri financiare, pentru plata functionarilor Oficiului Postal.

Supratiparul a fost realizat in tipografia locala SONNENFELD, aceeasi tipografie care in anul 1918 a realizat, prin supratiparirea unor marci maghiare, emisiunile ORADEA si DEBRETIN.

Supratiparele au fost realizate in prezenta unui inspector postal special delegat de autoritatile postale, pe nume Lajos Kiss, care era un cunoscut filatelist.

Se gasesc scrisori francate cu aceste marci adresate lui.

Tot Gabor Ratai (39) prezinta o asemenea C.P. cu o francatura mixta cu marci romanesti, expeditor fiind Mikes Odon.

Dar de unde, la data respectiva, marci romanesti, la Oradea ?

O explicatie ar putea fi legata de prezenta unor unitati militare romanesti cit si de aducerea lor de catre persoane particulare.

Devansind putin lucrurile si cu trimitere la tabelul Nr. 10, in C.M.P.R.-1959 (coautor F. Konrad), reluata apoi in C.M.P.R.-74, se spune :

"Pentru filatelisti, Directia postelor Oradea a format loturi continind o serie completa nr. 1-22 pe linga unele cantitati mai mari din valorile comune, vindute la valoarea nominala de 486,30 pengo. La 5 loturi s-a dat cate un exemplar din nr. 23-30. Angajatilor P.T.T. li s-au dat loturi preferentiale continind nr. 1-30 si 9 erori in total 37 valori, plus cantitati corespunzatoare din valorile comune, la pretul de 450 pengo".

6.1.2 Supratiparul

Supratiparul s-a realizat pe coli de 100 marci cu margini laterale. Dupa (41) s-au folosit numai coli complete ceea ce presupune ca acestea existau in Oficiul P.T.T. (chiar refacute).

Tipografia SONNENFELD, asa cum am aratat, avea o indelungata traditie asa incit pare cel putin curios ca nu a avut numarul necesar de cifre si litere pentru realizarea a 100 pozitii.

Mult mai verosimil pare faptul ca realizarea supratiparului in trei tipuri a fost facuta in scopuri filatelice (speculative).

Supratiparul este compus din anul "1945" si noua valoare in "filler" si "pengo", fara nici o mentiune asupra arealului emisiunii, ceea ce a produs, de-a lungul anilor, numeroase confuzii.

Cele trei tipuri ale supratiparului sunt prezentate mai jos.

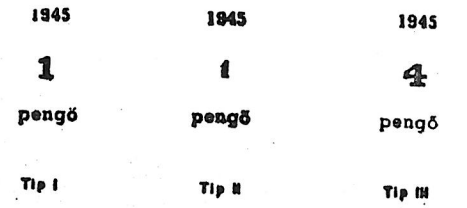

Tipul I, 85 marci pe coala se gasesc pe pozitiile 1-75 si 81-90 (Fig. 19-24).

Tipul II, 10 marci pe coala, este pozitionat pe ultimul rind (poz. 91-100) si este denumit "cu cifre mici" . (Fig. 25-29)

Tipul III, 5 marci pe coala, cu "pengo in litere subtiri" se regasesc in pozitiile 76-80 (Fig. 80-94).

Tipul III nu exista la marcile cu supratiparul in filler.

Supratiparul este de culoare neagra mai putin nr. 8-1P/18F care este de culoare rosie.

6.1.3 Tirajele marcilor tipice

In tabelul Nr. 10 sunt inscrise tirajele conform datelor din (41) (unde sunt prezentate pe numarul de colii supratiparite).

Fata de tirajele mentionate in cataloagele Konrad exista o singura diferenta, la pozitia 24 - 2P/3F-Porto, unde (41) indica 500 exemplare iar Konrad 300 exemplare. Este posibil ca intr-una din surse sa se fi strecurat o greseala de tipar.

In catalogul M.B.K., la pozitia 23 - 2P/2 F-Porto, este trecut tirajul de 794 bucati, in loc de 800. Explicatia provine din catalogul Konrad care mentioneaza ca "nr. 23 cu sursarj rasturnat exista 6 bucati, piese lipite invers intr-o coala".

Tirajele din tabelul Nr. 10 includ toate tipurile existente.

Din marcile tipice la ghisee, pentru public, au ajuns doar marcile de la pozitiile nr. 2, 3,6,7,8,10,11,13,14,20 si 22, din care marca cu tirajul cel mai mic este nr. 22 cu un tiraj 2000 exemplare.

Colectionarii specializati, si nu numai ei, apreciaza in special perechile orizontale tip I+tip III, (Fig. 30) dar si toate celelalte combinatii de perechi si straifuri cu tipuri diferite de supratipar (Fig. 33-34).

6.1.4 Marcile atipice

Emisiunea este bogata in varietati spectaculoase, realizate, probabil, intentionat, pentru a mari interesul unor cercuri filatelice si a altora speculative.

La fel de probabil este si faptul ca au aparut si o serie de marci atipice in procesul curent de supratiparire.

Dupa 50 de ani este greu, daca nu imposibil, de identificat originea marcilor atipice cunoscute.

Tabelul Nr. 10

Nr. crt.	Faclal	Culoarea	Tiraj	Konrad 1946	Konrad 1948	CMPR 1959	CMPR 1974	CMPR 1984	ZUMSTEIN 1972	M.B.K. 1986
1)	60 F/ 4 F.	gri-albastru	2.100	2.50	50	2	3.75	20	1.50	60
2)	/ 8 F.	verde inchis	2.600	2	50	2	3.75	20	1.60	50
3)	1 P/ 1 F.	verde-gri	9.000	0.40	10	1	1	5	0.65	14
4)	/ 2 F.	portocaliu	300	30	800	30	70	200	35	200
5)	/ 3 F.	albastru	300	80	800	30	70	200	35	200
6)	/ 4 F.	brun-cafeniu	17.600	0.40	10	1	1	1	0.60	9
7)	/ 5 F.	rosu	4.800	20	20	1.50	2.50	10	1.25	20
8)	/15 F.	cenusiu s.t.ros	27.600	0.80	10	0.80	1	1	0.60	7
9)	/30 F.	carmin	1.900	20	50	2.50	3	25	1.50	75
10)	2 P/10 F.	brun	10.500	0.40	10	1	1.50	3	0.60	14
11)	3 P/20 F.	brun roscat(cor)	5.800	0.50	10	1	1.50	10	0.60	20
12)	/20 F.	oliv-brun(femeie)	1.100	10.50	250	10	26	30	8	100
13)	/30 F.	carmin(coroana)	12.100	0.40	10	1	1	1	0.40	12
14)	/30 F.	carmin(Sz.Mar.)	5.300	0.50	10	1	1.50	10	0.60	20
15)	/30 F.	rosu-brun(Sz.E)	2.000	2.50	50	2.50	3	25	1.50	60
16)	/80 F.	brun-bliv(cor.)	2.100	2.50	50	5	7	20	3.50	60
17)	/80 F.	brun-carm.(femeie)	1.200	7.50	100	8	12	30	6	100
18)	4 P/50 F.	albastru	1.300	7.50	100	8	12	30	6	90
19)	/50 F.	albastru(femeie)	300	30.-	800	30	70	200	35	200

Nr. crt.	Facial	Culoarea	Tiraj	Konrad 1946	Konrad 1948	CMPR 1959	CMPR 1974	CMPR 1984	ZUMSTEIN 1992	M.B.K. 1986
20)	5 P/12 F.	verde	2.800	2	50	3	6	15	3	60
21)	/24 F.	purpur	300	30	800	35	70	250	35	200
22)	/ 1 F.	verde	2.000	2,50	50	3	6	20	3	60
	St.pe marci Porto.									
23)	2 P/ 2 F.	brun-roscat	800	5	120	5	8	400	4	110
24)	/ 3 F.	brun-roscat	500	15	500	20	24	40	12	200
25)	4 P/ 4 F.	brun-roscat	800	5	120	5	8	40	4	110
26)	/ 6 F.	brun-roscat	200	25	750	30	48	300	24	P.A.
27)	/ 8 F.	brun-roscat	100	40	P.A.	50	80	P.A.	40	P.A.
28)	/10 F.	brun-roscat	200	25	750	30	48	300	24	P.A.
29)	/12 F.	brun-roscat	100	40	P.A.	50	70	P.A.	35	P.A.
30)	/30 F	brun roscat	100	40	P.A.	50	70	P.A.	35	P.A.

Majorari pentru tipurile II si III. (%)

Tip II	75-100 %	~150 %	~200 %	~200%	~200%	~300%
Tip III	200 %	~200 %	~300 %	~400%	~400%	~600%

"-" respectivul catalog nu acorda cota

"~" respectivul catalog acorda cote in jurul respectivului coeficient

Catalogul Konrad 1946 acorda coeficientul de 100% pentru marcile tip II cu marginea de jos si coeficientul 75% fara aceasta margine.

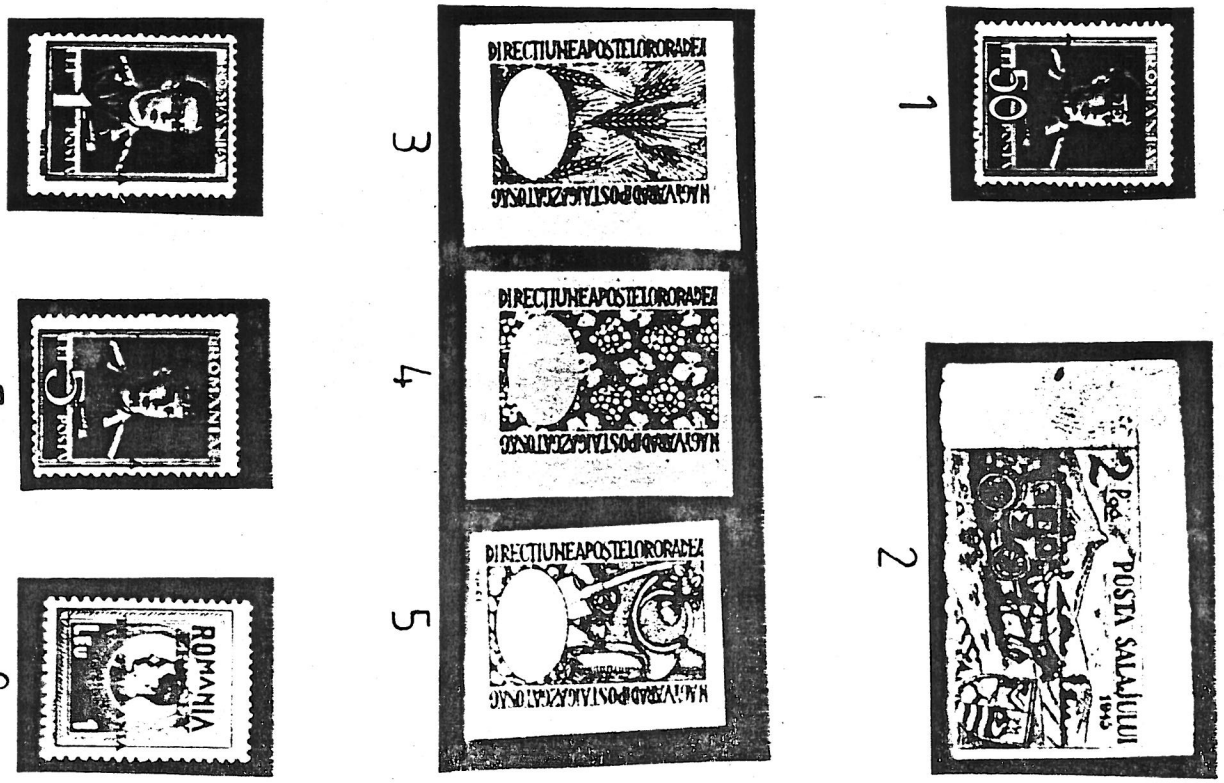

9

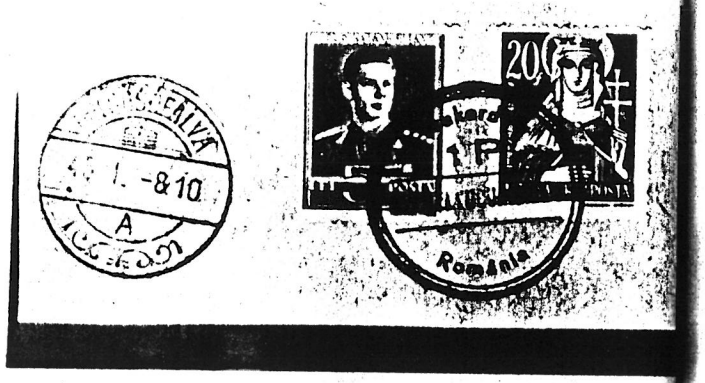

10

SZEKELYUDVARHELYI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM.

NYOMTATVÁNY.

T.

Márton Albert

gazdálkodó urnak

Zetelaka.

Udvarhely vm.

11

12

13

14

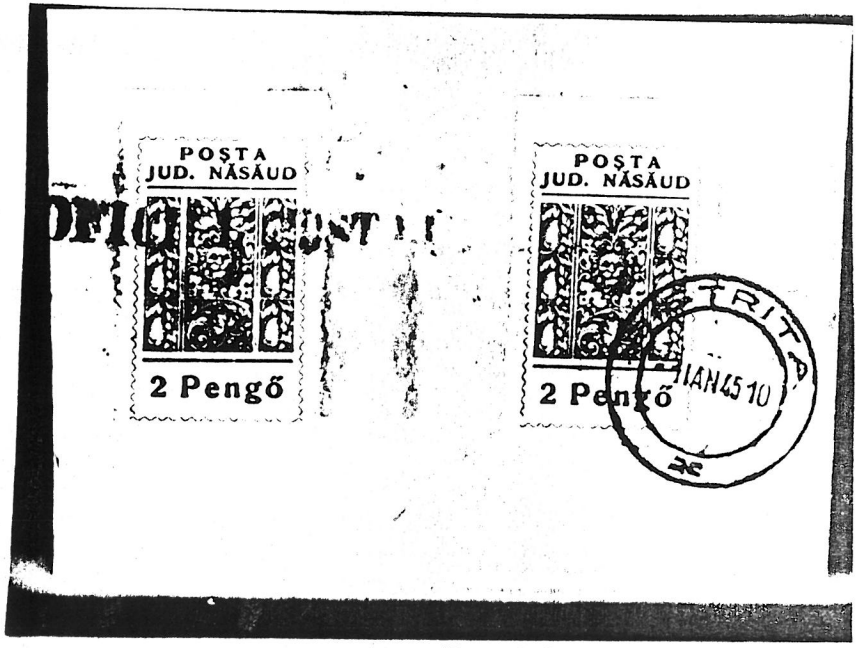

15-16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

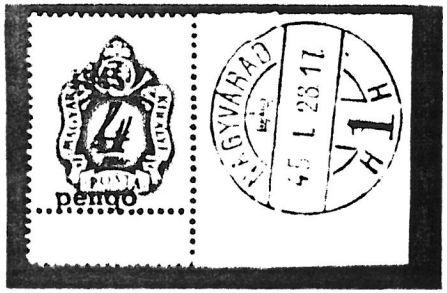

28

29

31

30

32

33

34

35

36

37

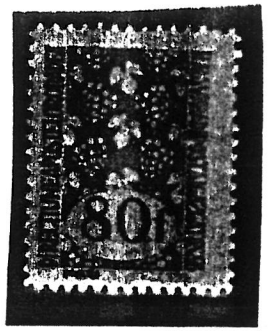

38

39

40

41

42

43

44

45

47

48

49

46

50

51

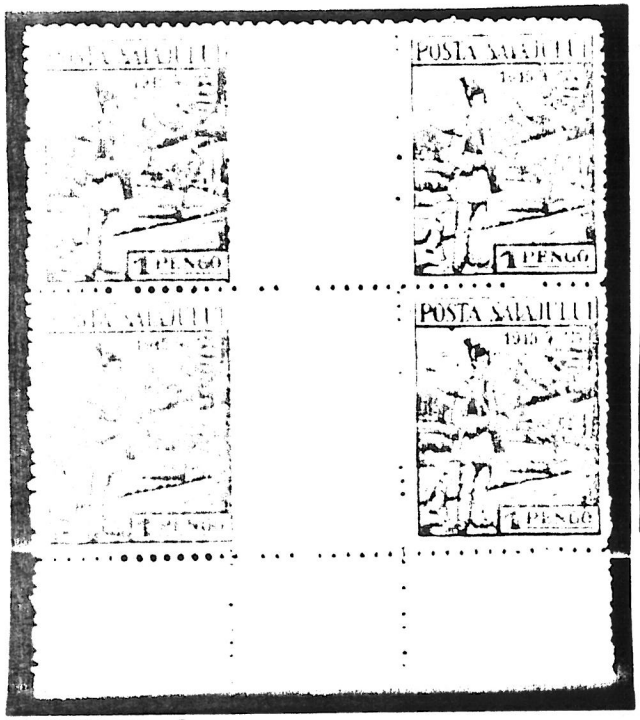

52

53

54

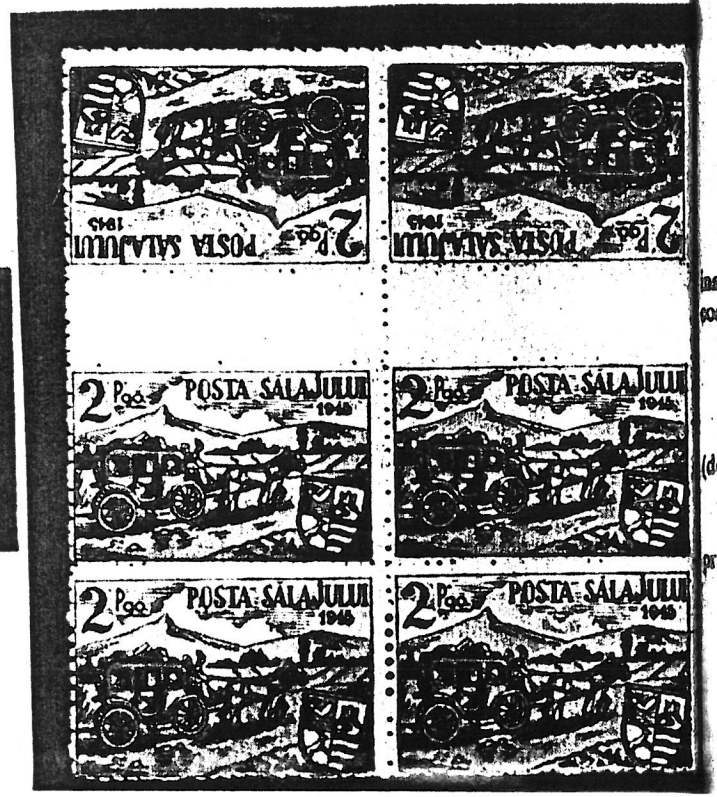

A) Erori

Marcile cu supratipar "5 pengo", pozitiile 20,21 si 22 din tabelul Nr. 10 au marca a 25-a (r3-c5) cu cifra "5" defecta.

B) Varietati

a) Supratipare inversate.

Nr.1	60 F/ 6 F.	200 bucati
Nr.2	60 F/ 8 F.	200 bucati
Nr.3	1 P/ 1 F.	200 bucati
Nr.6	1 P/ 4 F.	200 bucati
Nr.7	1 P/ 5 F.	200 bucati
Nr.8	1 P/18 F.	700 bucati
Nr.9	1 P/30 F.	100 bucati
Nr.23	2 P/ 2 F.Porto	8 bucati

Marcile cu supratipar inversat 1 P/30 F. (nr.9) nu au fost vindute oficial, avind originea neclarificata.

Marcile cu supratipar inversat din valoarea de 1 P/18 F. (nr.8) au ajuns si la ghiseele pentru public.

b) Supratipar de culoare schimbata.

Nr.9-1 P/30 F. (Sz. Marg.), supratipar auriu. Tiraj 100 buc.

c) Supratipar fara cifra valorii nominale.

Nr.21-5 P/24 F. fara cifra "5".

La inceput s-a crezut ca este vorba de marca de la pozitia 25. Cum insa se cunosc 9-10 asemenea varietati se presupune ca un rind, dintr-o coala, a avut cifra lipsa.

d) Supratipare deplasate, pe verticala.

Nr.16-3P/80 F.-coroana, deplasat in sus astfel incit ultimul rind (de tip II) nu mai contine inscriptia "1945" (Fig. 361.

Nr.7-1P/5 F. si Nr.10-2 P/10 F., deplasat in jos astfel incit primul rind nu mai contine inscriptia "pengo".

Nr.11-3 P/20 F.-coroana, cu o deplasare vizibila in jos.

e) Supratipare deplasate pe orizontala.

Cu supratipar pe doua marci, cu deplasarea spre dreapta, nr.3-1 P/1 F., nr.8-1 P/18 F., nr.11-3 P/20 F.-coroana, nr.18-4 P/50.coroana, nr.20-5 P/12 F. si nr.22-5 P/1 P. (Fig. 35) si cu deplasare spre stinga nr.6- 1 P/4 F.

c) Curiozitati

Exista marci cu litere si cifre accidental imprimate partial sau chiar lipsa.

6.1.5 Tarife, circulatia

Cercetatorii acestei emisiuni au evitat, cu perseverenta, sa explice care erau tarifele in acea perioada si deci la ce foloseau cele 6 valori faciale emise.

In (39) este prezentata o scrisoare recomandata cu destinatia Suedia, francata cu 5 pengo.

Scrisorile efectiv circulate cu aceste marci sunt extrem de rare si merita cote de amator.

Mult mai des se intilnesc " facaturi" de regula cu numeroase marci (cu tiraje mari) cu valori faciale, totale, care nu pot avea nici o legatura cu tarifele comune. Pe asemenea scrisori se gasesc curent si etichete de recomandare.

S-au intilnit si scrisori cu francaturi mixte cu marci romanesti si/sau unguresti fara supratipar, realizate, probabil tot in scopuri "filatelice".

Oficiul postal Oradea a obliterat aceste marci cu o stampila dublu cerc, cu banda, sus cu inscriptia NAGYVARD si jos numarul oficiului postal (Fig. 28). Pe banda din mijloc, data, anul, luna, ziua, ora (?) Dimensiunile stampilei 25X 16, , cu banda lata de 7,5 mm. Deasupra benzii, pe centru, traditionala coroana.

Dupa (15) s-ar cunoaste obliterari si cu stampila oficiului Salonta (NAGYSZALONTA), celelalte oficii, in lipsa stampilelor anulind marcile manual.

Din (15) si (39) rezulta ca marca nr.8 1P/18 F. a fost livrata si celor doua oficii postale din Satu Mare, oficii care apartineau administrativ de Oradea, si deci s-ar putea gasi scrisori cu aceasta marca obliterata cu stampila "SZATMARNEMETI".

S-au intilnit si scrisori cu francaturi mixte cu marci din emisiunea II-a Oradea, cu desene originale.

O scrisoare prezentata in (39) si adresata, recomandat la Budapesta este francata cu o marca din prima emisiune de 1 P/4 F. si doua marci (10+20) filler din emisiunea a II-a .

Datorita neintelegerii tarifului scrisoarea este controversata.

6.1.6 Falsuri

Subtiparul a fost falsificat utilizind, probabil, chiar literele tipografiei SONNENFELD. Au fost falsificate toate cele 3 tipuri de subtipar, precum si subtiparele inversate.

Falsurile sunt periculoase si de multe ori pot fi depistate numai de specialisti.

Sunt categoric false supratiparele la care litera "g" din "pengo" are partea de jos in forma de cirlig. La originale partea de jos a literei "g" este aproape orizontala si subtiata, lipsind chiar in unele cazuri. Spunem ca partea inferioara este "taiata in scurt".

O distinctie se poate face si in ceea ce priveste culoarea supratiparului, care este negru mat la originale si negru (aproape) stralucitor la falsuri.

Unii cercetatori au depistat si anumite falsuri la care inaltimea supratiparului, de la baza lui "n" la partea superioara a lui "1945", este mai mare cu citeva zecimi de milimetru fata de originale, la care aceasta distanta este de 17,1-17,2 mm.

O problema deosebita o prezinta depistarea unor "facaturi" deosebit de bine realizate cu etichete de recomandare si chiar cu stampile de sosire.

Atentie si la fragmente mari obliterate de complezenta cu stampila originala a oficiului postal Oradea.

6.1.7 Concluzii

Conform "Raportului Directiei postale Oradea" (41) marcile emisiunii provizorii Oradea cu supratipar pe marci maghiare au fost puse in vinzare la 28 ianuarie 1945.

Cataloagele Konrad fixeaza aceasta data la 27 ianuarie 1945, data preluata de toate cataloagele care o mentioneaza.

Emisiunea a avut un caracter mai mult economic si filatelico-speculativ decit postal, marcile trebuind sa asigure, in primul rind, salariile oficiantilor P.T.T.

Totusi, unele valori au fost vindute la ghiseele postale servind efectiv la francarea corespondentelor.

Se apreciaza ca "Emisiunea Oradea cu subtipar pe marci maghiare" INDEPLINESTE CONDITIILE UNEI EMISIUNI PROVIZORII (locale) si trebuie cuprinsa in orice catalog al marcilor postale romanesti.

Din intreaga literatura rezulta ca marcile au avut putere de francare si dupa aparitia emisiunii Oradea II, cu desene originale. Se poate considera ca data de retragere 23.3.1945, preziua redeschiderii oficiului Postei Romane la Oradea Mare. Aceasta data ar trebui prelungita pina la 14.5.1945 pentru unele oficii autorizate din judet si din oras (37).

In anexa "Pagini pentru un catalog al marcilor romanesti" se regaseste aceasta emisiune, cu marcile sale tipice si atipice cu preturile si coeficientii propusi.

6.1.8 Alte citeva aspecte

6.1.8.1 Probele de supratipar

Sunt cunoscute cite trei coli din fiecare din cele 6 valori faciale diferite cu probe numai a supratiparului. Imprimarea s-a facut pe hirtie de ziar. Pe colile corespunzatoare valorii faciale de 5 pengo se distinge eroarea "cu cifra 5 defecta" din pozitia 25, mentionata la capitolul dedicat marcilor atipice ale emisiunii.

6.1.8.2 Supratiparirea unor carti postale

O data cu marcile au fost supratiparite si citeva mii de carti postale maghiare de 18 filler si citeva de 12 filler.

Supratiparirea s-a facut cu o stampila ovala avind sus inscriptia LEVELEZO-LAP iar jos "CARTE POSTALA", la mijloc noua valoare "60 filler". Dimensiunea axelor 48x27mm.

Supratiparirea s-a facut manual la oficiul P.T.T.

Cartile postale fara supratipar au continuat sa fie utilizate o data cu cele supratiparite.

6.1.8.3 Posibile confuzii

Marci cu supratipar similar, dar in alte tipuri de litere si pe hirtie galbena sau albastra sunt marci maghiare (Zumstein nr.789-813 si 823-840).

6.1.8.4 Rasfoind colectia revistei "Filatelia" 1945-46 .
Nr.17 din 1 septembrie 1945. Raspuns d-lui I. Andriescu Iasi.-
"Seria Oradea I, formata din 38 valori, costa 600.000 lei
Seria formata numai din 18 valori costa 45.000 lei"
"A doua emisiune Salaj (3 valori) lei 250." (pentru comparatie).

Nr.31 din 1 aprilie 1946 :
Weisz Andrei (vezi bibliografie -40). Arad, Str.V. Babes 7.
"Vind serie cu szursarje Oradea... 38 valori, completa si serii necomplete, precum si Oradea 11 valori".

Nr.46 din 15 noiembrie 1946 :
"Schimb sau vind avantajos emisiuni locale din Transilvania.. Oradea.." (Kiss Ludovic, Oradea, Piata Cetatii).

6.2. Emisiunea Oradea II (42) (43) (cu desene originale)

6.2.1 Aspecte generale

In revista "Filatelia" nr. 9/1945, din 1 mai, F. Konrad (42) semnaleaza :

"Stocurile de timbre supratiparite ale directiei Postale Oradea fiind epuizate s'a procedat la o emisiune de timbre locale cu desene originale. Noile timbre poarta inscriptia "Directiunea postelor Oradea" in romaneste , la stinga, de jos in sus si in ungureste, la dreapta, de sus in jos. Ele sunt litografiate pe hirtie colorata dupa 3 modele diferite".

Apoi, din catalogul Konrad 1946 aflam ca data de punere in circulatie a emisiunii a fost 7 martie 1945, data acceptata de toate cataloagele. Din M.B.K. rezulta ca emisiunea a fost realizata tot la tipografia SONNENFELD, care a realizat si prima emisiune.

Desenele originale, realizate de un machetator local, Mike prezinta, simbolic, "spice de grau" pentru valorile de 10 F.-50 F "struguri" pentru valorile de 60 F.-1,5 P. si "porumb, sapa si corn postal" pentru valorile de 2 P.-20 P. Marcile au marimea 21 1/2 x 28 1/2 si sunt litografiate pe hirtie colorata (mai putin valoarea de 1 P.), fara filigran (Fig. 37-42).

Marcile au fost realizate in doua etape . In prima etapa s-a imprimat desenul propriu-zis, iar in a doua etapa valoarea faciala si semnatura gravorului. In aceasta situatie pot apare uneori diferente mici de nuante, intre fond si valoarea faciala. Intr-o asemenea tehnologie nu intotdeauna s-a putut realiza o centrare perfecta intre cele doua imprimari.

Semnatrura machetatorului difera, prin microcaracteristici, de la o valoare faciala la alta.

Marca de 1 P. a fost tiparita dintr-o singura tragere iar la eroarea de 10 F., semnatura gravorului este tiparita, ca si valoarea faciala, in rosu.

Emisiunea prezinta cel putin doua aspecte greu de inteles:

- existenta unui raport de 200 intre valoarea faciala maxima si cea minima a emisiunii;
- existenta a 7 trepte de 10 filler in primele 8 valori ale emisiunii.

Mai usor, cunoscind antecedentele, este sa intelegem aparitia erorii de 10 filler cu valoarea in rosu. Este o simbioza dintre necesitatile financiare ale oficialui P.T.T. Oradea si o actiune filatelico-speculativa.

6.2.2 Eseurile

Exista numeroase eseuri semnalate inca din catalogul Konrad 1946.

Eseurile, toate nedantelate si negumate, se deosebesc de originale prin faptul ca sunt tiparite pe hirtie alba spre gri, in loc de hirtie colorata.

Exista asemenea eseuri, cu valoare faciala imprimata, din toate valorile cu exceptia celor 40 filler si 1 pengo.

Tirajul eseurilor este de 120 bucati, o coala, din fiecare valoare realizata cu exceptia eseului de 1,5 pengo, din care s-au tras doua coli, 240 bucati.

Au aparut si eseuri fara valoare faciala imprimata si anume "spic de griu" in culorile negru, violet si brun, "struguri" in rosu si "porumb, sapa si corn postal" in brun (Fig. 3,4,5).

In (43) se prezinta si alte eseuri din care se mentioneaza :

-40, 50 filler si 1 pengo cu dubla imprimare a valorii faciale,
- 1 pengo negru pe hirtie galbena,
- 2 pengo negru pe hirtie gri,
- un bloc de 4 eseuri din care cele doua din stinga de 60 filler iar cele doua din dreapta de 10 filler, dar fara inscriptiile marginale "DIRECTIUNEA POSTELOR ORADEA" si "NAGYVARADI POSTA IGAZGATOSAG",

- un bloc de 4 eseuri din care cele doua din partea superioara sunt de 10 filler iar cele din partea interioară de 60 filler.

"Folclorul" sustine ca exista si alte tipuri de combinatii de eseuri.

C.M.P.R.1959 apreciaza valoarea unui eseu la 20 lei fata de 55 lei pretul unei serii de 31 valori. (4/11 din valoarea seriei)

C.M.P.R.-1974 apreciaza valoarea unui eseu la 20 lei bucata, fata de 180 lei seria de 31 valori. (1/9 din valoarea seriei)

C.M.P.R.-1984 apreciaza valoarea unui eseu la 60 lei bucata, fata de seria de 31 valori (15 dantelate + 15 nedantelate + eroarea) care este apreciata cu 650 lei. (circa 1/11 din valoarea seriei)

In ansamblu aprecieri mult diferite.
Nu exista eseuri ale erorii de 10 filler.

6.2.3 Marcile tipice

In tabelul Nr. 11 sunt prezentate marcile tipice.

In tabel este inclusa si pozitia "31 E" deoarece, prin traditie, seria este considerata ca avind 31 valori.

Toate sursele sustin ca marcile au fost tiparite in coli de 2x60 bucati, semicoala fiind de 6x10 marci.

Desi acest lucru a fost mentionat inca de F. Konrad (42) - mai 1945 noi nu am avut prilejul sa intilnim perechi cu banda despartitoare. Situatia pare curioasa tinind seama ca tot dupa (42) din unele valori ar fi trebuit sa existe pina la circa 4.100 coli, deci 41.000 perechi posibile cu banda despartitoare.

Confuzia este marita de catalogul M.B.K. (12) care acorda "pret de amator" pentru perechi cu banda despartitoare de 60 filler si nu pomeneste nimic despre alte valori faciale care s-ar gasi in perechi cu banda despartitoare, desi mentioneaza ca emisiunea a aparut in coli de 2x60 bucati.

Atunci cind exista, dantelura marcilor este 10 1/2.

Tabelul Nr. 11

Nr. crt.	Facial	Culoarea	Tiraj	Konrad-46 A.	Konrad-46 B.	Konrad 1948	C.M.P.R. 1959	C.M.P.R. 1974	M.B.K. 1986
31)	10 F.	maro/brun	5-10.000	1	0,25	10	0,60	2,50	15
31 E)	10 F.	maro si rosu/brun	1.200	10	-	700	30	65	200
32)	20 F.	ultramarin/albast	5-10.000	1	0,25	10	0,60	2,50	15
33)	30 F.	brun/portocaliu	5-10.000	1	0,25	10	0,60	2,50	15
34)	40 F.	violet/violet d.	2.400	1	1	25	1	2,50	15
35)	50 F.	maro/verde	5-10.000	1	0,25	10	0,60	2,50	15
36)	60 F.	rosu/roz	5-10.000	1	0,25	10	0,60	2,50	15
37)	70 F.	verde/violet d.	2.400	1	1	30	1,50	2,50	15
38)	80 F.	rosu/portocaliu	2.400	1	1	25	1	2,50	15
39)	1 P.	carmin/alb	5-10.000	1	0,25	10	0,60	2,50	15
40)	1,5 P.	rosu/verde	5-10.000	1	0,25	10	0,60	2,50	15
41)	2 P.	brun d./galbui	5-10.000	1	0,25	10	1	2,50	15
42)	3 P.	gri/roz	5-10.000	1	0,25	10	1	2,50	50
43)	5 P.	oliv/albastru	2.400	1	1	50	-	8,50	50
44)	10 P.	violet/portocaliu	2.400	1,50	1,50	50	-	8,50	50
45)	20 P.	verde/verde	2.400	1,50	1,50	50	-	8,50	50
Seria de 31 bucati									
15 dant.+15 nedant.+eroarea			1.200		60	2100	55	180	565

Acelasi pret pentru dantelate, nedantelate, obliterate sau neobliterate cu exceptia catalogului Konrad 1946 unde "A"=nedantelate iar "B"=dantelate.

C.M.P.R.-84-seria de 31 valori 650 lei din care eroarea 400 lei
Zumstein-92 seria de 31 valori 185 din care eroarea 75 unitati

Si in legatura cu tirajul marcilor lucrurile sunt departe de a fi clare.
F. Konrad (42) sustine ca din unele valori s-au tras pina la 500.000 exemplare, cifra care este reluata si de L. Rothman (43).

Tirajul mentionat in catalogul Konrad 1946 este de 2.400 serii dantelate si 2.400 serii nedantelate, cu nr., (vezi tabelul Nr. 11), 23, 24, 25, 27, 28, 31, 32, 33 si 34 cu un tiraj mai mare.

Aceasta informatie este reluata si de cataloagele C.M.P.R. din anii 1959, 1974 si 1984.

Catalogul M.B.K.-1986 indica pentru valorile faciale cu un tiraj mai mare un numar de marci pe care le apreciaza intre 5.000 si 10.000, cifra care pare mai credibila decit 500.000 buc. In tabelul Nr. 11 s-a mentionat cifra avansata de M.B.K.

Practic toate cataloagele nu au facut legatura directa intre tirajul fiecarei valori faciale si pretul acordat. Aceasta a facut ca numerosi filatelisti, mai putin versati, sa achizitioneze valori oferite la un pret relativ redus, in spreanta ca vor gasi, la aceleasi preturi, conform catalogului, si celelalte valori ale seriei. Ceea ce, bine inteles, nu s-a putut niciodata realiza.

Cu titlu informativ mentionam ca in luna februarie 1947, in magazinele filatelice bucurestene, seria de 31 valori Oradea se putea achizitiona cu 3.000.000 lei, in timp ce seria "Craisorii" era oferita la pretul de 12.000.000 lei.

Cel putin pentru valorile faciale cu tiraje mai mari de 2.400 exemplare se intilnesc, curent, nuante diferite ale culorii hirtiei.

6.2.4 Marcile atipice

A) Erori

a) La valoarea de 70 filler marca a 25-a din fiecare jumatate de coala are semnatura machetatorului retusata, in sensul ca este inclinata spre dreapta.

B) Varietati

a) Marca de 10 filler cu valoarea faciala in rosu si cu un tiraj de 1.200 bucati, este mentionata in tabelul Nr. 11, si, asa cum am aratat, traditional, este inclusa in seria de 31 valori.

b) Despre o coala de marci (120 bucati) din valoarea de 10 filler, in cataloagele Konrad se mentioneaza "tipar si pe verso" ceea ce multi filatelisti au interpretat, de-a lungul anilor, ca "recto-verso". Clarificarea este adusa de catalogul M.B.K.-1986 care aminteste aceasta varietate precizind ca este vorba de "abklatsch".

c)Valoarea de 1 pengo este cunoscuta si imprimata pe o hirtie subtire, precum si pe o hirtie groasa, gri.

d) Citeva coli au imprimata valoarea faciala mai mult sau mai putin deplasata. Se cunosc, deasemenea, coli cu dantelura deplasata, dintre care mentionam o coala din valoarea de 20 filleri.

e) In (36) si (27) sunt mentionate urmatoarele marci cu danteluri incomplete, nedantelate pe una din laturi:
- 30 filler, nedantelat in dreapta, (Fig. 43)
- 2 pengo nedantelat sus. (Fig.44)

6.2.5 Tarife, circulatia

Nici despre tarifele practicate in perioada valabilitatii acestei emisiuni nu avem informatii precise si nici cercetatorii emisiunii nu si-au asumat riscul sa informeze asupra lor.

F. Konrad (42) mentioneaza ca "marcile de 10, 20, 30, 50 si 60 filler si 1, 1,5, 2 si 3 P. se mai gasesc inca de vinzare (articol aparut la 1 mai 1945) la ghiseele postei din judetul Bihor si Satu Mare". Rezulta din cele de mai sus ca unele marci ale emisiunii au fost distribuite si oficiilor autorizate.

La ghiseul filatelic Oradea s-au vindut numai serii complete. Cei ce au cumparat doua serii complete au primit si un exemplar din eroarea de 10 filler, cu valoarea faciala in rosu.

Se cunosc foarte putine scrisori francate cu marcile acestei emisiuni, scrisori care au circulat efectiv.
Cu certificat de expertiza acestea merita "pret de amator".

Au fost insa realizate numeroase "facaturi", unele destul de reusite Se cunosc fragmente si marci obliterate de complezenta cu stampila oficiului Oradea Mare 1.

Nu apar aspecte noi, in privinta obliterarilor, fata de prima emisiune Oradea. Poate doar, mentiunea din (15) ca a fost pregatita o noua stampila bilingva pentru unele oficii din Oradea, dar aceasta stampila a ajuns la oficii dupa scoaterea din circulatie a emisiunii, care a avut loc, dupa F. Konrad, la 9 aprilie 1945.

Catalogul Zumstein propune data de 30 aprilie 1945 ca ultima zi in care emisiunea a avut putere de francare.

6.2.6 Falsuri

Nu se cunosc falsuri ale acestei emisiuni.

Dupa F. Konrad (42) cliseele, "dupa ce s-au imprimat toate cele 15 valori, au fost distruse in prezenta autoritatilor imediat dupa terminarea tipariturii".

6.2.7 Concluzii

Mentinand prezumtia ca marcile emisiunii nu au putut circula legal decit pina in preziua redeschiderii oficiilor postale romanesti, data retragerii din circulatie este apreciata ca fiind 23 martie 1945 pentru oficiul postal Oradea Mare 1 si Satu Mare si poate fi prelungita pina la 14 mai 1945 pentru unele oficii autorizate din oras si judet (37).

Si aceasta emisiune a avut un caracter mai mult economic si filatelico-speculativ decit postal.

Totusi unele valori au fost vindute la ghiseele postale servind efctiv la francarea corespondentei, atit in judetul Bihor, cit si la Satu Mare.

Se apreciaza ca "Emisiunea Oradea II cu desene originale" INDEPLINESTE CONDITIILE UNEI EMISIUNI PROVIZORII (locale) si trebuie cuprinsa in orice catalog al marcilor postale romanesti.

In anexa "Pagini pentru un catalog al marcilor romanesti" se regaseste aceasta emisiune, cu marcile sale tipice si atipice, cu preturile si coeficientii propusi.

7. Emisiunile Salaj (Zalau)

7.1. Emisiunea Salaj I (cu supratipar pe marci maghiare) (28) (30)

7.1.1 Aspecte generale (Fig. 45-49)

In (1) nu este precizata data eliberarii orasului Zalau dar, din doua schite care prezinta pozitiile Armatei Romane, rezulta ca aceasta data este situata intre 16 si 20 octombrie 1944, mai probabil intre 17 si 19 octombrie 1944. Orasul Zalau a fost eliberat de catre Corpul 6 Armata din Armata Romana. Data de eliberare a orasului este apropiata de 25 octombrie 1944 cind, o data cu orasul Carei, a fost eliberat intregul teritoriu romanesc din Transilvania de Nord, vremelnic ocupat.

Primele informatii despre aceasata emisiune le avem din revista "Filatelia" nr. 12 din 15 iunie 1945 (28). Dintr-un articol din revista transcriem.

"Dupa 20 ianuarie 1945, directiunea postelor din Zalau a fost nevoita sa majoreze tarifele la nivelul preturilor pietii.

Majorarea tarifelor s-a facut prin sursarjarea timbrelor unguresti cu un supratipar negru <Posta Salajului> si noua valoare. S-au gasit putine timbre unguresti, asa ca tirajul este extrem de redus.

Iata valorile supratiparite... (vezi tabelul Nr. 12).

Dupa cum se vede o serie completa are 26 valori, iar serii complete nu pot fi decit 44.

Supratiparirea a fost executata la o tipografie din Zalau. Are multe varietati si defecte. S-au sursarjat jumatati de coala de cite 50 timbre, complectandu-se jumatatile de coli prin lipirea unor piese detasate chiar si de alte valori in locul lipsurilor, fapt ce face ca multe din timbrele sursarjate sa aibe guma defecta...

Timbrele au fost puse in vinzare la inceputul lunei februarie 1945 la oficiile Zalau, Simleul Silvaniei, Jibou si alte localitati. Obliterarea lor s-a facut cu stampile de cauciuc fara data, purtind inscriptiunea in limba romana.

In unele localitati anularea timbrelor s-a facut cu mana cu numele oficiului si data. S-au intrebuintat si unele stampile vechi romanesti pastrate la oficiile postale (de exp. o stampila de fier ovala la Zalau, aplicata cu tus de culoare neagra).

Timbrele cu sursarj au fost scoase din vinzare la 9 martie 1945, ziua cind a aparut a doua emisiune, cu desene originale. Putinele timbre ramase nevindute au fost predate Administratiei financiare a judetului".

Sa remarcam ca acesta este singurul articol in care se furnizeaza amanunte asupra tirajelor unor marci supratiparite din aceasta emisiune.

Din pacate nu se face nici o mentiune asupra sursei de informatii folosita.

Urmatoarele informatii despre aceasta emisiune le gasim in catalogul Konrad-1946, cu data prefetei 31 octombrie 1945.

"Dupa 1945.12 Februarie. Marci din Ungaria cu sursarj negru, valori noui si "Posta Salajului" sint nominalizate 66 de pozitii" (tabelul Nr. 12) si

"No.I-IV, care sint considerate probe (essai) iar aceleasi marci cu sursaj 5 P. (unicate) sint probabil erori".

"Tiraj;Conform evidentelor Administratiei Financiare din Zalau, s'au confectionat in total marci sursarjate cu 1 P.-4.400 bucati, 2 Pengo-10.000 bucati, 3 Pengo-2.103 bucati, 5 Pengo-945 bucati, din care s-e distrus in prezenta autoritatilor 1.284 bucati de 1 P., 3.921 bucati de 2 P., 1.013 bucati de 3 P. si 423 bucati de 5 P. S'au vindut deci la oficiile Zalau, Crasna, Jibou, Cehul-Silvaniei si Mirsid in total 3.116 buc. de 1 P., 6.079 bucati de 2 P., 1.090 bucati de 3 P. si 522 bucati de 5 P.

Nefiind nici un filatelist intre cei care au procedat la supratiparirea ramasitelor de marci ungare aflatoare pe teritoriul jud. Salaj, diferentele marcilor de baza nu s'au luat in seama.

In consecinta pot exista si alte valori afara de cele catalogate ajunse neobservat in colile confectionate din ramasitele marcilor ungare.

Sursarjul s'a confectionat pe cite 50 buc.(=1/2 coala) cu doua planse diferite, continind diferite caractere de litere..."

Din datele furnizate de catalogul Konrad-1946, toate cataloagele preiau (atunci cind precizeaza) data de 12 februarie ca data de aparitie a emisiunii si cele 66 pozitii detaliate.

Catalogul M.B.K. (12) preia si numarul de marci puse in circulatie, pe valorile supratiparite.

In principiu, toate articolele aparute ulterior pornesc dela datele furnizate de cele doua materiale mai sus-mentionate.

Intre continutul articolelor de mai sus exista o serie de contradictii, care vor fi analizate in capitolele urmatoare.

7.1.2 Cotele cataloagelor pentru marcile curente

Cotele cataloagelor pentru marcile curente sunt prezentate in tabelul Nr. 12. Se impun urmatoarele precizari :

- toate cataloagele se rezuma sa prezinte 66 pozitii diferite. Dupa F. Konrad (15) lista acestor 66 pozitii a fost conceputa in anul 1945 de catre filatelistii oradeni (deci concetatenii lui F.K.);
- acolo unde este inserat, tirajul reproduce cifrele prezentate in revista "Filatelia nr. 12/1945 (28);
- marcile "Porto" au devenit prin supratiparire marci uzuale postale;
- pare cel putin curios modul de cotare din CMPR-74 care pentru marcile obliterate acorda 1/2 din cota marcilor neobliterate;
- cotele CMPR-74 neobliterate si Zumstein obliterate sunt identice (cu exceptia a citorva pozitii unde in CMPR-74 sunt, probabil, greseli de tipar) in valoare absoluta;
- cotele M.B.K. (12) sunt prezentate in doua alternative. Cele cu semnul -"- presupun ca marcile au lipite pe spate bucatele de hirtii. Pentru cele fara -"- preturile se inteleg pentru marci cu guma intacta;
- C.M.P.R.-1984 inscrie cele 66 pozitii dar nu acorda cote individuale. Marcile sunt impartite in doua grupe : marci postale - 49 valori (pret de amator) si marci Porto- 17 valori (pret de amator);
- F. Konrad (15) prezinta aceleasi 66 pozitii cu mentiunea pentru marcile Porto ca acestea au fost folosite pentru francari postale obisnuite.

Reamintim cititorilor ca preturile din catalogul Konrad-1946 sunt date in "unitati ideale" care la data de 31 octombrie 1945 valorau "1000 lei pro unitate" si ca din tabelul Nr. 12 rezulta totusi si o serie de aprecieri contradictorii. Se lasa astfel cititorului placerea de a descoperi si alte subtilitati ce ar putea rezulta din acest tabel.

Tabelul Nr. 12

Nr. crt.	Facial	Culoarea	Tiraj (28)	Konrad 1946	Konrad 1948	CMPR 1959	CMPR-74 Neob.	CMPR-74 Obl.	ZUMSTEIN-92 Neob.	ZUMSTEIN-92 Obl.	M.B.K. 1986
a)Principatele Unite-1864-6 Parale				1,5	100	5	30		7,5		
b)Favoriti 18 bani, obliterat				3	600	8		40		25	
1)	1 P/ 1 F.	gri-inchis	1363	20	400	8	10	5	5	5	30
2)	1 P/ 4 F.	brun	3334	3	100	3	2,50	1,20	1,20	1,20	8
3)	1 P/ 8 F.	verde inchis		30	600	15	15	7,50	7,50	7,50	40
4)	1 P/10 F.	brun deschis		50	1000	20	24	12	12	12	60
5)	1 P/12 F.	verde viu	165	150	2500	40	60	30	30	30	160
6)	1 P/18 F.	negru		-	3000	60	80	40	40	40	240
7)	1 P/20 F.	brun roscat		75	1200	20	30	15	15	15	80
8)	1 P/30 F.	rosu(Sz.Marg.)		75	1200	20	30	15	15	15	80
9)	2 P/ 1 F.	gri inchis	1383	120	2000	35	50	25	25	25	130
10)	2 P/ 2 F.	portocaliu	200	150	2500	40	60	30	30	30	160
11)	2 P/ 3 F.	ultramarin	200	80	1200	20	30	15	15	15	130
12)	2 P/ 4 F.	brun		12	300	50	70	35	35	35	180
13)	2 P/ 5 F.	caramiziu	467	4	120	20	30	15	15	15	240
14)	2 P/ 6 F.	gri albastrui	298	75	1200	20	30	15	15	15	80
15)	2 P/ 8 F.	verde inchis	468	60	1000	20	25	12,50	12,50	12,50	65
16)	2 P/10 F.	brun-deschis	1459	2	75	3	1,50	0,75	0,80	0,80	4
17)	2 P/12 F.	verde viu		-	4000	75	100	50	50	50	300
18)	2 P/18 F.	negru	1829	2,50	80	3	2	4	1	1	5
19)	2 P/20 F.	brun-roscat	208	25	500	8	12	6	6	6	30
20)	2 P/30 F.	rosu		20	400	7	10	5	5	5	25

Tabelul Nr. 12/pag.2

Nr. crt.	Facial	Culoarea	Tiraj (28)	Konrad 1946	Konrad 1948	CMPR 1959	CMPR-74 Neob.	CMPR-74 Obl.	ZUMSTEIN-92 Neob.	ZUMSTEIN-92 Obl.	M.B.K. 1986
21)	2 P/30 F.	rosu(Sz.Marg.)		20	400	7	10	5	5	5	25
22)	2 P/50 F.	albastru deschis	250	60	1000	20	25	12,50	12,50	12,50	65
23)	2 P/80 F.	brun (coroana)	558	50	1000	20	24	12	12	12	60
24)	2 P/80 F.	maro (femeie)		-	3000	60	80	40	40	40	200
25)	2 P/ 1 P.	verde (coroana)	712	150	2500	40	60	30	30	30	160
26)	3 P/ 1 F.	gri deschis		10	250	5	6	30	3	3	16
27)	3 P/ 4 F.	brun		60	1000	20	25	12,50	12,50	12,50	65
28)	3 P/ 5 F.	caramiziu		-	2800	50	70	35	35	35	200
29)	3 P/ 8 F.	verde inchis		40	800	15	20	10	10	10	50
30)	3 P/10 F.	brun deschis		80	600	12	15	7,50	7,50	7,50	36
31)	3 P/18 F.	negru		75	1200	20	30	15	15	15	80
32)	3 P/20 F.	brun roscat		30	600	12	15	7,50	7,50	7,50	36
33)	3 P/30 F.	rosu(Sz.Marg.)		30	600	12	15	7,50	7,50	7,50	36
34)	3 P/50 F.	albastru deschis		60	1000	20	25	12,50	12,50	12,50	65
35)	3 P/80 F.	brun (coroana)		60	1000	20	25	12,50	12,50	12,50	60
36)	3 P/ 1 P.	verde(coroana)	712	40	800	15	20	10	10	10	50
37)	5 P/ 1 F.	gri inchis		5	120	5	3	1,50	1,50	1,50	16
38)	5 P/ 4 F.	brun	3334	-	800	15	20	10	10	10	65
39)	5 P/ 5 F.	caramiziu		-	3000	50	70	35	35	35	120
40)	5 P/ 8 F.	verde inchis		-	6000	100	150	75	75	75	250
41)	5 P/10 F.	brun deschis		120	2000	35	50	25	25	25	80
42)	5 P/12 F.	verde viu		-	6500	160	200	100	100	100	600
43)	5 P/18 F.	negru		-	4000	75	100	50	50	50	300

Tabelul Nr. 12/pag. 3

Nr. crt.	Facial	Culoarea	Tiraj (28).	Konrad 1946	Konrad 1948	CMPR 1959	CMPR-74 Neob.	CMPR-74 Obl.	ZUMSTEIN-92 Neob.	ZUMSTEIN-92 Obl.	M.B.K. 1986
44)	4 P/20 f.	bruh roscat	30	1000	20	24	12	12	12	12	60
45)	5 P/30 f.	rosu (Sz.Marg.)	120	2000	35	50	25	25	25	25	80
46)	5 P/50 f.	albastru deschis	60	1000	20	25	12,50	12,50	12,50	12,50	65
47)	5 P/80 f.	brun (coreana)	150	2500	40	60	30	30	30	30	150
48)	5 P/ 1 P.	verde (coreana)		4000	100	150	75	75	75	75	400
49)	5 P/ 2 P.	brun (Mary)	345	1000	15	25	12,50	12,50	12,50	12,50	65
50)	5 P/ 2 P.	rox (Porto)	150	2500	40	60	30	30	30	30	160
51)	5 P/ 4 P.	rox (Porto)	30	500	12	15	7,50	7,50	7,50	7,50	60
52)	5 P/ 5 P.	rox (Porto)	60	1200	20	30	15	15	15	15	80
53)	5 P/ 8 P.	rox (Porto)	15	300	9	8	4	4	4	4	30
54)	5 P/10 P.	rox (Porto)	60	1200	20	30	15	15	15	15	80
55)	5 P/15 P.	rox (Porto)	75	1200	20	30	15	15	15	15	80
56)	5 P/20 P.	rox (Porto)	40	800	15	20	10	10	10	10	60
57)	5 P/30 P.	rox (Porto)	150	1500	30	40	20	20	20	20	60
58)	5 P/50 P.	rox (Porto)	40	800	15	20	10	10	10	10	60
59)	5 P/ 1 P.	rox (Porto)		2000	60	80	40	40	40	40	300
60)	5 P/ 2 P.	rox (Porto)	470	4000	100	150	75	75	75	75	400
61)	5 P/ 5 P.	rox (Porto)	803	2000	50	75	40	40	40	40	200
62)	5 P/10 P.	rox (Porto)		2000	50	75	40	40	40	40	200
63)	5 P/15 P.	rox (Porto)	120	4000	100	150	75	75	75	75	400
64)	5 P/20 P.	rox (Porto)	126	4000	100	150	75	75	75	75	400
65)	5 P/25 P.	rox (Porto)	75	4000	100	150	75	75	75	75	400
66)	5 P/25 P.	rox (Porto)	44	4000	100	150	75	75	75	75	400

7.1.3 Esecurile emisiunii

Primele informatii despre existenta unor "probe" (essai) le avem din catalogul Konrad 1946.

Aici sunt detaliate patru esecuri, numerotate I-IV, care au fost realizate prin supratiparirea unor marci maghiare din seria "Crucea Rosie" emisa la 1.03.1944 (Zumstein nr. 744-750).

In continuare se mentioneaza "aceleasi marci cu sursarj 5 P (unicate) sint probabil erori".

In C.M.P.R.-1959 se mentioneaza ca "se mai cunosc citeva exemplare cu acelasi supratipar pe marcile de binefacere (Crucea Rosie) din 1943 (!) (format ca nr. 49)

I 1 P.pe 20+20 F. brun si rosu.
II 2 P.pe 30+30 F. carmin si rosu.
III 3 P.pe 50+50 F. violet si rosu.
IV 5 P.pe 20+20 F. brun si rosu.
V 5 P.pe 30+30 F. carmin si rosu.
VI 5 P.pe 50+50 F. violet si rosu.
VII 5 P.pe 70+70 F. albastru si rosu.
Nr.I-VII sint considerate esecuri"

C.M.P.R.-74 nu mentioneaza aceste esecuri, iar C.M.P.R.-84 le mentioneaza pe toate sapte, propunind si pretul de 50 lei pentru un eseu.

M.B.K.-1986 (12) nu mentioneaza aceste esecuri iar catalogul Zumstein specifica ca marcile ungaresti Crucea Rosie nr.751-754 (gresit, acestea sunt emisiunea Kossuth!) cu supratipar 1, 2, 3 si 5 P sunt probe (esecuri).

Si F.K. (15) mentioneaza cele 7 esecuri, care, datorita dimensiunilor lor de 40x28 mm, apreciaza ca s-ar putea sa fi fost supratiparite impreuna cu nr.49 din tabelul nr. 12, care are aceiasi dimensiune.

7.1.4 Marcile atipice

Fiind realizate intr-o tipografie mica existau, in matrita cu care s-au executat supratiparele, mai multe tipuri de litere si cifre, la care ne vom referi in capitolul referitor la recompunerea colilor. Exista, de asemenea, doua tendinte diferite de a numerota marcile din semicoalele de 50 de marci.

Prima tendinta este de a numerota marcile din coala incepind cu numarul 1. A doua tendinta, materializata de Nema Peter (30) este de a incepe numerotarea cu nr.51, bazandu-se pe faptul ca se poate aprecia ca s-au supratiparit numai partile inferioare ale colilor.

In cele ce urmeaza se va adopta principiul de numerotare a semicolilor incepind cu nr.1.

Sunt cunoscute urmatoarele erori :

- SAJAJULUI in loc de SALAJULUI, marca nr. 2 din semicoala. Este eroarea de baza a emisiunii semnalata inca de P. Racoviceanu (28), care mentioneaza ca exista la "absolut toate valorile".

Cataloagele Conrad sunt mai prudente si mentioneaza "eroare constatata la mai multe valori".

Eroarea este cunoscuta pe marci supratiparite atit pe valoarea de 1 Pengo cit si pe 2, 3 sau 5 P. Este insa sigur ca nu toate valorile au ajuns si in pozitia "2" si deci nu toate exista cu eroarea "SAJAJULUI".

M.B.K. mentioneaza aceasta eroare si o coteaza cu "100-300";

- "S" mare in "Posta", eroare aflta in pozitia 17, mentionata in M.B.K. si cotata cu "100-300" (Fig. 46);

- in cataloagele Konrad si preluat apoi si de C.M.P.R. 1959 si 1974 este facuta mentiunea ca "din supratiparul de 1P. se afla exemplare cu valoarea deplasata spre stinga (cu "P" deasupra lui "o" din "Posta")". F.K. (15) revine si mentioncaza ca "in pozitia 56 (6 dupa numerotarea noastra) a supratiparului de 1P., unde numai litera "P" este mult (deplasata) spre stinga, (pina) deasupra literii "o" din "Posta" .

Nu am vazut niciodata o asemenea eroare si nici nu cred ca poate exista. Daca numai litera "P" ar fi deplasata la stinga aceasta s-ar plasa chiar inaintea cifrei "1" cu care s-ar suprapune partial.

Am intilnit insa exemplare la care litera "P" din "Posta" (deci si intreg cuvintul) este deplasat mult in dreapta.

Toate sursele indica ca aceasta eroare nu exista decit pe marcile supratiparite cu "1 P".

Dintre varietatile cunoscute mentionam :

- supratipar inversat pe valorile de 3 P/5 F, rosu, mentionat inca din catalogul Konrad-1945 si 3 P/4 F-Porto, despre care am auzit pentru intaia oara de la d-l Frieder Eugen si despre care am citit apoi in N. Peter (30), ca fiind sesizat de Sipos Geza in (32);

- abklatsch al supratiparului despre care in C.M.P.R.-74 se mentioneaza "exemplarele cu supratipar clar vizibil pe verso ("abklatsch") nu sunt rare. Un asemenea exemplar este semnalat si de subsemnatul (27), 3 P/20 F.-Porto;

- sunt semnalate si deplasari pe orizontala si/sau verticala ale supratiparului.

Sunt cunoscute si citeva curiozitati, in general controversate.

7.1.5 Elemente de expertiza

7.1.5.1 Date asupra supratiparului

Analizind datele continute de supratiparele "Emisiunilor de eliberare din Transilvania de Nord 1944-1945" se remarca faptul ca emisiunile Targu Mures si Odorhei poarta o inscriptie controversata ERDELY-TRANSILVANIA, iar emisiunile Oradea si Sighet inscriptii care nu le individualizeaza.

Poate si datorita faptului ca este ultima din aceste emisiuni, supratiparul "Emisiunii Salaj" este apreciabil, prezentind exact arealul emisiunii -"Posta Salajului"- si noua valoare, adecvata tarifului in vigoare.

Dupa (28) cuvintul "Posta" masoara 7mm iar "Salajului" 11,2 mm in lungime. Distanta intre doua rinduri este de 3 mm. Sa mai adaugam ca inaltimea literii "P" este de 4 mm.

La supratiparirea marcilor o problema deosebita a pus-o marca nr.49 din tabelul Nr. 12, 5 P/2 P, Horty, singura care avea o dimensiune diferita de a celorlaltor marci. Sunt doua ipoteze privind modul in care s-a executat supratiparul pe aceasta marca (desi cele doua ipoteze s-ar putea sa fie de fapt una singura):

- prima ipoteza este ca marca a fost supratiparita in blocuri mici sau chiar individuale;

- a doua ipoteza este ca aceasta marca a fost supratiparita impreuna cu eseurile emisiunii, toate avind aceeasi dimensiune (40x28 mm).

Supratiparul acestor marci pastreaza acelesi dimensiuni cu cele mai sus mentionate.

In C.M.P.R.-59, reluat apoi de C.M.P.R.-1974, se prezinta figura de mai jos care ar permite, in acceptia autorilor, o definire neta intre marcile originale si cele false.

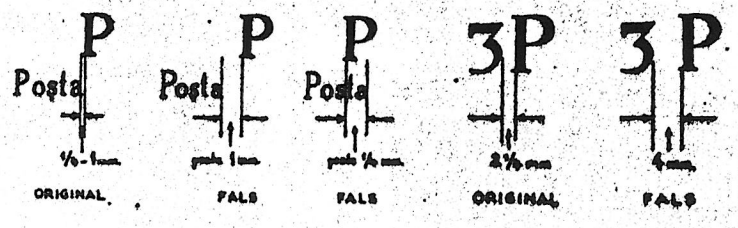

Rezulta ca sunt originale supratiparele la care intre verticalele din dreapta literii "a" din "Posta" si cea din stinga literii "P" este o distanta intre 1/4 si 1 mm. Marii cercetatori ai acestei emisiuni se feresc sa confirme sau sa infirme acest test de originalitate.

Totul porneste de la o afirmatie din catalogul Konrad-1946, reluata de cel din 1948, si anume : "Sursarjul s'a executat pe coli de 50 buc. cu 2 planse diferite". Daca exista sau nu o a doua plansa a emisiunii este o problema controversata care a fost evitata, pe cit posibil, in literatura de specialitate.

Pe aceasta baza, atunci cind o marca ridica unele probleme la expertiza, se invoca, de regula, aceasta misterioasa "A doua plansa".

Asa cum se specifica in intreaga literatura privind aceasta emisiune, tipografia din Zalau fiind profilata pe lucrari mici nu a avut un numar suficient de litere, de acelasi tip, pentru confectionarea matritei cu 50 de lacasuri.

Nema Peter (30), in cadrul actiunii de recompunere a semicolilor, prezinta figura de mai jos din care rezulta ca s-au folosit :

- doua tipuri de "P" (pentru Pengo), grotesc si anticva.
- un tip de "1",
- 5 tipuri de "2",
- 6 tipuri de "3" si
- 6 tipuri de "5".

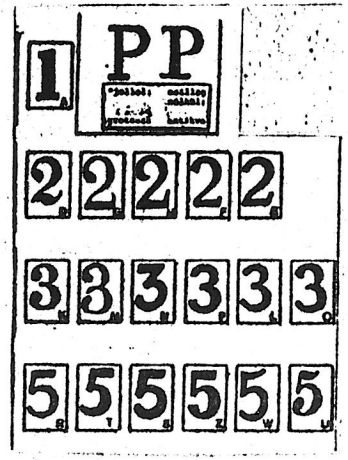

Litera "P" (Pengo), "Posta" si "Salajului" prezinta prin unele componente ale lor, o serie de caracteristici specifice (microsemne) care permit, in anumite cazuri identificarea cu precizie a politei din coala.

7.1.5.2 Recompunerea semicolilor

Dupa o munca de peste 6 ani cercetind, dupa afirmatiile sale, peste 2.000 exemplare din aceasta emisiune, din care peste 100 exemplare pe care le considera ca au circulat efectiv, Peter Nema (30) a reusit sa recompuna, in cea mai mare parte, plansele valorilor de 1, 2, 3 si 5 P.

Din tabelele prezentate rezulta ca litera "P"-grotesc ocupa in toate plansele pozitiile 1-17 iar litera "P"-anticva pozitiile 18-50.

In plansa de "1 P" ne prezinta un singur tip de "1" pentru pozitiile identificate. Nu au fost identificate pozitiile 3, 11, 25, 28, 35, 36, 37, 40 si 50.

Alte trei tabele prezinta pozitionarea tipurilor de cifre din plansele valorilor faciale de 2, 3 si 5 P. acolo unde au fost identificate.

7.1.6 Cine a comandat marcile supratiparite la Zalau ?

Atit in C.M.P.R.-1959 cit si in C.M.P.R.-74 se mentioneaza ca "Supratiparul s-a facut la comanda Administratiei Financiare a judetului Salaj".

E greu de spus de unde poate proveni o asemenea informatie pentru ca in catalogul Konrad se spune (despre tiraj), "Conform evidentelor Administratiei Financiare din Zalau". F.K. revine (15) si mentioneaza ca "in a doua parte a anului 1945 (catalogul poarta data prefetei -31 octombrie 1945) a vazut in registrul Administratiei Financiare din Zalau numarul marcilor care au fost supratiparite". Autorul se refera deci la o inregistrare si nici un caz la o comanda de marci.

De altfel, oricit erau de "locale" legile din acea perioada, o asemenea hotarire se apreciaza ca nu putea fi luata decit de Prefectul judetului (in colaborare cu Posta locala).

7.1.7 Care a fost tirajul emisiunii ?

Intre tirajele comunicate de P. Racoviceanu (28), mentionate si in in tabelul Nr. 12, si cele integrate, prezentate de F. Konrad, conform datelor de la Administratia Financiara sunt diferente vizibile. Cea mai evidenta este la valoarea de 5 P. unde dupa F.K. s-au tiparit cel putin 4.786 bucati.

Astazi, dupa 50 de ani, adevarul este greu de stabilit.
P. Racoviceanu nu face nici o mentiune asupra sursei informatiilor.

F. Konrad face o omisiune greu de explicat pentru experienta sa. Nu mentioneaza data la care se refera inscrisul de distrugere a marcilor.

Se pot lua in consideratie 3 date la care s-ar fi putut distruge o parte din marcile supratiparite :

- data anterioara lui 9 martie 1945, cu motive greu de inteles fata de penuria de marci postale;
- data de 9 martie legata de aparitia emisiunii locale cu desene originale;
- data de 26 martie 1945 legata de revenirea Postei Romane si scoaterea din circulatie a marcilor locale.

In lipsa acestei date informatiile lui F.K., implicit tirajul ramas sunt puse sub semnul intrebarii.

De regula, cercetatorii acestei emisiuni se refera numai la datele furnizate de F. K. iar autorul prezentei lucrari, cu toate eforturile sale, nu a putut intra in posesia unei copii a documentului de la Administratia Financiara.

7.1.8 Circulatia emisiunii

Emisiunea Salaj cu supratipar pe marci maghiare a fost data in circulatie, conform tuturor surselor care mentioneaza o data precisa, la 12 februarie 1945, la circa 120 zile de la eliberarea orasului Zalau.

Motivul aparitiei, asa cum am aratat si anterior, a fost "necesitatea majorarii tarifelor la nivelul pietii" (28), apreciere cu totul credibila tinind seama de inflatia respectivei perioade.

Emisiunea a circulat pina la 9 martie 1945 (12), cind a aparut a doua "Emisiune Salaj-cu desene originale".

Sunt si supozitii ca emisiunea a avut putere circulatorie chiar pina la 26 martie 1945, data revenirii la Zalau a Postei Romane.

Rezulta o perioada de circulatie efectiva de cel putin 26 de zile.

7.1.8.1 Tarifele

Dupa I. Micu (31) tarifele erau urmatoarele :

- 1 P. pentru a fi aplicate pe carti postale (nepuse in circulatie);
- 2 P. pentru o scrisoare simpla;
- 4 P. pentru o recomandata.

Aceste tarife nu concorda cu supratiparele de 3 si 5 P.

Presupunerea unor cercetatori in legatura cu tarifil de 3 P. pentru o scrisoare cu greutatea depasita si a tarifului de 5 P. pentru o scrisoare recomandata cu greutate depasita se apreciaza ca fiind putin credibila deoarece chiar in conditiuni normale, numarul de scrisori care intrec greutatea acceptata, fara suprataxe, nu depaseste curent 1-2%.

Dupa unele opinii, existenta valorilor de 3 si 5 P. ar putea fi legata de o apreciere initiala a tarifului de 3 P. pentru o scrisoare simpla si de 5 P. pentru o recomandata. Pentru perioada respectiva o schimbare a tarifului la distanta de citeva zile (daca a avut intr-adevar loc) nu prezinta nici o surpriza.

7.1.8.2 Obliterarile

Textul inserat in catalogul Konrad 1948 este urmatorul :

"Anularea marcilor de mai sus (este vorba de emisiunea Salaj cu supratipar) precum si a celor ale emisiunii urmatoare s'a facut la Zalau cu o stampila veche de fier, cu formatul unei lame de ras, cu tus negru avind inscriptie "Oficiul PTT-Zalau" in limba romana sau cu o stampila lineara de cauciuc: Zilah + data, in limba maghiara, cu tus violet. La Simleul Silvaniei cu o stampila rotunda de cauciuc, cu tus violet. La celelalte 5 oficii s'au intrebuintat stampile improvizate de cauciuc similare acelcia din Simleul Silvaniei insa cu data zilei completata la mina. Oficiul Tasnad si-a conservat si stampila de fier ungureasca, iar la Ulmeni s-a intrebuintat o stampila lineara de cauciuc " ULMENI-SALAJ, fara data, cu tus gri-albastrui. Oficiul Mirsid neavind nici o stampila, a anulat marcile cu cerneala".

In C.M.P.R.-1959 si C.M.P.R.-1974 se mentioneaza : "Emise la Zalau aceste marci au fost vindute la ghiseele oficiilor PTT din Zalau, Crasna, Jibou, Cehul Silvaniei, Tasnad, Supurul de Jos, Simleul Silvaniei si Mirsid".

Daca la cele 8 oficii PTT, mentionate mai sus, adaugam si oficiul Ulmeni rezulta ca marcile primei emisiuni Salaj au fost vindute de cel putin 9 oficii.

Daca la cele 9 oficii mai adaugam si oficiul Nusfalau, contestat I. Micu (31), dar confirmat de E. Frieder (30), ajungem la un total de 10 oficii care au manipulat marcile acestei emisiuni.

Oficiul Nusfalau a avut o stampila de caùciuc similara cu cea de la Simleul Silvaniei cu inscriptia centrala "Oficiul PTT Nusfalau".

7.1.8.3 Scrisori, fragmente, marci obliterate

Daca aprecierea noastra este corecta,ar trebui ca, in prezent, sa existe in diferite colectii in jur de 20 plicuri efectiv circulate. (Din cele cunoscute unele sunt contestate).

Exista si un numar redus de fragmente mari pe care s-a pastrat, in intregime, stampila oficiului. In cele mai multe cazuri este aproape imposibil de stabilit daca este sau nu vorba despre obliterari de complezenta.

Asa cum am mai amintit, Peter Nema a cercetat circa 100 bucati marci obliterate.

De-a lungul anilor si noi am intilnit, chiar in colectii nespecializate, marci obliterate a caror originalitate practic nu poate fi pusa la indoiala. Citeva din aceste marci au avut obliterari pe care le-am putut descifra.

Am intilnit, de asemenea, citeva mici fragmente provenite din plicuri realizate cu foi din caiete scolare.

Cele mai multe din marcile obliterate intilnite au fost 2 P/30 F.-Sfinta Matrgareta.

Este posibil ca si unele din aceste marci sa fi fost, la origine, obliterate de complezenta.

Peter Nema (30) prezinta un tabel cu marcile pe care le-a intilnit obliterate si/sau pe plicuri. Se reproduce din acest tabel.

a) Marci obliterate, individuale.

1 P/ 1F (Nr.1 din tabelul Nr. 8), 4 F(2) si 12 F (5).
2 P/ 2 F (10), 3 F (11), 6 F (14), 30 F (20), 30 F (21), 50 F (22), 80 F (23) si 1 P (24).
3 P/ 1 P (36), 2 F-Porto (50) si 6 F-Porto (52).
5 P/ 8 F (40),2 F-Porto (59) si 10 F-Porto (62).

b) Marci obliterate pe plicuri.

1 P/ 1 F (1) si 4 F (2).
2 P/ 2 F (10), 3 F (11), 30 F (20), 30 F (21) si 1 P (25)
3 P si 5 P nu se cunosc pe plicuri efectiv circulate

Denumirile in limba maghiara a oficiilor postale dependente de oficiul Zalau sunt urmatoarele :

CEHUL SILVANIEI	SZILAGYCSEH
CRASNA	SZILAGYKRASZNA
JIBOU	ZSIBO
MIRSID	NYIRSID, NYARSZEG
NUSFALAU	SZILAGYNAGYFALU
SUPURUL DE JOS	SULEIMED, ALSOSZOPOR
SIMLEUL SILVANIEI	SZILAGYSOMLO
ULMENI	SULELMED

7.1.9 Falsuri

In C.M.P.R.-1959 se pot citi urmatoarele :

"Atentie la falsuri! supratiparul a fost falsificat cu literele imprimeriei din Zalau in anul 1946. Ele sunt tiparite de mina in unicate sau blocuri de 4 si se recunosc la culoarea mai grasa si de intensitate inegala a supratiparului, pe cind originalele tiparite in coli, cu masina sunt mai uniforme. Sunt categoric false supratiparele la care distanta intre cifra si "P" este mai mare de 2 mm, precum si acelea, la care axa literei "P" si axa literei "a" din "Posta" se departeaza peste 1 milimetru spre dreapta sau peste 1/4 de milimetri spre stinga".

Acelasi text poate fi citit si in C.M.P.R.-1974.

Regretatul Micu Iosif, care se pare ca a locuit in anii 1946-47 in judetul Salaj, noteaza (31) :

"... dupa aparitia acestor marci Salajul a fost <invadat> de o multime de filatelisti dar, in special, comercianti si falsificatori umblind dupa materialul filatelic <Posta Salajului> cu supratipar. Asa au luat nastere cantitati suplimentare de marci confectionate abuziv de catre un oficiant P.T.T. in conditiile tehnice ale emisiunii originale...Dupa 12 martie 1946... tipografia a continuat sa tipareasca abuziv cu caracterele ei si cifrele originale niste piese care si fara lupa pot fi identificate ca false. Aceste piese, in marea lor majoritate, au ajuns in strainatate. Asa se explica de ce cercetatorii din tara si strainatate au mult de furca cu acest supratipar, iar filatelistilor li se recomanda sa nu cumpere marci cu acest supratipar fara a fi expertizate". Despre unele stampile se spune : "...fiind vorba de stampile de cauciuc ele puteau fi foarte usor contrafacute sau chiar inventate.."

Nema Peter (30) mentioneaza, in traducere libera, "... la emisiunea Salaj nu dispunem de nici un document (privind caracteristicile supratiparului) si prin urmare nu avem nici un punct de referinta pe baza caruia sa putem decide daca timbrele neuzate sint originale sau tiparite nelegal pentru folosinta postei sau a filatelistilor"...

7.1.10 Concluzii

Data aparitiei emisiunii a fost stabilita la 12 februarie 1945. Marcile emisiuni au avut putere de francare pina 9 martie 1945, data la care a aparut emisiunea cu desene originale.

O serie de aspecte ale emisiunii nu au fost elucidate pina in prezent si este putin probabil sa mai poata fi elucidata in viitor. Dintre aceste aspecte mentionam :

- "Ordonanta" de realizare a emisiunii;
- data si timpele la care o parte a emisiunii a fost distrusa, etc.;
- tarifele;
- numarul planselor si compozitia lor.

Si lista ar putea continua.

De mentionat ca lipsa unor date exacte nu este o caracteristica particulara a acestei emisiuni. O situatie similara se regaseste, practic, la toate emisiunile provizorii romanesti (si nu numai romanesti).

In lipsa unor documente oficiale a compozitiei matritei cu 50 de lacasuri, a falsificarii supratiparului, in repetate rinduri, cu literele si cifrele originale si a existentei unei reconstituiri la care nu stim ce marci au fost utilizate, o expertiza de genul "Original" sau "Fals" poate fi in numeroase cazuri cel putin hazardata.

Apreciem in mod deosebit "reconstituirea" realizata de Peter Nema (30) si in lipsa unor surse oficiale ne-am insusit cea mai mare parte a concluziilor sale.

Considerind insa ca si acest articol nu acopera decit partial elementele necesare unei expertize corecte. Din aceste motive apreciem o marca supusa expertizei noastre cu formula : "Supratiparul corespunde (nu corespunde) cu caracteristicile presupuse la zi ca fiind originale".

In final apreciem ca "Emisiunea Salaj" (cu supratipar pe marci maghiare) INDEPLINESTE CONDITIILE UNEI EMISIUNI PROVIZORII (locale) si ca ea trebuie sa fie cuprinsa in orice catalog al marcilor postale romanesti.

In anexa "Pagini pentru un catalog al marcilor postale romanesti" se regaseste aceasta emisiune, cu preturile si coeficientii propusi.

7.1.11 Mici amanunte (ne)semnificative!

7.1.11.1 Au participat filatelistii la realizarea emisiunii ?

In cataloagele si articolele sale F. Konrad nu scapa nici un prilej sa afirme ca "nefiind nici un filatelist intre cei care au procedat la supratiparirea ramasitelor de marci ungare pe teritoriul jud. Salaj...".

Rezulta ca cei care au supratiparit marcile nu au stiut ca :

- ca si o parte din marcile neutilizate "Cap de Bour" emisiunea I au fost distruse (versiunea Minescu);
- si la emisiunea Cluj-Oradea s-au completat colile cu blocuri sau marci individuale adaugate cu bucati de hirtie adeziva;
- si la emisiunea C.M.T. (tot din lipsa de filatelisti) s-a prezentat numarul de marci emise pe valori faciale ale supratiparului;

- si la Odorhei s-au strins timbrele de la tutungii;
- si nu au stiut ca au ales un supratipar cu un continut fara reproș si ... si ...

Se poate ca "realizatorii" sa fi fost norocosi in nestiinta lor dar, parca mai curind, au participat filatelisti de mare clasa!

7.1.11.2 Emisiunea pe pietele bucurestene in prima jumatate a anului 1947

Incepind cu nr.51 din 1 februarie 1947 in revista "Filatelia" a biroului filatelic "Lianora" , in lista de preturi, la capitolul "Emisiunile Victoriei si Posta locala" este inserata pozitia :

Anul 1945 : Nr.BUC.22 :Denumirea Zalau 1945 sursarj Posta Salajului, diferite: Pret 3.500.000 lei.

Pentru comparatie aceasta suma semnifica : Expozitia Martinei nedantelat 2.500.00 lei + Seria Victoria 400.000 lei + O.S.P.-1945 in loc de 9 - 500.000 lei.

In luna iulie, in numarul 61 al respectivei reviste, se regaseste pozitia la pretul de 20.000.000 lei in situatia in care "Caisorii" valorau 12.000.000 lei iar "Efigiile" 30.000.000 lei.

Dar prima mentiune din revista "Filatelia" dateaza inca din data de 1 septembrie 1945, nr.17 (23) cind intr-un raspuns adresat d-lui I. Andriescu Iasi se mentioneaza "Prima serie din Salaj se vinde cu 160.000 lei. A doua emisiune Salaj (3 valori) lei 250". Din pacate nu este mentionat numarul marcilor care compuneau prima serie. 160.000 lei echivala aproximativ cu seria "Victoria" in bloc de 4.

7.1.11.3 Doua anunturi din revista "Filatelia"-1946

Din nr.44 din 16 octombrie 1946 :

"Schimb 5 plicuri stampilate "Posta Salajului" in valoare de 435 unitati Conrad pentru 335 unitati Conrad serii Romania de la 1930 la zi.

De asemenea 2 blocuri Posta Salajului Nr.62 si 69 pentru serii moderne in bloc de 4.

Klein Iosif -Cehul Silvaniei -Salaj."

Anuntul este repetat in nr.47 al revistei din 1 decembrie 1946.

Din nr.46 din 15 noiembrie 1946 :

"Schimb sau vind avantajos... emisiunile locale din Transilvania...,Zalau,...

Kiss Ludovic -Oradea_Piata Cetatii".

Fara comentarii...

7.2. Emisiunea Salaj II cu (desene originale) (34) (47)

7.2.1 Aspecte generale

Primele informatii despre aceasta emisiune le avem dintr-un articol nesemnat cu titlul "Timbre locale ale judetului Salaj", publicat in revista "Filatelia" nr.12 din 15 iunie 1945 (34). Articolul incepe cu fraza "La 9 martie 1945 timbrele unguresti sursarjate in ianuarie la Zalau au fost inlocuite cu timbre postale cu desen original".

Toate cataloagele care precizeaza data aparitiei accepta aceasta data.

La data de 26 martie 1945 s-a redeschis Oficiul Postal al Postei Romane din Zalau astfel incit se poate considera ca ziua de 25 martie 1945 a fost ultima zi de circulatie a emisiuni in capitala judetului. Rezulta o existenta de numai 18 zile la Zalau.

In realitate situatia este mult mai complicata.

Dupa Buletinul P.T.T. din octombrie 1945 (37), unde se prezinta un tabel cu datele redeschiderii oficiilor postale ale Postei Romane, din Ardealul de Nord rezulta ca oficiile din judetul Salaj au fost deschise la urmatoarele date :

25 martie 1945-Simleul Silvaniei,
26 martie 1945-Zalau si Jibou,
4 aprilie 1945-Ulmeni,
9 aprilie 1945-Crasna,
15 aprilie 1945-Mirsid, Nusfalau si Supurul de Jos,
16 aprilie 1945-Tasnad.

Rezulta ca oficiile rurale au putut folosi un timp mai indelungat marcile emisiunii Posta Salajului cu desene originale, probabil pina in preziua deschiderii oficiilor postale ale Postei Romane.

Sa mai facem cu aceasta ocazie doua mentiuni :

- in (37) data de 16 aprilie 1945 este ultima mentionata pentru redeschiderea unui oficiu postal din judetul Salaj;

- in buletinul P.T.T. nr.9-12, septembrie-decembrie 1946 se mentioneaza ca "...si adresa nr.3868 a Academiei Romane, numele orasului "Zalau" din jud. Salaj este corect si exact "Zălău"..."

Emisiunea este compusa din 3 valori astfel :

Tabelul Nr. 13

Valoarea	Culoare	Marca/coala	Dimensiunea	Tirajul
50 filler	Port./alb	2x30	23 1/2 x 31 1/4 mm.	9.760
1 Pengo	Albast/alb	2x30	23 1/2 x 31 1/4 mm.	10.230
2 Pengo	lila rosu/ ocru-galbui	2x25	30 x 25 mm.	12.175

Marcile cu textul "POSTA SALAJULUI 1945" au fost litografiate la acecasi tipografie Seres, care a realizat si emisiunea anterioara si au fost dantelate (rudimentar) 11.

7.2.2 Eseuri

Prima informatie despre un eseu al acestei emisiuni o gasim in catalogul Konrad-1946. In catalog se precizeaza ca din valoarea de 2 Pengo exista o singura coala "violet/alb dintat numai orizontal (Essay)". Informatia este preluata de toate cataloagele romanesti, citate.

Nicaieri nu se precizeaza daca respectiva coala este identica, ca pozitionare a marcilor, cu coala tipica de 2 P.

In colectia autorului exista un asemenea eseu, colt de coala prezentata in Fig. 2. Eseul are marginea de sus nedantelata, cu o latime de 6 mm.

Se poate presupune astfel ca aceasta coala de eseuri a fost nedantelata atit vertical cit si orizontal, pe laturile de sus si jos.

Tirajul

Cataloagele Konrad, la rubrica "tiraj" mentioneaza :

No.67	(50 fillerl)	10.920 buc. din care s'au distrus	1.140 buc.
No.68	(1 Pengo)	41.040 buc. din care s'au distrus	30.810 buc.
No.69	(2 Pengo)	49.900 buc. din care s'au distrus	37.725 buc.

Facind scaderile rezulta tirajul din tabelul nr. 13.

I. Micu (47) precizeaza ca "la data preluarii serviciilor postale de catre Posta romana de stat, Administratia financiara din Zalau a distrus..." (numarul de marci mentionat in paragraful anterior).

Pentru ca si in acest caz lucrurile sa nu fie clare F. Konrad (15) mentioneaza ca marcile ramase nevindute au fost confiscate dupa 9 aprilie 1945 si apoi puse in vinzare la Bucuresti.

Ca de obicei acesta nu explica cum se face ca Administratia Financiara Zalau a distrus un stoc de marci nevindut si totusi a mai ramas alt stoc nevindut care a fost "confiscat" (?) si vindut la Bucuresti. Si nici de ce confiscarea s-a facut la 9 aprilie.

7.2.4 Marcile tipice

Valoarea de 50 filleri prezinta un factor postal in costum national. Acelasi desen este folosit si la marca de 1 P.

Marca de 2 P. prezinta o caruta postala si stema judetului.

Valorile de 50 filleri si 1 P. au fost realizate in coli compuse din doua blocuri a cite 30 de marci despartite intre ele printr-o banda.

Valoarea de 2 P. a fost realizata in coli compuse din cite doua blocuri a cite 25 marci, despartite printr-o banda. Cele doua blocuri de 25 marci sunt pozitionate invers una fata de cealalta astfel ca s-au realizat perechi tete-beche fata de banda despartitoare .(Fig. 51-52)

Coala este realizata in rinduri de cite 5 marci, unul din blocurile de 25 marci avind cele 5marci din ultimul rind nedantelate in partea de jos. Se mentioneaza ca marginea ramasa nedantelata este foarte ingusta, nedepasind in cele mai bune cazuri 2,5-3 mm. (Fig. 55)

Latimea benzii despartitoare, intre centrele dantelurilor, este de 16,5 mm la valoarea de 50 fileri, 22,5 mm la valoarea de 1 Pengo si 11,5 mm la valoarea de 2 Pengo.

La data aparitiei acestei serii moneda cu cea mai mare circulatie in judet era inca aceea ramasa de la administratia maghiara, astfel incit nu trebuie sa surprinda faptul ca denumirea "POSTA SALAJULUI" este in limba romana iar valoarea faciala este in moneda maghiara. Mentionam doar ca denumirea maghiara "FILLER" a fost "romanizata" ea aparind sub forma de "50 FILERI" .

Emisiunea fiind litografiata exista mici diferente intre desenele marcilor, ceea ce permite, in unele cazuri, identificarea locului din coala.

La valoarea de 50 fileri, pe unele marci, "4" din "1945" apare destul de apropiat de un "1" si deci s-ar putea citi "1915".

Guma tuturor marcilor este de culoare alb-galbuie.

Datorita calitatii slabe a gumei aplicate, aceasta a crapat in cele mai multe cazuri astfel incit o serie de marci cu guma intacta poate fi procurata numai cu mare greutate.

7.2.5 Marcile atipice

A) Erori

a) La valoarea de 50 fileri, pe prima coloana a semiblocului din dreapta una din marci prezinta un punct alungit (pata) in partea de sus dintre "A" din "POSTA" si "S" din "SALAJULUI". Marca mai prezinta un punct , vizibil, in partea de jos a literii "P" din "POSTA" si inaintea lui "50".

b) La valoarea de 1 Pengo, ultima marca din prima coloana a semiblocului din dreapta, are un punct sub "S" din "POSTA", dedesubtul liniei de incadrare. (35) (Fig. 52)

Rezulta ca ambele erori pot fi gasite in perechi cu banda despartitoare.

B) Varietati

a) De culoare

- Marca de 50 fileri exista in mai multe nuante de la galben portocaliu aprins.

- Marca de 1 Pengo poate fi gasita in nuante de la albastru-azuriu pina la o nuanta de albastru inchis.

b) Marci nedantelate

Catalogul Konrad-1948 mentioneaza existenta a doua semicol nedantelate in intregime , una in valoarea de 50 fileri, iar a doua din valoarea de 2 Pengo. Autorul prezentei lucrari nu a vazut niciodata aceste marci.

c) Marci cu danteluri incomplete (37)

Intr-un articol specializat pe marci cu danteluri incomplete, autorul acestei lucrari prezinta urmatoarele piese :

- Pereche verticala, nedantelata la mijloc, facial 50 fileri
- Pereche orizontala, nedantelata la mijloc, facial 1 Pengo
- Marca nedantelata lateral dreapta, facial 1 Pengo.
- Marca nedantelata lateral stinga, fata de banda laterala, d valoarea de 1 Pengo.

In completarea acestor varietati , F. Konrad (15) mai semnaleaza

- 1 Pengo nedantelat in stinga.
- 2 Pengo nedantelat in dreapta.

iar d-nul Ing. Cristian Marinescu din Ploiesti o pereche verticala nedantelata la mijloc din valoarea de 2 P.

d) Duble danteluri

In (36) este prezentata o marca de 50 fileri cu dubla dantelura pe latura din stinga.

e) Danteluri deplasate

Nu sunt rare marcile cu imaginea descentrata si exista danteluri deplasate astfel incit piesa cuprinde in intregime interspatiul dintre doua marci. Dantelurile deplasate se intilnesc in special la valoarea de 50 fileri.

7.2.6 Tarife, circulatia

Nici una din sursele citate nu precizeaza care au fost tarifele perioada de circulatie a acestei emisiuni.

Unii iubitori ai acestei emisiuni considera, prin extrapolare, c tariful unei carti postale era de 50 fileri, a unei scrisori simple de 1 Peng iar a unei scrisori recomandate de 2 Pengo.

Am receptionat si opinia unor filatelisti, care au intilnit "francatur grele" de 4 P., si considera ca tarifele au fost cel putin duble fata de cel prezentate mai sus

In ceea ce priveste oficiile care au primit marci si stampile utilizate nu exista motive care sa duca la concluzia ca, in mai putin de 2 zile scurse, ar fi putut apare modificari fata de situatia existenta in perioada circulatiei primei emisiuni, cu supratipar pe marci maghiare.

7.2.7 Falsuri

Nu se cunosc falsuri ale emisiunii "Posta Salajului" cu desene originale.

Pe piata filatelica bucuresteana au aparut, cu precadere in anii 60 un numar de scrisori francate cu marcile acestei emisiuni.

Unele scrisori obliterate cu "stampila lama Zalau" erau vindute direct ca "realizari de complezenta", altele, destul de bine "lucrate", erau oferite ca efectiv circulate. S-au oferit si scrisori perfect realizate pe plicuri cu antetul unor societati din Zalau si stampile de sosire care erau "suspecte" doar prin faptul ca francatura cuprindea intreaga serie.

In citeva colectii nespecializate, precum si in cluburile filatelice bucurestene, am intilnit de-a lungul anilor, si fragmente mari cu obliterari complete, cu francaturi mai mult sau mai putin credibile, pe care le-am banuit, practic in totalitatea lor, ca sunt "facaturi".

Tinind seama de pretul redus al acestor marci, orice "facatura" devenea profitabila si "intreprinzatorii" au folosit din plin aceasta situatie.

7.2.8 Preturi

Seria cu desene originale apare inca din anul 1947 in listele de preturi ale Biroului Filatelic Lianora. Se regaseste apoi in aproape toate listele de preturi ale Rompresfilatelia.

Pretul seriei a fost intotdeauna modest, accesibil chiar filatelistilor incepatori, iar seria s-a putut procura relativ usor in cluburile bucurestene.

Ca o curiozitate listele de preturi tip Rompresfilatelia specifica, cu perseverenta, aceste marci intre cele aparute in anul 1946 in loc de 1945, acolo unde este locul lor.

7.2.9 Concluzii

Si aceasta emisiune INDEPLINESTE CONDITIILE UNEI EMISIUNI PROVIZORII, (locale) cu toate aspectele sale pozitive si negative, in mare parte asemanatoare cu cele ale emisiunii anterioare, cu supratipar pe marci maghiare.

In anexa "Pagini pentru un catalog al marcilor postale romanesti" se regaseste aceasta emisiune, cu marcile sale tipice si atipice, cu preturile si coeficientii propusi.

In incheierea capitolului emisiunii provizorii Posta Salajului cu desene originare putem aprecia ca la realizarea ei si-a adus contributia cel putin un filatelist de inalta clasa care a stiut sa impuna o configuratie a colilor deosebit de interesanta si atractiva pentru filatelisti.

Si, "Honni soit qui mal y pense", daca retranscriu alaturat o precizare din catalogul Konrad 1946 si 1948.

"Expert pentru marcile din judetul Salaj, F. Konrad , Oradea, Str. Visinsky 6" (unic expert).

7.3. Caracteristici comune ale emisiunilor Oradea si Salaj

Si aceste emisiuni apartin unor judete limitrofe situate de data aceasta in vestul teritoriului eliberat.

Iata cateva din caracteristicile comune :

- ambele judete au fost eliberate de Armata Romana (in cazul orasului Oradea, impreuna cu Armata Sovietica);
- eliberarea s-a facut in aceeasi decada a lunii octombrie 1944;
- emisiunile provizorii ale ambelor judete au fost realizate inainte de redschiderea, in luna martie 1945, a oficiilor postale ale Postei Romane din Oradea, respectiv Zalau;
- fiecare judet a realizat cate doua emisiuni, una prin supratiparirea marcilor maghiare, iar cea de-a doua cu desene originale;
- desi un timp scurt, toate emisiunile acestor judete au servit la francarea corespondentei;
- primele emisiuni au fost falsificate, periculos, cu literele tipografiilor de origine: marcile emisiunilor cu desene originale nu au fost falsificate, pina in prezent;
- toate emisiunile au fost supervizate financiar de organele economice ale judetelor respective;
- fimdamentarea necesitatii economice, care au determinat aparitia acestor emisiuni, li se adauga si o tenta filatelico-speculativa;
- se apreciaza ca pentru ambele judete a existat un "creier" comun, cu vaste cunostinte filatelice;
- emisiunile nu necesita reconsiderari, aprecierile inscriindu-se in limitele datelor cunoscute pina in prezent.

Se poate deci aprecia ca aceste emisiuni formeaza o a treia grupa, de vest, cu caracteristici specifice, dupa grupele de sud, Targu Mures-Odorhei si cea de nord, Nasaud-Sighet.

8. Diverse

8.1. "Emisiunea Satu-Mare"

In catalogul Konrad -1946 se poate citi :
"1945-Marci din Ungaria cu supraraj SZATMAR/Satu-Mare si noile valori (16 diferite) nu au circulat niciodata.
Emisiune frauduloasa facuta de speculanti particulari".

Asa cum s-a mai aratat, oficiile postale din Satu Mare depindeau administrativ de jud. Bihor si au utilizat unele marci din emisiunile provizorii "Oradea I" si "Oradea II".

In partea de sus a supratiparului se poate citi "SZATMAR" dedesubt o linie lunga de fractie sub care este inscris "SATU-MARE". In partea de jos doua linii de anulare a fostei valori faciale si apoi, in dreapta, noua valoare .

C.M.P.R.-59 si 74 reiau informatia din catalogul Konrad-46 cu precizarea ca seria a fost "vinduta la Bucuresti". .

Excrocheria a fost sesizata destul de tirziu astfel incit in revista "Filatelia" nr.17 (23) din 1 septembrie 1945 se precizeaza ca o serie Satu-Mare este evaluata la 150.000 lei fata de 16[illegible].000 lei o serie Salaj.

8.2. Cum au ajuns seriile cu desene originale in magazinele filatelice bucurestene ?

Parerile sunt impartite :

- unii sustin ca marcile au fost "confiscate" la redeschidera oficiillor postale ale Postei Romane;
- altii presupun ca "intreprinzatori" particulari au cumparat stocurile ramase si le-au revindut apoi la Bucuresti.

Nici una din aceste supozitii nu a putut fi confirmata de catre surse oficiale.

8.3. Taxe fiscale la oficiul postal Baia Mare (Nagybanya)

Sunt putine informatii asupra modului in care s-a desfasurat activitatea postala la Baia Mare, in perioada analizata in aceasta lucrare.

Se cunosc totusi citeva carti postale maghiare, de 18 fillers, pe care s-a aplicat o stampila dreptunghiulara de tipul "taxa incasata in numerar".

Stampila dreptunghiulara are 3 compartimente orizontale, sus cu inscriptia "NAGYBANYA", iar jos, manual "I.P.". Stampilele cunoscute au fost aplicate cu tus rosu in luna februarie 1945.

8.4. O serie care comemoreaza eliberarea Transilvaniei de Nord

Eliberarea Transilvaniei de Nord a fost cinstita de Posta Romana printr-o serie comemorativa aparuta in luna februarie 1945 si mentionata in cataloagele romanesti sub titlul "Pentru ardeleni".

Asa cum reiese dintr-o nota aparuta in revista "Filatelia" nr.28 din 15 februarie 1946 titlul original al emisiunii a fost "Pentru ardeleni de la Ardealul de Nord eliberat".

Anterior, in revista "Filatelia" nr.23 din 1 decembrie 1945 cunoscutul filatelist Av. Bogdan, referindu-se la aceasta serie scria : "Iar in 1944 cind prin bravura trupelor noastre si a Armatei Sovietice odiosul Dictat de la Viena a cazut, evenimentul revenirii Ardealului la trunchiul tarii a fost sarbatorit prin admirabila serie a "Eliberarii Ardealului" cu vederi pitoresti din Transilvania si figuri de luptatori voievozi si carturari ardeleni in mici medalioane".

Este greu de inteles de ce a fost stirbita semnificatia acestei serii. Sperăm ca viitoarele cataloage o vor prezenta cu titulatura sa originala.

9. Aspecte sintetice

Lucrarea de fata se refera la o perioada istorica deosebit de scurta, doar circa 4 luni, in care au aparut, dupa eliberarea Transilvaniei de Nord, in plina desfasurare a celui de al II-lea razboi mondial, 8 emisiuni catalogate.

Denumirea acestor emisiuni "Emisiunile Victoriei", "Emisiunile de eliberare" sau orice alt tip de denumire festiva este cel putin o intelegere gresita a respectivei perioade.

In fond este vorba de emisiuni de SUPRAVIETUIRE, de sperante pentru unii si de nostalgie pentru altii, emisiuni ale unor oameni de suflet, dar si a unor impostori, asa cum se intimpla in toate perioadele de tranzitie.

Lucrarea se bazeaza pe supozitia corectitudinii tuturor datelor privind redeschiderea oficiilor postale din Ardealul de nord, asa cum au fost ele inserate in Buletinul P.T.T. nr.10, din octombrie 1945.

In masura in care unele date din respectivul Buletin pot fi contestate, pot fi contestate, implicit, si unele concluzii ale acestei lucrari.

Ceea ce insa nu poate fi contestat este aprига lupta a Armatei Romane si a poporului roman pentru inlaturarea consecintelor Dictatului de la Viena si revenirea Transilvaniei de Nord la tara, Romania, de care ea apartine in mod firesc.

Iar astazi, dupa aproape 50 de ani, cind aproape toti cei ce au contribuit la realizarea acestor emisiuni, nu mai sunt intre noi, buni sau rai, numai DUMNEZEU ii mai poate judeca, sa-i consideram pe toti intrati in istoria noastra filatelica.

9.1. Tabloul sintetic

In tabelul nr.14 sunt prezentate sintetic datele si concluziile lucrarii asupra "Emisiunilor de marci postale din Transilvania de Nord 1944-1945".

Tabelul Nr. 14

Tablou sintetic privind emisiunile aparute pe teritoriul Transilvaniei de Nord dupa eliberarea de catre armatele romane si sovietice, 1944-1945

Nr. crt.	Emisiunea	Prima zi a emisiunii	Data redeschiderii of. P.T.T. a Postei Romane	Zile de functionare	Zona	Concluzii asupra emisiunii
1	Targu Mures	20 noiemb. 1944	9.10.1944	-	Sud	FRAUDULOASA
2	Odorhei	30 decemb. 1944	15.10.1945	-	Sud	FRAUDULOASA
3	Nasaud(Bistrita)	24 decemb. 1944	20.12.1944	-	Nord	NEEMISA
4	Sighet	29 decemb. 1944	24. 3.1945	-	Nord	FRAUDULOASA
5	Oradea I	27 ianuar. 1945	24. 3.1945	55	Vest	PROVIZORIE
6	Oradea II	7 martie 1945	24. 3.1945	17	Vest	PROVIZORIE
7	Salaj (Zalau)	12 febr. 1945	26. 3.1945	24	Vest	PROVIZORIE
8	Salaj (Zalau)	9 martie 1945	26. 3.1945	16	Vest	PROVIZORIE

In cea ce priveste caracterizarea emisiunilor notate cu "PROVIZORIE" se apreciaza ca acestea sunt atit "provizorii" prin caracterul specific de trecere de la o administratie la alta cit si "locale" prin arealul lor restrins, la nivelul unui judet sau doua.

9.2. Cronologia evenimentelor

Septembrie 1944		
5-14	Sighet	Eliberarea orasului
11	Bistrita	Eliberarea orasului
11	Odorhei	Eliberarea orasului
18	Tg.Mures	Eliberarea orasului
Octombrie 1944		
5-15	Tg.Mures	Instalarea administratiei romane
5-15	Odorhei	Instalarea administratiei romane
9	Tg.Mures	Redeschiderea of.PTT al Postei Romane
12	Oradea	Eliberarea orasului
15	Odorhei	Redeschiderea of.PTT al Postei Romane
16-20	Zalau	Eliberarea orasului
Noiembrie 1944		
5- 9	Zalau	Instalarea administratiei romane
10-14	Tg.Mures	Retragerea administratiei romane
10-14	Odorhei	Retragerea administratiei romane
10-14	Zalau	Retragerea administratiei romane
20	Tg.Mures	Apare emisiunea frauduloasa
Decembrie 1944		
20	Bistrita	Redeschiderea of.PTT al Postei Romane
24	Bistrita	Apare marca NEEMISA
29	Sighet	Apare emisiunea frauduloasa
30	Odorhei	Apare emisiunea frauduloasa
Ianuarie 1945		
27	Oradea	Apare emisiunea Oradea I
Februarie 1945		
12	Salaj	Apare emisiunea Salaj I
Martie 1945		
7	Oradea	Apare emisiunea Oradea II
9	Salaj	Apare emisiunea Salaj II
24	Sighet	Redeschiderea of.PTT al Postei Romane
24	Oradea	Redeschiderea of.PTT al Postei Romane
26	Zalau	Redeschiderea of.PTT al Postei Romane

10. Bibliografie

10.1. Materialele consultate

1) Centrul de studii si cercetari de istorie si teorie militara.
Romania in anii celui de al doilea razboi mondial (3)
Editura Militara-Bucuresti 1989.

2) Mic dictionar enciclopedic-"MDE"
Editura Stiintifica si enciclopedica-Bucuresti-1978.

3) Al.Cicio Pop
Guide de la Roumanie.
Editura Ghidul Romaniei-1940.

4) Dr. Stefan I. Pop
O pagina de istorie. Viata judetului Nasaud de la 13 octombrie 1944 la 13 martie 1945.
Tipogradfia Minerva-Bistrita 1947.

5) C. Brandus, C. Grosu
Muntii Tarcau.
Colectia muntii nostri nr.43-Bucuresti 1987.

6) Catalogul marcilor romanesti intocmit de F. Konrad (Oradea)-1946.

7) Idem-1948-Editia autorului. Tipografia "Grafica"-Oradea.

8) Colectiv Konrad Francisc si ing. Misu Herscovici
Catalogul marcilor postale romanesti-1959

9) Kiriac Dragomir si Aurel Surpateanu.
Catalogul marcilor postale romanesti-1974

10) Corneliu Spineanu
Catalogul marcilor postale romanesti-1984

11) Cataloagele Zumstein 1986-1992.

12) A maghiar Bolyegrek kezikonyve-Budapesta 1986.

13) Nema Peter
Bibliografia articolelor privind "Emisiunile de eliberare din Transilvania de Nord 1944-1945", manuscris

14) Gabor Ratai
The Odorhei 1944 issue.
"Roumanian Phelatelic Studies" nr.3/1983.

15) Francisc Konrad
Local issues of Northern Transylvania 1944-1945
"R.Ph. St. " nr.2/1982.

16) G. Pataki
Local posts in Northern Transylvania
"R. Ph. St. " nr.4/1980.
17) Terfi Bela
Belyegelotti levelek es azok lebetluzesei,
Budapesta
18) Marcel Danescu
Filatelia de la "A la Z",
Bucuresti-1987.
19) Colectiile ziarelor "Victoria Ardealului" si "Voinţa Transilvaniei" pe anii 1944-1945,
20) Dr. Ing. Marcel Sapira
Denumiri grecesti din secolele XVIII-XIX ale unor localitati de pe teritoriul romanesc,
Rev. "Curierul Filatelic" nr.11/febr.-1991.
21) Calin Marinescu
Evolutia tarifelor postale si a taxelor pentru obiecte de corespondenta in Romania 1852-1992,
Bucuresti 1993.
22) Mihail Manolescu
Dictatul de la Viena,
Ed. Enciclopedica-Bucuresti-1991.
23) Lt.Col. Gheorghe Magherescu
Cu divizia 8 cavalerie in Vest,
24) Peter Nema
The 1944 Targu Mures Issue,
"R. Ph. St." nr.2/1982.
25) B.S.
Nema Peter "A Marasyasarhely belygee 1944-1946-ben cimu cikkhez
"Filateliai Szemle" nr.5/1983.
26) Edwin Muller
Handbuch der Abstempelungen
Viena-1925.
27) Dr. Ing. Marcel Sapira
Catalogul marcilor postale romanesti atipice,
Bucuresti 1992-93.
28) Racoviceanu Placinteanu (atribuit)
Si la Zalau au fost sursarjate marci unguresti,
Revista "Filatelia" nr.12/1945.

29) Sever Prociniewitz
Un plic circulat de la Targu Mures la Deva,.
Revista "Filatelia" nr.8/1945.
30) Nema Peter
A Zilahi kisegita belyegekrol,
Revista "Philatelica" nr.2/1984
31) Iosif Micu
"Posta Salajului" supratipar,
Revista "Filatelia" nr.9/1983
32) Frieder Eugen
Corespondenta. 1984-1986.
33) Nesemnat
Un sursaj mult disputat,
Revista "Filatelia" nr.3/1945.
34) Trenciner Alarad.
La Tg.Mures s'au sursarjat timbre postale romanesti.
Revista "Filatelia" nr.10/1945
35) Nesemnat.
Timbrele locale ale judetului Salaj
Revista "Filatelia" nr.12/1945
36) Dr. Ing. Marcel Sapira
Marci cu danteluri incomplete la "Emisiunile de Eliberare din Transilvania de Nord", seriile cu desene originale
Revista "Filatelia" nr.7/1978.
37) Buletinul P.T.T. nr.10 din octombrie 1945. Pag.286
Tabloul oficiilor postale redeschise in Ardealul de Nord de la 1 octombrie 1944 la 1 august 1945
38) Nesemnat
Posta Salajului (emisiunea cu desene originale),
Revista "Filatellia" nr.11 dinb august 1951
39) Gabor Ratai
The Oradea I Issue of 1945,
R.Ph.St." nr.4/1982.
40) Weisz Andrei
La Oradea s'au sursarjat timbre unguresti,
Revista "Filatelia" nr.5/1945
41) Consilier (anonim) P.T.T. Oradea
Un raport al Directie postale Oradea asupra sursarjarii timbrelor unguresti,
Revista "Filatelia" nr.9/1945.

42) F. Konrad.
Timbrele locale Oradea-Emisiunea a II-a,
Revista "Fi;latelia" nr.9/1945.
43) Ladislau Rothmann
The second Oradea Issue,
"R.Ph.St." nr.4/1980
44) George Pataki
More on the Sighet 1944 Issue,
"R.Ph.St." nr.3/1982.
45) Nesemnat
O piesa rarisima a filatelici romane,
Revista "Filatelia" nr.15/1945.
46) Mircea Telegut
Supplement to the Sighet 1944 Issue,
"R.Ph.St." nr.1/1983.
47) I. Micu
Emisiunea a doua "Posta Salajului",
Revista "Filatelia" nr.9/63.
48) Dr. Ing. Marcel Sapira
Emisiunea locala "Posta jud. Nasaud",
Revista "Filatelia" nr.7/1985.
49) Nesemnat
"SIGHET" una din emisiunile "VICTORIEI"
Revista "Filatelia" nr.41-42 din 1 sept. 1945

10.2. Articole semnalate in (12) (13) :

a) Sipos G.
A szekelyudvarheli es zilahi belyegek,
"Filateliai Szemle"-Budapesta nr.1/1975.
b) Kollati I.
A szekelyudvarhelyi belyegekrol,
"Fil.Sz." nr.5/1974.
c) Sipos G.
"Povestea emisiunii Odorhei-manuscris in limba maghiara.
d) Sipos G.
Eszak-erdeli belyegek (despre emisiunile Sighet si Tg. Mures)
"Fil.Sz." nr.10/1976.
e) Balzsay Agoston
Helyi belyegkiadas Besztercen 1944-1945,
"Philatelica" nr.1/1985.

11. CUPRINS

pag.

1. Introducere. 3.
1.1 Aspecte generale.
1.2 Dictatul de la Viena si inlaturarea consecintelor sale.
1.3 Aspecte istorice si geografice.
1.4 Citeva aspecte filatelice.

2. Emisiunea Tirgu Mures. 14.
2.1 Aspecte generale.
2.2 Eseuri.
2.3 Aspecte privind supratiparul.
2.4 Cotele cataloagelor pentru marcile curente.
2.5 Marcile atipice.
2.6 Reconstituirea colilor.
2.7 Tarife , circulatia marcilor.
2.7.1 Tarifele in vigoare in luna noiembrie 1944.
2.7.2 Circulatia marcilor.
2.8. Falsuri.
2.9 Directia PTT a Postei Romane si ... promotorii emisiunii.
2.10 Reconsiderarea emisiunii.
2.10.1 Putea dispune un organ postal local,supratiparirea marcilor romanesti ?
2.10.2 De unde au fost procurate marcile ?
2.10.3 De ce nu s-a schimbat valoarea faciala ?
2.11. Concluzii.

3. Emisiunea Odorhei. 28.
3.1 Certificatele (protocoalele) emisiunii.
3.2 O actiune premergatoare aparitiei emisiunii.
3.3 Aspecte privind supratiparul.
3.4 Cotele cataloagelor pentru marcile curente.
3.5 Marcile atipice.
3.6 Circulatia.
3.7 Falsurile.
3.8 Reconsiderarea Emisiunii Odorhei.
3.9 Caracteristici comune ale emisiunilor Tirgu Mures si Odorhei

		pag.
4.	**Emisiunea Nasaud.**	44.
4.1	Marca tipica.	
4.2	Marcile atipice.	
4.3	Reconsiderarea Emisiunii provizorii Nasaud.	
5.	**Emisiunea Sighet.**	49.
5.1	Supratiparul.	
5.2	Marcile tipice.	
5.3	Eseurile.	
5.4	Tarifele, circulatia.	
5.5	Aspectele contradictorii ale emisiunii.	
5.6	Falsuri.	
5.7	Reconsiderarea Emisiunii Sighet.	
5.8	Anunturi.	
5.9	Caracteristici comune ale emisiunilor Nasaud si Sighet.	
6.	**Emisiunile Oradea.**	60.
6.1	Emisiunea Oradea I, (cu supratipar pe marci maghiare).	
6.1.1	Aspecte genarale.	
6.1.2	Supratiparul.	
6.1.3	Tirajele marcilor tipice.	
6.1.4	Marcile atipice.	
6.1.5	Tarife, circulatia.	
6.1.6	Falsuri.	
6.1.7	Concluzii.	
6.1.8	Alte citeva aspecte.	
6.1.8.1	Probe cu supratipar.	
6.1.8.2	Supratiparirea unor carti postale.	
6.1.8.3	Posibile confuzii.	
6.1.8.4	Rasfoind colectia revistei Filatelia 1945 - 1946.	
6.2	Emisiunea Oradea II, (cu desene originale).	
6.2.1	Aspecte generale.	
6.2.2	Eseuri.	
6.2.3	Marcile tipice.	
6.2.4	Marcile atipice.	
6.2.5	Tarife, circulatia.	
6.2.6	Falsuri.	
6.2.7	Concluzii.	

		pag.
7.	**Emisiunile Salaj (Zalau).**	87.
7.1	Emisiunea Salaj I, (cu supratipar pe marci maghiare).	
7.1.1	Aspecte generale.	
7.1.2	Cotele cataloagelor pentru marcile curente.	
7.1.3	Eseurile emisiunii.	
7.1.4	Marcile atipice.	
7.1.5	Elemente de expertiza.	
7.1.5.1	Date asupra supratiparului.	
7.1.5.2	Recompunerea semicoalelor.	
7.1.6	Cine à comandat marcile supratiparite la Zalau ?	
7.1.7	Care a fost tirajul emisiunii ?	
7.1.8	Circulatia emisiunii.	
7.1.8.1	Tarifele.	
7.1.8.2	Obliterarile.	
7.1.8.3	Scrisori, fragmente, marci obliterate.	
7.1.9	Falsuri.	
7.1.10	Concluzii.	
7.1.11	Mici amanunte (ne) semnificative !	
7.1.11.1	Au participat filatelisti la realizarea emisiunii ?	
7.1.11.2	Emisiunea pe pietele bucurestene in prima jumatate a anului 1947.	
7.1.11.3	Doua anunturi din revista Filatelia - 1946.	
7.2	Emisiunea Salaj II, (cu desene originale).	
7.2.1	Aspecte generale.	
7.2.2	Eseuri.	
7.2.3	Tirajul.	
7.2.4	Marcile tipice.	
7.2.5	Marcile atipice.	
7.2.6	Tarife, circulatia.	
7.2.7	Falsuri.	
7.2.8	Preturi.	
7.2.9	Concluzii.	
7.3	Caracteristici comune ale Emisiunilor Oradea si Salaj.	

pag.

8. Diverse. 114.
8.1 Emisiunea Satu Mare.
8.2 Cum au ajuns seriile cu desene originale in magazinele filatelice bucurestene ?
8.3 Taxe incasate in numerar la Baia Mare.
8.4 O serie care comemoreaza eliberarea Transilvaniei de Nord.

9. Aspecte sintetice. 116.
9.1 Tablou sintetic privind emisiunile aparute pe teritoriul Transilvaniei de Nord dupa eliberare.
9.2 Cronologia evenimentelor.

10. Bibliografie. 119.
10.1 Materiale consultate.
10.2 Articole semnalate.

ANEXA 1. Buletinul P.T.T. nr. 10, Octombrie 1945. Tabloul oficiilor postale redeschise in Ardealul de Nord de la 1 Oct. 1944 la 1 Aug. 1945.

ANEXA 2. Pagini pentru un catalog al marcilor romanesti.

A N E X A 1

BULETINUL P.T.T. Nr. 10, OCTOMBRIE 1945

TABLOUL (extrase)

oficiilor postale redeschise în Ardealul de Nord dela 1 Oct. 1944 pana la 1 August 194

Nr. crt.	Judetul	Oficii de stat	Oficii autorizate	Data redeschiderii
1.	Cluj	Cluj 1	-	7.11.944
2.	"	Cluj 2 (gara)	-	1.1.945
23.	Trei Scaune	Sf. Gheorghe	-	30.9.944
24.	"	Tg. Secuesc	-	4.10.944
50.	Nasaud	Bistrita	-	20.12.944
51.	"	Nasaud	-	12.11.944
52.	"	-	Prundul Bargaului	18.1.945
53.	"	-	Rodna	19.1.945
54.	"	-	Sieul Mare	19.1.945
55.	"	-	Lechinta	20.1.945
56.	"	-	Ilva Mica	21.1.945
57.	"	-	Sieul Magherus	24.1.945
58.	"	-	Sanmihaiul Campie	11.2.945
62.	Ciuc	Gheorghieni	-	11.10.944
85.	Mures	Targu Mures	-	9.10.944

Nr. crt.	Judetul	Oficii de stat	Oficii autorizate	Data redeschiderii
86.	"	Reghin	-	19.10.944
87.	"	-	Dumbravioara	29.1.945
88.	"	-	Cornesti	1.2.945
89.	"	-	Deda	9.2.945
90.	"	-	Gurgau	9.2.945
91.	"	-	Tonciu	10.2.945
92.	"	Toplita	-	10.2.945
93.	"	-	Alunis	12.2.945
94.	"	-	Brancovenesti	12.2.945
95.	"	-	Borsec	15.2.945
96.	"	-	Rastolita	16.2.945
97.	"	-	Lunca Bradului	17.2.945
98.	"	Sovata	-	22.2.945
99.	"	-	Madaras	22.2.945
100.	"	-	Eremitul	25.2.945
101.	"	-	Raciu	25.2.945
102.	"	-	Magherani	4.3.945
103.	"	-	Mierc.-Nirajului	4.3.945
115.	Odorhei	Odorhei	-	15.10.944
116.	"	-	I.G.Duca (Cristur)	3.2.945
117.	"	-	Vlahita	12.2.945
118.	"	-	Corund	14.2.945
119.	"	-	Praid	15.2.945
120.	"	-	Martinis	16.2.945
121.	"	-	Ghindari	8.3.945

Nr. crt.	Judetul	Oficii de stat	Oficii autorizate	Data redeschiderii
122.	"	-	Sangeorgiu Padure	10.3.945
123.	"	-	Ocna de Sus	15.2.945
124.	"	-	Lupani	10.3.945
125.	"	-	Zetea	10.3.945
126.	"	-	Ocland	10.3.945
127.	"	-	Mugeni	14.3.945
128.	"	-	Talisoara	19.3.945
129.	"	-	Cobatesti	22.5.945
130.	"	-	Sanpaul	22.5.945
131.	Somes	Dej	-	7.11.944
144.	Bihor	Oradea Mare 1	-	24.3.945
145.	"	Marghita	-	29.3.945
146.	"	Oradea Mare 2	-	4.4.945
147.	"	Oradea Mare 3	-	5.4.945
148.	"	-	Petreu	15.5.945
149.	"	-	Oradea Mare 6	15.5.945
150.	"	-	Oradea Mare 7	15.5.945
151.	"	-	Abram	15.5.945
152.	"	-	Alesd	15.5.945
153.	"	-	Biharea	15.5.945
154.	"	-	Bratea	15.5.945
155.	"	-	Cheresig	15.5.945
156.	"	-	Diosig in Bihor	15.5.945
157.	Bihor	-	Episcop. Bihorului	15.5.945
158.	"	-	Osorheiu	15.5.945
159.	"	-	Sacueni	15.5.945

Nr. crt.	Judetul	Oficii de stat	Oficii autorizate	Data redeschiderii
160.	"	-	Salonta	15.5.945
161.	"	-	Solard	15.5.945
162.	"	-	Tamaseu	15.5.945
163.	"	-	Tilegd 1	15.5.945
164.	"	-	Cafa	15.5.945
165.	Maramures	Sighet	-	24.3.945
166.	"	-	Campulung la Tisa	15.5.945
167.	Salaj	Zalau	-	26.3.945
168.	"	Simleul Silvaniei	-	25.3.945
169.	"	-	Jibau	26.3.945
170.	"	-	Samsud	30.3.945
171.	"	-	Barla	31.3.945
172.	"	-	Cehul Silvaniei	4.4.945
173.	"	-	Salsig	4.4.945
174.	"	-	Surduc	4.4.945
175.	"	-	Ulmeni	4.4.945
176.	"	-	Varsolt	7.4.945
177.	"	-	Cizer	9.4.945
178.	"	-	Crasna	9.4.945
179.	"	-	Halmosd	10.4.945
180.	"	-	Zauani	10.4.945
181.	"	-	Boghis	10.4.945
182.	"	-	Plopis	10.4.945
183.	"	-	Acas	15.4.945
184.	"	-	Basesti	15.4.945

Nr. crt.	Judetul	Oficii de stat	Oficii autorizate	Data redeschiderii
185.	"	-	Bogdand	15.4.945
186.	"	-	Camar	15.4.945
187.	"	-	Carastelec	15.4.945
188.	"	-	Erin Sancrai	15.4.945
189.	"	-	Ilisina	15.4.945
190.	"	-	Mirsid	15.4.945
191.	"	-	Nusfalau	15.4.945
192.	"	-	Patal	15.4.945
193.	"	-	Pir	15.4.945
194.	"	-	Sacaseni	15.4.945
195.	"	-	Sancraiul Silvaniei	15.4.945
196.	"	-	Santau	15.4.945
197.	"	-	Sarmasag	15.4.945
198.	Salaj	-	Supurul de Jos	15.4.945
199.	"	-	Cristur-Criseni	15.4.945
200.	"	-	Salatig	15.4.945
201.	"	-	Lesmir	15.4.945
202.	"	-	Tasnad	16.4.945
203.	"	-	Valea lui Mihai	15.5.945
204.	Satu Mare	Satu Mare 1	-	24.3.945
205.	"	Satu Mare 2	-	27.3.945
206.	Salaj	Careii Mari	-	27.3.945
207.	Satu Mare	Baia Mare	-	31.3.945
208.	"	-	Somcuta Mare	24.3.945

EMISIUNEA NASAUD - NEEMISE

Preturi in dolari S.U.A.

Aparute intre 20 si 24 decembrie 1944, marcile nu au ajuns in circulatie ca urmare a deschiderii la 20.12.1944 a oficiului Postei Române.

Tiraj 10.200 marci emise in colite de cite 8 marci si doua lacasuri neimprimate, cu marcile pe doua rinduri a 4 marci.

Rindul superior nu este dantelat pe latura de sus.

Dantelura 11- 1/2. Desen compus din ornamente stilizate.

Hirtie costata, "imitatie de pinza".

2 P. dantelat pe 3 sau 4 laturi	0,75$
Idem pereche verticala	1,70$
Idem, bloc de 4 marci	4 $
Idem bloc de 4 marci + doua lacasuri neimprimate	4,50$
Colita cu 8 marci si doua lacasuri neimprimate	11 $
Eroare. Marca nr.8 cu punct in "n" din pango	1,20$
Colita cu eroare, punct in "n" din pango	12,50$
Pereche nedantelata la mijloc	30 $

Nu se cunosc falsuri ale acestor marci.
Obliterari de complezenta. Cp-=0,7...0,75
Cp = coeficient de preferinta

EMISIUNEA "ORADEA I"
CU SUPRATIPAR PE MARCI MAGHIARE
(Preturi in dolari S.U.A.)

1)	60 F/ 6 F.	gri-albastru	Z-712	2.100	buc.	1,25
2)	/ 8 F.	verde inchis	Z-713	2.600	"	1,10
3)	1 P/ 1 F.	verde-gri	Z-707	9.000	"	0,35
4)	/ 2 F.	portocaliu	Z-708	300	"	7
5)	/ 3 F.	albastru	Z-709	300	"	7
6)	/ 4 F.	brun-cafeniu	Z-710	17.600	"	0,25
7)	/ 5 F.	rosu	Z-711	4.800	"	0,50
8)	/18 F.	cenusiu	Z-716	27.600	"	0,15
9)	/30 F.	carmin(Sz.Mar.)	Z-755	1.900	"	1,50
10)	2 P/10 F.	brun	Z-714	10.500	"	0,30
11)	3 P/20 F.	brun-roscat	Z-717	5.800	"	0,40
12)	/20 F.	oliv-brun(femeie)	Z-756	1.100	"	3
13)	/30 F.	carmin(coroana)	Z-719	12.100	"	0,30
14)	/30 F.	carmin(Sz.Mar.)	Z-755	5.300	"	0,40
15)	/30 F.	rosu-brun(Sz.El.)	Z-758	2.000	"	1,25
16)	/80 F.	brun-oliv(cor.)	Z-721	2.100	"	1,40
17)	/80 F.	brun-oliv(Sz.I.)	Z-761	1.200	"	2,70
18)	4 P/50 F.	albastru	Z-720	1.300	"	2,50
19)	/50 F.	albastru(femeie)	Z-751	300	"	7
20)	5 P/12 F.	verde	Z-715	2.800	"	1,35
21)	/24 F.	purpur (femeie)	Z-757	300	"	7
22)	/ 1 P.	verde	Z-722	2.000	"	1,40
Pe marci porto.						
23)	2 P/ 2 F.	brun-roscat	Z-P-143	800	"	3,40
24)	/ 3 F.	brun-roscat	Z-P-144	300	"	7
25)	4 P/ 4 F.	brun-roscat	Z-P-145	800	"	3,40
26)	/ 6 F.	brun-roscat	Z-P-146	200	"	8
27)	/ 8 F.	brun-roscat	Z-P-147	100	"	20
28)	/10 F.	brun-roscat	Z-P-148	200	"	8
29)	/12 F.	brun-roscat	Z-P-149	100	"	20
30)	/30 F.	brun-roscat	Z-P-154	100	"	20

Numarul Zumstein (Z-n) corespunde marcilor maghiare supratiparite.
Preturi identice pentru marci neobliterate sau obliterate.
Coeficienti de preferinta pentru tipurile II si III.
Tip II Cp.=2...3 (Majorari de 200%...300%)
Tip III Cp.=4...6 (Majorari de 400%...600%)
Tirajele mentionate sunt cele din cataloagele Konrad 1946, 1948.

Perechi tip I+ tip III-orizontale	Cp.=15-18
Perechi tip I+ tip II -verticale	Cp.=5-6
Perechi tip I+ tip III-verticale	Cp.=9-10
Straif cu tip I+tip II+tip III-vertical (toate Cp. fata de tipul I)	Cp.=13-14
Bloc de 4 marci	Cp.=5-6
Supratipar deplasat pe doua marci, orizontal sau vertical	Cp.=3-5
Idem cu o marca cu supratipar incomplet	Cp.=5-6
Supratipar ranversat, nr.8-1P/18 F.	4,5 $
Supratipar ranversat, nr.1-60F/6 F. Nr.2-60 F/8 F.;nr.3-1P/1 F.;nr.6-1P/4 F si nr.7-1P/5 F. ,oricare	8 $
Supratipar inversat nr.23-2P/2 F.Porto	30 $
Supratipar auriu nr.9-1P/30 F.Sz.Marg.	20 $
Nr.21-5P/24 F.,fara cifra 5	25 $
Idem, eroare, cu "cifra 5 defecta" poz. 20, 21, si 22, 5P/12F.,24F sau 1 P.	Cp.=3-4

Plicuri efectiv circulate, cu certificat de expertiza "pret de amator".

Falsuri periculoase ale supratiparelor realizate cu literele si cifrele din tipografia de origine.

Atentie la obliterari de complezenta si "facaturi" unele foarte bine realizate.

Emisiunea pusa in vinzare la 28 ianuarie 1945 cu putere de francare pina la 23.3.1945 la oficiul P.T.T. Oradea Mare I si pina la 14.5.1945 pentru unele oficii postale autorizate din Oradea si din judet.

Nr.8-1P/18 F. a fost utilizat si de oficiile P.T.T. din Satu Mare.

Expertize la "Comisia de expertiza" F.F.R.-Bucuresti str. Boteani nr.6.

EMISIUNEA ORADEA II
(Cu desene originale)
(Preturi in dolari S.U.A.)

Datele acceptate pentru circulatia emisiunii
7 martie 1945 pina la 23 martie 1945 la Oficiul Oradea Mare I :
28 martie 1945 la oficiul Marghita si 14 mai 1945 la oficiile autorizate. (Din care se mentioneaza Alesd, Sacuieni, Solonta, Tamaseu) 23 martie 1945 la Satu Mare.
Litografiate la tipografia SONNEFELD din Oradea in coli de 2x60 bucati, pe hirtie fara filigran.
Toate valorile au fost emise atit dantelate 10 1/2 cit si nedantelate.

31)	10F. maro/brun-	(s)	5-10.000	bucati	0,20
32)	20F. ultramarin/albastru	(s)	5-10.000	"	0,20
33)	30F. brun/portocaliu	(s)	5-10.000	"	0,20
34)	40F. violet/violet deschis	(s)	2.400	"	1,50
35)	50F. maro/verde	(s)	5-10.000	"	0,20
36)	60F. rosu/roz	(p)	5-10.000	"	0,20
37)	70F. verde/violet deschis	(p)	2.400	"	1,50
38)	80F. rosu/portocaliu	(p)	2.400	"	1,50
39)	1 P. carmin/alb	(p)	5-10.000	"	0,20
40)	1,5P. rosu/verde	(p)	5-10.000	"	0,20
41)	2 P. brun deschis/galbui	(c)	5-10.000	"	0,20
42)	3 P. gri/roz	(c)	5-10.000	"	0,20
43)	5 P. oliv/albastru	(c)	2.400	"	1,50
44)	10P. violet/portocaliu	(c)	2.400	"	1,50
45)	20P. verde/verde	(c)	2.400	"	1,50

Acelasi numar de bucati pentru dantelate si nedantelate.

Acelasi pret pentru dantelate si nedantelate.

Acelasi pret pentru obliterate si neobliterate.

Trei tipuri de desen "(s)"= spic de griu, (Nr.=31-35)
"(p)"= struguri (Nr.=36-40) si "(c)"= porumb, sapa si corn postal (Nr.=41-45).

31) EROARE 10 F -maro si rosu/brun 1.200 bucati 23 $
(numai nedantelat)
Seria de 15 bucati dantelate+15 buc. nedant.+eroare 45 $

Erori :
- 70 filler, marca a 25-a din fiecare coala cu semnatura machetatorului retusata aplecata spre dreapta. 5 $

Varietati.
- 1 pengo pe hirtie subtire 2 $
- 1 pengo pe hirtie groasa, gri 1,5 $
- 30 filler, nedantelat dreapta 10 $
- 2 pengo, nedantelat sus 10 $
- Cu valoare faciala deplasata Cp.=2-5
- Cu dantelura deplasata Cp.=2-4

Serisori efectiv circulate, cu "certificat de expertiza"- Pret de amator

Nu se cunosc falsuri ale marcilor postale propriu-zise .

Atentie la obliterari de complezenta si "facaturi", unele bine realizate.

Expertize la "Comisia de expertiza" F. F. R. - Bucuresti Str. Boteanu nr.6.

EMISIUNEA SALAJ I
CU SUPRATIPAR PE MARCILE MAGHIARE

Datele acceptate pentru circulatia emisiunii :
12 februarie 1945-9 martie 1945.

Supratipar pe marcile maghiare uzuale aparute in perioada 1 ianuarie 1943-22 noiembrie 1944. Nr.49 pe emisiunea HORTY aparuta in anul 1941. Idem pe marci Porto din perioada 1941-1944. Marcile Porto prin supratiparire au devenit marci postale uzuale.

Tirajul total acceptat: 3.116 bucati de 1 Pengo, 6.079 bucati de 2 Pengo, 1.090 bucati de 3 Pengo si 522 bucati de 5 Pengo.

Marcile au fost puse in vinzare la Zalau si in principalele oficii postale rurale din judet. .

Nota : Ca urmare a modului in care s-a realizat supratiparirea se presupune ca au putut apare si alte valori decit cele, traditional, catalogate.

EMISIUNEA SALAJ I
CU SUPRATIPAR PE MARCI MAGHIARE
(preturi in dolari S.U.A.)

1)	1 P./ 1 F.	verde-gri	Z-707		1,40
2)	/ 4 F.	brun-cafeniu	Z-710		0,35
3)	/ 8 F.	verde-oliv	Z-713		1,90
4)	/10 F.	brun	Z-714		3
5)	/12 F.	verde	Z-715		7,50
6)	/18 F.	cenusiu	Z-716		10
7)	/20 F.	brun-roscat	Z-717		3,75
8)	/30 F.	carmin	Z-755		3,75
9)	2 P./ 1 F.	verde-gri	Z-707		6,75
10)	/ 2 F.	portocaliu	Z-708		7,50
11)	/ 3 F.	albastru	Z-709		4,50
12)	/ 4 F.	brun	Z-710		7
13)	/ 5 F.	rosu	Z-711		6,50
14)	/ 6 F.	gri-albastrui	Z-712		3,75
15)	/ 8 F.	verde-inchis	Z-713		3,25
16)	/10 F.	brun-deschis	Z-714		0,20
17)	/12 F.	verde	Z-715		13
18)	/18 F.	cenusiu	Z-716		0,25
19)	/20 F.	brun-roscat	Z-717		1,50
20)	/30 F.	carmin	Z-719		1,75
21)	/30 F.	carmin	Z-755	Sz. Margit.	1,75
22)	/50 F.	albastru	Z-727		3,25
23)	/80 F.	brun deschis	Z-721		3
24)	/80 F.	brun deschis	Z-761	Femeie	10
25)	/ 1 P.	verde	Z-722		7,75
26)	3 P./ 1 F.	verde-gri	Z-707		0,75
27)	/ 4 F.	brun-cafeniu	Z-710		1,75
28)	/ 5 F.	rosu	Z-711		9
29)	/ 8 F.	verde-inchis	Z-713		2,50
30)	/10 F.	brun	Z-714		1,75
31)	/18 F.	cenusiu	Z-716		3,75
32)	/20 F.	brun-roscat	Z-717		1,75
33)	/30 F.	carmin	Z-755	Sz. Margit.	1,75
34)	/50 F.	albastru	Z-720		3,25
35)	/80 F.	brun-oliv	Z-721		3
36)	/ 1 P.	verde	Z-722		2,50
37)	5 P./ 1 F.	verde-gri	Z-707		0,50
38)	/ 4 F.	brun	Z-710		2,75
39)	/ 5 F.	rosu	Z-711		7,75
40)	/ 8 F.	verde-oliv	Z-713		16
41)	/10 F.	brun	Z-714		5,50
42)	/12 F.	verde	Z-715		25
43)	/18 F.	cenusiu	Z-716		13
44)	/20 F.	brun-roscat	Z-717		3
45)	/30 F.	carmin	Z-755	Sz. Margit.	5,50
46)	/50 F.	albastru	Z-720		3,25
47)	/80 F.	brun-oliv	Z-721		7,50

48)	/ 1 P.	verde	Z-722		19
49)	/ 2 P.	brun	Z-660	Horty	3,25
50)	3 P./ 2 F.	brun-rosu	Z-143	Porto	7,50
51)	/ 4 F.	brun-rosu	Z-145	Porto	1,75
52)	/ 6 F.	brun-rosu	Z-146	Porto	3,75
53)	/ 8 F.	brun-rosu	Z-147	Porto	1,25
54)	/10 F.	brun-rosu	Z-148	Porto	3,75
55)	/18 F.	brun-rosu	Z-151	Porto	3,75
56)	/20 F.	brun-rosu	Z-152	Porto	2,50
57)	/30 F.	brun-rosu	Z-154	Porto	4,25
58)	/36 F.	brun-rosu	Z-155	Porto	2,50
59)	5 P./ 2 F.	brun-rosu	Z-143	Porto	25
60)	/ 4 F.	brun-rosu	Z-145	Porto	15
61)	/ 8 F.	brun-rosu	Z-147	Porto	4,25
62)	/10 F.	brun-rosu	Z-148	Porto	3,75
63)	/18 F.	brun-rosu	Z-151	Porto	6,25
64)	/20 F.	brun-rosu	Z-152	Porto	13
65)	/30 F.	brun-rosu	Z-153	Porto	6,25
66)	/36 F.	brun-rosu	Z-155	Porto	3,75

Numarul Zumstein (Z-n) corespunde marcilor maghiare supratiparite.

Acelasi pret pentru marcile obliterate sau neobliterate cu hirtii adezive lipite pe verso. Marcile neobliterate cu guma intacta +10-15%.

Perechi cu tipuri de litere sau cifre deosebite Cp.=3-4.

Eroarea "SAJAJULUI" 4$ +[(2...4) x pretul marcii]. Locul 2 in coala. Eroarea "S" mare in "Posta " 2$ + [(1,5...2,5) x pretul marcii], locul 17 in coala.

Abklatsch Cp.=1,5...2

Scrisorile efectiv circulate sunt foarte rare. Cu certificat de expertiza "Pret de amator".

Marcile au fost falsificate in mai multe rinduri cu literele si cifrele din tipografia Seres.

Atentie la obliterari de complezenta si "facaturi", unele foarte bine reusite.

Expertize la "Comisia de expertiza" F.F.R. - Bucuresti strada Boteanu nr. 6.

EMISIUNEA SALAJ II
(Seria cu desene originale)
(Preturile in dolari S.U.A.)

Datele acceptate pentru circulatia emisiunii :
9 martie 1945 pina la 24 martie 1945 pentru Simleul-Silvaniei, 25 martie 1945 pentru Zalau si Jibou, 3 aprilie 1945 pentru Ulmeni, 8 aprilie 1945 pentru Crasna, 14 aprilie 1945 pentru Mirsid, Nusfalau si Supurul de Jos si 15 aprilie 1945 pentru Tasnad.

Litografiate la tipografia Seres din Zalau.

Dantelate (rudimentar) - 11.

Nr. 67	50 fileri	Portocaliu/alb	Tiraj 9.780 buc.	0,70
Nr. 68	1 Pengo	Albastru/alb	Tiraj 10.230 buc.	0,60
Nr. 69	2 Pengo	Lila-rosu/ ocru-galbui	Tiraj 12.175 buc.	0,50

Preturi egale pentru marcile obliterate si neobliterate.

ESEU: 2 Pengo (ca nr.69) lila rosu/alb	12$
Orice pereche cu banda despartitoare (la mijloc)	3-4$
50 fileri si 2 Pengo nedantelate (colt de coala, perechi margine de coala sau in formatiuri mai mari)	25$/bucata
Perechi nedantelate la mijloc	30-40$/perechea
Bucati nedantelate lateral	8-10$/bucata
Duble danteluri	2- 3$/bucata

Seria cu guma impecabila +150-200%.
Nu se cunosc falsuri ale marcilor.
Plicuri efectiv circulate, cu certificat de expertiza, "Pret de amator".
Atentie la obliterari de complezenta si "facaturi", unele foarte bine reusite.

Expertize la "Comisia de expertiza" F.F. R. - Bucuresti, strada Boteanu nr. 6.

Nota : Asa numitele emisiuni Targu Mures, Odorhei, Sighet si Satu Mare sunt realizari frauduloase ale unor particulari si/sau a unor functionari incorecti.

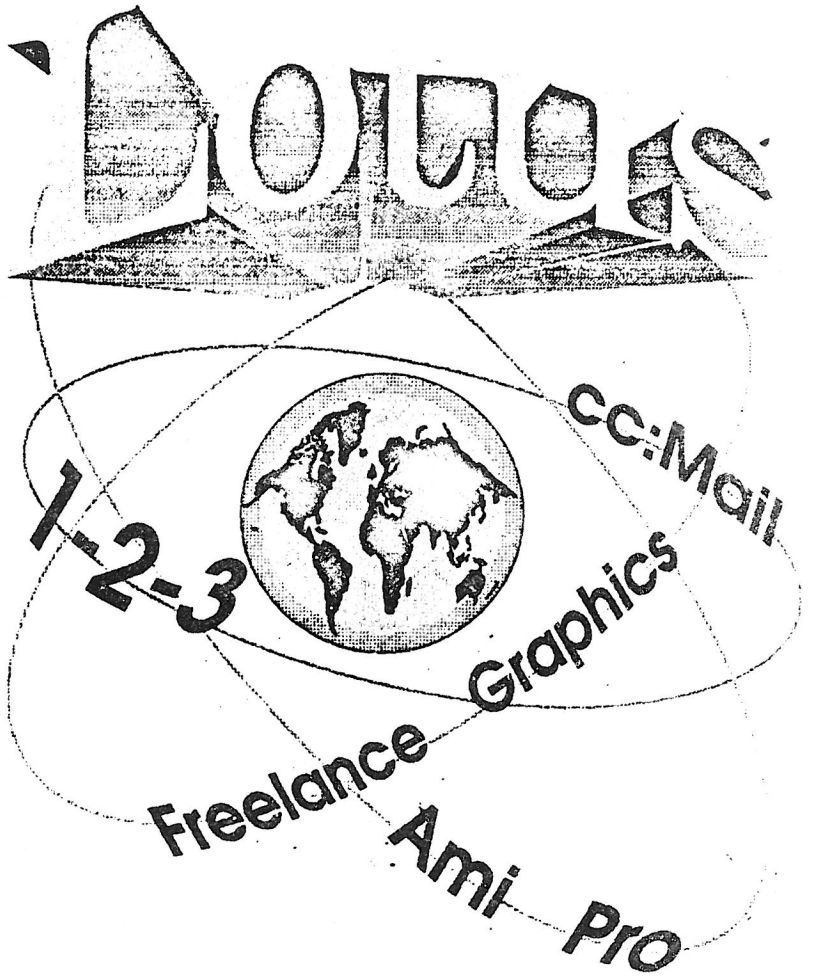

M.T.H. ROM
DISTRIBUITOR AUTORIZAT Lotus
Calea Victoriei 63-81 Sc. E Et. 5 ☎ 312.20.06, 312.20.07 Fax 312.03.85

Prezenta prezentare este sponsorizată de Societatea Comercială:

★ SUPERCOM, LINEAR Industries (cărți de identitate informatizate și sisteme de control acces)

★ DEGEM Systems (sisteme educaționale)

★ NETAFIM (echipamente de irigat și fertilizat prin picurare)

M.T.H. ROM S.R.L.

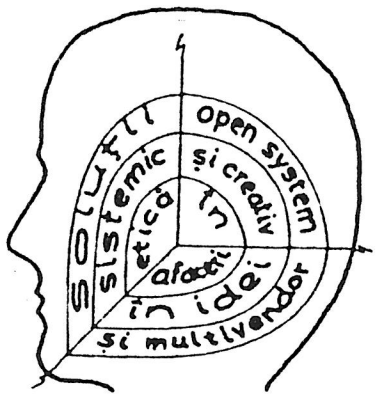

Bucharest Complex:
63-81 Calea Victoriei,
sc E et 5
BUCHAREST, ROMANIA

Tel (401) 3.122.006
(401) 3.122.007
(401) 6.141.584
Fax (401) 3.120.385

DR. ING. MARCEL SAPIRA

EMISIUNILE PROVIZORII DE MARCI POSTALE CLUJ SI ORADEA

27 IUNIE 1919 - 31 DECEMBRIE 1921

CATALOGUL SPECIALIZAT AL EMISIUNILOR

EDITURA SIGMA

BUCURESTI - 1994.

ROG PE DISTINSII MEI CITITORI SA AIBE IN VEDERE FAPTUL CA ACEASTA LUCRARE PREZINTA DOAR OPINIILE PERSONALE, CARE NU SUNT IN NICI UN CAZ ADEVARURI ABSOLUTE

AUTORUL.

REDACTOR
EDITIE IPA-SA - CUCU IULIANA
TEHNOREDACTARE IPA-SA - CERNICA DOINA
EDITOR - SIGMA

NOTA.

Cititorul neavizat sau grabit sa achizitioneze marcile emisiunilor Cluj/Oradea poate aborda lucrarea direct cu capitolul 10.

1) INTRODUCERE

MOTO
IGNOTI NULLA CUPIDO
(Cele necunoscute nu starnesc nici o dorinta)
Ovidiu - "ARS AMANDI"

Prezenta lucrare are ca subiect emisiunile de marci postale Cluj si Oradea aparute in anul 1919 in timpul si imediat dupa luptele care au dus la eliberarea Transilvaniei, in cursul Primului Razboi Mondial.

27 iunie 1919, este data la care se presupune ca au fost puse in circulatie marcile emisiunii Cluj iar 31 decembrie 1921 este data la care emisiunile Cluj si Oradea au fost retrase din circulatie.

La 75 ani de la aparitia emisiunilor Cluj si Oradea si la circa 60 ani de la aparitia cartii lui A. B. Szalay (3) o noua lucrare dedicata acestor emisiuni este justificata din mai multe motive :

- lucrarile aparute nu acorda, practic, nici o atentie conditiilor politico-militare care au precedat si in decursul carora s-au realizat aceste emisiuni, desi aceste conditii sunt fundamentale pentru o apreciere justa a acestor emisiuni;
- in perioada post-belica, dupa anul 1947, si pana in anul 1990 aceste emisiuni au fost neglijate, daca nu interzise oficial;
- in aceasta perioada, in revistele straine, greu accesibile, s-au publicat de regula numai articole privind marcile atipice;
- cel putin in ultimii 20 ani, dupa aparitia catalogului CMPR-74, cercetarea filatelica autohtona a capatat noi valente, s-a modernizat, o contributie deosebita revenind Cercului de Studii A.F.R. (F.F.R.);
- lucrarea lui A. B. Szalay a fost redactata in limba germana, abordabila deci numai unui numar restrans de colectionari si cercetatori de limba romana;
- de la aparitia lucrarii lui A. B. Szalay s-a schimbat fundamental mentalitatea filatelica. Astfel cititorul anului 1994 doreste informatii obiective, preturi impartiale, posibilitati, cel putin partiale, de depistare a falsurilor si in plus toate acestea usor accesibile;
- colectionarii de astazi sunt interesati, in mare masura, de circulatia efectiva a acestor marci si bineinteles de valoarea efectiva a corespondentei circulate.

Chiar daca prezenta lucrare va reusi sa se inscrie in atributele unei cercetari moderne ea va ramane, in anumite cazuri, tributara, documentar, lucrarii lui A. B. Szalay, mai ales ca urmare a faptului ca regretatul cercetator a fost cu peste 60 ani mai aproape de evenimentele din perioada supratiparirii marcilor maghiare la Cluj si Oradea.

Se fac urmatoarele precizari :

- in bibliografie nu sunt cuprinse articolele aparute in revistele filatelice aparute inaintea anului 1935, in special din "DER BANATER PHILATELIST" deoarece toate informatiile apartin, sau au fost reluate de A. B. Szalay;

- cu toate eforturile depuse autorul nu a putut gasi, in nici una din marile biblioteci consultate "GAZETA OFICIALA" la care A.B. Szalay face adesea trimiteri;

- orasul Cluj, astazi Cluj-Napoca are denumirea germana KLAUSENBURG, maghiara-KOLOSVÁR, greaca CLAUDIOPOLUS, latina NAPOCA;

- orasul Oradea (Oradea-Mare) are denumirea germana GROSSWARDEIN, maghiara NAGYVÁROD, latina MAGNO-VANADIUM;

- Transilvania (Ardeal) are denumirea germana SIEBENBURGEN, maghiara ERDÉLY;

- toate piesele reproduse in volum apartin colectiei autorului.

Lucrarea se incheie cu un Catalog specializat al marcilor Cluj si Oradea", o premiera in acest domeniu.

Autorul multumeste:

- cunoscutilor cercetatori D-nii . Ing. Calin Marinescu, Ing. Ioan Sandu Lazar, Mat. Dan N. Dobrescu si Col. (R) I. Croitorescu care au avut amabilitatea sa citeasca manuscrisul prezentei lucrari, pentru pertinentele observatii facute (citarea s-a facut in ordinea in care a fost citit manuscrisul);

- D-lor Szegedi Ladislau si Prof. Dr. Alexandru Lupas pentru amabilitatea de a-mi pune la dispozitie o serie de copiii xerox dupa importante piese din colectiile personale de marci Cluj si Oradea;

- Revistelor Filatelia si Curierul Filatelic pentru amabilitatea de a-mi publica un anunt prin care am solicitat colaborarea cititorilor pentru definitivarea capitolului privind circulatia efectiva a marcilor din emisiunile Cluj si Oradea;

- Conducerii si salariatilor R.A. Posta Romana, D-nii Dir. Nicole Mazgareanu, Dir. Chiraleu Elena, Dir. I. Ciejdeanu si D-lor Stoian Mircea-Custodele Conservatorului Postei, Constantin Sinisteanu si D-nei Mariana Matache, pentru sprijinul acordat in cautarea unor documente privind emisiunile Cluj si Oradea;

- sponsorilor prezentei lucrari, Firma MTIL-ROM-SRL prin D-nul Dir. Dan N. Dobrescu, IPA S.A. prin D-nul Dir. General Ioan Sandu Lazar, Firma Hidroconstructia SA prin D-nul Ing. Cojocar D. Mihai, Firma Impex SRL Comert filatelic, prin D-nul A. Gheorghiu, F.F.R. si Rompresfilatelia;

- D-lui Ing. Leonard Pascanu, vicepresedintele F.F.R. atat pentru sugestiile D-sale, deosebit de utile, cat si pentru sponsorizarea personala;

- colectivului IPA SA care a contribuit la redactarea acestei lucrari, in primul rand D-nelor Doina Cernica si Iuliana Cucu.

Autorul spera ca cititorii sai ii vor comunica parerile si sugestiile D-lor pe adresa Dr. Ing. Marcel Sapira, Bucuresti Soseaua Oltenitei nr. 73, Bl. 5, Et. II, Ap. 10 Cod. 75504-Sect. 4, Of. Postal 61 Telefon 634.17.29

Bucuresti 20 iulie 1994

2) ASPECTE ISTORICO-SOCIALE PREMERGATOARE TRATATULUI DE LA TRIANON

2-1) Prabusirea monarhiei austro-ungare

La 16 noiembrie 1918, in urma infringerilor militare suferite de armatele Puterilor Centrale, Ungaria se dezlipeste de Austria si se proclama Republica Ungara Independenta.

Se declanseaza o adevarata rascoala care se propaga peste Tisa si care a cuprins intreaga Transilvanie, pana in Carpati.

Rascoala avea un dublu caracter (1)-social din partea maghiarilor si precumpanitor national din partea romanilor.

In Transilvania se formeaza "consilii nationale", roman, maghiar, sasesc etc. fiecare cu "garzile sale nationale". In unele localitati apar "sfaturi muncitoresti", mai mult sau mai putin bolsevice.

In aceasta situatie tulbure, daca nu exploziva, are loc "Adunarea de la Alba Iulia" din 1 decembrie 1918 si se prezinta celebra rezolutie care prevede ca "Adunarea nationala a tuturor romanilor din Transilvania, Banat si Tara Ungureasca ... decreteaza unirea acestor romani si a tuturor teritoriilor locuite de dansii la Romania".

2-2) Actiunile armatei romane pentru eliberarea Transilvaniei

La 10 noiembrie 1918 Regele Ferdinand ordona mobilizarea armatei.

Evenimentele care s-au desfasurat dupa aceasta mobilizare in Transilvania, si nu numai, sunt prezentate detaliat in lucrarea lui Constantin Kiritescu-Istoria razboiului pentru intregirea Romaniei, 1916-1919. (1), (30)

Eliberarea Transilvaniei s-a facut in mai multe etape stabilite, de regula, de aliatii din Antanta, initial conform armistitiului de la Belgrad din 13 noiembrie 1918 apoi conform indicatiilor Consiliului militar Aliat (linia Vyx), a Consiliului Suprem de la Paris etc.

Peste toate a predominat necesitatile de securitate ale Armatei Romane si dorinta de eliberare a intregii Transilvanii

Astfel, in 1918, au fost eliberate orasele ; Targu Mures la 25 noiembrie, Reghin la 28 noiembrie, Brasov la 7 decembrie si Cluj la 24 decembrie.

In anul 1919 au fost eliberate orasele Baia Mare la 14 ianuarie si Sighetul Marmatiei la 18 ianuarie.

La sfirsitul lunii ianuarie 1919 linia ocupata de Armata Romana, urma, aproximativ, traseul Campu Lung pe Tisa , Basesti, Recea, Glavoiu, Galne, Zam, Runcu, Bucova.

La 28 februarie 1919 Consiliul Militar Aliat admite mutarea liniei de demarcatie spre vest fixand ca limita linia ferata Satu Mare-Oradea-Arad, fara a permiite intrarea in aceste orase .

O noua ofensiva romana are loc in perioada 16-18 aprilie 1919 cand sunt eliberate orasele Satu Mare si Carei la 19 aprilie si Oradea la 20 Aprilie 1919.

In sudul Transilvaniei trupele Romane intra in Aradul, ocupat de trupele franceze, la 2 iulie 1919. La sfarsitul lunii iulie 1919 Romania ocupa intregul teritoriu care i se recunoscuse.

Toate operatiunile mai sus descrise s-au facut in conditii specifice de razboi cu contestari, sperante si deziluzii, cu morti si raniti, cu mari pierderi materiale. Si ca lucrurile sa fie si mai complicate la 21 martie 1919 noul guvern maghiar a declarat Ungaria-Republica Sovietica Ungara - cu un guvern comunist, situand Romania intre doua tari bolsevizate, amenintata de un dublu atac dinspre Tisa si dinspre Nistru.

In aceste conditii, dupa intrarea in orasul Oradea, trupele romane inainteaza pana la Tisa, pe care o atinge in totalitate la 29 aprilie 1919.

Debretinul a fost ocupat de trupele romane la 23 apriliei 1919. (Din punct de vedere filatelic aici incepe o noua istorie, a emisiunii Debretin).

Seful guvernului de la Budapesta, comunistul Bela Kun, a pregatit o mare ofensiva impotriva armatelor romane. Intre 20 si 26 iulie 1919 a avut loc o incrancenata batalie pe Tisa. Trebuie retinut ca aceasta contraofensiva a trupelor maghiare a reusit sa ocupe doar un mic teritoriu in estul Tisei, nereusind sa ajunga la Debretin si cu atat mai putin la Oradea.

Contraofensiva armatei romane are loc la 24 iulie 1919, Tisa a fost trecuta la 30-31 iulie 1919 iar la 4 august 1919 trupele romane au intrat in Budapesta.

La 16 noiembrie 1919 autoritatile militare romane au predat Budapesta Comisiei Interaliate iar la 22 noiembrie s-au retras pe malul rasaritean al Tisei.

Intre 14 februarie si 28 martie 1920 intreg teritoriul Ungariei a fost evacuat iar trupele romane au fost retrase pe noua linie de frontiera, trasata de conferinta Pacii.

La 4 iunie 1920 s-a semnat, la Trianon, in palatul Versailles, tratatul de pace intre Ungaria si Puterile Aliate si Asociate.

Datele de mai sus permit o intelegere, chiar partiala, a momentelor istorice in care au aparut si au circulat, un timp, marcile emisiunilor Cluj si Oradea.

In lucrarea lui Liviu Borcea, Agonia-Oradea 1919 (29) este prezentata o descriere veridica a vietii din Oradea, incepand cu 1 ianuarie 1919 si apoi, zi cu zi, pana la 20 aprilie 1919, ziua eliberarii orasului de catre armatele romane. Este o descriere pitoreasca a preocuparilor spirituale si economice a unei populatii formate din romani, maghiari, evrei, germani, etc. care a ajuns la peste 120.000 suflete fata de 70.000 suflete cat numara Oradea inainte de inceperea conflagratiei.

Fiecare grup etnic avea propria sa organizare civila si militara luptand fiecare pentru nazuintele sale politice si in comun pentru supravietuire. Totul in conditiile bolsevizarii orasului.

3) EMISIUNILE CLUJ SI ORADEA, O NECESITATE. CARACTERUL LOR

3-1) Instalarea Postei-Romane in Transilvania

Nu se cunoaste data exacta a instalarii Administratiei Postei Romane in Transilvania.

Dupa D-nul Ing. Calin Marinescu (26) aceasta data trebuie situata intre 25 ianuarie si 1 februarie 1919.

Stim insa sigur ca prin ordinul semnat de Generalul Mosoiu la Sibiu, in ziua de 25 ianuarie 1919, toate serviciile de posta, telegraf si telefon din Transilvania (eliberata) au fost puse sub autoritatea Directiei Generale P.T.T. romane. La 1 februarie 1919 aceste institutii au fost trecute la noua Directie P.T.T. cu sediul la Sibiu. Directia a functionat la Sibiu pana la 1 octombrie 1919 cand a fost mutata la Cluj.

3-2) Necesitatea supratiparirii marcilor maghiare

Orice armata, in inaintarea ei, isi asigura in primul rand "spatele" prin preluarea comunicatiilor de toate genurile.

Era deci un lucru firesc, ca odata eliberat un teritoriu din Transilvania si trecut sub administratia romaneasca, Posta Romana sa-si deschida noi si noi oficii. In conditiile tulburi ale acelei perioade era o necesitate militara, economica, dar mai ales politica, in lupta deschisa pentru viitorul teritoriului.

Acestea au fost principalele premize care au determinat supratiparirea marcilor maghiare. Asa au procedat si numeroase alte administratii postale din Europa in perioada "Primului razboi mondial"... si in cel de al doilea.

Daca, s-au in ce masura, supratiparirea marcilor maghiare a fost sau nu legata de lipsa de hartie, asa cum absolutizeaza unii autori, este o problema discutabila. Cunoscand spiritul parcimonios al Postei Romane, se poate aprecia ca solutia aleasa a avut, in orice caz, pretul cel mai scazut.

3-3) Caracterul "provizoriu" al emisiunilor Cluj si Oradea

Numim o emisiune "provizorie" atunci cand ea apare in conditiile trecerii de la o administratie postala la o alta. Este cazul si a emisiunilor Cluj si Oradea care au aparut la trecerea de la administratia postala maghiara la cea romana, folosind marcile postale ale primei administratii, supratiparite de catre cea de a doua.

Situatia este putin mai complicata deoarece, de regula, o emisiune "provizorie" este perceputa ca avand o circulatie locala sau cel mult regionala, asa cum stau lucrurile cu celelalte emisiuni "provizorii" romanesti.

Cluj si Oradea sunt singurele emisiuni "provizorii" romanesti care au avut putere de circulatie pe intreg teritoriul tarii, supratiparul "REGATUL ROMANIEI" si monograma regelui Ferdinand confirmand acest fapt.

Unde si cat au circulat aceste marci pe intreg teritoriul romanesc este o alta problema, care va fi analizata in capitolul dedicat circulatiei acestor emisiuni.

In sensul celor de mai sus titlul lucrarii este

EMISIUNILE PROVIZORII DE MARCI POSTALE CLUJ SI ORADEA

iar pe intreg parcursul lucrarii, ori de cate ori apar referiri la aceste emisiuni este subinteles caracterul lor "provizoriu".

3-4) Cluj si Oradea-1919, etape sau emisiuni diferite?

Dealungul anilor au existat doua tendinte de a percepe marcile supratiparite la Cluj si Oradea.

Unii autori apreciaza ca a existat o singura emisiune cu doua serii. A. B. Szalay (3) numeste ansamblul "Marcile REGATUL"cu "Seria Cluj" si "Seria Oradea". Un punct de vedere asemanator adopta si Petre Murea (4). Alti autori ca F. Konrad (6), K. Dragomir (8) si C. Spinoanu (9) considera ca au existat doua emisiuni, Cluj si Oradea. Nu cunosc sa fi avut loc discutii publice pe aceasta tema.

In fond pot fi gasite numeroase premize care sa justifice oricare din cele doua puncte de vedere.

In ceea ce priveste prezenta lucrare se adopta tendinta ultimelor cataloage romanesti si accepta existenta unei "Emisiuni Cluj-1919" si a unei "Emisiuni Oradea 1919".

In functie de necesitatile textului in lucrare se va utiliza expresia "Emisiunile Cluj si Oradea" respectiv "Emisiunile Cluj/Oradea" (Cluj si - sau Oradea). Cand nu este specifica astfel toate referintele se fac la emisiunile din anul 1919, fapt care permite sa se omita precizarea "1919".

4) GENEZA EMISIUNILOR CLUJ SI ORADEA

4-1) Instructiune NR. 3235/919

Nu este cunoscut documentul cu instructiunile privind regulile ce vor trebui urmate cu ocazia supratipariri marcilor maghiare la Cluj. Cunoastem insa "Instructiunea nr. 3235/919 care stabileste regulile pentru supratiparirea marcilor maghiare la Oradea.

Se poate presupune ca aceasta instructiune ar trebui sa fie inspirata din cea privind supratiparirea marcilor maghiare la Cluj. In lucrare se va adopta aceasta

presupunere pornind dela faptul ca ambele "Instructiuni" au fost redactate de acelasi autor - Directia Centrala P.T.T.-Sibiu.

Nu cunoastem nici data "Instructiunii" Nr. 3235/919. Se poate aprecia ca ea a fost redactata cel putin in prima jumatate a lunii august 1919, cu circa o luna inaintea inceperii supratiparirii marcilor maghiare, timp necesar colectarii colilor.

Documentul are urmatorul continut ;

CONSILIUL DIRIGENT; DIRECTIUNEA CENTRALA A P.T.T. SIBIU
Nr. 3235/919
(Catre)

DIRECTIUNEA REGIONALA ORADEA-MARE

Luindu-se masuri pentru sursarjarea timbrelor postale maghiare dela acea Directiune si cele, ce vor aduna dela oficiile respective si dela oficiile Directiunei Clujului in coale intregi veti numi in comisiune de sursarjare pe Domnul prim consilier Stefan Kostza si D-l inspector Mihail Bondor delegati, care in unire cu delegatul D-lui inspector Craciunescu, oficiantul superior gr. I, Ionescu Ilie II, veti ingriji de regulata si corecta operatiune.

Din aceasta comisiune nu va face parte nici unul din functionarii care au luat parte direct sau indirect la operatiunile din Cluj.

Procedeul de urmat este urmatorul :

1) Se va ridica de la depozitul de timbre al Directiunii si de oficiile din cuprinsul cercual-sub dresare de proces verbal in triplu-toate timbrele postale in coli intregi si se va preda acestei comisiuni, care apoi dupa sursarjare, le va incredinta depositului tot sub dresare de proces-verbal si tablouri in triplu exemplar, conform modelelor ce vi se vor prezenta de Dl. oficiant superior Ionescu Ilie.

Sursarjul se va aplica numai asupra seriilor de timbre, ce se vor exista intr'o cantitate de cel putin 5 coale intregi sau pe masura ce se vor completa serii de catre 5 coale din cele stranse depe la oficiile din regiunea Oradea si Clujului.

Cantitati mai mici de 5 coale nu se vor sursarja.

Valoarea faciala in coroane si fileri a timbrelor va fi inlocuita cu lei si bani, asa cum s'a facut la Cluj si cu acelas tus, insa cu litere cursive (sau italice).

Regula aceasta sa se pastreze si pe timbrele de inundatii care se vor sursarja in bani, cele in fileri si in lei cele in coroane.

2) Pe tot timpul sursarjarii veti sista distribuirea timbrelor maghiare la oficii, aprovizionandu-le numai cu timbre din regat, din stocul de un milion de lei, ce vi s'a pus la dispozitie si retragand din circulatie timbrele vechi pentru a fi acestea sursarjate.

In acest scop veti da circulara oficiilor, si veti publica si prin gazeta, ca pe ziua de 30 Septembrie 1919 se retrag din circulatie timbrele postale din emisiunea

maghiara, iar publicul sa fie invitat a le preschimba la ghisete cu timbre romanesti de o valoare egala.

3) Pentru timbrele deteriorate sau eronate in timpul sursarjarii comisiunea va dresa zilnic cate un proces verbal de numarul coalelor stricate sau eronate, anexandu-se aceste la procesul verbal, asa cum numarul acestor coale, impreuna cu numarul coalelor bine sursarjate, sa dea totalul coalelor ridicate de la depozit sau de la oficii, conform punctului 1) din prezenta instructiune.

4) Dupa terminarea sursarjarii, seful depozitului se va incarca in conturi cu timbre bine sursarjate, pe baza procesului verbal de predare al comisiunii, mentionat la punctul 1, trecandu-se cu valoarea dubla in rubricile coroane si filler.

Unul din procesele verbale de predare si din tablouri, vor fi incredintate delegatului Directiunii Generale a Postelor; al 2-lea se va inainta la Directiunea Centrala, Sibiu; si al 3-lea se va tine la serviciul contabilitatii al acestei Directiuni, pe baza caruia se va dispune si incarcarea in conturi.

5) Darea in circulatie a timbrelor sursarjate nu se va face decat pe baza unui ordin special. Ca masura de precautiune si pentru ca Directia Generala a Postelor din Bucuresti sa nu mai ramana in lipsa de stocul necesar pentru Biroul International din Berna, Albumul oficial, Palatul Regal si Membrii guvernului, veti pune in plicuri separate cate 20 coale din fiecare serie sau categorie din timbrele cele mai bine sursarjate, si le veti tine in depozit pana ce va veni dispozitiunea din partea noastra sau Directiunii Generale. Aceiasi cantitate o veti pastra si pentru Consiliul Dirigent resp. Directiunea Centrala.

Daca din vre-o categorie nu se va putea completa stocul de 20 coale veti opri atatea cate vor fi, adica cel putin 5 coale (vezi punctul 1) pe care le veti repartiza in mod egal la plicurile Directiunii Generale si a Directiunei Centrale.

Tot in plicuri separate, impreuna cu procesele verbale respective, se vor pastra si timbrele deteriorate sau eronat sursarjate la dispozitiunea Directiunei Centrale a Postelor.

Pe toate aceste plicuri se va inscrii mentiunea "Rezervate pentru Directiunea Generala a Postelor ".

6) Pe timpul operatiunii de sursarjare nimeni, in afara de membrii comisiunii, nu va avea voie sa viziteze masina sau conturba operatiunea.

In orele de repaus si in timpul noptii, masina va fi sigilata iar plansa cu cliseele introdusa, prin invirtirea roatei dela masina sub ruloul masinei, pentru a fi pazita de orice manevra.

Sigilarea si desigilarea se va face din intreaga comisiune iar sigiliul se va pastra sub chee in cutia, care se va transporta timbrele dela depozit la tipografie, iar cheea in pastrarea delegatului Directiunii Generale.

7) Pretul sursarjarii cu tipograful se va stabili de D-voastra.

pt. Director Central Dr. Chisu s.s. , Delegatul Directiunii Generale a P.T.T. Inspector N. Craciunescu s.s.

Aceste "Instructiuni" sunt reproduse dupa lucrarea lui A. B. Szalay (3). Din informatiile "folclorice" pe care le detin originalul acestor "Instructiuni" (a carei autenticitate nu a fost niciodata contestata) se afla de multi ani in afara granitelor Romaniei, ca si multe alte documente care ar putea clarifica, cel putin, unele aspecte ale genezei emisiunilor Cluj/Oradea.

O serie din prevederile inscrise in "Instructiune" nu concorda cu realitatile emisiunilor Cluj/Oradea.

Astazi este practic imposibil de precizat daca intr-adevar s-au dat pe parcurs noi dispozitii, daca acestea au fost initiative locale sau daca s-au intocmit documente apocrife pentru a justifica aparitia unor raritati.

O informatie deosebit de importanta din document este data de 30 septembrie 1919 la care s-au retras din circulatie marcile maghiare. Dar, atentie, aceasta data este valabila numai pentru oficiile postale din arealul Directiei Centrale Sibiu si a Directiei Regionale Oradea dar nu si pentru Directia P.T.T. Timisoara.

In ceea ce priveste cursul de schimb leu-coroana, L. Barcea (2) arata ca la 24 ianuarie 1919 pentru 100 lei se putea primi 120 coroane in timp ce inainte de razboi 100 lei erau echivalenti cu 95 coroane. Pare astfel justificat cursul de schimb 1 leu=1 coroana practicat la supratiparirea marcilor maghiare.

4-2)Seriile de marci maghiare care au fost supratiparite (10)

Inainte de a analiza emisiunile Cluj si Oradea este necesar sa privim putin inapoi la emisiunile maghiare care au fost supratiparite.

In tabelul nr. 1 sunt detaliate cele 16 serii de marci maghiare care au furnizat suportul care, supratiparit, a devenit emisiunile Cluj/Oradea.

Seriile sunt trecute in ordinea aparitiei lor, conform catalogului de marci postale maghiar.MKB (10). Aceasta va fi de altfel si criteriul de ordonare in catalogul propus. Acest mod de ordonare difera de cel folosit, traditional, in cataloagele curente si in "CONSPECT".

Pastrand traditia emisiunilor originale, marcile supratiparite de tipul SECERATORI si PARLAMENT vor forma o singura emisiune cu valorile de la 2-40 filler inclusiv de tip SECERATORI si valorile de 50 filleri-10 koroane de tip PARLAMENT. Mentionam de asemenea ca seria INUNDATA, valorile in filler sunt de tip TURUL cu BANDELETA iar valoarea de 1 K. este de tip FRANTZ IOSIF I, cu BANDELETA.

Nu toate marcile seriilor maghiare folosite au fost supratiparite. Probabil ca din acele valori nu s-au gasit numarul de coli prescris de "Instructiuni". Astfel din seria TURUL-1913 din 21 valori s-au supratiparit numai 6. Din INUNDATA nu s-

au supratiparit valorile de 50, 60 filler, 2 si 5 koroane. Din TURUL cu supratipar (HADISEGÉLY (II)) doar o singura valoare etc.

In legatura cu tabelul nr. 1 se fac urmatoarele observatii :

- emisiunea Cluj a folosit numai 9 din cele 16 serii;
- emisiunea Oradea a folosit 15 din cele 16 serii (nu a fost folosita pozitia 14 - Porto - Cifre negre);
- in CMPR-74, pag. 449, Porto-Emisiunea Cluj, marca de 50 bani, s-a strecurat o greseala, culoarea cifrelor acestei marci este negru si nu rosu;
- toate cele 16 pozitii se gasesc cu filigran "Crucea-patriarhala" vertical sau orizontal in functie de latura marcii cu dimensiunea mai mare.
- marcile de tip, ZIARE se gasesc si cu filigranul "Crucea-patriarhala" culcat precum si cu filigran "Coroana" apartinand unor tiraje din anii 1909-1913;
- marcile, conform MBK, au dantelura 15 mai putin cele din seria "Inundatia" care au dantelura 14/14, 1/4;
- KÖSTÁRSASÁG se traduce prin "Republica";
- din unele emisiuni exista valori care se intalnesc numai la una din emisiunile Cluj sau Oradea.

FIRMA GHEORGHIU A.

ACHIZITIONEAZA SAU PRIMESTE IN CONSIGNATIE MARCI POSTSALE, PLICURI CIRCULATE CLASICE, POSTCLASICE SI MODERNE, EFECTE FILATELICE, MONEZI, DECORATII, BANCNOTE, ILUSTRATE VECHI, CEASURI VECHI, STILOURI, BRICHETE VECHI, PICTURA, SCULPTURA, OBIECTE DE ARTA, ALTE OBIECTE DE COLDECTIE.

ADRESA : STEFAN CEL MARE 39, BLOC 32, SCARA A, PARTER
DESCHIS : 12.00 - 18.30
TELEFON : 624.12.63, DUPA ORA 20.00

Tabelul nr.1 SERIILE DE MARCI MAGHIARE CARE AU FOST SUPRATIPARITE LA CLUJ SI ORADEA IN ANUL 1919

Nr. crt.	Denumirea din CMPR-74	Alte denumiri	Anul apar.	Denumirea seriei conf. MKB-1986	Denumirea seriei conf. catalog MICHEL
1	TURUL (fara bandeleta)	Porumbel (turul) Timbre din 1913 fara bandeleta	1913	TURUL S	TURULMARKEN
2	INUNDATIA	Marci binefacere 1913 Timbre din 1913 cu bandeleta	1913	ARVIZ (I)	HOCHWASSERMARKEN
3	BINEFACERI DIN 1913 (tip TURUL) cu supratipar rosu	Timbre de razboi edit. III Timbre din 1914-1915	1914	HADISEGÉLY (II)	KRIEGSFÜRSORGE-AUSGABE II UND III
4	SECERATORI CIFRE ALBE		1916	FEHÉR SZÁMÚ ARATÓS	SCHNITTERTYPE WEISSEZIFER
5	IMPRIMATE URGENTE DIN 1916	Timbre pentru jurnale si ale Casei de Ajutor	1916	SÜRGÖS	EIL.
6	SECERATORI, PARLAMENT		1916	ARATÓ-PARLAMENTES	SCHNITTERTYPE, PARLAMENTSMARKEN
7	BINEFACERI DIN 1916	Timbre de razboi edit. III Timbre de binefaceri 1916 - 1917	1916	HADISEGÉLY (III)	KRIEGSFÜRSORGE-AUSGABE III

Tabelul nr.1 SERIILE DE MARCI MAGHIARE CARE AU FOST SUPRATIPARITE LA CLUJ SI ORADEA IN ANUL 1919 (continuare)

Nr. crt.	Denumirea din CMPR-74	Alte denumiri	Anul apar.	Denumirea seriei conf. MKB-1986	Denumirea seriei conf. catalog MICHEL
8	"KARL" SAU "ZITA"	Carol si Zita	30.8. 1918	KÁROLY-ZITA	KARL UND ZITA MARK
9	SECERATORI, PARLAMENT CU SUPRATIPAR KÖSTÁRSASÁG	Cu inscriptia "M.KIR.POSTA" si sursaj KÖSTÁRSASÁG	15.12 1918	KÖSTÁRSASÁG (ARATÓ - PARLAMENTES)	SCHNITER "KÖSTÁRSASÁG"
10	KARL SAU ZITA SUPR. KÖSTÁRSASÁG		23.11 1918	KÖSTÁRSASÁG (KÁROLY - ZITA)	KARL UND ZITA "KÖSTÁRSASÁG"
11	SECERATORI SI PARLAMENT CU INSCRIPTIA MAGYAR POSTA	Cu inscriptia MAGYAR POSTA. Pe timbre 1916-1920 (MAGYAR POSTA)	ian.-feb. 1919	MAGYAR POSTA	AUF MAGYAR POSTA
12	CASA DE ECONOMII	Casa de pastrare Casa de ajutor	1916	POSTATAKARÉK-PÉNZTÁRI BÉLYEG	POSTSPARMARKEN
13	ZIARE	Jurnale	1901-1913	A FILLER ÉRTÉKÜ HIRLAPBÉLYEGEK	ZEITUNGS
14	PORTO (50 L ANI CIFRE NEGRE)		1914	ZÖLD PORTO	PORTOMARKEN AUSGABE 1914
15	PORTO		1914	PIROS SZÁMÚ ZÖLD PORTO	PORTOMARKEN AUSGABE 1915/18
16	PORTO (EROARE 20/100)		1915	KISEGITO PORTO	

4-3) "Conspectul"

In Gazeta Oficiala din Cluj nr. 3 din 23 aprilie 1920 (3) a aparut o "Publicatie" care este mai cunoscuta sub denumirea de CONSPECT. Prima parte a referatului se refera la geneza emisiunilor Cluj si Oradea si are urmatorul continut:

DIRECTIUNEA CENTRALA A POSTELOR, TELEGRAFELOR SI TELEFOANELOR

CLUJ- PUBLICATIUNEA.

"Consiliul Dirigent a dispus ca timbrele postale maghiare aflate in casericle oficiilor postale pe teritoriul ocupat sa fie puse in circulatie sursarjate cu emblema "REGATUL ROMANIEI".

In acest sens timbrele aflate in casericle oficiilor din raza Directiunii postale Cluj s'au sursarjat intre 23 mai-26 iunie 1919 la Cluj, iar celea aflate in casericle oficiilor Directiunii Oradea-Mare intre zilele 9 septembrie-25 octombrie 1919 la Oradea-Mare.

In raza Directiunii Timisoara la preluarea imperiului s'a aflat numai o cantitate mai mica de timbre, cari s'au lasat mai departe in circulatie fara sursarj."

Cluj la 25 feb. 1920 Dir. Cent. a Post. Maior.

Urmeaza doua texte intitulate CONSPECT-I si CONSPECT-II care detaliaza seriile si valorile care au fost supratiparite, inclusiv tirajul acestora. Textul acestor "Conspecte" sunt inserate in capitolele dedicate emisiunilor Cluj respectiv Oradea.

Aceasta "PUBLICATIUNE", aparuta la circa 4 luni de la incheierea supratiparirii marcilor maghiare la Oradea-Mare, fara a elucida toate problemele, are o importanta capitala prin detalierea seriilor si valorilor care au fost supratiparite precum si a perioadei in care aceasta operatiune a avut loc.

Teritoriul Directiunii P.T.T. Cluj a fost eliberat, in mare parte inca din luna decembrie 1918. Deci, pe acest teritoriu, nu au mai putut ajunge marcile maghiare aparute odata cu instaurarea Republicii Ungare la 16 noiembrie 1918. Aceste marci au aparut in perioada noiembrie 1918-februarie 1919. (Tabelul nr. 1).

Teritoriul viitoarei Directii Postale Oradea-Mare a fost eliberat la 21-22 aprilie 1919. Pana la aceasta data oficiul central postal din Budapesta a aprovizionat regiunea cu marcile noii republici, de tip "Supratipar Kőstársaság" si "Magyar Posta".

Aceste marci au circulat curent pana la eliberare, si o perioada dupa, au putut fi colectate si supratiparite.

Din cele de mai sus rezulta conditiile obiective care au permis supratiparirea la Oradea a unui numar suplimentar de serii de marci maghiare., fata de cele supratiparite la Cluj.

5) UNELE ASPECTE ALE MARCILOR DIN EMISIUNILE CLUJ SI ORADEA-1919

5-1) 75 de ani de la aparitia emisiunilor

Inca de la aparitia lor, in conditiile confuze ale primului Razboi Mondial, emisiunile Cluj si Oradea au fost putin cunoscute, nu numai in strainatate dar si in Vechiul Regat, fiind considerate, initial, emisiuni locale sau chiar emisiuni particulare.

Soarta acestor emisiuni nu a fost mai fericita nici dupa cel de "AL II-lea Razboi Mondial" . Astfel daca emisiunile sunt mentionate in CMPR-59 (7), pentru catalogul CMPR-64 emisiunile, pur si simplu, nu exista.

In aceeasi perioada revista Filatelia a refuzat, practic orice material referitor la aceste emisiuni, iar expunerea acestor marci a fost interzisa.

Astazi este greu de inteles toate aceste obstructii, cu atat mai mult cu cat niciodata nu s-a dat o explicatie oficiala.

De altfel CMPR-74 (8) a putut reintroduce, fara probleme aceste emisiuni iar la expozitia "Nationala-1980" un exponat al autorului - "EMISIUNEA CLUJ-1919" a fost apreciat in mod deosebit. Exponatul a fost prezentat, in forma sa initiala, si la Expozitia Filatelica Nationala "75 ani de la Marea Unire"-1993, fiind distins cu medalia de Vermeil Mare.

La actiunea de reconsiderare expozitionala din anul 1980 o importanta contributie au avut d-nul Col. (r) Ion Radulescu si D-nul Teodor Melnic.

Nici cataloagele straine nu au fost mai generoase cu aceste emisiuni, mentionandu-le, sub diferite titluri, la sfarsitul capitolului Romania si pastrand, ani de zile, cotele nemodificate.

In schimb, din punct de vedere a literaturii filatelice, emisiunile au avut o sansa unica.

In anul 1935 Dr. Adalbert Bela Szalay (3) a publicat la Sibiu, in limba germana, o lucrare ramasa unicat in literatura noastra filatelica, o monografie a emisiunilor moderne, Cluj si Oradea. In doua volume continand 1046 pagini, se face o analiza aprofundata a tuturor amanuntelor tehnice imaginabile. Desi greu de parcurs, lucrarea are o valoare incontestabila in ceea ce priveste caracteristicile supratiparelor, planselor, placilor etc.

Dar, ca orice autor indragostit de propria sa opera, pe care o vrea desavarsita, acolo unde au existat fisuri informationale, acesta au fost inlocuite cu relatari imposibil de verificat, pe care astazi obisnuim sa le denumim "folclorice".

Mai mult A.B. Szalay conduce intreaga sa lucrare de la doua idei obsedante, cel putin discutabile :

- la intreaga operatie de supratiparire a marcilor maghiare, la Cluj si Oradea nu a participat nici un filatelist;
- emisiunile Cluj si Oradea sunt cele mai rare si mai interesante emisiuni din lume.

Lucrarea s-a bucurat, imediat dupa aparitie de un binemeritat succes. Astfel, pe volumele pe care le detin, este aplicata o stampila lineara avand continutul "Distinsa cu marele premiu in 1934 (?) la Berlin si medalie mare de argint la Expozitia Universala din 1936 de la New-York!"

Cartea a ramas, pana astazi, principala sursa de informatii, a cercetarii filatelice privind emisiunile Cluj si Oradea.

O scurta recenzie, nesemnata, a acestei lucrari poate fi gasita in revista Romanian Philatelic Studies (17).

5-2) Elemente comune ale supratiparului

5-2-1) Monograma

Plansele cu clisee ale emisiunilor Cluj si Oradea au avut 100 de locasuri , in dispunerea 10 x 10.

Supratiparul este compus din doua elemente distincte "monograma" si inscriptia referitoare la valoarea faciala.

Aceleasi monograme au fost folosite in operatiile de supratiparire de la Cluj si apoi la Oradea. Inscriptia privind valoarea faciala a fost realizata, de fiecare data, cu literele tipografiilor locale.

Versiunea curenta este ca monogramele au fost gravate la Bucuresti, dar nu cunoastem nici un document din care sa rezulte cine si cand le-a comandat, cand au fost preluate si la ce pret. Cu atat mai putin numele gravorului.

S-au gravat 100 monograme diferite care asamblate au permis realizarea plansei cu 100 de locasuri.

Cele 100 de monograme realizate nu sunt perfect asemanatoare ele deosebindu-se prin ceea ce numim "microsemne".

Monograma este compusa din doua cercuri concentrice care sunt impartite in 6 parti, neegale (segmente), cu capetele rotunjite, astfel incat fiecare segment pare a fi de sine statator.

Dimensiunile monogramei si a elementelor sale constitutive sunt urmatoarele :

- diametrul exterior - 13,5 mm;
- latimea segmentelor - 1 mm;
- lungimea, in linie dreapta, a segmentelor II, V si VI, in succesiune orara, - 6,7 mm;

- idem, segmentele I si IV - 5,8 mm;
- idem segmentul III - 6 mm;
- inaltimea literelor si a stelutelor - 1,5 mm;
- inaltimea dublului "F" - 6 mm;
- inaltimea literii "T" din centrul monogramei - 4 mm;
- inaltimea literei "P" si "T", de dedesuptul stelutelor, - 2mm.

Monograma cea mai spectaculoasa este plasata, la emisiunea Cluj, in pozitia 100 (ultima marca din coala). Monograma respectiva are o spartura caracteristica, bine vizibila cu ochiul liber, in segmentul nr. I. Denumirea sa este "MONOGRAMA SPARTA"-"Ms" si ea va fi reintalnita in "Catalogul specializat" cu un coeficient de preferinta. (Fig.1)

Mai exista doua monograme, relativ spectaculoase.

Prima denumita "FEREASTRA" ("UNFLATURA") (Fig. 2) se afla, la emisiunea Cluj, in pozitia r5-c6. Aceasta monograma ("Fe"), are o deformare a interspatiului dintre cele doua arce de cerc ale segmentului nr. IV.

A doua monograma, denumita "USA" ("Us") are o mica portiune a arcului exterior, din segmentul nr. VI, intrerupt, cu portiunea respectiva inclinata spre interior, ceea ce , cu putina fantezie, aduce cu o usa deschisa. Monograma ocupa pozitia r2-c7 in coala emisiunii Cluj. (Fig. 3)

In capitolul privitor la expertizarea supratiparelor sunt detaliate elementele semnificative ale monogramei si tot in acel capitol este prezentat si desenul monogramei, la o scara mult marita, desen reprodus dupa CMPR-74 (8).

5-2-2) Excentricitatea (Fig. 32)

Prin excentricitate se intelege asimetria dintre centrul monogramei si inscriptia valorii faciale.

Asimetria poate fi mai mica sau mai mare, cu preponderenta in dreapta sau in stanga si nu exista nici o regula de distributie pe coala.

Deoarece, de regula, in compunerea planselor, monograma si formatiunea prezentand valoarea faciala au fost permanetizate, excentricitatea poate fi inclusa in elementele de expertiza.

5-2-3) Interdistanta

Distanta dintre cele 10 randuri ale supratiparului nu este constanta, putand varia cu plus, minus 5%, fata de o valoare medie, in cadrul aceleiasi planse sau placi.

In acest fel inscriptia faciala va apare decalata, in sus sau in jos, fata de inscriptia originala FILLER (KORONA) peste care ar trebui sa sesuprapuna (acolo unde este cazul).

In cadrul unor blocuri interdistanta poate servi ca element de experetiza.

5-2-4) Ancrasarea planselor

Supratiparirea marcilor maghiare s-a facut, cum am aratat, cu aceleasi monograme. In mod normal aceste monograme s-au uzat, in timp. Ne putem deci astepta ca supratiparul emisiunii Cluj sa fie mult mai "curat" iar pe masura ce ne apropiem de sfarsitul supratiparirilor de la Oradea aceasta sa fie din ce in ce mai ancrasat.

Cele de mai sus neglijeaza insa un amanunt. In procesul de supratiparire au avut loc intreruperi tehnologice in timpul carora s-a efectuat "spalarea" (curatirea) planselor.

Aceasta operatie se facea la inceput (Cluj) la un interval de cateva zile pentru ca apoi, durata dintre aceste operatiuni, sa se micsoreze treptat ajungandu-se , spre sfarsitul operatiunilor de supratiparire, ca operatia de "spalare" sa se faca la cateva ore. (Oradea - Tirajul II).

Urmare a acestui fapt nu putem vorbi despre o degradare, absoluta, in timp, a calitatii supratiparului.Spre exemplu valorile de 75 si 80 bani din seria SECERATORI-PARLAMENT-Oradea au un supratipar de o calitate deosebita , pentru momentul in care a fost executat.

Un alt exemplu :

- in cadrul tirajului II - Oradea, valorile de 2-5 bani din seria SECERATORI-PARLAMENT au un tipar mult mai "curat" decat valorile de 10-40 Bani.

Dar, chiar in cadrul aceleiasi serii si valori se pot intalni coli cu tiparul mai mult sau mai putin ancrasat.

Dupa unii specialisti ancrasarea supratiparelor s-ar datora si schimbarii, pe parcurs, a compozitiei cernelii, care a fost, din ce in ce, de o calitate mai slaba. Aceasta opinie este sustinuta de faptul ca la multe coli ancrasarea apare, concomitent, atat la monograma cat si la inscriptia privind valoarea faciala.

Ancrasarea supratiparului a facut ca tusul sa se usuce mult mai greu. In aceste conditii au aparut asa numitele "abklatsch-uri de contact" (de "suprapunere"). Actiunea se produce atunci cand se stivuiesc colile fara ca tusul sa fi fost, in prealabil, uscat. Acest tip de abklatsch este neclar, ancrasat, neaspectos. Valoarea sa este cel mult documentara.

Ancrasarea supratiparului duce, de cele mai multe ori, la imposibilitatea recunoasterii microsemnelor monogramelor. Se pierde astfel o pretioasa facilitate de recunostere a autenticitatii supratiparului.

5-2-5) Marcile atipice "de adoptiune", aspecte (28)

Emisiunile Cluj si Oradea au fost realizate prin supratiparirea unor marci maghiare. Colile originale au fost colectate fara ca cineva sa-si puna problema daca ele contin sau nu marci atipice de tipul erorilor. Mai controversata este

problema colilor care contineau varietati, clar vizibile, de tipul danteluri deplasate sau lipsa.

Asemenea marci atipice poarta denumirea "de adoptiune" deoarece au fost preluate, cu respectivele abateri de la marca tip, dela administratia emitenta si apoi supratiparite.

Pentru un studiu amanuntit a acestei probleme trebuie consultat catalogul MBK (10) care prezinta unele marci atipice din emisiunile care au fost supratiparite la Cluj/Oradea, precum si lucrarea lui A. B. Szalay (3) care dedica acestei probleme un mic subcapitol.

Nu trebuie omis faptul ca marcile atipice apar, de regula pe un tiraj limitat al seriei respective si ca nu exista practic nici o posibilitate sa stabilim daca un tiraj care a continut un aspect atipic, a ajuns sau nu pe teritoriul Transilvaniei, respectiv daca acest tiraj a fost, cel putin in parte, supratiparit. Singurele realitati ale marcilor atipice "de adoptiune" sunt cele legate de comunicarile facute, dealungul anilor, de cercetatori filatelici, in reviste de prestigiu. (28), (32)

5-3) Eseurile

Eseurile (probele) sunt realizate in vederea alegerii unor caracteristici de imagine, culoare, etc. a unor marci sau a unor emisiuni. Pentru a putea fi definite ca atare, eseurile trebuie sa indeplineasca un cumul de conditii :

- sa fi fost realizate inaintea marcilor tip;
- sa aibe o diferenta specifica fata de marcile tip;
- sa nu fi avut niciodata putere de francare;
- sa fi fost realizate intr-un tiraj redus, necesar doar operatiunilor de arbitrare privind acceptarea sau respingerea lor;
- sa fi fost realizate de aceeasi administratie care a realizat, ulterior, marcile curente.

Literatura filatelica mentioneaza si unele cazuri in care nu toate conditiile de mai sus au fost indeplinite. Pentru acele eseuri s-au inventat denumiri ca "probe intermediare", "probe particulare" etc. Statutul unor asemenea piese este controversat.

Controversata este si existenta unor eseuri ale emisiunilor Cluj si Oradea.

a) Supratiparirea marcilor emisiunii Cluj a inceput pe data de 23 mai 1919, conform "Publicatiunii" din 23 aprilie 1920.

A. B. Szalay (3) sustine ca pe data de 22 mai, deci cu o zi inainte de inceperea operatiunilor de supratiparire a marcilor maghiare, s-ar fi tras (supratiparit) patru coli, cate una din valorile de 2,5 si 10 BANI - SECERATORI si 10 BANI KARL. Se sustine ca unele din acele marci au intrat in posesia unui inalt functionar al Postei Romane si ca, in general, cea mai mare parte a acestor marci au fost puse in circulatie. Se mentioneaza si o serie de diferente intre

supratiparele acestor 4 coli si cele realizate ulterior. Se sustine ca din coala de 2 BANI SECERATORI nu a mai ramas nici o urma. Cele 4 coli sunt denumite VORERSTE AUFLAGE, deci "inainte de prima emisiune".

Dintre caracteristicile unor marci cu aspecte aparte ale acestor 4 coli se mentioneaza "BANI-normal" in loc de "BANI-I" ("BANI-lung") in pozitia r1-c2, "BVNI" in loc de BANI in pozitia r8-c5, inscriptia din cerc inversata in pozitia r2-c10, precum si alte circa 25 litere atipice pentru pozitiile pe care le ocupa in coala normala.

Un anunt din cartea lui A. B. Szalay, publicat la pagina 1051, specifica ca el vinde " ... serii complete din emisiunile Cluj si Oradea ... cele mai rare marci din lume ... si marci atipice din VORAUFLAGE ... tiraje de o bucata" (VORAUFLAGE = VORERSTE AUFLAGE).

A.B. Szalay nu ne spune insa cum a intrat in posesia acestor mari raritati si de ce doreste sa le vanda . Cum au putut ajunge marcile de la un inalt demnitar al Postei Romane, la el? Sau, daca au fost puse in vanzare la ghiseu, cine a putut sa distinga, in acel moment, microsemnele, sa-si dea seama de valoarea lor si apoi sa gaseasca filiera spre A. B. Szalay?

Intreaga poveste pare cel putin rocamboleasca.

Dar, admitand, prin reducere la absurd, intreaga istorie, aceste marci tot nu ar putea fi socotite eseuri deoarece au fost puse chiar, partial, in vanzare la ghiseu si au putut deci franca corespondenta.

b) In cataloagele "Konrad" (6), in capitolul "Emisiunea din Cluj -1919" se mentioneaza ca " ... 20 BANI-KARL, maron, cu sursarj aur sau argint ; probe-exista cate 200 bucati".

A. B. Szalay arata ca in ziua de 30 mai 1919, dupa imprimarea unui numar de coli din valoarea de 20 BANI-KARL s-a remarcat ca supratiparul negru nu este vizibil. In lipsa culorii rosu (?) "Comisia de supraveghere" a hotarat sa se faca in continuare supratiparirea in bronz. S-a realizat o coala in bronz-auriu si una in bronz-argintiu. Personalul nu a avut indemanarea necesara pentru o asemenea operatiune incat s-a continuat cu supratiparul negru. Totusi peste 3 zile s-a repetat experienta realizandu-se inca cate o coala cu supratipar in bronz-auriu respectiv in bronz-argintiu. Suntem asigurati ca primele doua coli au fost amestecate cu cele cu supratipar negru si ca au fost utilizate normal la francarea corespondentei. Urmatoarele doua coli au ajuns, in cea mai mare parte in mana unor cunoscuti (la aceea vreme) filatelisti.

Si in acest caz este practic imposibil pentru noi, in anul 1994, sa distingem faptele reale de relatarile fanteziste.

Pare totusi ciudat ca in tipografia in care nu se gasea tus rosu sa se gaseasca si bronz-auriu si bronz-argintiu. Si, nereusita, s-a repetat dupa 3 zile. Ca sa nu mai detaliem incompatibilitatile cu "Instructiunea" de la Oradea.

Aceste marci au fost caracterizate de CMPR-74 ca "Probe intermediare de culoare". CMPR-84 le mentioneaza fara nici o mentiune speciala.

Marcile nu figureaza nici in "Publicatiunea" si nici in presupusul "Jurnal oficial al colilor supratiparite" din care A. B. Szalay sustine ca a avut o copie. Aceasta afirmatie este valabila si pentru marcile din asa zisa VORAUFLAGE.

Nici aceste piese nu pot fi apreciate ca eseuri in acceptia clasica a acestei notiuni.

Pentru a nu mai relua aceasta problema sunt necesare cateva precizari. Dupa A. B. Szalay supratiparul in bronz s-a aplicat pe coli care aveau, in prealabil, supratiparul negru.

Dealungul anilor am auzit si opinii care contraziceau aceasta afirmatie. Dar, nimeni, dealungul anilor, nu mi-a putut da o explicatie privind tehnica, cel putin ciudata, care s-a folosit si de ce nu s-a aplicat supratiparul in bronz direct pe marca originala, situatie in care ar fi fost mult mai vizibil.

Autorul, care a putut cerceta un numar de marci originale, dupa criteriile lui A. B. Szalay , nu-si poate deasemenea explica cum, in conditiile precare ale tipografiei din Cluj, s-a reusit sa se suprapuna, practic perfect, cele doua supratipare, in negru si bronz.

c) A. B. Szalay mentioneaza, cu referire la emisiunea Cluj, ca s-au realizat "eseuri particulare"cate 6-8 bucatipe tipul TURUL- 6 BANI, si cate o bucata supratiparita manual, in violet, pe valoarea de 10 BANI KARL si 40 BANI, SECERATORI.

La emisiunea Oradea sunt mentionate "eseuri particulare" cate 2-3 bucati, realizate pe tipul TURUL-6 Bani si TURUL-16 Bani, ambele cu supratipar argintiu.

Se dau o serie de detalii asupra acestor "eseuri particulare" si in unele cazuri chiar locul unde se presupunea ca se aflau, la data aparitiei lucrarii, - in anul 1935.

Numai ca dupa 60 ani, perceperea unor termeni filatelici s-a modificat esential. Ceea ce A. B. Szalay numea, academic, "eseuri particulare", in prezent, le denumim, mult mai prozaic, "facaturi".

Informatiile de mai sus sunt importante deoarece dovedesc ca nici chiar A. B. Szalay nu poate nega aspectele "mai putin ortodoxe" ale emisiunilor Cluj/Oradea.

Nici aceste realizari particulare (?) nu pot fi incadrate in randul eseurilor.

d) Cunoscutul cercetator filatelic, care a fost , Dr. Ing. C. Demetrescu, a publicat in revista Romanian Philatelic Studies (18) un articol care includea si referiri la unele probe din emisiunea Cluj.

In articol este reprodusa o coala cu cele 100 de monograme asezate in ordinea caracteristica emisiunii Cluj. Este reprodus si cuvantul BANI astfel incat

putem presupune ca este vorba de reproducerea planșei cu clișee, nu pe o coala cu marci ci, asa cum precizeaza autorul, pe o coala de hartie alba.

C. Demetrscu mentioneaza ca a primit aceasta coala de la A. B. Szalay, in luna octombrie 1951, in cadrul unui schimb filatelic. Coala era insotita de un certificat semnat de Szylay care avea urmatorul continut; " ... eu garantez absoluta autenticitate a acestei coli. Eu nu am vazut o coala de esuri asemanatoare, astfel incat aceasta este unica. Coala poarta paraîa mea in cele 4 colturi".

In continuarea articolului se mentioneaza ca ing. Francisc Megyery (recomandat in cataloagele "Konrad" ca un expert al emisiunilor Cluj-Oradea) l-a informat pe C. D. ca in anul 1920 a vazut o coala de probe asemanatoare, pe hartie galbuie, cu caracteristicile emisiunii Oradea, dar pe care, dupa aceea data, nu a mai reantalnit-o.

Coala reprodusa de D. C. poarta, mentionata in dreapta-sus, data de 18 Junie 1919. Dupa presupusul "Jurnal aficial al colilor supratiparite" ziua de 18 iunie cadea intr-o sambata. Dupa aceasta data supratiparirea a inceput de luni si a durat pana la 26 iunie.

Daca intr-adevar oficialii emisiunii au dispus realizarea acestei (acestor) coli aceasta poate fi socotita ca o verificare a starii placilor cu clisee, eventual pentru a vedea daca este cazul sa se procedeze la o noua "curatire" a ei sau sa se constate efectele unei "curatiri", anterioare.

Rezulta ca in nici un caz nu poate fi vorba de eseuri ci doar, daca am dori sa-i dam un nume, de o "proba pentru verificarea starii tehnice a planseı cu clisee".

Daca intr-adevar oficialii emisiunii au hotarat realizarea acestei planse, cate asemenea "probe de verificare" s-au realizat la emisiunile Cluj/Oradea, cum a fost posibil ca aceste coli sa nu fie distruse si sa ajunga la unii colectionari particulari sunt intrebari care vor ramane probabil fara raspuns. La fel ca si intrebarea legata de motivul pentru care A. B. Szalay se despartea, atat de usor de "eseurile" sale.

Concluzia acestui capitol este ca nu exista, in acceptia clasica a notiunii, eseuri ale emisiunilor Cluj/Oradea.

5-4) Falsuri si piese apocrife ("facaturi")

5-4-1) Falsuri

Emisiunile Cluj si Oradea sunt printre cele mai falsificate din Romania, si nu numai.

Falsificarea marcilor a fost usurata de :

- pretul scazut al marcilor maghiare care au fost supratiparite;
- desenul, relativ usor de reprodus, al supratiparului;
- cunostintele reduse privind aceste emisiuni, cel putin in primii 10-15 ani de la aparitia lor.

Atunci cand marca maghiara-suport a avut o cota ridicata, falsificarea a devenit nerentabila. Este cazul marcii de 1-KORONA INUNDATIA. Aceasta marca, nestampilata, cu guma originala, nu a fost folosita, ca suport, pentru un fals supratipar. Cel putin dupa cele cunoscute de autorul acestei lucrari.

In afara acestei marci, se apreciaza, ca au fost falsificate toate valorile emisiunilor Cluj/Oradea.

Falsificarea, aparent nerentabila, a marcilor cu tiraje de sute de mii de exemplare este legata, mai ales, de practica unor firme din vestul Europei care exportau in intreaga lume pachetele de 100 marci, in sortimente si pentru care un numar suplimentar de peste 100 marci, de tipuri diferite, prezenta un real beneficiu.

Un alt motiv a fost legat de necesitatea ca atunci cand se livrau serii intregi (sau aproape intregi) de marci falsificate, toate valorile sa prezinte aceleasi caracteristici.

Marcile au fost falsificate, in mai multe randuri, la Bucuresti, Budapesta, Hamburg si in alte localitati. Fiecare si-a realizat falsurile dupa fantezia si priceperea sa, in tiraje dupa nevoile sale.

Exista o gama intreaga de "realizari" de la "falsuri grosolane" pana la "realizari artistice", de la fabricatii artizanale pana la falsuri in masa realizate in coale, pe masini de tiparit. Am intalnit falsuri, realizate pe masini tipografice, cu abklatsch.

Unii falsificatori au fost buni cunoscatori ai emisiunilor si au cunoscut microsemnele celor 100 de clisee ale monogramelor, pe care au incercat sa le reproduca. Au cunoscut, de asemenea elementele caracteristice, de baza, ale monogramei. Din fericire, absorbiti de aceste amanunte au omis altele, mai putin semnificative ale supratiparului, atat legate de monograma cat si de valoarea faciala.

Consider inutila prezentarea caracteristicilor celor mai des intalnite tipuri de falsuri precum si numele presupusilor falsificatori.

Un rol major in raspandirea falsurilor o au colportorii, indiferent daca acestia o fac constient sau inconstient. Din punct de vedere a deontologiei filatelice nu exista nici o diferenta intre cele doua categorii de colportori.

In incheiere cateva precizari privind falsurile :

- nu am informatii privind realizarea, in ultimii ani, a unor falsuri ale emisiunilor Cluj/Oradea. Ceea ce nu inseamna ca nu s-au realizat sau ca, in orice moment, nu pot apare noi"initiative";
- nu cunosc piese maghiare false cu supratipar original sau fals;
- literatura filatelica mentioneaza si autorul a fost si el confruntat, cu serii Cluj/Oradea avand valorile rare cu supratiparul fals si cu valorile comune originale;

- au fost falsificate nu numai supratiparele dar si parafa de expert a lui A. B. Szalay.

Aceasta parafa falsa a fost aplicata nu numai pe marci cu supratiparul fals dar, probabil pentru a creea deruta, si pe unele marci cu supratipar original.

Lupta impotriva falsurilor si a colportorilor poate fi dusa numai prin metode stiintifice, prin cunoasterea tuturor caracteristicilor monogramelor, ale inscriptiilor privind valorile faciale precum si a caracteristicilor planselor, placilor precum si a conditiilor in care s-a realizat supratiparirea.

5-4-2) Piese apocrife ("facaturi")

Piesele apocrife , "facaturile" cum sunt denumite in "folclor", sau "semi-falsuri" asa cum le denumesc unii cercetatori sunt realizari filatelice a caror autenticitate (geneza sau circulatie postala) este indoielnica.

O piesa apocrifa contine doua sau mai multe elemente de baza autentice dar in ansamblarea lor intervine un factor care pune sub semnul intrebarii piesa rezultata. Acest factor poate fi, dupa caz, interventia unui functionar incorect, antidatarea unor obliterari etc.

5-4-2-1) Piese apocrife realizate in procesul de supratiparire

In procesul de supratiparire a unor marci postale pot apare diferite tipuri de atipii ca supratiparire deplasate, inversate la 90° sau 180°, duble, partial sau total lipsa etc.

Asemenea marci atipice apar, cu precadere, in procesul de supratiparire a unor emisiuni provizorii sau chiar a unor emisiuni curente, realizate in perioade social-politice critice si sunt atribuite atat timpului scurt in care trebuiesc realizate cat si controlului de calitate mai putin exigent.

Emisiunile provizorii Cluj si Oradea, aparute intr-o perioada de mari framantari social-politice (Tratatul de Pace cu Ungaria s-a semnat dupa incheierea operatiunilor de supratiparire a marcilor maghiare) se inscriu in criteriile mai sus amintite, la care trebuie adaugat un aspect deosebit de important, acela ca au fost realizate in tipografii particulare, care nu indeplineau in nici un caz, conditiile minime de siguranta, caracteristice unor imprimerii oficiale.

Se pare ca Directia Centrala P.T.T. Sibiu, care a dispus supratiparirea marcilor maghiare la Cluj si Oradea, a intuit posibilitatea aparitiei unor nereguli in operatiunile de supratiparirea marcilor maghiare la Cluj si Oradea, si prin "Instructiunile" date (vezi si cap. 4) a incercat, pe cat posibil, sa le previna. Se poate aprecia ca reusita a fost departe de asteptari, tinand seama de numarul relativ mare de varietati si curiozitati care au aparut in circuitul filatelic.

Mai mult se poate demonstra ca orice prilej "favorabil" a generat noi si noi aparitii de marci atipice. Astfel, emisiunea Oradea, care a fost realizata in perioada in care Directia Centrala P.T.T. a fost mutata de la Sibiu la Cluj, a alimentat piata filatelica cu mult mai multe varietati si curiozitati decat emisiunea Cluj.

In definirea pieselor apocrife este inserat cuvantul "indoielnic". Includerea acestei expresii este legata de imposibilitatea obiectiva de a stabilii daca marcile atipice ale emisiunilor cercetate (inclusiv Cluj si Oradea) au aparut ca o consecinta fireasca a realitatilor procesului de supratiparire sau sunt opera, premeditata, a unor functionari incorecti. Dupa simpatiile lor filatelistii au imaginat diferite scenarii pornind de la o "inocenta"totala pana la o "premeditare" totala, evident cu trecere prin varianta "si-si".

Singurul lucru cert este ca aceste marci atipice au fost scoase din tipografii, in conditii cel putin dubioase si ca au ajuns, prin filiere bine organizate, in mainile unor filatelisti mai mult sau mai putin cunoscuti.

Astazi, dupa 75 de ani de la realizarea emisiunilor, este, practic, imposibil sa se poata preciza, prin elemente de expertiza, daca o piesa atipica a fost rezultatul unui accident in procesul de supratiparire sau a fost realizata, cu premeditare, de un salariat incorect.

Atat in literatura filatelica cat si "folclorul" ne-au transmis o serie de relatari privind geneza unor piese, presupuse, apocrife din emisiunile Cluj/Oradea. Cea mai cunoscuta si mai controversata relatare se refera la aparitia unor coli cu valoarea de 10 BANI-SECERATORI; din emisiunea Cluj.

In revista Filatelia nr. 2/1993 (23) am incercat reconstituirea acestei ciudate actiuni. Astfel, se sustine ca, pe data de 28 mai, un oarecare cetatean, in cursul unei pauze de lucru, gasindu-se singur in tipografie (?), si-a supratiparit cel putin 3 coli cu marci de 10 BANI-SECERATORI, coli pe care le-a adus cu sine. Marcile acestor 3 coli pot fi distinse de cele "originale" ca urmare a faptului ca au supratiparul central, urme puternice de "tipar-orb" iar cuvantul BANI este amplasat dedesuptul inscriptiei FILLER. Astazi, o asemenea relatare pare simplista dar, mitologia filatelica isi are si ea propriile canoane.

Privind realist lucrurile, colectionarul zilelor noastre este prea putin interesat sa stie daca o anumita marca atipica, din emisiunile Cluj/Oradea, este sau nu o piesa apocrifa. Se apreciaza doar spectaculozitatea piesei, raritatea presupusa si, bineinteles, corelarea cu pretul la care poate fi obtinuta.

5-4-2-2) Plicuri "tapetate"

Conform unor practici care erau incetatenite, in special in perioada interbelica, dupa retragerea din circulatie a unor marci, apartinand in special emisiunilor provizorii, apareau in comertul filatelic tot felul de plicuri "tapetate".

Am denumit aceste realizari plicuri "tapetate" deoarece pe suprafata lor se lipeau , ca un tapet aplicat, un numar de marci de diferite valori intr-o dispunere geometrica si coloristica cat mai atragatoare. De regula marcile erau obliterate fiecare in parte.

Aceste plicuri, atunci cand erau distribuite de comercianti care se respectau, indeplineau cateva conditii :

- marcile erau originale;
- stampilele folosite erau originale;
- plicurile nu erau adresate.

Stampilele originale, procurate prin nu stim ce mijloace, treceau din mana unui "realizator" in alta.

Asemenea plicuri sunt apocrife deoarece :

- obliterarile sunt antidatate;
- nu exista nici o legatura intre valoarea faciala a marcilor de pe plic si tarifele postale in vigoare la data circulatiei marcilor.

Emisiunile Cluj/Oradea au servit si ele la realizarea unor plicuri tapetate. Emisiunile avand un numar mare de valori pe plicuri s-au lipit cateva marci, bineinteles cele cu cotele cele mai scazute.

Astazi, asemenea plicuri, atunci cand au fost realizate conform canoanelor de mai sus, sunt privite cu oarecare simpatie, poate pentru ineditul lor poate pentru ca sunt precursoarele unor practici moderne, mai mult sau mai putin oficiale.

In catalogul "specializat" de la finelele acestui volum sunt inserate preturile acestor plicuri tapetate in situatia in care pe ele sunt lipite marci originale din emisiunile Cluj/Oradea, obliterate cu stampile originale si fara inscriptii care ar putea sugera ca ar fi circulat efectiv.

5-4-2-3) Plicuri adresate apocrif

Marcile emisiunilor Cluj si Oradea au avut putere de francare un timp relativ scurt si au fost folosite in cea mai mare parte in arealul transilvanean. Plicurile francate ca marcile acestor emisiuni, care au ajuns pana la noi, sunt rare sau foarte rare mai ales atunci cand au circulat pe anumite rute s-au au fost utilizate in asa numitele francaturi mixte, cu marcile emisiunilor "Moldova" sau "Ferdinand".

Solicitarea de care se bucura aceste plicuri in tara si peste hotare, raritatea lor, au favorizat aparitia unei adevarate industrii a plicurilor adresate apocrif. (Sau cum mai sunt numite "obliterate de complezenta").

Asemenea plicuri, adresate apocrif, sunt francate cu marci originiale obliterate cu stampile originale, au o francatura apropiata ca valoare de tarifele postale in vigoare in perioada circulatiei efective si sunt intotdeauna adresate. De

cele mai multe ori au, pe verso plicului, stampila oficiului de destinatie iar pe fata sa sunt aplicate stampile de cenzura si etichete de recomandare.

Daca in cazul marcilor atipice colectionarul este putin interesat de conditiile in care au fost generate, in cazul unor plicuri adresate, acelasi colectionar solicita toate asigurarile legate de circulatia efectiva a piesei pe care doreste sa o achizitioneze . Optiunea sa este justificata si de amanuntul, deloc neglijabil, ca un plic efectiv circul valoreaza de zeci de ori mai mult decat unul apocrif (obliterat de complezenta).

Depistarea plicurilor adresate apocrif este o operatie de finete pe care o pot realiza doar expertii acestor emisiuni.

5-5) Expertizarea marcilor Cluj si Oradea

Depistarea falsurilor si pieselor se face prin expertiza.

Din fericire emisiunile Cluj si Oradea ofera un numar important de repere, sigure, care permit recunoasterea pieselor originale.

Practica demonstreaza ca, fara ca acest lucru sa fi fost explicitat pana in prezent, expertiza marcilor din emisiunile Cluj si Oradea se face la 3 nivele :

- nivelul "Elementar";
- nivelul "Cluj";
- nivelul "Expert".

5-5-1) Nivelul "Elementar"

Orice filatelist care colectioneaza, intr-un fel sau altul, emisiunile Cluj/Oradea trebuie sa aibe un minim de cunostinte legate de caracteristicile marcilor originale. Monograma fiind elementul comun al celor doua emisiuni, particularitatile sale fac, obiectul expertizei la nivel elemeniar.

Mai jos este prezentat un desen al monogramei reproduse dupa CMPR-74 (pag. 181).

Semnificatia literelor si cifrelor din afara monogramei este urmatoarea:

- "a" - in fata literii "R" din ROMANIA se afla doua puncte, unul sus altul jos, care se gasesc exact in prelungirea liniei orizontale ale buclei de sus si piciorului de jos;
- "b" - steluta din stanga are o intrerupere a razei a 7-a (in sens orar) aproximativ la minutul 50;

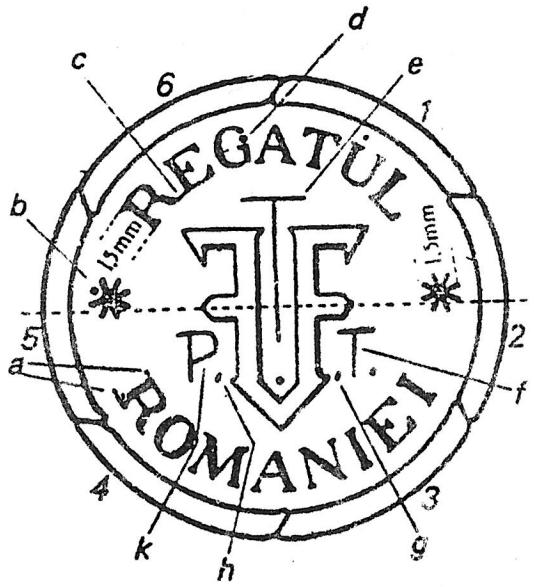

- "c" - literele "R" si "E" din REGATUL sunt unite , jos;
- "d" - in deschizatura lei "G" din REGATUL se afla un punct;
- "e" - litera "T" din centrul monogramei are bara orizontala mai scurta, in partea dreapta;
- "f" - litera "T" din dreapta are bara orizontala putin aplecata in partea stanga, parte in care este si ceva mai scurta, bara orizontala se ingroasa usor inspre dreapta;
- "g" si "h" - punctele de dupa "P" si "T" (final) din P.T.T. au o forma specifica, diferita de un cerc;
- "k" - litera "P" are bucla compusa din 4 segmente (care se imbina), primul, din stanga sus este putin inclinat in jos, al doilea, linia superioara a buclei., este orizontal, al treilea segment are, in fata, forma unui arc, iar al patrulea este oblic.

Numerele marcheaza cele 6 segmente ale dublului cerc.

Falsificatorii experimentati au cunoscut aceste caracteristici si au incercat sa le reproduca fara insa a reusi in totalitate si cu pretul neglijarii altor mici caracteristici ale monogramei. Ceea ce nu au reusit sa reproduca exact, in nici unul din falsurile cunoscute, a fost terminatia din stanga-sus a literii "R" din ROMANIA, in fata carcia se afla un punct ("a"). La originale litera se termina

printr-o taietura oblica (dreapta-sus-stanga jos) care se poate distinge cu ajutorul unei lupe.

Dimensiuniule cercurilor si cele ale literelor monogramei au fost detaliate in cap. 5-2-1. Falsificatorii s-au apropiat mult de aceste dimensiuni.

Din pacate, in unele cazuri, in special la emisiunea Oradea tiparul este ancrasat astfel incat detaliile (originale) mai sus mentionate, sunt greu de identificat.

5-2-2) Nivelul "Cluj"

Dupa insusirea nivelului "elementar" colectionarul de marci ale emisiunilor Cluj/Oradea are posibilitatea sa-si insuseasca si nivelul urmator de expertiza.

Nivelul "Cluj" a fost astfel denumit deoarece se bazeaza pe o coala pilot cu marci din emisiunea Cluj, emisiune care are aceeasi dispunere a celor 100 monograme, pentru toate valorile componente.

Fiecare monograma are "microsemnele" specifice astfel incat se poate determina locul fiecareia in coala. Practic nu toate monogramele pot fi clar diferentiate, dar se poate afirma ca in peste 80% din cazuri fiecare din monograme se poate distinge, individual, in 95-96% din cazuri se poate face distinctia atunci cand suntem in posesia unor perechi de marci si in toate cazurile cand se cerceteaza formatiuni de 3 sau mai multe marci.

Nu ramane decat ca filatelistul interesat sa-si procure (in general fara mari probleme) o coala cu marci, de preferinta 2 BANI SECERATORI-Cluj, si va avea posibilitatea sa stabileasca daca intr-adevar microsemnele monogramei si ale valorii faciale aferente corespund sau nu cu una din cele 100 monograme de pe coala.

Cele de mai sus se pot, in parte, extrapola pentru emisiunea Oradea dar aci problemele sunt mult mai complicate datorita numarului de planse si placi precum si a ancrasarii supratiparului.

5-2-3) Nivelul "Expert"

Acest nivel poate fi atins doar printr-o studiere in profunzime a caracteristicile marcilor din emisiunile Cluj si Oradea, asociata cu o colectie importanta continand piesele de referinta ale emisiunilor, utilizate ca elemente de comparatie.

Deosebit de importanta este cunoasterea planselor si placilor, a congruentei, excentricitatilor, interdistantelor, pieselor atipice etc.

Probleme complicate ridica identificarea plicurilor efectiv circulate.

Din experienta personala pot afirma ca am intalnit cateva cazuri in care mi-a fost practic imposibil sa stabilesc reala origine. Faptul ca si alti buni cunoscatori ai

emisiunilor Cluj si Oradea au evitat sa se pronunte demonstreaza limitele unor expertize, chiar la acest nivel.

In momentul de fata cunosc in tara cel putin 3-4 filatelisti foarte buni cunoscatori ai emisiunilor Cluj si Oradea dar care din modestie (si din lipsa unei legislatii) nu-si atribuie titlul de EXPERT.

Sintetizand, exista doua nivele de expertiza accesibile unui mare numar de colectionari si un nivel "Expert" mult mai greu, sau mai bine zis foarte greu, de atins.

Dealungul anilor au ramas, din literatura filatelica, doar cateva nume de experti, mai putine chiar decit cele ale falsificatorilor cunoscuti sau banuiti.

****

S.C. CEMA PROD SERV SRL
str. Gura Ialomitei, nr. 5, bl. PC8, sc. I et.3, ap. 7, sector 3,
Bucuresti, Romania Telefa x : 321.21.42

Executa la comanda :
- machetarea si intermedierea tiparirii de plicuri, pliante, brosuri, carti de vizita, coli cu antet, etichete de produse, ambalaje, pungi

OFERA FILATELISTILOR SI TUTUROR CELOR INTERESATI LA PRETURI AVANTAJOASE :
- materiale filatelice auxiliare: clasoare, pensete, lupe, foi de album;
- emisiuni filatelice romanesti si straine.

UNIC DISTRIBUITOR AL REVISTEI "CURIERUL" FILATELIC", PENTRU BUCURESTI

****

6) EMISIUNEA CLUJ

Asa cum s-a mentionat in capitolul 4-3, la 25 februarie 1920, Directia Centrala P.T.T.-Cluj a emis o PUBLICATIUNE care contine doua paragrafe, intitulate CONSPECT I pentru emisiunea Cluj si CONSPECT II, pentru emisiunea Oradea. Aceste "Conspecte" sunt documentele de baza in ceea ce priveste tirajele marcilor din aceste doua emisiuni.

6-1) CONSPECTUL I

Textul acestui document este urmatorul :

"Despre timbrele postale maghiare sursarjate la Cluj in zilele de 23 Mai-26 Iunie 1919 cu emblema Regatul Romaniei in valoare de lei si bani si puse in circulatie".

a) Tip Seceratori si parlament

1	2 fil.	594700	buc.
2	3 "	181000	"
3	5 "	381000	"
4	6 "	99100	"
5	15 "	312900	"

cifre colorate

6	15 fil.	8600	buc.

cifre albe

7	25 fil.	248500	buc.
8	35 "	287600	"
9	40 "	81900	"
10	50 "	409700	"
11	75 "	141800	"
12	80. "	186600	"
13	1 cor.	268900	"
14	2 "	69700	"
15	3 "	11900	"
16	5 "	15500	"
17	10 "	13100	"

b) Tip Carol-Zita

18	10 fil.	300	buc.
19	15 "	1000	"
20	20 "	1386800	"
21	25 "	61400	"
22	40 "	168100	"

c) Timbre de razboi

Emisiunea III

23	10 fil.	856600	buc.
24	15 "	943000	"
25	40 "	516300	"

d) Urgente

26	2 fil.	149700	buc.

e) Jurnale

27	2 fil.	108000	buc.

f) Casa de pastrare

28	10 fil.	107100	buc.

g) Inundatie

29	1 fil.	1100	buc.
30	2 "	396	"
31	3 "	696	"
32	5 "	11900	"
33	10 "	9100	"
34	12 "	2496	"
35	16 "	6496	"
36	25 "	496	"
37	35 "	4000	"
38	1 cor.	496	"

Timbre de inundatia s-a sursarjat cu valoarea de 1 leu

h) Porto. Cifre rosii

39	1 fil.	100	buc.
40	2 fil.	57400	"
41	5 "	493	"
42	10 "	93000	"
43	15 "	2000	"
44	20 "	101000	"
45	30 "	1000	"
46	50 "	3170	"

"Toate aceste timbre s'au sursarjat in tus negru".

Intre tirajele mentionate in CONSPECT I si cele din unele cataloage sunt o serie de neconcordante. Unele diferente sunt complet nesemnificative, pentru tirajul respectiv, fiind in functie de includerea sau nu, in respectiva cifra, a marcilor cu supratipar inversat sau a unor marci rebutate.

In cele de mai jos se fac o serie de precizari privind probleme legate de tirajul marcilor, si nu numai.

a) In "Conspect" nu sunt cuprinse marcile de 10 BANI-Seceratori. CMPR-74, propune un tiraj de 500 exemplare, deci care include si 300 exemplare, considerate, de multi autori, ca fiind apocrife. CMPR-84 mentioneaza un tiraj de 200 exemplare, deci fara marcile considerate ca apocrife. Dar si cele 200 exemplare au fost realizate in doua transe, prima coala fiind supratiparita cu VORERSTE AUFLAGE. (23).

b) Tirajul marcii KARL, caramiziu, de 10 BANI este de 300 exemplare, in Conspect. A. B. Szalay sustine ca tirajul a fost de 1200 de exemplare, din care o coala (100 buc.) cu VORERSTE AUFLAGE. (Cap.-5-3). Cifra de 1200 exemplare este reluata de cataloagele Konrad, CMPR-74 si CMPR-84.

c) Tirajul marcii KARL, violet, de 15 BANI este de 1000 exemplare, in Conspect. A. B. Szalay sustine ca tirajul a fost de 2000 exemplare, plus doua coli (200 ex.) cu supratipar inversat. Catalogul Konrad indica 2100 exemplare din care 200 cu supratiparul inversat.

d) Tirajul marcii ZITA-40 BANI este, in Conspect, de 168100 exemplare. Catalogul Konrad defalca aceasta cifra astfel :

- 18000 exemplare cu BANI-sus;
- 100 exemplare cu BANI-sus, supratipar ranversat;
- 149900 exemplare cu BANI-jos;
- 100 exemplare cu BANI-jos, supratipar ranversat.

Cataloagele CMPR-74 si CMPR-84 mentioneaza doar tirajul de 149900 exemplare, corespunzator marcilor cu BANI-jos.

e) In catalogul CMPR-74 s-a strecurat o greseala atunci cand s-a indicat tirajul marcii PORTO-20 BANI ca fiind 10100 exemplare in loc de 101100 exemplare.

f) In Conspect nu este mentionata existenta marcilor KARL-20 BANI cu supratipar bronz-auriu si bronz-argintiu. Mai mult, textul arata ca "toate timbrele s'au sursarjat in tus negru".

g) In INSTRUCTIUNEA Nr. 3235/919, adresata Dir. Reg. a Postelor Oradea (Cap. 4-1), se mentioneaza ca se vor supratiparii numai valorile pentru care s-au colectat cel putin 5 coli-500 exemplare. O analiza logica sugereaza ca aceasta prevedere nu s-ar fi recomandat pentru emisiunea Oradea decat in cazul in

care ar fi fost realizata pentru emisiunea Cluj. In aceasta logica, tirajele de 396 exemplare pentru valoarea de 1 LEU/2 FILLER, INUNDATIA si 100 exemplare pentru valoarea de 1 BAN-PORTO, ridica numeroase probleme.

Tirajul marcilor emisiunii Cluj ar fi trebuit sa se reflecte si intr-un asa numit "Jurnal al marcilor supratiparite" tinut de functionarii care au participat la supratiparire. Acest "jurnal" inregistra tirajele supratiparie pe valori faciale dar nu si pe tipuri de marci. A. B. Szalay sustine ca a fost in posesia unei copii a acestui "Jurnal".

Pornind de la acest document (?) A.B. Szalay a realizat o desfasurare, pe zile, valori si tipuri a marcilor maghiare supratiparite. Din pacate el nu precizeaza sursa exacta din care s-a inspirat astfel incat "calendarul " a fost si ramane discutabil.

6-2) Marcile curente (tipice)

6-2-1) Plansele si placile emisiunii Cluj

Supratiparul marcilor emisiunii Cluj este compus din doua elemente: monograma si inscriptia privind valoarea faciala. In functie de aceste doua elemente sunt definite plansele si placile emisiunii.

Plansele au ca element pilot cele 100 monograme, fiecare caracterizata de microsistemele sale, avand ca referinta pe cele denumite *"Ms", "Fe" si "Us"*. (Cap. 5-2-1). Placile au ca element definitoriu dimensiunea marcilor precum si localizarea inscriptiei (sus-jos) care se refera la valoarea faciala.

Emisiunea Cluj contine o singura plansa cu 5 placi diferite. Existenta unei singure planse semnifica aceeasi dispunere in coala a monogramelor, pentru toate valorile emisiunii, cu monograma ceea mai semnificativa, "Ms" in pozitia 100. (ultima marca din coala)

Cele 5 placi, componente ale emisiunii, includ:

Placa	Marcile pe care le inglobeaza
1	Marcile de format mic cu BANI sus.
2	Marcile de format mic cu BANI jos. (BINEFACERI-1916 cu valorile de 10 si 15 BANI, - ZITA valoarea de 40 BANI si PORTO - toate valorile).
3	PARLAMENT, valoare in BANI(50,75 si 80 BANI)
4	PARLAMENT, valoarea in LEI (LEU).
5	INUNDATIA.

Pe placa numarul 2, seria PORTO, exista un element distinct in pozitia r1-c4, o bara in fata inscriptiei BANI. Respectiva marca este considerata EROARE si denumita I-BANI.

6-2-2) Literele utilizate

Pe placile nr. 1-4 s-a pastrat valoarea faciala inscrisa pe marcile maghiare cu exceptia, asa cum am aratat, a supratаxei de 2 filler prevazuta pe marcile seriei BINEFACERI-1916.

Pe placa nr. 5, INUNDATIA, nu s-a mai pastrat valoarea faciala a marcilor maghiare, intreaga serie fiind supratiparita cu o unica, noua, valoare faciala - "1 LEU".

Dimensiunile elementelor supratiparului sunt :

- inaltimea literelor 2 mm;
- latimea cuvantului BANI 7 mm;
- latimea cuvantului LEU 5,8 mm;
- latimea cuvantului LEI 4,2 mm;
- latimea inscriptiei 1 LEU 11 mm. (Seria INUNDATIA)

Tipografia din Cluj nu a avut numarul de litere identice pentru realizarea celor 100 de matrite necesare supratipariirii unei coli. In functie de inventarul sau a folosit mai multe tipuri de litere toate insa cu caractere Antiqua si , in marea majoritate a cazurilor, de aceeasi inaltime de 2 mm.

Se apreciaza ca tipograful a realizat blocuri de litere pentru BANI, LEU si LEI pe care le-a plasat aleatoriu pe cele 5 placi. Datorita caracteristicilor unor litere o mare parte din aceste blocuri de litere pot fi identificate.

In tabelul de mai jos, mai mult cu caracter informativ, sunt prezentate literele atipice folosite, cu denumirea lor, numarul lor de bucati in coala si prima pozitie pe care se gasesc, in cazul fiecarei placi. Cercetatorii interesati de aceasta problema au, desigur, la dispozitie cel putin o coala cu marci din emisiunea Cluj pe care pot face identificarile necesare.

Tabelul nr. 2 LITERELE SPECIFICE EMISIUNII CLUJ

Nr. placa	Litera	Denumirea	Buc. coala	Pozitia in coala 1	2	3	4	5	
1	A	CROSETA	17	2	5	4	--	--	Fig.4
2	A	SCURT	2	15	6	5	--	--	
3	A	INALT	1	38	23	28	--	--	
4	A	CU PAPUC	1	83	77	74	--	--	Fig.5
5	A	STRAMB	1	43	38	23	--	--	

Tabelul nr. 2 LITERELE SPECIFICE EMISIUNII CLUJ
(continuare)

Nr. placa	Litera	Denumirea	Buc. coala	Pozitia in coala 1	2	3	4	5	
6	B	SPART SUS	2-3	2	24	27	--	--	Fig.4
7	B	CONCAV	1	77	64	67	--	--	
8	B	CU NAS	0-1	33	--	--	--	--	
9	B	TESIT	1	30	11	20	--	--	
10	B	ROTUNJIT	2	13	22	3	--	--	
11	N	DREPT	1	75	66	65	--	--	
12	I	DECAPITAT	1	59	42	49	--	--	
13	L	SCURT	3-4	--	--	--	5	58	
14	L	TESIT	1	--	--	--	32	71	
15	E	CU LIMBA	2	--	--	--	9	58	
16	E	CU ACCENT	1	--	--	--	67	56	
17	E	DESCHIS	2	--	--	--	42	23	
18	E	SPART JOS	1	--	--	--	70	26	
19	E	FERASTRAU	1	--	--	--	22	3	
20	E	OBLIC	1	--	--	--	18	84	
21	I	CU CROSETA SCURTA	0-4	--	--	--	--	7	
22	I	CAP BOMBA	0-1	--	--	--	--	89	
23	U	SCURT	1	--	--	--	--	92	

In cazul emisiunii Cluj literele utilizate pentru definirea valorii faciale se caracterizeaza printr-un supratipar clar, putandu-se distinge, in cele mai multe cazuri, si cele mai mici detalii.

In cele de mai jos sunt vedete, dupa lucrarea lui A. B. Szalay, principalele tipuri de litere ale emisiunilor Cluj (KLAUSENBURG-"KB").

8.) S.128-S.124: KB. BUCHSTABENTYPEN: A = Ko, Kolben-A; A = Alg, Langes A; A = Asch, Schuh-A; A = Akr, Krummes A; BA = Akl, Kleines A; B-I = Langes BANI; B = Bfo, Loch-B; B = Bsy, (statt B); B = Bco, Concaves B; B = Bru, rundes B; B = Bstf, stumpfes B; B = Bnas, Bohne Nase; B = B mit Spieß; N = Nger, gerades N (statt N); L = Lkz, L mit kurzem Fuss, (statt L) L = Lkr, krummes L; L = Lfo, L mit Loch; E = Ez, E mit Zunge (statt E); E = Eac, E mit Aczent; E = Emu, E mit offenem Mund; E = Ekrl, E mit Kralle; E = Eff, E mit weissem Fleck; E = Esg, Säge-E; LE = Esf, schiefes E; 1 = 1Kz, stumpfer Einser; 1 = 1bo, Bomben-Einser; 1-LEU = Langes 1 LEU. 9.) S.129: Blässe, Lücke.

Pentru conformitate A-Kolben = A-Croseta; A-Langes = A-Inalt; A-Krummes = A-Stramb; A-Kleines = A-Scurt; B-Loch = B-Spart-Sus etc.

6-2-3) Cotele marcilor in trecut si in prezent

Pentru o imagine a modului in care au fost si sunt apreciate valoric marcile tipice din emisiunea Cluj in tabelul nr. 3 sunt prezentate cotele atribuite de cataloagele romanesti Namoloiu-Nosca (N.N.)-1938, Konrad-1948, CMPR-74, CMPR-84 si cataloagele de, circulatie internationala, Yvert-1992, Michel-1993 si Zumstein-1992.

Pentru comparatie sunt prezentate, din respectivele cataloage, cotele marcilor de 6 parale-Principatele Unite 1864 (neobliterata) si 18 bani-Carol cu favoriti, in medalion, obliterata.

Tabelul nr. 3 COTELE MARCILOR EMISIUNII CLUJ IN TRECUT SI IN PREZENT

Nr. crt.	Denumirea seriei	Facial	N.N. 1938	Konrad 1948	CMPR 1974	CMPR 1984	Michel 1993	Yvert 1992	Zumstein 1992
1	INUNDATIA	1 L/1 F.	400	1000	50	140	35	85	35
2	"	1 L/2 F.	2000	6000	350	750	150	375	150
3	"	1 L/3 F.	300	2000	112	400	80	135	80
4	"	1 L/5 F.	60	25	5	12	3	5	2
5	"	1 L/10 F.	70	35	5	12	3	5	2
6	"	1 L/12 F.	240	400	25	44	11	20	10
7	"	1 L/16 F.	180	120	12,5	24	6	10	5
8	"	1 L/25 F.	2000	4000	297	400	80	300	100
9	"	1 L/35 F.	150	200	12,5	24	6	10	5
10	"	1 L/1 K.	1700	4000	315	500	100	435	100
11	SECERATORI CIFRE ALBE	15 B.	60	50	10	30	7,5		4
12	IMPRIMATE-1916	2 B.	6	2,5	0,75	1	0,5	1	0,3
13	SECERATORI SI PARLAMENT	2 B.	2	1	0,5	1	0,3	1	0,2
14	"	3 B.	2	2,5	0,5	1	0,4	1	0,2
15	"	5 B.	1	1,5	0,5	1	0,4	1	0,4
16	"	6 B.	4	4	1	1	0,5	1	0,4
17	"	10 B.	2500	7000	315	1000	200	750	150
18	"	15 B.	4	1,5	0,5	1	0,3	1	0,2
19	"	25 B.	2	2	0,5	1	0,3	1	0,2
20	"	35 B.	2	2	0,5	1	0,3	1	0,2

Tabelul nr. 3 COTELE MARCILOR EMISIUNII CLUJ IN TRECUT SI IN PREZENT (continuare)

Nr. crt.	Denumirea seriei	Facial	N.N. 1938	Konrad 1948	CMPR 1974	CMPR 1984	Michel 1993	Yvert 1992	Zumstein 1992
39	ZIARE	(2) B.	60	25	5	16	4	5	2
40	PORTO	1 B.	10000	18000	1225	2500	500	1600	450
41	"	2 B.	20	6	1,5	4	1	1	0,75
42	"	5 B.	1600	4000	210	450	90	150	85
43	"	10 B.	8	5	0,75	2	0,5	1	0,5
44	"	15 B.	240	500	30	72	18	32	16
45	"	20 B.	6	3	0,5	2	0,5	1	0,5
46	"	30 B.	400	1000	50	120	30	75	28
47	"	50 B.	360	300	37,5	100	24	40	22,5
6 Parale, Principatele Unite 1864 neobliterat cu guma intacta. 18 Bani Carol cu Favoriti, in medalion, obliterat.			50	100	30	50	20	30	14
			200	600	40	100	50	75	35

Tabelul nr. 3 COTELE MARCILOR EMISIUNII CLUJ IN TRECUT SI IN PREZENT (continuare)

Nr. crt.	Denumirea seriei	Facial	N.N. 1938	Konrad 1948	CMPR 1974	CMPR 1984	Michel 1993	Yvert 1992	Zumstein 1992
21	SECERATORI SI PARLAMENT	40 B.	8	5	0,5	1	0,3	1	0,25
22	"	50 B.	4	1	0,75	1	0,5	1	0,3
23	"	75 B.	12	2,5	1	1	0,6	1	0,4
24	"	80 B.	12	2,5	1,75	1	0,6	1	0,75
25	"	1 L.	10	2	1,5	1	0,6	1	0,6
26	"	2 L.	12	5	1,75	2	0,75	1	0,75
27	"	3 L.	60	40	5	20	5	6	3
28	"	5 L.	50	30	5	16	4	5	3
29	"	10 L.	100	35	3	20	5	4	5
30	BINEFACERI - 1916	10 B.	10	1	1,25	1	0,5	1	0,5
31	"	15 B.	1	1	0,5	1	0,35	1	0,25
32	"	40 B.	2	1	1,75	1	0,6	1	0,75
33	KARL SAU ZITA	10 B.	1000	1000	62,5	160	40	150	30
34	"	15 B.	180	450	21,25	60	15	25	11
35	"	20 B.	2	0,5	0,5	1	0,3	1	0,25
36	"	25 B.	20	5	1,75	3	1	2	0,75
37	"	40 B.	100	30	0,25	1	0,4	1	0,4
38	CASA DE ECONOMII	10 B.	4	3	1	1	0,6	1,25	0,5

6-3) Marcile atipice (12) (19)

6-3-1) Erori

Emisiunea Cluj se caracterizeaza prin existenta pe fiecare coala, de regula, a cel putin unei erori. Toate colile contin 100 de marci. In tabelul nr. 4 sunt detaliate aceste erori.

Tabelul nr. 4 **ERORILE EMISIUNII CLUJ**

Nr.	Placa	Seria, detalii	Denumirea	Pozitia	Nota
1	1	Format mic, Bani-sus	BANI-LUNG	r1 - c2	1,2
2	2	Format mic, Bani-jos	BANI-LUNG	r10- c9	
3	3	PARLAMENT-BANI	BANI-LUNG	r10- c2	Fig. 6
4	4	PARLAMENT-1 LEU	LFU	r7 - c3	Fig. 8
5	4	PARLAMENT-LEI	LFI	r7 - c3	
6	5	INUNDATIA	1-LEU	r7 - c5	
7	2	PORTO	1-BANI	r1 - c4	Fig. 7

Note:

1) La valoarea de 2 BANI-SECERATORI exista numai 444 exemplare din aceasta eroare.

2) La valoarea de 2 BANI-URGENTE un numar de 290 coli nu au avut eroarea BANI-LUNG, in pozitia r1-c2. Aceasta NON-EROARE (24) este deosebit de apreciata atunci cand este prezentata cel putin in pereche cu o marca tip, cu marginea de coala de sus si din stanga . (Fig. 9)

In afara erorilor "de PLACA", prezentate mai sus, se mai cunosc:

- ANI (BANI cu "B" lipsa in pozitia r4-c2, pe 2100 coli din valoarea de 2 BANI-SECERATORI; (Fig. 10)
- ANI (BANI cu "B" lipsa) in pozitia r3-c3, pe circa 400 coli din valoarea de 2 BANI-SECERATORI.

Cele doua erori "ANI", descrise mai sus, pot fi eventual identificate cu ajutorul microsemnelor monogramelor. Pentru a evita confuziile, eroarea "ANI, r3-c3" se cere sa fie prezentata in formatii, cu margini de coala, care sa permita identificarea pozitiei in coala.

Exista si erori ca urmare a uzurii planselor, cu litere lipsa, deformate etc. De cele mai multe ori este practic imposibil de stabilit locul lor in coala. Sunt apreciate ca erori doar in cazul cand se pot prezenta cel putin doua exemplare identice.

Asa cum se poate constata, erorile "de PLACA" se refera numai la partea de supratipar dedicata valorii faciale. In ceea ce priveste monograma, aprecierile sunt

mai diferentiate, poate cu exceptia cazului "Ms"-MONOGRAMA SPARTA, din pozitia 100. (Ultima marca de pe coala).

6-3-2) Varietati

VARIETATILE sunt marci atipice care au aparut in coli sau in portiuni de coala.

A) Supratipare rasturnate la 180°

In tabelul de mai jos sunt prezentate valoriile pentru care se presupune ca a existat cel putin o coala (100 bucati). Sunt inserate tirajele mentionate de A. B. Szalay, Konrad-1948 si CMPR-74.

Tabelul nr. 5 EMISIUNEA CLUJ-SUPRATIPARE RASTURNATE LA 180°

Nr. crt.	Seria	Facial	Szalay 1935	Konrad-1948	CMPR-1974	
1	SECERATORI	2 BANI	400	400	500	
2	SECERATORI	3 BANI	100	100	100	
3	PARLAMENT	3 LEI	100	100	100	
4	KARL	15 BANI	200	200	200	Fig.16
5	KARL	25 BANI	100	100	100	
6	ZITA-BANI- jos	40 BANI	100	100	100	
7	ZITA-BANI- sus	40 BANI	100	100	100	
8	BINEFACERI-1916	10 BANI	400	400	400	Fig.15
9	BINEFACERI-1916	15 BANI	200	200	200	Fig.18
10	BINEFACERI-1916	40 BANI	200	200	200	
11	CASA DE ECON.	10 BANI	300	200	200	Fig.17
12	PORTO	20 BANI	100	100	?	

Pentru ZITA-40 BANI-inscriptia jos A. B. Szalay indica in paranteza, si cu semnul intrebarii, 200 exemplare.

Pentru PORTO-20 BANI, CMPR-74, nu indica tirajul.

Se presupune ca au existat si alte valori cu supratipar inversat la 180° provenite , spre exemplu, din recompunerea colilor. Personal nu am intalnit asemenea varietati, cele 3-4 exemplare care mi-au fost prezentate fiind, evident, false.

Este contestata existenta unor supratipare intoarse la 90°.

La fel de contestate sunt si cazurile in care numai o litera este intoarsa la 1800, inclusiv cazul "BVNI" din asa zisa VORERSTE AUFLAGE, despre care s-a discutat in capitolul 5-3-a.

B) Duble impresiuni, supratipare duble

In cazul supratiparelor duble se presupune ca o coala a trecut (a fost introdusa) de doua ori prin masina de tiparit in timp ce, in cazul unor duble impresiuni, coala a fost introdusa o singura data, iar dubla impresiune provine de la o trepidatie a masinii, o miscare accidentala a colii. etc.

Supratiparele duble sunt clar distantate unul fata de celalalt in timp ce in cazul dublelor impresiuni cele doua imagini ale supratiparului apar apropiate unul de celalalt sau chiar se confrunda pe anumite portiuni.

Asemenea varietati sunt rare, chiar foarte rare, la emisiunea Cluj. Se cunosc exemplare cu supratipar dublu din valorile de 1 LEU PARLAMENT si 20 BANI-KARL, fara sa se poata preciza daca au aparut coli (coala) complete sau pe portiuni de coala.

C) Abklatsch al supratiparului

Se intalnesc, mai mult sau mai putin pronuntate, la cele mai multe valori apartinand placilor nr. 1 si nr. 2. Cele mai curente sunt valorile de 10 si 15 BANI BINEFACERI-1916. Sunt cunoscute deasemenea exemplare cu abklatsch din SECERATORI 40 BANI (Fig. 34) PARLAMENT 50 si 80 BANI, PORTO-10, 20, 30 si 50 BANI, INUNDATIA 1 LEU/5 Filler si 1 LEU/25 Filler. Dar, exista probabil si pe alte valori,

In cele de mai sus nu sunt cuprinse abklatsch-urile "de suprapunere" de regula imbacsite si disgratioase.

In nici unul din cazurile de mai sus nu se poate face aprecieri, cat de cat exacte, privind tirajul.

D) Supratipare deplasate

D-a) Pe verticala, valoarea faciala pe mijlocul marcii

In colectia personala am valorile de 2, 3 si 35 BANI-Seceratori, CASA DE ECONOMII-10 BANI, (Fig. 12) precum si exemplare mai putin deplasate din valorile de 2 LEI-PARLAMENT si 2 BANI-PORTO.

Sunt mult cautate exemplare din primul si ultimul rand a unor coli cu asemenea varietati. Aceste randuri au sau numai supratiparul partial sau supratiparul aplicat, partial pe marginea de coala.

D-b) Pe vericala cu valoarea faciala "sus in loc de jos" sau invers

Cel mai cunoscut caz este cel al valorii de 40 BANI-ZITA cu un tiraj de 18.100 exemplare, care poate fi apreciat si ca un tiraj separat. (Fig. 5)

Sunt cunoscute exemplare din seria BINEFACERI de 10 si 15 BANI cu un tiraj, probabil de cel putin 4-5 coli, fiecare. In colectie mai am valorile de 15 si 35 BANI-SECERATORI, 50 BANI-PARLAMENT, 2 BANI-IMPRIMANTE URGENTE, 20 BANI PORTO si 2 BANI PORTO. (Fig. 14)

Sunt mult cautate exemplarele apartinand randurilor de sus (sau jos) care au lipsa inscriptia BANI.

Se cunosc valorile de 75 si 80 BANI PARLAMENT, 20 BANI KARL, 2 BANI (Fig. 14) si 10 BANI PORTO.

D-c) Pe orizontala, in dreapta sau in stanga

Cele mai cautate exemplare sunt cele cu monograma imprimata pe doua marci 50-50%. Sunt cunoscute valorile de 6 (Fig. 11) si 25 BANI SECERATORI.

In toate cazurile de mai sus ne putem astepta si la alte semnalari.

Si in cazurile "b" si "c" sunt cautate exemplarele cu supratipar partial sau imprimat pe marginea de coala. (Fig. 13)

6-3-3) Varietati multiple, curiozitati etc.

Prin varietati multiple se inteleg marcile care insumeaza cel putin doua atipii care pot fi erori sau varietati.

Cum emisiunea Cluj se caracterizeaza prin existenta pe fiecare coala (de regula) a cel putin a unei erori vom avea varietati multiple de genul "supratipar inversat si BANI LUNG", "supratipar inversat si LFI", "supratipar deplasat si BANI LUNG (Fig. 19), etc. Asemenea piese sunt deosebit de rare si apar in circuitul filatelic numai la intervale mari de timp.

CURIOZITATILE sunt accidente de tipar fiecare constituind un unicat. Un exemplu : marci cu o portiune a supratiparului opacizata, pete mari de tus tipografic, litere lipsa etc. Se remarca ca emisiunea Cluj nu a generat, totusi, prea multe curiozitati.

Asupra genezei tuturor marcilor atipice s-a facut, in capitolul 5-4, o succinta analiza.

6-3-4) Marci atipice "de adoptiune" (Vezi cap. 5-2-5)

Pana in prezent nu am intalnit, la emisiunea Cluj, marci atipice "de adoptiune". Ceea ce nu inseamna ca nu vor putea apare semnalari.

7) EMISIUNEA ORADEA

7-1) CONSPECTUL II

Textul acestui document este urmatorul :

"Despre timbrele postale maghiare sursarjate la Oradea-Mare in zilele de 9 Sept -25 Octomvrie cu emblema Regatul Romaniei in valoarea lei si bani si puse in circulatie".

1. Tip porumbel (turul)

1. 2 fil. 57 foi (coale)
2. 3 " 30 "
3. 6 " 229 "
4. 16 " 8 "
5. 50 " 127 "
6. 70 " 12 "

2. Tip Secerători si parlament.

a) Inscriptia "Magyar kir. posta".

7. 2 fil. 1797 foi
8. 3 " 2709 "
9. 5 " 1344 "
10. 6 " 240 "
11. 10 " 187 foi cif. col.
12. 15 " 2604 "
13. 20 " 19 foi
14. 25 " 1242 "
15. 35 " 891 "
16. 40 " 1327 "
17. 50 " 685 "
18. 75 " 4666 "
19. 80 " 1429 "
20. 1 cor. 528 "
21. 2 " 3144 "
22. 3 " 60 "

b) Cu inscriptia "M. kir. posta" si sursarj Köztársaság.

25. 2 fil. 99 foi
26. 3 " 2502 "
27. 4 " 10616 "
28. 5 " 805 "
29. 6 " 132 "
30. 10 " 23 "
31. 20 " 157 "
32. 40 " 740 "
33. 1 cor. 4617 "
34. 3 " 557 "
35. 5 " 88 "

c) Cu inscriptia "Magyar posta".

36. 5 fil. 4450 foi
37. 10 " 8790 "
38. 20 " 1201 "
39. 25 " 198 "
40. 40 " 612 "
41. 5 cor. 60 "

3. Tip Carol si Zita

a) Cu inscriptia "M. kir. posta".

42. 10 fil. 125 foi
43. 20 " 1943 "
44. 25 " 517 "
45. 40 " 342 "

4. Timbre de razboiu editia II porumb.

50. 5 fil. 20 foi
51. 10 " 337 " ed.III
52. 15 " 913 " ed.III
53. 40 " 1889 " ed.III

5. Timbre de val. inundatie surj. cu 1 leu.

54 1 fil. 174 foi
55. 2 " 48 "
56. 3 " 149 "
57. 5 " 1513 "
58. 6 " 180 "
59. 10 " 1298 "
60. 12 " 6 "
61. 16 " 154 "
62. 20 " 36 "
63. 25 " 54 "
64. 35 " 51 "

6. Timbre de taxa (porto) cifre rosii.

65. 1 fil. 10 foi
66. 2 " 6215 "
67. 5 " 41 "
68. 6 " 59 "

23. 5 " 127 "
24. 10 " 275 "

Cu inscriptia "M.kir. posta" si sursarj Köztársaság.

46. 10 fil. 3 foi
47. 20 " 90 "
48. 25 " 327 "
49. 50 " 2947 "

7. Timbre urgente. (sürgos)

74. 2 fil. 977 foi

8. Timbre pentru Casa de pastrare.

75. 10 fil. 468 foi

69. 10 " 2732 "
70. 12 " 254 "
71. 15 " 273 "
72. 20 " 2344 "
73. 30 " 247 "

9. Timbrele de jurnale.

76. 2 fil. 876 foi

Toate timbrele s'au sursarjat cu tus negru.

Fiecare foaie contine 100 bucati".

Intre tirajele mentionate in CONSPECTUL II si cel din unele cataloage sunt o serie de neconcordante. Unele diferente sunt complet nesemnificative, pentru tirajul respectiv, fiind in functie de includerea sau nu, in respectiva cifra, a marcilor cu supratipar inversat sau a altor cauze minore. In cele de mai jos nu ne vom referi la aceste diferente, si vom face doar o serie de precizari privind problemele ridicate de unele tiraje controversate.

a) In CONSPECT nu este inclusa pozitia 15 Bani SECERATORI- cu "cifre albe". A. B. Szalay presupune ca ar fi existat chiar 3 asemenea coli. Catalogul Konrad-1948 accepta ca ar fi existat 3 coli cu precizarea ca una din acestea ar fi fost cu supratiparul inversat.

CMPR-74 si CMPR-84 inscriu un tiraj de 200 bucati.

b) Nu este cuprinsa in CONSPECT II nici o coala de marci PORTO 20/100 cu cifre rosii groase 20 peste cifra normala 100. In CMPR-84 se sustine (vol. I-pag. 152) ca ar fi existat doua asemenea coli, una in "verde rosu" iar a doua in "verde", fiecare cu un tiraj de 100 bucati. Evident, este vorba sau de o confuzie sau de o greseala de tipar.

c) Tirajul marcii TURUL-50 Bani, este in CONSPECT II de 12.700 exemplare iar in CMPR-74 de 22.700 exemplare, cifra vehiculata si de A.B. Szalay. Catalogul Konrad-1948 indica 22.500 exemplare plus alte 100 cu supratiparul inversat. CMPR-84 propune cifra de 22.900 exemplare.

Este posibil ca in reproducerea CONSPECT II, avuta la dispozitie, sa se fi strecurat o greseala de tipar.

d) Tirajul marcii PARLAMENT KÖSTÁRSASÁG-1 K. (1 Leu) este conform CONSPECT II de 461.700 bucati. A. B. Szalay sustine aceasta cifra. In catalogul Konrad-1948, probabil ca urmare a unei greseli de tipar, doua cifre au fodt inversate si a aparut un tiraj de 416.700 bucati. In cascada cifra a fost o preluata de CMPR-74 si CMPR-84.

e) Diferentele de tiraj la marca de 50 Bani-ZITA KÖSTÁRSASÁG provin din includerea sau nu, in acesta, a celor 49 coale (4900 bucati) cu supratiparul inversat.

f) Ca si in cazul emisiunii Cluj si in cazul emisiunii Oradea se intalnesc cazuri in care s-au supratiparit marci pentru care nu au existat cel putin 5 coli. Cele mai optime aprecieri sustin ca cele doua (3) coli din valoarea de 15 Bani SECERATORI si coala PORTO-20/100 ar fi trecut neobservate in marele tiraj a marcilor cu care puteau fi confundate iar in cazul marcii de 10 Bani KARL KÖSTÁRSASÁG ar fi intervenit o circulara ulterioara INSTRUCTIUNII nr. 3235, care ar fi stabilit la 3 coli numarul minim care ar fi acceptate pentru supratiparire. Cele mai pesimiste aprecieri sustin ca totul a fost realizat premeditat de functionari incorecti.

g) Nimeni, pana astazi, nu a afirmat ca a putut cerceta originalul sau o copie dupa "Jurnalul marcilor supratiparite" care ar fi trebuit, conform INSTRUCTIUNILOR sa fi fost tinut de unul din membrii comisiei de supraveghere a operatiunilor de supratiparire de la Oradea.

In lucrarea sa A. B. Szalay a interpretat, enormul material cercetat, ca apartinand la doua tiraje distincte, unul realizat intre 9 septembrie si 15 octombrie iar al doilea intre 16 si 26 octombrie, intocmind, ca si in cazul emisiunii Cluj un "calendar" al supratipariri marcilor emisiunii Oradea, pe valori si zile.

Ambele "calendare" ale lui A. B. Szalay, controversate sau nu trebuiesc apreciate ca rezultatul unor cercetari indelungate si minutioase, cu o importanta valoare documentara.

7-2) Marcile curente

7-2-1) Plansele si placile emisiunii Oradea

Monogramele folosite pentru supratiparirea marcilor apartinand emisiunii Oradea sunt acele care au fost utilizate si la Cluj.

In functie de dispunerea monogramelor emisiunea Oradea include 5 planse diferite insumand una pana la 5 placi.

Admitand ca emisiunea Oradea poate fi divizata in doua tiraje, asa cum a propus A. B. Szalay (notate cu I respectiv II) in tabelul nr. 6 sunt prezentate principalele elemente definitorii ale celor 5 planse.

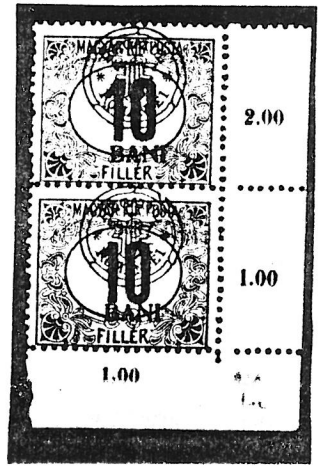

1

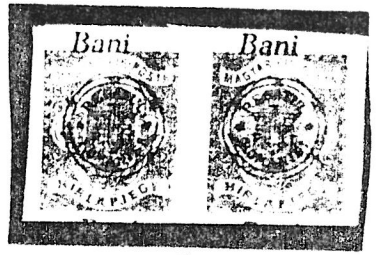

2

3

4

5

6

7

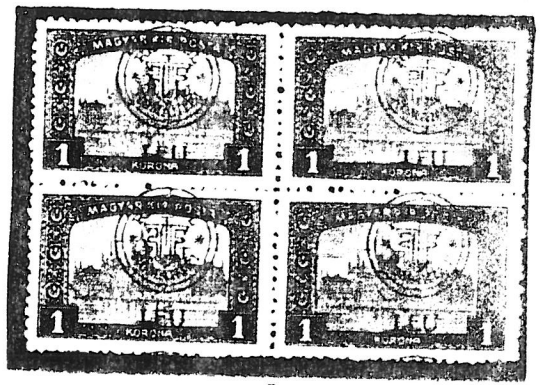

8

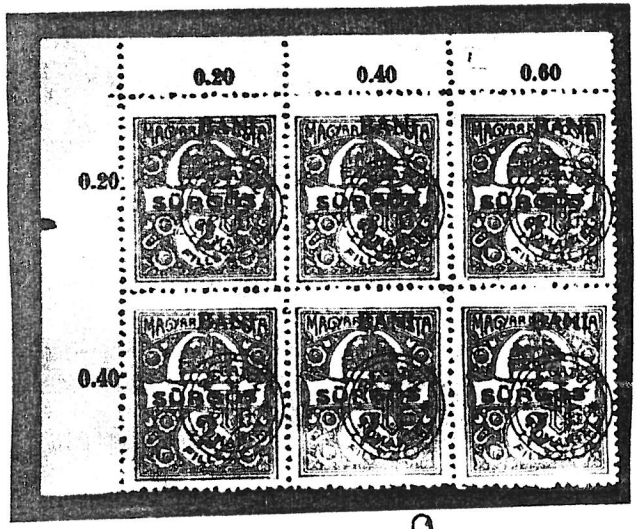

9

10

11

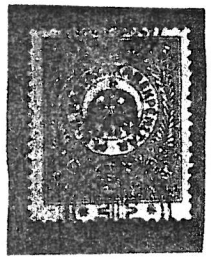

12

13

14

15

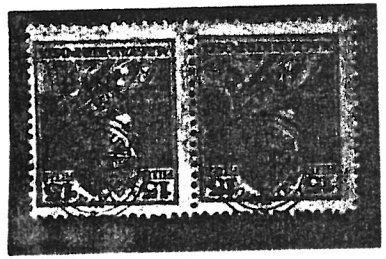

16

17

18

19

20

21

22

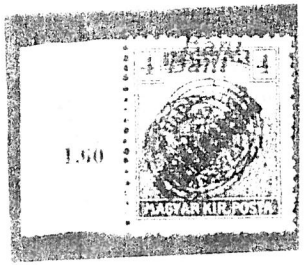

25

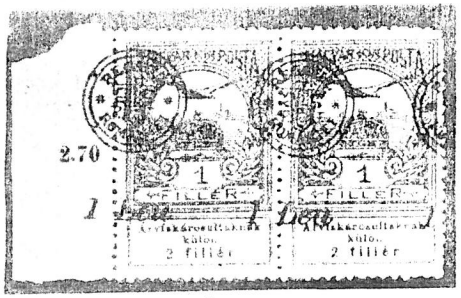

26

27

28

29

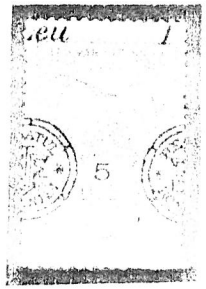

30

31

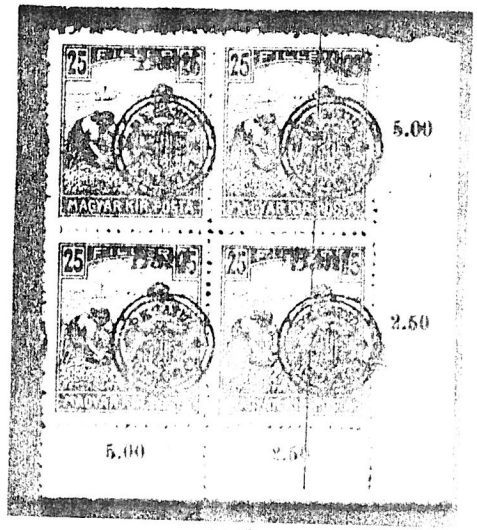

32

33

34

36

37

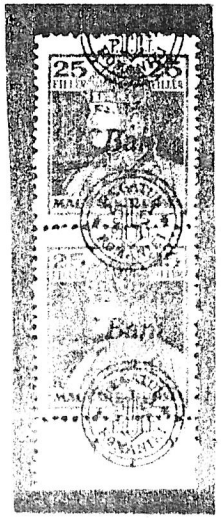

38

39

40

41

42

43

44

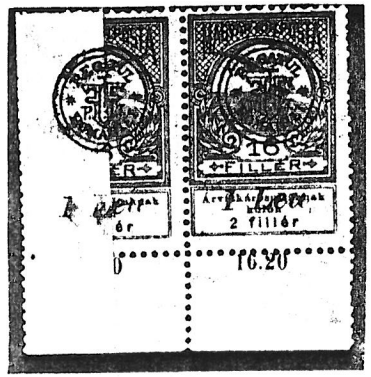

45

46

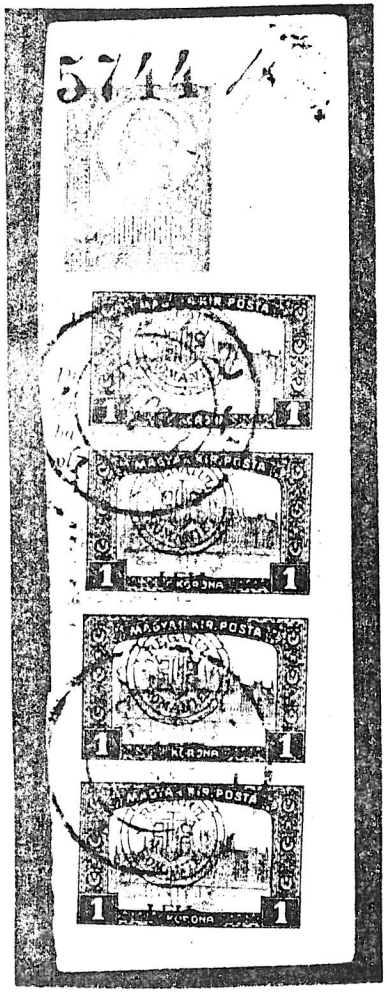

47

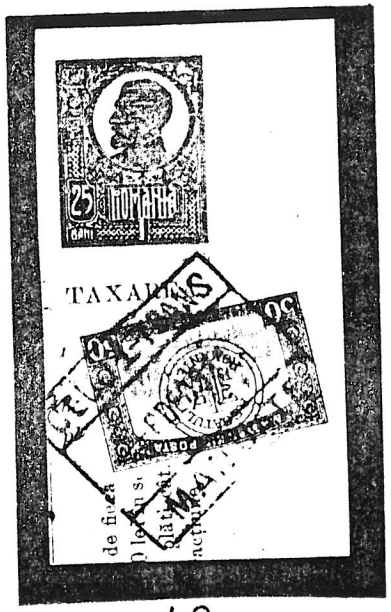

48

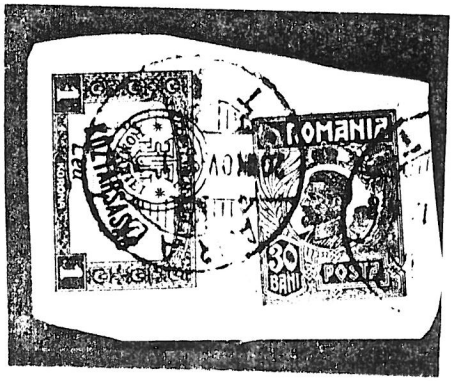

49

Tabelul Nr. 6 PLANSELE SI PLACILE EMISIUNII ORADEA

Nr. plansei	Include	Numarul placilor	Pozitia in coala		
			"Ms"	"Fe"	"Us"
1	Marci format mic (I)	5	80	50	51
2	PARLAMENT (I), PORTO (I)	3	28	3	48
3	INUNDATIA (I), Marci format mic (II)	3	83	37	85
4	ZITA -40 Bani (II)	1	33	87	35
5	PARLAMENT (II), PORTO (II)	3	39	85	37

In ceea ce priveste monogramele, a caror pozitii in coala definesc cele 5 planse, se fac urmatoarele precizari :

- caracteristicile monogramelor "Ms", "Fe" si "Us" sunt prezentate in capitolul 5-2-1;

- pozitia monogramelor in cele 5 planse este aleatorie, corespondenta cu situatiile respective din plansa emisiunii Cluj, este stabilita prin asa numitele tablouri de "cor gruenta";

- este controversata realizarea la Oradea a unor noi monograme in locul unora ce s-ar fi distrus in procesul tehnolgic, mai curand este acceptata ideea ca unele monograme uzate (deteriorate) au fost reparate astfel incat vechile microsemne au disparut si au aparut, eventual, altele noi.

7-2-2) Literele utilizate

Spre deosebire de emisiunea Cluj, asa cum de altfel a stabilit INSTRUCTIUNEA nr. 3235/919, inscriptiile privind valoarea faciala s-au realizat cu litere cursive, prima litera din valoarea faciala "L" sau "B" cu caractere mari, iar urmatoarele litere cu caractere mici.

Operatiunea de supratiparire s-a realizat in tipografia SONNENFELD din Oradea, aceeasi tipografie care, 25 ani mai tarziu, va supratiparii din nou o serie de marci maghiare pentru emisiunea provizorie Oradea I-1945 din cadrul Emisiunilor de marci postale din Transilvania de Nord 1944-1945.

Tipografia nu a avut numarul de litere necesare pentru a realiza, uniform, inscriptiile de pe planse si a folosit o mare diversitate de litere, ca forma si dimensiuni.

Cel mai cunoscut aspect privind literele folosite pentru valoarea faciala este cel al literei "a" din componenta cuvantului "Bani", nu atat pentru ca ar constitui aspectul cel mai spectaculos sau pentru ca este unul din elementele definitorii pentru stabilira tirajului (I sau II) ci pentru un motiv mult mai prozaic, legat de

faptul ca aceasta problema este prezentata in CMPR-74, unde se dau si cote de preferinta.

In CMPR-74 se poate citii: (pagina 181)

"La valorile cu "Bani", in format vertical se pot distinge doua feluri de supratipar: primul tiraj (tip A) avand literele ceva mai groase, al doilea (tip B) mai inalte. Caracteristic este litera "a" din cuvantul "ani".

In continuare se insereaza seriile si valorile dintr-un tip sau altul, cu cotele corespunzatoare. Nu se dau formele literelor "a". Tirajele "A" si "B" corespund cu I si II pentru notatiile folosite in acest volum.

Dealungul anilor numerosi colectionari s-au interesat de aceasta problema in dorinta, de a avea in colectie cat mai multe din varietatile prezentate in catalogul CMPR-74.

Intr-adevar, o serie de marci de format mic-vertical se regasesc in ambele tiraje, primul (I) fiind caracterizat printr-un "a" cu partea de sus dreapta, caracter "grotesc" iar cel de al doilea (II) printr-un "a" curbat sus, caracter "antieva".

In tabelul nr. 7 se prezinta numarul de marci care s-au supratiparit, in cele doua tiraje.

Pe baza acestui tabel cititorul poate aprecia si masura in care acest "a" din "Bani" poate fi parametrul unor cote de preferinta.

Tabelul nr.7 EMISIUNEA ORADEA - UNELE VALORI APARUTE IN DOUA TIRAJE

Nr. crt.	Seria	Valoarea faciala	Tiraj total	Din care	
				Tiraj I	Tiraj II
1	URGENTE-1916	2 B.	97700	49500	48200
2	SECERATORI	3 B.	270900	20000	250900
3	BINEFACERI-1916	10 B.	33700	22300	11400
4	"	15 B.	91300	69500	21800
5	"	40 B.	188900	179200	9700
6	KARL	25 B.	51700	2500	49200
7	SECERATORI KS.	3 B.	250200	226300	23900
8	"	4 B.	1061600	972400	89200
9	"	40 B.	74000	9200	64800
10	ZITA-KS.	50 B.	294700	193600	101100
11	SECERATORI MAGYAR P.	5 B.	445000	155500	389500
12	"	10 B.	879000	516300	362700
13	"	40 B.	61200	45400	15800

Pentru colectionarii pasionati, ai emisiunii Oradea-1919, din marcile de format mic-vertical, probabil cele mai cautate, se caracterizeaza prin inscriptia "Bani" care incepe cu un "B", cu o spartura verticala, clar pronuntata, care imparte respectva litera in doua.

Acest "B-crapat= B-HOIILES apare pentru prima oara pe marca tip CASA DE ECONOMII din tirajul nr. 1, in pozitia r8-c2, dar este caracteristic tirajului nr. II, in pozitia r2-c6 pentru marcile cu inscriptia valorii faciale-sus si r1-c6 pentru cele cu inscriptia valorii faciale-jos. (cu exceptia planseI nr. 4, ZITA-40 Bani, unde se afla in pozitia r6-c6).

Un alt tip spectaculos de "B" are o deschizatura, clar vizibila in stanga-jos. Varietatea este denumita de unii "B-ghiara" iar de altii "B-trompeta" si se gaseste numai pe marcile tip POP.TO in pozitia r7-c8 in cazul tirajului nr. 1 si in pozitia r4-c9, pe marca cu monograma "Ms", in cazul tirajului nr.II.

In lista literelor si cifrelor spectaculoase putem nota cifra "1" "fara cap" in pozitia r8-c8 si "1 cu punct in cap" in pozitia r6-c10, pe marcile INUNDATIA.

Specialistii au depistat cel putin 3 tipuri diferite de "a", 10 de "B", cate doua de "L", "e" si "n" si 4 tipuri de "1", care pot constitui o prima imagine asupra diversitatii literelor folosite la supratiparirea marcilor din emisiunea Oradea.

In cele de mai jos sunt reproduse, din lucrarea lui A.B. Szalay, cateva din literele caracteristice emisiunii Oradea.

La Nr. 65 sunt prezentate cele doua tipuri de "a", la Nr. 67 "B-crapat" iar la Nr. 75 "B-ghiara" ("trompeta").

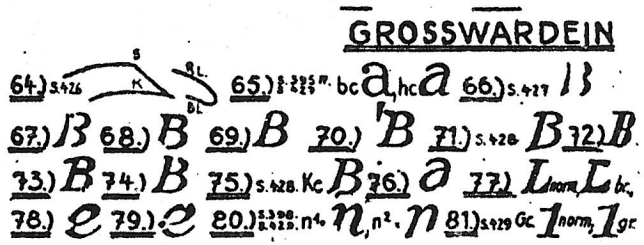

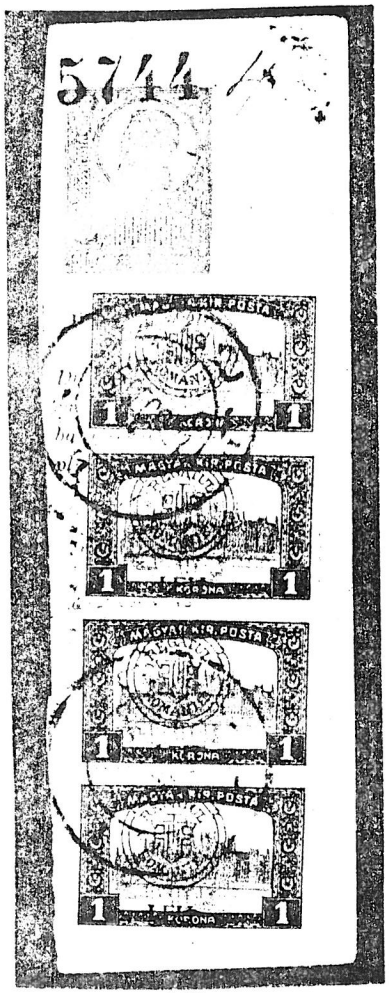

47

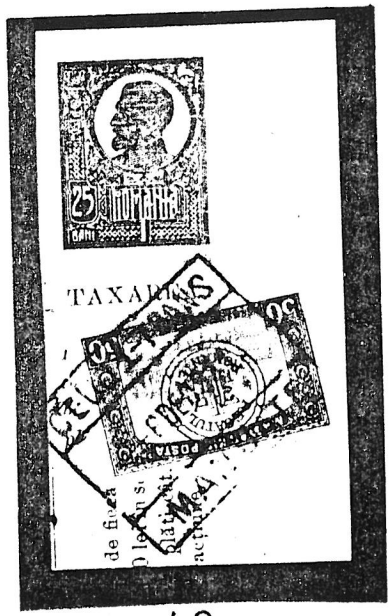

48

49

Tabelul Nr. 6 PLANSELE SI PLACILE EMISIUNII ORADEA

Nr. plansei	Include	Numarul placilor	Pozitia in coala		
			"Ms"	"Fe"	"Us"
1	Marci format mic (I)	5	80	50	51
2	PARLAMENT (I), PORTO (I)	3	28	3	48
3	INUNDATIA (I), Marci format mic (II)	3	83	37	85
4	ZITA -40 Bani (II)	1	33	87	35
5	PARLAMENT (II), PORTO (II)	3	39	85	37

In ceea ce priveste monogramele, a caror pozitii in coala definesc cele 5 planse, se fac urmatoarele precizari :

- caracteristicile monogramelor "Ms", "Fe" si "Us" sunt prezentate in capitolul 5-2-1;

- pozitia monogramelor in cele 5 planse este aleatorie, corespondenta cu situatiile respective din plansa emisiunii Cluj, este stabilita prin asa numitele tablouri de "cor gruenta";

- este controversata realizarea la Oradea a unor noi monograme in locul unora ce s-ar fi distrus in procesul tehnolgic, mai curand este acceptata ideea ca unele monograme uzate (deteriorate) au fost reparate astfel incat vechile microsemne au disparut si au aparut, eventual, altele noi.

7-2-2) Literele utilizate

Spre deosebire de emisiunea Cluj, asa cum de altfel a stabilit INSTRUCTIUNEA nr. 3235/919, inscriptiile privind valoarea faciala s-au realizat cu litere cursive, prima litera din valoarea faciala "L" sau "B" cu caractere mari, iar urmatoarele litere cu caractere mici.

Operatiunea de supratiparire s-a realizat in tipografia SONNENFELD din Oradea, aceeasi tipografie care, 25 ani mai tarziu, va supratiparii din nou o serie de marci maghiare pentru emisiunea provizorie Oradea I-1945 din cadrul Emisiunilor de marci postale din Transilvania de Nord 1944-1945.

Tipografia nu a avut numarul de litere necesare pentru a realiza, uniform, inscriptiile de pe planse si a folosit o mare diversitate de litere, ca forma si dimensiuni.

Cel mai cunoscut aspect privind literele folosite pentru valoarea faciala este cel al literei "a" din componenta cuvantului "Bani", nu atat pentru ca ar constitui aspectul cel mai spectaculos sau pentru ca este unul din elementele definitorii pentru stabilira tirajului (I sau II) ci pentru un motiv mult mai prozaic, legat de

Tabelul nr. 8 COTELE MARCILOR EMISIUNII ORADEA IN TRECUT SI IN PREZENT (continuare)

Nr. crt.	Denumirea seriei	Facial	N.N. 1938	Konrad 1948	CMPR 1974	CMPR 1984	Michel 1993	Yvert 1992	Zumstein 1992
21	SECERATORI SI PARLAMENT	3 B.	4	1,5	0,5	1	0,3	1	0,2
22	"	5 B.	4	2,5	0,5	2	0,4	1	0,25
23	"	6 B.	16	10	1,75	5	1,25	2,5	0,75
24	"	10 B.	18	25	3,75	8	2	3	1,5
25	"	15 B.	4	2	0,5	1	0,3	1	0,25
26	"	20 B.	220	550	32,5	72	18	65	15
27	"	25 B.	3	3	0,5	1	0,4	1	0,25
28	"	35 B.	6	4	0,5	1	0,4	1	0,25
29	"	40 B.	3	2,5	0,5	1	0,4	1	0,25
30	"	50 B.	5	5	1	2	0,6	1	0,4
31	"	75 B.	8	1	1	2	0,5	1	0,4
32	"	80 B.	6	2,5	1	2	0,6	1	0,4
33	"	1 L.	14	6	1,5	3	0,8	1	0,4
34	"	2 L.	12	1,5	1	1	0,5	1	0,4
35	"	3 L.	80	120	7,5	24	8	10	4
36	"	5 L.	60	40	6,25	20	5	5	4
37	"	10 L.	50	16	3,75	12	3	5	3
38	BINEFACERI - 1915 (Tip TURUL)	5 B.	400	500	30	60	11	55	12

Tabelul nr. 8 COTELE MARCILOR EMISIUNII ORADEA IN TRECUT SI IN PREZENT (continuare)

Nr. crt.	Denumirea seriei	Facial	N.N. 1938	Konrad 1948	CMPR 1974	CMPR 1984	Michel 1993	Yvert 1992	Zumstein 1992
39	BINEFACERI - 1916	10 B.	16	8	1,75	3	0,8	1,75	0,75
40	"	15 B.	8	3	1,25	1	0,6	1,25	0,5
41	"	40 B.	4	2	1,25	2	0,6	1	0,5
42	KARL SAU ZITA	10 B.	40	40	7,5	16	4	5	3
43	"	20 B.	8	1,5	0,5	1	0,35	1	0,25
44	"	25 B.	12	6	1	3	0,75	1,5	0,5
45	"	40 B.	14	8	1,5	4	1	1,5	0,9
46	SECERATORI SI PARLAMENT supratipar KÖSTÁRSASÁG	2 B.	40	60	3,75	10	2,5	6	1,5
47	"	3 B.	6	1,5	1	3	0,75	1,25	0,4
48	"	4 B.	4	0,5	3,75	1	0,5	1,25	0,25
49	"	5 B.	8	3	1	5	0,75	1,25	0,4
50	"	6 B.	36	40	3,75	12	3	5,5	1,5
51	"	10 B.	240	450	37,5	100	25	55	15
52	"	20 B.	24	35	3,75	10	2,5	4	0.75
53	"	40 B.	8	4	1	4	0,6	1,25	0,4
54	"	1 L.	8	1,5	1	2	0,5	1,25	0,4
55	"	3 L.	10	6	2,5	6	1,6	1,5	1
56	"	5 L.	50	100	11,25	42	7	8,5	6

Tabelul nr. 8 COTELE MARCILOR EMISIUNII ORADEA IN TRECUT SI IN PREZENT (continuare)

Nr. crt.	Denumirea seriei	Facial	N.N. 1938	Konrad 1948	CMPR 1974	CMPR 1984	Michel 1993	Yvert 1992	Zumstein 1992
57	KARL sau ZITA KOSTARSASAG	10 B.	3000	12000	560	1200			
58	"	20 B.	20	90	6,25	16	4	2,25	2,5
59	"	25 B.	12	8	1,75	3	0,8	1,25	0,75
60	"	50 B.	8	2	0,5	2	0,5	1,25	0,25
61	SECERATORI SI PARLAMENT MAGYAR POSTA	5 B.	6	1,5	0,5	1	0,3	1	0,25
62	"	10 B.	8	1	0,5	1	0,3	1	0,25
63	"	20 B.	10	2,5	0,5	1	0,3	1	0,5
64	"	25 B.	16	20	1,75	3	1	3	0,75
65	"	40 B.	20	6	2,5	4	1,5	3,5	1
66	"	5 L.	180	140	18,75	48	12	17,5	10
67	CASA DE ECONOMII	10 B.	12	6	0,5	1	0,5	1,25	0,4
68	ZIARE	2 B.	12	4	0,5	1	0,25	1	0,5
69	PORTO CIFRE ROSII	1 B.	500	1000	75	250	50	150	45
70	"	2 B.	2	1	0,75	2	0,4	1	0,3
71	"	5 B.	800	200	12,5	32	8	18	7,5
72	"	6 L.	800	150	7,5	20	5	18	6
73	"	10 L.	4	1	1	2	0,6	1	0,5
74	"	12 L.	200	10	1,25	3,5	0,8	3,5	0,75

Tabelul nr. 8 COTELE MARCILOR EMISIUNII ORADEA IN TRECUT SI IN PREZENT (continuare)

Nr. crt.	Denumirea seriei	Facial	N.N. 1938	Konrad 1948	CMPR 1974	CMPR 1984	Michel 1993	Yvert 1992	Zumstein 1992
75	PORTO CIFRE ROSII	15 B.	160	10	1,25	3,5	0,8	3,5	0,75
76	"	20 B.	6	1	0,75	2	0,4	1,5	0,5
77	"	30 B.	20	10	1,25	4	1	3,5	0,9
78	"	20 B/ 100 F.	—	20000	1260	P.A.	500	1600	475
	6 Parale, Principatele Unite 1864 neobliterat, cu guma intacta.		50	100	30	50	20	30	14
	18 Bani Carol cu Favoriti, in medalion, obliterat.		200	600	40	100	50	75	35

7-3) Marcile atipice (12) (20)

7-3-1) Erori

Spre deosebire de emisiunea Cluj despre emisiunea Oradea se spune ca "este saraca in erori".

Sunt, de fapt, doar doua erori majore, ambele de acelasi tip, cu "i" intors la 180°, in "Bani" pe marcile PARLAMENT de 75 (Fig. 31) si 80 Bani.
Eroarea se afla in pozitia r9-c9 si este caracteristica numai marcilor apartinand tirajului nr. I. Acest tiraj include 3434 coli cu valoarea faciala de 75 bani si 945 coli cu valoarea faciala de 80 Bani. Faptul ca marca nu se gaseste si pe valoarea de 50 Bani-PARLAMENT, a produs, dealungul anilor, numeroase confuzii.

Pe colile tip PARLAMENT cu valorile de 75 si 80 Bani se mai gasesc doua erori, ceva mai greu de distins. Astfel in pozitia r9-c6 inscriptia "Bani" are un interspatiu intre "a" si "n" iar in pozitia r8-c5 se situeaza un fel de "Bani-lung", deci "i" este mai indepartat de "n".

Alte erori, putin cunoscute sunt un, aproximativ "3" in loc de "B" pe unele coli PARLAMENT si un punct mare in varful lui "A" din ROMANIEI", la seria INUNDATIA, in pozitia r7-c5.

7-3-2) Varietati

A) Supratipare rasturnate la 180°

Tabelul nr. 9 SUPRATIPARELE INVERSATE LA 180°, SEMNALATE

Nr. crt.	Seria	Facial	Szalay 1935	Konrad 1948	CMPR 1974	Obs.
1	SECERATORI SI PARLAMENT	2 B.	X	100	-	
2	"	3 B.	X	100	-	Fig.20
3	"	15 B.	60	100	-	
4	"	50 B.	X	100	C	
5	"	75 B.	X	20	U	
6	KARL	10 B.	X	?	-	
7	KARL	20 B.	200	200	C	Fig.21
8	BINEFACERI-1916	15 B.	X	?	C	
9	SECERATORI KÖSTÁRSASÁG	5 B.	X	100	C	
10	"	20 B.	X	?	U	
11	SECERATORI M. P.	10 B.	X	120	C	Fig.22
12	TURUL	50 B.	X	100	P	
13	ZITA KÖSTÁRSASÁG	50 B.	4900	4900	P	
14	PORTO	1 B.	-	?	-	

Tabelul nr. 9 SUPRATIPARELE INVERSATE LA 180°, SEMNALATE (continuare)

Nr. crt.	Seria	Facial	Szalay 1935	Konrad 1948	CMPR 1974	Obs.
15	PORTO	2 B.	X	?	-	
16	"	6 B.	X	100	-	
17	"	10 B.	X	100	X	
18	"	20 B.	?	?	-	
19	"	30 B.	X	?	X	

Unul din cele mai controversate aspecte ale marcilor atipice din emisiunea Oradea se refera la supratiparele ranversate.

Pentru a ilustra aceasta realitate, in tabelul nr. 9 s-au prezentat semnalarile din lucrarea lui A.B. Szalay din catalogul Konrad-1948 si CMPR-74, care se refera la aceasta problema.

In tabel notatiile au urmatoarele semnificatii :

- "X" - pozitia este mentionata fara a se specifica tirajul;
- "-" - pozitia nu este mentionata ;
- "?" - autorul are indoieli asupra existentei acestei pozitii;
- "C" - pentru CMPR-74, nota din catalog "respectiva pozitie a fost tiparita in coli";
- "U" - pentru CMPR-74, nota din catalog "respectiva pozitie a fost tiparita in unicate sau fragmente";
- "P" - pentru CMPR-74, nota din catalog, "respectiva pozitie a fost vanduta de Posta".

O explicatie curenta care justifica existenta unor marci cu supratiparul ranversat este legata de INSTRUCTIUNEA care stipula sa se supratipareasca numai coli de 100 marci. Cand nu au existat coli complete de 100 marci acestea s-au recompus si din "intamplare" marcile adaugate au fost "prinse invers".

Supratiparele inversate care se presupun ca au rezultat din recompunerea colilor sunt piese rare sau foarte rare iar cele mai multe se afla in colectii din afara granitelor tarii.

In colectia D-lui Szegedy Ladislau se afla o pereche de marci PARLAMENT 75 Bani, cu supratipar ranversat. Se pare ca din aceasta valoarea a existat cel putin o portiune de coala cu supratiparul ranversat.

B) Supratipare intoarse la 90°

Aceste supratipare "de sus in jos sau de jos in sus" ar fi putut apare la un colt de coala, la refacerea colilor pentru a fi intregite la 100 de marci.

A. B. Szalay sustine ca ar fi vazut doua asemenea blocuri de 4 marci din valoarea de 5 Bani SECERATORI-KÖSTÁRSASÁG si o bucata din valoarea de 5 Bani SECERATORI-MAGYAR POSTA.

De regula existenta acestor varietati este vehement contestata de unii cercetatori in timp ce altii le apreciaza ca realizari apocrife. ("facaturi")

C) Supratipare oblice

Sunt cunoscute cu inclinari de 5-20 grade la mai multe valori dintre care 5 Bani SECERATORI (colectia Szegedy Ladislau) si 20 Ban-PORTO-colectia autorului.

D) Supratipare deplasate pe verticala

Acest punct se refera la deplasarile de cel putin 45-50% astfel incat denumirea valorii faciale, Bani sau Lei (Leu), sa se afle pe mijlocul marcii (pe verticala) in loc de jos sau sus.

Pot fi intalnite numeroase varietati de acest gen, putand cita, numai din colectia proprie:

- INUNDATIA 1 Leu/5,6,10,16,25 si 35 FILLER, BINEFACERI-1916 valoarea de 15 Bani, URGENTE, SECERATORI SI PARLAMENT valorile de 3,5,6,10,15,25,35,40,50 Bani si valoarea de 1 Leu, KARL valorile de 20 si 25 Bani (Fig. 42), SECERATORI si PARLAMENT KÖSTÁRSASÁG valorile de 5,6 Bani si 1 Leu, ZITA KÖSTÁRSASÁG-50 Bani (Fig. 43), SECERATORI MAGYAR POSTA valorile de 10,20 si 25 Bani, ZIARE, PORTO valorile de 2,6,10,12,15,20 si 30 Bani.

Sunt cautate marcile din primul sau ultimul rand al colii care pot avea supratiparul partial, respectiv aplicat pe marginea de coala. (Fig. 36 ... 40)

Intr-un alt tip de deplasare pe verticala, ecartul este mai mic decat in cazul anterior dar rezultatele sunt mai spectaculoase deoarece inscriptia "Bani", "Leu" si "Lei" apare jos in loc de sus sau, dupa caz, sus in loc de jos. Valoarea acestor piese este maxima atunci cand supratiparul deplasat apare, in intregime, pe desenul marcii. Si in acest caz sunt preferate marcile din primul sau ultimul rand al colii. Pe aceste marci, dupa caz, poate lipsi inscriptia "Bani" ("Leu, Lei") sau aceasta inscriptie poate apare pe marginea de coala.

Din colectia personala mentionez :

- "Bani jos in loc de sus"-SECERATORI 2,3,5,15 (Fig. 44),25,35 si 40 Bani , KARL 20 si 25 Bani, SECERATORI KÖSTÁRSASÁG 3,4,5,6,20 si 40 Bani, SECERATORI MAGYAR POSTA 5,10 si 40 Bani, ZIARE.

- "Bani sus in loc de jos"-TURUL 2 si 3 Bani, PARLAMENT 1 Leu, URGENTE, ZITA KÖSTÁRSASÁG-50 Bani, PORTO 6,10 si 12 Bani.

Exista si numeroase cazuri intermediare cand valoarea faciala apare partial, atat jos cat si sus etc. Aceste situatii sunt mult mai putin spectaculoase si deci mult mai putin solicitate si pretuite.

Aceasta numeroasa categorie de varietati este putin cunoscuta cel putin din punct de vedere a numarului de coli, din fiecare valoare, care au fost realizate. Unele aprecieri statistice, in functie de tirajul valorii respective, pot mai mult sa dezinformeze.

E) Supratipare deplasate pe orizontala

In acest caz, ideal, monograma trebuie sa se gaseasca imprimata 50-50% pe o pereche orizontala de marci.

Acest caz este mai rar decat cel al deplasarilor pe verticala dar, la fel, nu avem nici o informatie asupra tirajelor varietatilor.

Din colectia personala mentionez :

INUNDATIA 1 Leu/1 filler (Fig. 26) si 5 filler (Fig. 27), SECERATORI 2 si 5 Bani, KARL-20 Bani, ZIARE, PORTO 2 si 10 Bani.

De o atentie speciala se bucura coloanele din dreapta si din stanga care au o parte din supratipar aplicata pe marginea de coala, respectiv doar o portiune de supratipar pe marca propriu-zisa. (Fig. 28) (Fig. 29)

F) Supratipare deplasate in doua directii

Sunt cele mai rare si mai spectaculoase deplasari cu o mentiune pentru piesele provenite din randurile sau coloanele laterale.

Din colectia personala mentionez :

Inundatia 1 Leu/5 filler (Fig. 30), SECERATORI 5 si 25 Bani, PORTO 6,10 si 30 Bani.

In lucrarea sa A. B. Szalay dedica zeci de pagini marcilor cu supratipare deplasate, in toate directiile. Numarul cazurilor semnalate este imens incat, cu buna dreptate, te poti intreba daca marcile cu un supratipar corect centrat nu ar merita cote de preferinta! A. B. Szalay propune si numarul de coli care au aparut cu supratipare deplasate. Aprecierile sale au fost si sunt contestate, in cele mai multe cazuri.

G) Varietati de filigran

Sunt cunoscute si catalogate doua varietati ambele intalnite pe marca ZIARE (2 Bani). Acest tip de marca a fost realizat, original, in cateva etape, in perioada 1900-1922, cu diferite filigrane. Din aceste tiraje au ajuns sa fie supratiparite:

- 12 coli cu filigranul "Korona", apartinand probabil unui tiraj din anii 1908-1909.

- 24 coli cu filigran "Crucea patriarhala" orizontal apartinand unui tiraj din anul 1913.

De mentionat ca marcile ZIARE, cu filigran orizontal, pot fi sigur identificate numai in cazul unor blocuri de cel putin 4 marci.

H) Duble impresiuni, supratipare duble

Sunt cunoscute numeroase duble impresiuni, unele identificabile doar cu lupa. Din supratiparele duble, cunoscute se mentioneaza :

TURUL 6 si 70 Bani, INUNDATIA 1 Leu/5 filler (Fig. 20), SECERATORI SI PARLAMENT 2,6,15,25,35,40,50,75 si 80 Bani si 2 Lei, BINEFACERI-1916 valorile de 15 si 40 Bani, SECERATORI KÖSTÁRSASÁG 4 Bani (Fig. 23) ZITA KÖSTÁRSASÁG 50 Bani, SECERATORI MAGYAR POSTA toate valorile, URGENTE, CASA DE ECONOMII , PORTO valorile de 2 (Fig. 25), 10 si 12 Bani.

I) Abklatsch al supratiparului

Dintre cele mai pronuntate (clare) mentionam :

INUNDATIA 1 Leu/5 filler si 6 Bani (Fig. 35), SECERATORI SI PARLAMENT 5,15, 80 Bani 1 si 2 lei, ZITA-40 Bani (Fig. 33), ZITA-KÖSTÁRSASÁG-50 Bani, PORTO 2 si 15 Bani etc.

In aceasta grupa de varitati nu sunt cuprinse abklatsch-urile "prin suprapunere" si/sau supratiparele patrunse, toate de regula diforme si cu valoare cel mult documentara.

7-3-3) Varietati multiple, curiozitati (Fig. 45,46)

Si in cazul emisiunii Oradea se intalnesc varietati multiple avand in cele mai multe cazuri abklatschul ca unul din elementele componente.

Se intalnesc numeroase CURIOZITATI, provocate de pete de tus sau de anerasarea, accidentala, a unor portiuni de supratipar.

Sunt mult cautate CURIOZITATILE de tipul celor caracterizate prin lipsa unor litere din monograma sau valoarea faciala. (A nu se confunda cu ERORILE).

Sunt spectaculoase CURIOZITATILE provenite ca urmare a "repararii" unor coli . In unele cazuri supratiparul apare pe portiunea de hartie alba, cu care s-a operat.

Nu mai putin spectaculoase sunt CURIOZITATILE rezultate din supratiparirea unor coli care s-au pliat in procesul de supratiparire, s-au au fost introduse in masina de tiparit gata pliate.

Ca o statistica, cu totul personala, se apreciaza ca numarul varietatilor la emisiunea Oradea este de cel putin 8-10 ori mai mare decat in cazul emisiunii Cluj, cu deosebire in cazurile supratiparelor deplasate, duble, abklatschului etc.

Explicatia ar putea consta in faptul ca in perioada supratipariri marcilor la Oradea, Directia Centrala P.T.T. s-a mutat de la Sibiu la Cluj. In conditiile in care atentia era indreptata spre acest eveniment, "intreprinzatorii" au putut lucra nestingheriti, calcand cele mai multe din prescriptiile INSTRUCTIUNII.

7-3-4) Marci atipice "de adoptiune"

Pe parcursul redactarii acestei lucrari, in Revista Filatelia mi-a aparut un articol (28) dedicat acestei probleme.

Din piesele descrise in respectivul articol, care se refera la emisiunea Oradea, mentinez :

- 10 Lei PARLAMENT "fara Dunare" (22), varietate din care, dupa unii autori, a existat o singura coala (Fig. 41);
- 25 Bani KARL, cu dantelura deplasata in jos astfel incat este situata peste valoarea originala de 25 FILLER. Tirajul acestei varietati nu este cunoscut :
- eroarea FILIER pe marca de 3 Bani SECERATORI respectiv SECERATORI KÖSTÁRSASÁG. Aceasta eroare se afla, pe coala originala, in pozitia r7-c1 si a fost sesizata de A. B. Szalay (pag. 772) si MKB (pag. 212). Se apreciaza ca au fost supratiparite doar cateva coli cu aceasta eroare.

8) CIRCULATIA MARCILOR CLUJ SI ORADEA

8-1) Tarifele postale

Pentru a putea percepe corect implicatiile emisiunilor Cluj si Oradea in , deosebit de importanta, problema a circulatiei trimiterilor postale, este necesar ca in prealabil sa cunoastem tarifele postale, valabile pentru intreaga Romanie, existente intre data aparitiei emisiunilor si retragerea lor din circulatie.

Din punct de vedere a tarifelor postale interne se disting doua perioade, intre anii 1919-30 septembrie 1920 si 1 august 1920-1931 decembrie 1921. In tabelul nr. 10 sunt prezentate principalele tarife postale interne din cele doua perioade. Datele provin din lucrarea (25) a D-lui Ing. Calin Marinescu.

Tabelul nr.10 TARIFELE POSTALE INTERNE MAI 1919-31 DEC. 1921

Nr. crt.	Tipul trimiterii	mai 1919-30 sept. 1920	1 august 1920-31 dec. 1921
1	Scrisoare loco pana la 20 g	15 bani	30 bani
2	Trepte de greutate , 20 g	15 -"-	25 -"-
3	Sc. alte localitati 20 g	15 -"-	30 -"-
4	Idem trepte greut. 20 g	15 -"-	25 -"-
5	Carti postale simple	10 -"-	20 -"-
6	C.P. cu raspuns platit	20 -"-	40 -"-
7	Imprimate pana la 20 g	5 -"-	10 -"-
8	Ziare pana la 50 g	1 ban	3 -"-
9	Taxe de recomandare, adeverinte de primire	25 bani	1 leu

In perioada analizata a avut loc, la 1 ianuarie 1921, o modificare a tarifului postal pentru corespondenta adresata in afara granitelor tarii. Aceste tarife (cu unele mici modificari pentru anumite teritorii) sunt prezentate in tabelul nr. 11 .

Datele provin din lucrarea D-lui Ing. Calin Marinescu. (25)

Tabelul nr. 11 TARIFELE POSTALE EXTERNE, MAI 1919-31 DEC. 1921

Nr. crt.	Tipul trimiterii	mai 1919-30 dec.1920	1 ian. 1921-31 dec. 1921
1	Scrisori simple pana la 20 g	25 bani	2 lei
2	Trepte de greutate, 15 g	15 bani	1,2 "
3	Carti postale simple	10 bani	1 leu
4	C.P. cu raspuns platit	20 bani	2 lei
5	Carti postale ilustrate	10 bani	2 "
6	Imprimate pana la 50 g	5 bani	40 bani
7	Ziare pana la 50 g	5 bani	10 "
8	Taxe de recomandare	25 bani	2 lei
9	Adeverinte de primire	25 bani	1 leu

Mentionam ca in conformitate cu circulara nr. 65564 din 28 sept. 1920 pe corespondenta prezentata la oficiile postale din Transilvania, Banat, Crisana si Maramures trebuiau aplicate si "timbrele de ajutor" cu incepere de la data de 15 octombrie 1920.

8-1-1) Corelarea valorilor faciale cu tarifele in vigoare

Asa cum rezulta din capitolele anterioare, conform INSTRUCTIUNILOR trebuiau sa se supratipareasca toate marcile maghiare aflate in teritoriu cu conditia ca din valoarea respectiva sa rezulte cel putin 5 coli complete.

Nu se facea nici o discriminare privind valorile faciale colectate. Corespondenta faciala s-a facut la paritatea 1 filler = 1 ban respectiv 1 korona = 1 leu (in afara de seria INUNDATIA).

Astazi este greu de precizat motivele pentru care administratia postala romaneasca nu a schimbat, prin supratiparire si valoarea faciala, pentru a o aduce in concordanta cu tarifele in vigoare.

Astfel apar practic inutile valorile faciale mai mici de 10 bani, in special cele de 2,3,4 si 6 bani, valori din care s-au supratiparit peste 3 milioane de exemplare.

E greu de inteles la ce ar fi putut folosi o valoare faciala de 16 bani (TURUL) sau 80 bani (PARLAMENT).

La fel de greu de inteles este aparitia valorilor in lei, cu deosebire a valorilor de 3,5 si 10 lei, atunci cand o recomandata expediata in afara granitelor, cu aviz de primire, nu depasea 50 bani, in perioada aparitiei emisiunilor Cluj si Oradea.

Urmare si a acestei necorelari au ajuns pana in zilele noastre numeroase coli intacte din valorile incriminate, in special din cele cu tiraje mari.

8-2) Circulatia efectiva

8-2-1) Distributia marcilor

Din marturii si din corespondenta ajunsa pana la noi rezulta ca au fost puse in vanzare, la ghisee, numai marcile cu tiraje mari de peste 100-200.000 exemplare. Aceasta afirmatie este sustinuta si de F. Conrad si F. Megyeri. (16)

Celelalte valori au ajuns, pe diferite filiere, in mainile unor filatelisti, care apoi le-au speculat, dealungul anilor.

O problema mult disputata intre cunoscuti specialisti A. B. Szalay pe de o parte si cuplul Conrad-Megyeri este legata de folosirea marcilor emisiunilor Cluj/Oradea ca mijloc de plata a salariilor personalului P.T.T.

Prin prizma anului 1994, aceasta este o problema minora. Cluj si Oradea nu sunt singurele emisiuni provizorii care au folosit drept plata a salariilor, personalului P.T.T. Peste circa 25 ani istoria se repeta la Oradea. Iar astazi, sub diferite aspecte ... se continua traditia.

Mult mai interesant ar fi sa stim ce marci au fost oferite personalului P.T.T. Dintr-o colectie mostenita de la un fost salariat al oficiului postal din Oradea, din perioada 1919-21, ar rezulta ca aceasta a primit (?) si marci cu tiraje in jur de 10.000 exemplare, dar nici una din raritatile emisiunilor. Colectia am putut-o analiza in urma cu circa 20 de ani, iar afirmatia originei ei am inregistrat-o asa cum mi-a fost prezentata de noul proprietar.

O problema care suscita deasemenea discutii este legata de valoarea globala a marcilor supratiparite. Nu este clar pentru ce perioada de timp apreciau organizatorii ca vor servi marcile emisiunilor Cluj si Oradea. Cu atat mai mult cu cat marcile maghiare fara supratipar au ramas in circulatie pana la 30 septembrie 1919 iar dinspre Vechiul Regat se prevedea o infuzie puternica de marci cu efigia Regilor Carol I si Ferdinand.

Realitatea a dovedit ca numai putine din marcile emise au fost efectiv utilizate.

Chiar cand au fost procurate de la ghiseele postale, marcile emisiunilor Cluj si Oradea au fost cumparate in scopuri speculative, in coli intregi, din care nu putine au ajuns pana in zilele noastre. Ca o orientare de ansamblu se poate aprecia ca au fost efectiv folosite doar circa 5-10% din totalul marcilor emise. Unii cercetatori sustin ca nici acest minim de utilizare nu a fost atins.

In aceste conditii nu poate fi neglijata opinia care sustine ca in cazul acestor emisiuni ar trebuii subliniat mai mult caracterul lor politico-militar decat cel practic-postal.

Toate informatiile disponibile converg spre concluzia ca marcile emisiunilor Cluj si Oradea, desi au avut putere de circulatie in intreaga tara, s-au pus in vanzare numai la oficiile postale din arealul transilvanean.

Nu am intalnit, pana in prezent carti postale sau scrisori expediate din Vechiul Regat din Bucovina, Basarabia sau Dobrogea.

"Folclorul" sustine totusi ca ar exista cateva asemenea plicuri, cu explicatia ca marcile au fost aduse din Transilvania de anumite persoane mai mult sau mai putin legate de interese filatelice.

Informatiile sunt contradictorii si in ceea ce priveste expedierea la Bucuresti a unor colli, la dispozitia unor demnitari de stat sau a Conservatorului Postei Romane.

Prin amabilitatea D-lui Dir. General al Regiei Autonome Posta Romana, Nicolae Mazgareanu, a D-lui Dir. a D.E.C.T-Rompresfilatelia, I. Cuiejdeanu si a custodelui Conservatorului Postei D-nul Stoian Mircea am putut stabili ca in inventarul Conservatorului nu se afla in prezent (iunie - 1994) nici un exemplar din marcile emisiunilor Cluj si Oradea.

8-2-2) Corespondenta efectiv circulata

Numarul cartilor postale si a plicurilor efectiv circulate care au ajuns pana la noi este relativ redus. Cea mai mare parte a acestora se gasesc in colectii din afara granitelor tarii iar bruma care a mai ramas in Romania se subtiaza mereu.

Din corespondenta pe care am putut-o cerceta, dealungul anilor, un numar mare de piese s-au dovedit "scrisori apocrife", multe foarte bine realizate, cu stampile de plecare si sosire, uneori si cu stampile de cenzura. O asemenea scrisoare cenzurata, foarte bine realizata, avea data postei octombrie 1920. Numai ca, prin ordinul circular nr. 53682 de la data de 5 august 1920 cenzura fusese ridicata pe intreg teritoriul Romaniei.

Din corespondenta analizata si apreciata ca efectiv circulata, se pot face urmatoarele remarci :

- 80-85% din piesele circulate sunt carti postale;
- foarte rar cartile postale au fost expediate recomandat;
- in unele cazuri cartile postale au fost ilustrate;
- nu am intalnit nici o carte postala cu francatura mixta cu marci emise in Vechiul Regat;
- atunci cand, in conformitate cu dispozitiile P.T.T., a trebuit adaugat un timbru de ajutor, acesta a fost in valoare de 10 bani, ASISTENTA SOCIALA sau TIMBRU DE AJUTOR;

- marcile Cluj/Oradea au fost utilizate si pentru francarea grupurilor si a mandatelor, am putut analiza doar fragmente din asemenea trimiteri;
- nu am intalnit nici o carte postala sau scrisoare, insuficient francata pe care sa fi fost aplicat marci PORTO din emisiunile Cluj/Oradea;
- nu am avut sansa sa studiez o scrisoare, efectiv circulata, expediata in afara granitelor tarii;
- nu am intalnit nici o scrisoare, efectiv circulata (sau carte postala) expediata din afara arealului transilvanean;
- am intalnit carti postale francate cu 15 bani care au circulat, neamendate, dupa data de 1 august 1920, cand tariful corect a fost de 20 bani.

O problema deosebita ridica unele scrisori "tapetate" dar care, dupa aprecierea mea, au circulat efectiv. Valoarea marcilor cu care s-a francat depaseste cu mult tarifele in vigoare. Scrisorile sunt expediate la adrese care se repeta, inclusiv lui A.B. Szalay. Atunci cand a fost cazul pe aceste scrisori au fost aplicate, corect, si timbrul de ajutor de 10 bani. Pe unele scrisori sunt aplicate, ca francatura si marci PORTO. Apreciez ca toate aceste trimiteri au un vadit caracter filatelic contrazicand flagrant pe A. B. Szalay care sustinea ca, la aceea data, nu existau, in Transilvania, filatelisti.

In ceea ce priveste francaturile mixte, cu marci din Vechiul Regat acestea sunt rare, sau foarte rare, si merita cote de preferinta.

8-2-3) Obliterarea corespondentei

Pe durata in care marcile emisiunilor Cluj/Oradea au fost in circulatie obliterarea lor s-a facut atat cu stampile ramase de la administratia maghiara cat si cu stampile reconditionate ("romanizate") sau noi, realizate de administratia postala romana.

Stampilele originale de la administratia maghiara sunt usor de recunoscut dupa ordinea de inserare a datei. Astfel se incepe cu anul si nu cu ziua. EX. NAGYSZEBEN-1919-1 Augusz.

Stampilele ramase de la administratia maghiara au fost de tipul "simplu" si "dublu cerc". Stampilele "simplu cerc", realizate anterior, au fost inlocuite, cel putin in localitatile urbane, cu stampile dublu cerc, inca de catre administratia postala maghiara. In anul 1919 stampilele "simplu cerc" erau folosite, inca, in majoritatea localitatilor rurale.

Prima actiune a Postei Romane a fost sa dispuna schimbarea ordinei in inscriptia datei. Rezulta ca vom avea obliterari cu stampile realizate de administratia maghiara dar care contin data "romanizata", deci incepand cu ziua si nu cu anul. Exemplul de mai sus va deveni NAGYSZEBEN 2 August 1919.

Apoi, incepand cu marile orase, s-au introdus stampile cu denumirea romaneasca a localitatii.

Stampilele "simplu cerc", ramase in localitatile rurale, au fost "romanizate" dar marea lor majoritate au ramas in serviciu cel putin pana la retragerea din circulatie a emisiunilor Cluj/Oradea.

Nu cunosc nici un studiu care sa precizeze datele la care, pe localitatile urbane, au avut loc "romanizarea" stampilelor, respectiv introducerea noilor stampile cu denumirea romaneasca a localitatii.

In catalogul specializat, de la sfarsitul volumului este prezentata o evaluare a cartilor postale, scrisorilor si fragmentelor de corespondenta, francate cu marci din emisiunile Cluj/Oradea.

8-3) Retragerea din circulatie

Textul dispozitiei Dir. Gen. Cluj nr. 72090/1921, privind retragerea din circulatie a marcilor emisiunii Cluj si Oradea este urmatorul :

"Timbrele maghiare sursarjate in anul 1919 la Cluj si Oradea-Mare se retrag din circulatie cu ziua de 31 Decembrie 1921. Dela 1 Ianuarie 1922 asemenea timbre nu mai sunt admise la francarea corespondentelor asemenea nu este admisa nici o preschimbare de asemenea timbre.

Cantitatea de timbre nevanduta aflate in posesia oficiilor si pe care le-au anuntat la ordinul telegrafic nr. 3534/1921 va fi inaintata depozitului de timbre a Directiunei p.t.t. Cluj, care la randul sau le va inainta depozitului general la Bucuresti.

Oficiile p.t.t. care nu s'au conformat ordinului telegrafic Nr.3534/1921, si nu au anuntat timbre sursarjate, nu vor putea inainta depozitului asemenea timbre.

Dela 1 Ianuarie 1922 corespondenta, pe care intamplator se vor aplica timbre sursarjate la anul 1919, se va considera nefrancata, respective insuficient francate intrucat vor fi aplicate si timbre de francare reglementare si se va inarca cu porto.

Cluj la 18 Decembrie 1921. Dir. Reg. p.t.t. Dr. Ilie".

Mentionez ca in conformitate cu o dispozitie aparuta in unul din Buletinele telegrafo-postale din anul 1920, Dr. Ilie Ilie a fost numit director general PTT-Cluj de la 14 Dec. 1920.

Dispozitia a fost interpretata de Dir. P.T.T. Timisoara in sensul ca se scot din circulatie "timbrele maghiare imprimate la Cluj si Oradea Mare prevazute cu valoare de bani" (Timisoara la 25 Dec. 1920).

Urmare a acestui act sunt cercetatori care au sustinut ca marcile emisiunilor Cluj/Oradea , cu valorile in lei, ar fi avut putere de francare si dupa data de 1 ianuarie 1922. (?).

Nu exista nici un document care sa confirme distrugerea matritelor cu monograme, dupa terminarea operatiunilor de supratiparire. A. B. Szalay sustine ca aceste matrite cu monograme au fost expediate inapoi la Bucuresti. Nu exista

informatii privind soarta acestor matrite. Nu au fost semnalatele reimpresiuni oficiale sau particulare.

Literele folosite pentru inscriptia privind valoarea faciala au ramas in tipografiile in care au avut loc operatiunile de supratiparire. Nu am intalnit falsuri care sa fi folosit monograme false si, apocrif, literele originale ale tipografiilor din Cluj/Oradea. Probabil ca o asemenea varianta nu a intrat in "viziunea " falsificatorilor .

Dar ce s-a intamplat cu colile colectate la 31 decembrie 1921 ? Au fost intr-adevar trimise la Bucuresti? Au fost distruse?

Asa cum am mai aratat in Conservatorul Postei nu se afla nici un exemplar din marcile emisiunilor Cluj/Oradea. Nu se cunosc actiuni de distrugere a unor asemenea marci.

Dupa A. B. Szalay la data retragerii din circulatie nu s-au colectat decat 40-50 coli din valorile de 20 bani KARL si 10 bani BINEFACERI-1916.

Unde si de catre cine au fost stocate milioanele de marci care nu au servit la francarea corespondentei? Cum se face ca au ramas neutilizate tocmai unele valorificare care corespundeau tarifelor in vigoare si nu valorile practic inutilizabile ?

Aceste intrebari si multe altele, explicitate sau nu, sunt caracteristice emisiunilor provizorii si intereselor ocult legate de existenta lor. S-au vehiculat numeroase "secrete" si s-au folosit "intoxicari" in dauna filatelistilor, totul pentru a servi la o valorificare cat mai profitabila a stocurilor acumulate.

8-4) Unificarea postala

Au avut, intr-adevar, emisiunile Cluj si Oradea putere de circulatie in intreaga tara? Inscriptia "REGATUL ROMANIEI", din monograma supratiparului nu ar trebuii sa lase nici o indoiala.

Intr-o scrisoare de raspuns adresata "Fratilor SENF-LEIPZIG" de Popaiov, directorul postei din Sibiu, la 21 iunie 1921, se mentioneaza intre altele ;

"Directia Postala (?) a editat aceste timbre pentru uzul general al Regatului, adica pentru traficul general intern si international. Gazeta Oficiala (?) nu mentioneaza nici o restrictie in aceasta directie. Marcile sunt inca in circulatie.

Natural aceste timbre au folosit mai ales in Transilvania si in teritoriile alipite din Vest, unde in anii 1919-1920 era o mare lipsa de timbre" (Originalul in limba franceza).

Asa se vedeau lucrurile din Transilvania, dar din Bucuresti?

Rasfoind Buletinele Telegrafo-Postale din anii 1918-1921, editate la Bucuresti, se constata o bogata preocupare legata de preluarea oficiilor postale din Basarabia si Bucovina si, practic, o lipsa completa fata de cele din Transilvania.

Nu se poate sa nu ramai cu impresia ca tratarea serviciilor de posta din teritoriile alipite s-a facut diferentiat, cu o tenta de detasare de initiativele din arealul transilvanean.

Dar Posta Romana nu a stat mult timp indiferenta.

In Buletinul Telegrafo-Postal nr. 5-6 din Mai-Iunie 1920 este publicata decizia nr. 67240 din 20 aprilie 1920.

"Avand in vedere ordinul Ministerului de Interne nr. 22530 din 19 Aprilie 1920 prin care suntem instiintati ca prin dizolvarea Consiliului Dirigent din Ardeal, urmeaza ca intreg serviciul tehnic de exploatare si administratie a Directiei Centrale sa treaca asupra Directiei Generale ... se instituie o comisiune ... cu insarcinarea sa ia in primire intreg serviciul tehnic si administrativ .. postal din Ardeal, dresand actele respective in baza carora aceasta Directiune sa poata da descarcarea gestiunii, Directiei Centrale din Cluj".

Si o alta decizie.

"Conform deciziei nr. 80460 din 16 iunie 1920, D-nul inspector Antonescu Lazar devine presedintele Comisiunii de Unificare a Postelor, telegrafului si telefoanelor din Transilvania, Banat, Crisana si Maramures".

Rezulta ca inaintea retragerii din circulatie a emisiunilor Cluj si Oradea s-a realizat unificarea postala, argument fundamental in aprecierea ca intr-adevar, cel putin de la data unificarii, marcile emisiunilor Cluj si Oradea au avut putere de francare, oficiala, pe intreg teritoriul Romaniei.

In aceste conditii emisiunile Cluj si Oradea isi gasesc locul, in orice catalog al marcilor postale romanesti, in "prima parte", inaintea emisiunilor postale de marci uzuale "Ferdinand".

9) CATEVA PRECIZARI PRIVIND "CATALOGUL SPECIALIZAT" AL MARCILOR POSTALE CLUJ SI ORADEA

Este prima oara in literatura filatelica romana cand se prezinta un asemenea catalog.

Catalogul este de tip "observator" in sensul ca nu este afectat de nici un interes comercial si prezinta preturi medii, curente in relatiile dintre filatelisti.

Se prezinta atat preturi nete cat si "coeficienti de preferinta, atunci cand aprecierile se refera la grupe de piese cu caracteristici comune. "Coeficientul de preferinta" se inmulteste cu pretul marcii tipice. Atunci cand o piesa este afectata de mai multi "coeficienti de preferinta" acestia se aduna si rezultatul se inmulteste cu pretul marcii tipice.

Exista si cazuri speciale in care cotele unor varietati se dau prin insumarea pretului respectivei categorii cu pretul corespunzator al marcii tipice.

Preturile sunt exprimate in dolari S.U.A. ca urmare a procesului de inflatie la care este supusa moneda nationala. Dupa cele mai optimiste prognoze inflatia va atinge in anul 1994 circa 70% iar in anul 1995 circa 25-30%. La data redactarii prezentei lucrari dolarul valora in jur de 1680 lei. In aceste conditii pretul minim a unei marci inclusa in catalog echivaleaza cu 50 lei, respectiv cu jumatatea costului unei calatorii cu metrou, tramvaiul sau autobuzul in Bucuresti.

Preturile propuse au tinut seama de o serie de caracteristici specifice emisiunilor Cluj si Oradea :

- tirajele marcilor variaza de la 100 exemplare la peste un milion, cu un raport mai mare ca 1000, cu totul neobisnuit in practica postala curenta;
- numarul marcilor efectiv circulate este apreciat la mai putin de 10% din totalul celor emise;
- nu exista nici o preferinta tematica sau sentimentala pentru una sau alta din marcile emisiunilor;
- pentru marcile atipice nu s-a tinut seama de geneza lor, in sensul aparitiei lor accidentale sau ca urmare a unor manopere frauduloase;
- in cazul cartilor postale si plicurilor se dau preturi pentru piesele efectiv circulate, piesele "tapetate" si cele apocrife primind doar un adaus simbolic fata de valoarea marcilor folosite.

In aceste conditii singurul parametru care a putut fi luat in consideratie la stabilirea pretului a fost tirajul . S-au intocmit cateva grupe. In functie de tiraj, preturile se prezinta cu o crestere aritmetica in cadrul unei grupe si o crestere geometrica intre grupe.

In cazul unor situatii speciale de genul 10 BANI SECERATORI Cluj, 20 bani KARL-supratipar auriu sau argintiu-Oradea etc. preturile inserate prezinta mai curand tendinta "pietii" decat convingerea autorului.

Asa cum am mai aratat preturile se refera la relatiile lintre filatelisti. Firmele care au ca obiect de activitate comertul filatelic, in cazul ca vor accepta la vanzare, preturile propuse, vor solicita la cumparare un rabat comercial de cel putin 35% (in care este inclusa "Taxa pe valoarea adaugata-TVA). Respectivele firme cumpara, de regula, numai pentru completarea stocurilor sau daca au clienti fermi.

In "Catalogul Specializat" nu apare un pret global al emisiunilor. Aceasta anomalie tine seama de realitatea practica. Intr-adevar in ultimii 20-25 ani "folclorul" filatelic a inregistrat doar unul sau doua cazuri cand s-a vandut o serie completa.

Se mentioneaza ca "Lista de preturi Rompresfilatelia (31), din aprilie 1994, propune pentru emisiunile Cluj si Oradea urmatorii coeficienti:

- marcile peste 50 DM 20% (din cota MICHEL)
- marcile sub 50 DM 15% (din cota MICHEL)

atat pentru marcile obliterate cat si pentru cele neobliterate.

Respectiva lista apreciaza la 7.200 lei pretul marcii de 6 parale din emisiunea Principatele Unite-1864 si 13.500 lei pretul marcii de 18 bani "Carol I-cu favoriti"-rosu, obliterata.

Pe baza legilor actuale toate tranzactiile comerciale, in interiorul tarii, se fac numai in moneda nationala.

Marcile emisiunilor Cluj si Oradea, inclusiv corespondenta, au fost contrafacute de nenumarate ori, uneori deosebit de reusit. In functie de nivelul de cunostinte de specialitate se recomanda celor care achizitioneaza sa solicite buletine de expertiza pentru marcile rare si mai ales pentru cele foarte rare.

Se mentioneaza ca marcile false sunt in totalitatea lor lipsite de orice valoare.

10) BREVIAR PENTRU DEMARAREA UNEI COLECTII DE MARCI DIN EMISIUNILE CLUJ SI ORADEA

a) Cititi, daca nu intreaga lucrare, cel putin "Catalogul Specializat".

b) Invatati caracteristicile monogramei, din capitolul 5-5.

c) Incercati sa va procurati o coala cu marci din emisiunea Cluj, de preferinta 2 BANI-SECERATORI.

d) Incepeti prin a cumpara marcile tipice, cu pretul minim.

e) Incercati ca pe baza microsemnelor monogramei sa stabiliti locul in coala, a pieselor achizitionate.

f) Continuati sa cumparati marci tipice cu pretul de "Catalog" sub 0,5 dolari.

g) Este cazul sa va hotarati daca continuati sau nu colectionarea marcilor Cluj si Oradea inclusiv daca sfera colectionarii va include si marcile atipice.

h) Daca v-ati hotarat sa mergeti inainte cititi cu atentie intreaga lucrare si recititi capitolele dedicate falsurilor si expertizei.

i) Cumparati in continuare "conditionat" in sensul ca vanzatorul sa primeasca inapoi piesele necorespunzatoare.

j) Nu ezitati, in aceasta faza, sa solicitati si aprecierile unor filatelisti versati.

k) Nu uitati ca preturile din "Catalog" pot fi oricand influentate de anumiti factori de piata. Negociati strans dar nu pierdeti piesele importante.

l) Nu va pierdeti simtul humorului daca ati lut o "plasa" Au patit-o , in timp, chiar ,marii specialisti. (Si autorul acestei lucrari a zambit incantat cand a constatat ca frumosul abklatsch achizitionat este "absolut original" dar ... apartinea unui supratipar fals).

11) CONCLUZII

- Emisiunile Cluj si Oradea au fost realizate in anul 1919 imediat dupa revenirea unor teritorii din Transilvania la Romania.

Armatele romane au inaintat cu greu spre Vest astfel incat orasul Oradea a fost ocupat la circa 4 luni dupa eliberarea orasului Cluj, timp in care teritoriul din vestul tarii a primit, de la Budapesta, un important numar de marci ale noii Republici Ungare (KÖSTÁRSASÁG). Aceste marci, gasite pe teritoriul eliberat, au fost supratiparite. Astfel emisiunea Oradea include mai multe serii originale maghiare decat emisiunea Cluj.

- Supratiparirea marcilor maghiare este apreciata ca un act economic legat de lipsa marcilor postale in teritoriul eliberat al Transilvaniei. Autorul apreciaza ca el este, mai ales, un act politico-militar, caracteristic unor armate in inaintarea lor.

- Emisiunile Cluj si Oradea au un caracter "provizoriu" de trecere a serviciilor postale de la administratia maghiara la cea romaneasca.

- Emisiunile au produs numeroase confuzii, nu numai imediat dupa aparitia lor, dar si mult timp dupa, atat in tara cat si peste hotare. Iata cateva din denumirile care le-au fost atribuite:

- Petre Murea-1938 (4)- "Ocupatia (?) romana in Ardeal";

- F. Konrad-1946-48 (6)- "Marci regionale. Emisiunile din perioada de tranzitie dupa primul razboi mondial", etc.

Dupa inspiratia autorilor emisiunile sunt situate, in cataloage, fie in prima parte, fie dupa emisiunile Porto, la capitolul "Ocupatii" (11). Catalogul maghiar MBK (10) nu mentioneaza aceste emisiuni.

- Documentele privind geneza emisiunilor Cluj/Oradea sunt astazi de negasit. Cele reproduse in acest volum sunt reluate din lucrarea lui A. B. Szalay (3).

- Supratiparirea marcilor maghiare s-a facut cu ajutorul a 100 de monograme diferite, realizate conform traditiei la Bucuresti, si cu literele unor tipografii particulare din Cluj, respectiv din Oradea.

- Cele 100 de monograme pot fi distinse individual ca urmare a unor microsemne caracteristice fiecareia. Tipografiile nu au avut numarul de litere identice necesare pentru realizarea unei planse cu 100 de locasuri si au folosit, prin urmare, litere cu caracteristi diferite, de multe ori identificabile, ca pozitie in coala.

- Plansele emisiunilor sunt definite prin pozitia in coala a unor monograme caracteristice. Emisiunea Cluj s-a realizat cu o singura plansa. Emisiunea Oradea include 5 planse cu numeroase placi realizate in doua transe.

DR. ING. MARCEL SAPIRA

EMISIUNILE PROVIZORII DE MARCI POSTALE CLUJ SI ORADEA

1919

CATALOG SPECIALIZAT

BUCURESTI - 1994

EMISIUNILE DE MARCI POSTALE CLUJ SI ORADEA
CATALOG SPECIALIZAT

A) Marcile tipice.

Preturi in dolari S.U.A. pentru marci neobliterate, cu guma intacta, fara sarniera, in stare perfecta.

Nr. crt.	Denumirea serici	Facial	Emisiunea		Obs.
			Cluj	Oradea	
1	TURUL	2 B.	-	2,2	
2	"	3 B.	-	4	
3	"	6 B.	-	0,15	
4	"	16 B.	-	30	
5	"	50 B.	-	0,15	
6	"	70 B.	-	15	
7	INUNDATIA	1 L/ 1 F.	15	0,4	
8	"	1 L/ 2 F.	60	2,8	
9	"	1 L/ 3 F.	30	0,5	
10	"	1 L/ 5 F.	0,6	0,03	
11	"	1 L/ 6 F.	-	0,4	
12	"	1 L/10 F.	1,3	0,03	
13	"	1 L/12 F.	5	42	
14	"	1 L/16 F.	1,8	0,5	
15	"	1 L/20 F.	-	3,5	
16	"	1 L/25 F.	45	2,3	
17	"	1 L/35 F.	3	2,4	
18	"	1 L/ 1 K.	45	-	
19	BINEFACERI 1915 (Tip TURUL)	5 B/ 5 F.	-	6	
20	SECERATORI CIFRE ALBE	15 B.	1,4	120	
21	IMPRIMATE URGENTE-1916	2 B.	0,03	0,03	
22	SECERATORI SI PARLAMENT	2 B.	0,03	0,03	
23	"	3 B.	0,03	0,03	
24	"	5 B.	0,03	0,03	
25	"	6 B.	0,03	0,12	
26	"	10 B.	75	0,4	
27	"	15 B.	0,03	0,03	
28	"	20 B.	-	6	

(continuare)

Nr. crt.	Denumirea serici	Facial	Emisiunea		Obs.
			Cluj	Oradea	
29	SECERATORI SI PARLAMENT	25 B.	0,03	0,03	
30	"	35 B.	0,03	0,04	
31	"	40 B.	0,04	0,03	
32	"	50 B.	0,03	0,04	
33	"	75 B.	0,03	0,03	
34	"	80 B.	0,03	0,03	
35	"	1 L.	0,03	0,07	
36	"	2 L.	0,04	0,03	
37	"	3 L.	0,6	2	
38	"	5 L.	0,5	0,6	
39	"	10 L.	0,5	0,12	
40	BINEFACERI 1916	10 B.	0,03	0,10	
41	"	15 B.	0,03	0,04	
42	"	40 B.	0,03	0,03	
43	KARL SAU ZITA	10 B.	14	0,6	
44	"	15 B.	7	-	
45	"	20 B.	0,03	0,03	
46	"	25 B.	0,06	0,06	
47	"	40 B.	0,03	0,1	
48	SECERATORI SI PARLAMENT SUPR. KÖSTÁRSASÁG	2 B.	-	1,2	
49	"	3 B.	-	0,03	
50	"	4 B.	-	0,03	
51	"	5 B.	-	0,04	
52	"	6 B.	-	0,5	
53	"	10 B.	-	6	
54	"	20 B.	-	0,5	
55	"	40 B.	-	0,04	
56	"	1 L.	-	0,03	
57	"	3 L.	-	0,07	
58	"	5 L.	-	1,4	
59	KARL SAU ZITA KÖSTÁRSASÁG	10 B.	-	75	
60	"	20 B.	-	1,3	
61	"	25 B.	-	0,1	

(continuare)

Nr. crt.	Denumirea serici	Facial	Emisiunea		Obs.
			Cluj	Oradea	
62	KARL SAU ZITA KÖSTÁRSASÁG	50 B.	-	0,03	
63	SECERATORI SI PARLAMENT MAGYAR POSTA	5 B.	-	0,03	
64	"	10 B.	-	0,03	
65	"	20 B.	-	0,03	
66	"	25 B.	-	0,2	
67	"	40 B.	-	0,06	
68	"	5 L.	-	2	
69	CASA DE ECONOMII	10 B.	0,03	0,07	
70	ZIARE	(2) B.	0,6	0,04	nedant.
71	PORTO CIFRE NEGRE	50 B.	4	-	
72	PORTO CIFRE ROSII	1 B.	PA	15	
73	"	2 B.	0,06	0,03	
74	"	5 B.	45	3	
75	"	6 B.	-	2,5	
76	"	10 B.	0,03	0,03	
77	"	12 B.	-	0,12	
78	"	15 B.	6	0,10	
79	"	20 B.	0,03	0,03	
80	"	30 B.	15	0,12	
81	PORTO 20/100	20 B.	-	PA	

COEFICIENTII DE PREFERINTA A MARCILOR TIPICE

CARACTERISTICA	COTA IN DOLARI SUA			
	Sub 1$	1-5 $	5-15 $	Peste 15 $
a Perechi	2	2	2,2	3
b Bloc de 4 marci	4	4,5-5	6-7	8-10
c Marci cu sarniera	0,8	0,8	0,9	1
d Marci obliterate	1,2	0,9	0,8	0,8
e Marci fara guma	0,5	0,6	0,7	0,8

NOTE-privind cotele si coeficientii din tabelele referitoare la marcile tipice:

1) Pretul pentru pozitia 26-Cluj-10 BANI "Seceratori" se intelege pentru exemplare cu supratiparul deplasat. Marcile cu supratipar central valoreaza circa 50% din respectiva cota.

2) Pozitia 81-PORTO 20/100. Aceste marci sunt considerate de unii autori ca VARIETATI.

3) Coeficientii de preferinta Cp.a ... e, se inmultesc cu cota individuala din tabelul dedicat marcilor tipice.

4) Coeficientul de preferinta pentru marcile obliterate, cu cote sub 1 dolar SUA se inteleg pentru obliterari ale unor oficii postale urbane, clar vizibile (inclusiv data). In lipsa acestor conditii coeficientul de preferinta este Cp.=0,8.

B) Principalele ERORI ale emisiunilor Cluj si Oradea.

Preturi in dolari S.U.A. pentru marci neobliterate, cu guma intacta, fara sarniere, in stare perfecta.

B-1) Emisiunea Cluj.

Nr. crt.	Denumire serie	Facial	Denumirea erorii	Cota	Obs.
1	SECERATORI CIFRE ALBE	15 B.	BANI-LUNG	30	Nota 1
2	IMPRIMATE URGENTE	2 B.	"	2	
3	"	2 B.	BANI-SCURT	25	Nota 2
4	SECERATORI SI PARLAMENT	2 B.	BANI-LUNG	6	
5	"	2 B.	"ANI"-42	2	Nota 3
6	"	2 B.	"ANI"-33	20	Nota 4
7	"	3 B.	BANI-LUNG	1,75	
8	"	5 B.	"	1,2	
9	"	10 B.	"	P.A.	
10	"	15 B.	"	1,25	
11	"	25 B.	"	1,5	
12	"	35 B.	"	1,5	
13	"	40 B.	"	3,2	
14	"	50 B.	"	1	
15	"	75 B.	"	2	
16	"	80 B.	"	1,75	
17	"	1 L.	LFU	3	Nota 5
18	"	2 L.	LFI	6	
19	"	3 L.	"	40	

Nr. crt.	Denumire serie	Facial	Denumirea erorii	Cota	Obs.
20	SECERATORI SI PARLAMENT	5 L.	LFI	25	
21	"	10 L.	"	30	
22	BINEFACERI-1916	10 B.	BANI-LUNG	0,5	
23	"	15 B.	"	0,4	
24	"	40 B.	"	0,9	
25	KARL SAU ZITA	10 B.	"	P.A.	
26	"	15 B.	"	60	
27	"	20 B.	"	1,1	
28	"	25 B.	"	5	
29	"	40 B.	"	2,2	
30	" sprt. sus	40 B.	"	20	Nota 6
31	CASA DE ECONOMII	10 B.	"	3,5	
32	ZIARE	(2 B.)	"	25	
33	PORTO CIFRE NEGRE	50 B.	"	P.A.	
34	PORTO CIFRE ROSII	1 B.	"	P.A.	
35	"	2 B.	"	3,5	
36	"	5 B.	"	P.A.	
37	"	10 B.	"	3	
38	"	15 B.	"	P.A.	
39	"	20 B.	"	2,7	
40	"	30 B.	"	P.A.	
41	ORICE VALOARE SUPRATIPAR INVERS		LFU, LFI BANI-LUNG	P.A.	
42	ORICE VALOARE		Ms.	Cp.	Nota 7
43	PORTO, ORICE VALOARE		I-BANI	Cp.	Nota 8

B-2) Emisiunea Oradea

Nr. crt.	Denumire serie	Facial	Denumirea erorii	Cota	Obs.
1	SECERATORI SI PARLAMENT	75 B.	"i" intors in Bani	1,2	Nota 9
2	"	80 B.	"	3	
3	"	75 B.	Ba-ni, Ban-i	Cp.	Nota 10
4	"	80 B.	"	Cp.	"

NOTE

1) Eroarea BANI-LUNG se gaseste in pozitiile :

r1-c2 la marcile format mic cu valoarea faciala sus;

r10-c9 la marcile format mic cu valoarea faciala jos (BINEFACERI-1916 valorile de 10 si 15 B, ZITA 40 B. si PORTO);

2) Este o NON-EROARE, marca din pozitia r1-c2 fara eroare BANI-LUNG. Cota se refera la un colt de coala cu margini laterale.

3) Eroarea se gaseste in pozitia r4-c2 la un tiraj;

4) Eroarea se gaseste in pozitia r3-c3 la un tiraj.

Cota se refera la o formatie de marci, cu margini laterale, care permite identificarea pozitiei in coala.

5) Erorile LEU si LFI se gasesc în pozitia r7-c3;

6) Pozitia 30 se refera la un tiraj al valorii 40 BANI ZITA cu supratiparul, aferent valorii faciale, sus in loc de jos.

7) Ms.=MONOGRAMA SPARTA, in segmentul nr. 1, marca nr. 100 din coala la orice valoare din emisiunea Cluj. Cp.=2-3

8) Cu o bara, de inaltimea literelor, in fata inscriptiei BANI. Pozitia in coala r1-c4. Numai la marcile PORTO-din emisiunea Cluj. Cp.=2-3

9) Eroarea "Bani" cu "i" inversat se afla in pozitia r9-c9, la un tiraj.

10) Erorile "Ba-ni" si "Ban-i" sunt de tipul BANI-LUNG si se gasesc in pozitiile r9-c6 respectiv r8-c5, la un tiraj. Cp.=4-5

11) Abrevatiuni : B=BANI, Bani ; L=LEU, Lei ; P.A.=pret de amator

B-3) Erori "de adoptiune" la emisiunea Oradea.

(La aceasta categorie eroarea se afla pe marca maghiara care a fost supratiparita)

3 Bani Seceratori si 3 Bani Seceratori-Köstarsagag cu inscriptia maghiara "FILIER" in loc de "FILLER".

Pozitia in coala r -c1. Pret 50-60$ bucata, oricare.

B-4) Coeficienti de preferinta pentru ERORI.

a) Perechi continand eroarea si o marca tip Cp.=1,1-1,25. Nota 1.

b) Bloc de 4 marci continand eroarea si 3 marci tip. Cp.=1,2-1,5. Nota 2.

c) Formatiuni cu margini de coala care permit identificarea pozitiei erorii in coala. Cp.=1,3-2. Nota 3.

d) Erori obliterate, cu sarniera, fara guma. Nota 4.

NOTE.

1) Coeficientul se aplica erorii propriu-zise la care se adauga pretul marcii.

2) Extrapoland nota nr. 1, ansamblului i se aplica coeficientul de bloc de 4 marci, conform tabelului "coeficientilor de preferinta a marcilor tipice".

3) Coeficientul de preferinta se aplica erorii propriu-zise. Pentru restul marcilor (tip) se aplica indicatiile de la punctul nr. 2.

4) Coeficientii identici cu cei din tabelul "Coeficientilor de preferinta a marcilor tipice".

C) Principalele VARIETATI ale emisiunilor Cluj si Oradea.

Preturi in dolari S.U.A., pentru marci neobliterate, cu guma intacta, fara sarniera, in stare perfecta, provenite din coli sau portiuni de coala.

C-1) Emisiunea Cluj.

Nr. crt.	Denumirea serici	Facial	Denumirea varietatii	Cota	Obs.
1	KARL	20 B.	Suprat. bronz-auriu	P.A.	
2	KARL	20 B.	Suprat. bronz-argintiu	P.A.	
3	ZITA	40 B.	Valoarea faciala sus	0,4	
4	SECERATORI	2 B.	Supratipar inversat	20	
5	BINEFACERI-1916	10 B.	"	20	
6	"	15 B.	"	60	
7	"	40 B.	"	60	
8	KARL	15 B.	"	60	
9	CASA DE ECONOMII	10 B.	"	25	
10	ORICE ALTA VALOARE		"	P.A.	

C-2) Emisiunea Oradea.

Nr. crt	Denumirea seriei	Facial	Denumirea varietatii	Cota	Obs.
1	ZIARE	(2 B.)	Filigran culcat	1,8	Nota 1
2	"	(2 B.)	Filigran "COROANA"	14	
3	PARLAMENT	75 B.	Supratipar inversat	80	
4	BINEFACERI-1916	15 B.	"	60	
5	KARL	20 B.	"	60	
6	ZITA KÓSTÁRSASÁG	50 B.	"	2,5	
7	ORICE ALTA VAL.		"	P.A.	

NOTA.

1) Pozitionare corecta a filigranului se poate face incepand cu blocuri de 4 marci.

C-3) Alte tipuri de varietati.

Cote in dolari S.U.A. la care se adauga pretul marcii tipice.

Nr. crt.	Tipul supratiparului	Emisiunea		Obs.
		Cluj	Oradea	
1	Dubla impresiune	3-4	1,5 -2	
2	Dublu	12-20	10-15	Nota 1
3	Deplasat vertical, valoarea faciala pe mijlocul marcii	3-4	2-3	
4	Deplasat vertical, valoarea faciala "sus in loc de jos" sau invers	4-5	3-4	Nota 2
5	Deplasat orizontal	8-10	10-12	Nota 3
6	Abklatsch	0,6-1,5	0,8-1,8	Nota 4
7	Partial	10-12	8-10	Nota 5
8	Imprimat pe marginea de coala	13-16	8-10	Nota 6

NOTE.

1) Minim un mm. intre supratiparuri.

2) Supratiparul aferent valorii faciale trebuie sa se afle in intregime pe imaginea marcii.

3) Deplasare "ideala" pe doua marci 50-50% (minim 45-55%).

4) Abklatsch clar, intensitatea buna, exclus cel realizat prin suprapunere.

5) Orizontal sau vertical, lipsa cel putin 50% din monograma .

Idem pentru exemplare fara "Bani" sau "Lei".

6) Vertical : valoarea faciala si cel putin 10% din monograma sau cel putin 50% din monograma. Orizontal : 50% din monograma.

7) Deplasarile cu procente mai mici decat cele mentionate mai sus sunt sever depunctate. Cele sub 15-20% au doar valoare documentara.

C-4) Varietati "de adoptiune".

a) Abklatsch, pronuntat, al supratiparului KÓSTÁRSASÁG 1-1,5$ care se adauga la valoarea marcii supratiparite.

b) Danteluri deplasate, mimim 3 mm. , 20-30$, care se adauga la valoarea marcii supratiparite.

c) "Parlament fara Dunare"- 10 lei Oradea 30-35$.

C-5) Coeficientii de preferinta pentru VARIETATI. Cota se refera, in toate cazurile, la o singura marca.

a) Perechi. continand doua varietati.	Cp.=1,1-1,3
b) Blocuri de 4 varietati.	Cp.=1,2-1,5
c) Blocuri mai mari de 4 varietati.	Cp.=1,3-2
d) Varietati, marci cu sarniera.	Cp.=0,8-0,9
e) Varietati, marci fara guma.	Cp.=0,5-0,7
f) Obliterate apocrif (de complezenta).	Cp.=0,8-0,9

D-CURIOZITATI.

D-1. Ale supratiparului.

In aceasta grupa intre toate tipurile de accidente de tipar precum si supratiparurile pe coli "reparate".

D-2. De adoptiune.

Idem pentru marcile maghiare supratiparite.

CURIOZITATEA este prin definitie un unicat. Ele se negociaza in functie de spectaculozitatea lor. Cele mai spectaculoase pot ajunge pana la preturi de amator. (P.A.).

E-Plicuri "tapetate".

Au ca pret suma marcilor lipite pe plic (cota neobliterata) la care se adauga 0,4-0,6$.

F-Scrisori si carti postale efectiv circulate

Nr. crt.	Tipul trimiterii	Valoarea francaturii	Data obliterarii	Tipul francaturii	
				Simplu	Mixt
1	Sc. simpla	15 Bani	1919-1920	10	20
2	Sc. simpla	30 Bani	1921	15	30
3	Carte postala	10 Bani	1919-1920	3	10
4	Carte postala	20 Bani	1921	6	20
5	Sc. recomandata	40 Bani	1919-1920	20	45
6	Sc. recomandata	1,3 Lei	1921	40	50
7	Carte P. recom.	35 Bani	1919-1920	20	50
8	C.P. recomandata	1,2 Lei	1920	35	70

NOTE:

1) Toate preturile sunt in dolari S.U.A.

2) Preturile se inteleg pentru scrisori si carti postale expediate din orase ale arealului transilvanean. Cu obliterari rurale se aplica un coeficient de preferinta Cp.=1,5-3.

3) Cu obliterari din afara arealului transilvanean, numai cu buletin de expertiza, P.A. Idem pentru "francaturi grele".

4) Scrisorile si cartile postale expediate in afara granitelor Romaniei-Mari, cu buletin de expertiza, P.A.

5) Francatura "mixta" se intelege cu marci MOLDOVA si/sau FERDINAND.

6) Corespondenta adresata, obliterata apocrif (de complezenta) are pretul unor plicuri "tapetate".

7) Pentru fragmente mari, cu francatura integrala, cu obliterarea integrala, se negociaza preturi intre 5-10% din valoarea trimiterii.

ATENTIONARE:

Marcile Cluj si Oradea, precum si corespondenta obliterata cu aceste marci au fost contrafacute in numeroase randuri, uneori deosebit de abil.

In functie de experienta colectionarului se recomanda ca pentru piesele rare, si in orice caz pentru cele foarte rare, sa se solicite, la cumparare, buletinul de expertiza.

SOCIETATEA COMERCIALĂ PENTRU CERCETARE, PROIECTARE ŞI PRODUCŢIE DE ECHIPAMENTE ŞI INSTALAŢII DE AUTOMATIZARE

IPA - SA este alături de Dvs. 24 ore din 24, de la simpla măsurare a unui parametru la conducerea prin calculator, de la definirea exactă a nevoilor Dvs. pînă la punerea în funcţiune şi predarea la cheie a soluţiei optime.

IPA - SA cu peste 33 ani de activitate şi cca. 800 specialişti este liderul de necontestat al automatizărilor din România şi un partener de încredere în afaceri.

IPA - SA vă oferă:

CERCETARE - DEZVOLTARE: traducteare; acţionări electrice şi electronică de putere; aparatură, echipamente şi instalaţii de automatizare; telepreluerare date; preluerare numerică a semnalelor; preluerare imagini şi recunoaştere forme; informatică industrială; bunuri de consum electrotehnice şi electronice; standardizare.

ENGINEERING ŞI LIVRĂRI LA CHEIE: pentru echipamente şi instalaţii de automatizare în: energetică, chimie-petrochimie, materiale de construcţii, construcţii de maşini, metalurgie, minerit, industrie alimentară şi uşoară, agricultură, gospodărie comunală, învăţământ, ocrotire sănătate, administraţie, sisteme bancare, sisteme de securitate, sisteme de pază contra incendiilor.

PRODUCŢIE INDUSTRIALĂ: unicate şi serii mici; bunuri de consum electrotehnice şi electronice.

SERVICII: consultanţă; asistenţă tehnică; service pentru produsele proprii; instruire şi formare personal; analiză şi încercări pentru certificarea calităţii; încercări de fiabilitate; editare, multiplicare, legătorie publicaţii; reprezentare.

VĂ AŞTEAPTĂ LA SEDIUL SĂU DIN:

BUCUREŞTI, Bdul Mircea Eliade 18, tel. 212 03 28 / 212 25 10
Cal. Floreasca 167 312 76 16 / 212 00 69
Fax: 312 76 16 / 312 98 62 Telex: 11649 ipalc r

Director general: ing. Ioan-Sandu Lazăr - tel. 312 76 16
Director de marketing: ing. Dan Bruda - tel. 212 18 79

IPA - SA UN PARTENER DE NEÎNLOCUIT
DACĂ NU AZI - MÂINE CU SIGURANŢĂ !!!